

Bulletin advokacie

Akcie s vysílacím právem a změna vnitřní struktury orgánů a. s. • Status (ne)spolehlivosti daňových subjektů ve vybraných státech EU • K některým specifikům rozhodování soudů o náhradě nákladů řízení při zpětvzetí žaloby • Spojení věcí souvisejících s rozvodem manželství ke společnému řízení • Úřední ověření el. podpisu •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

HELP

UKRAINE

ČAK ODSOUDILA RUSKOU AGRESI VŮČI UKRAJINĚ • ADVOKÁTI
A ADVOKÁTKY POMÁHAJÍ PRO BONO • KOMORA ZŘÍDILA
TRANSPARENTNÍ ÚČET • ADVOKÁTNÍ ÚSCHOVY U SBERBANK • Čtěte na str. 4-5.

**SJEZD
ČESKÝCH
PRÁVNÍKŮ**
Viz str. 10.

Hledáte aktuální právní informace k problematice, kterou právě řešíte?

Jaké jsou možnosti odpočtu daňové ztráty?

Na co nesmím zapomenout při svolání valné hromady?

Jaké jsou všechny náležitosti k zaměstnávání cizinců?

Vyzkoušejte unikátní **ASPI Průvodce**

> Všechny dostupné informace k řešení konkrétní pracovní situace získáte na **3 kliknutí**

Přehledně v jednom výsledném dokumentu

- > Paragraf konkrétního předpisu
- > Odborný výklad – komentář
- > Judikatura
- > Články, vzory ...

ASPI Průvodce vám výrazně ušetří čas a usnadní práci

Aktuální nabídka ASPI Průvodců

Daně / Insolvence / Korporátní právo / Ochrana osobních údajů
Pracovní právo / Samospráva / Veřejné zakázky

Seznamte se s rozšířenou nabídkou **ASPI 2022**
Prolistujte si katalog na **info.aspi.cz**

Zjistěte více a vyzkoušejte
Průvodce zdarma
pruvodce.aspi.cz

Bulletin advokacie

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČ 66 000 777)
v agentuře **impax**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik ČR.
Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (1-2, 7-8).
Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce:
Česká advokátní komora
Národní třída 16, 110 00 Praha 1
telefon: 273 193 111
e-mail: bulletin@cak.cz, www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:
Šéfredaktorka: JUDr. Hana Rýdlová
Výkonné redaktorky: PhDr. Ivana Cihlářová,
PhDr. Dagmar Koutská, Hana Saitzová
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:
Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman, LL.M.
JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.,
prof. Dr. Alexander Bělohávek,
JUDr. Petr Čáp,
prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.,
JUDr. Vojen Güttler,
JUDr. Vladimír Jirousek,
prof. JUDr. Alena Macková, Ph.D.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
JUDr. Robert Němec, LL.M.,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
JUDr. Michal Žižlavský

Objednávky předplatného zasílejte
na adresu: ČAK, Národní třída 16,
110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísle je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč kromě
poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá
zdarma. S reklamací při problémech
s distribucí se obraťte na pí Dvořákovou,
e-mail dvorakova@cak.cz, tel. 273 193 165.

Inzertní služby zajišťuje agentura
IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 244 404 555 nebo
na 606 404 953. Media kit a další informace
naleznete na internetových stránkách
www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též
na internetu (www.cak.cz).

Toto číslo vyšlo 21. 3. 2022 v nákladu
17 300 výtisků.

Obálka: Shutterstock.com

Tisk: Impax, spol. s r. o.

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348 (print)
ISSN 2571-3558 (Advokátní deník)

Úvodník

Michala Plachká: **Jsem hrdá na to, jak advokacie pomáhá** 3

Aktuality

**Válka na Ukrajině: ČAK odsoudila agresi a koordinuje aktivity, advokátky
a advokáti pomáhají** 4

Galavečer dvojročníku Právnicka roku 20/21 6

Sjezd českých právníků 10

Novela usnesení o prohlášení advokáta o pravosti podpisu
Johan Justoň 12

Listujte si Bulletinem advokacie i v jeho elektronické podobě! 12

Aktuálně v právu Hana Rýdlová 14

Z právní teorie a praxe

Články

**Akcie s vysilacím právem a změna vnitřní struktury orgánů akciové
společnosti** Radim Kříž 15

Status (ne)spolehlivosti daňových subjektů ve vybraných státech EU
Vladimír Balcar 20

**K některým specifikům rozhodování soudů o náhradě nákladů řízení
při zpětvzetí žaloby** Tomáš Zajíček 29

**Spojení věcí souvisejících s rozvodem manželství
ke společnému řízení** Martin Kornel, Natálie Ženatá Pecháčková 32

Úřední ověření elektronického podpisu Zuzana Limbergová 38

**Problémy spojené s určováním formy zavinění
u některých dopravních přestupků** Jakub Valc 44

**Embedding aneb kdy se z prostého odkazu stane
neoprávněně sdělování díla** Kristýna Valešová 47

Z judikatury

**NS: K právnímu režimu majetkových hodnot získaných
ze závazkového právního vztahu, převzatého jedním z manželů
bez souhlasu druhého** 50

**ÚS: Při určení nákladů řízení o zrušení výživného
je nutné postupovat podle § 8 odst. 2 advokátního tarifu** 57

**NSS: Vymáhání pohledávek státu, které vzešly
z rozhodovací činnosti soudů** 59

ESLP: K oceňování handicapovaných a nehandicapovaných sportovců 62

**Glosa: K rozhodnutí NS ohledně absolutní ochrany relativních práv
(pohledávek)** 64

Z odborné literatury

Jan Pichrt a kol.: **Pracovní právo** (Ján Matejka) 68

Šárka Dušková, Anna Hofschneiderová, Kamila Kouřilová:

Úmluva o právech dítěte. Komentář (Kateřina Šimáčková) 69

Barbora Košinárová: **Správní uvážení a jeho přezkum**

z advokacie

(Pavel Mates) 70

Z české advokacie

Z kárné praxe Petra Vrábliková 71

Pojištění transakčních rizik Tereza Poláková 72

informace a zajímavosti

Odešli do nebeské síně 73

Měli byste vědět

**Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty
v době pandemie** 74

Nakonec

O prostoru nejen pro bezdomovce Petr Hajn 76

Kresba Lubomíra Lichého 77

Víte, že... Stanislav Balík 77

Inhaltsverzeichnis 78

Zusammenfassung/Summary 79

Table of Contents 80

ZIZLAVSKÝ ➤ **30 let**

insolvence firem
příležitost ke spolupráci

www.zizlavsky.cz

ak@zizlavsky.cz

Pokyny pro autory

Vážení,

jsme potěšeni vašim zájmem publikovat v Bulletinu advokacie! Prosíme vás v zájmu urychlení publikace o dodržení několika mála instrukcí:

Příspěvky posílejte redakci elektronicky ve formátu programu Microsoft Word (DOC), a to na adresu bulletin@cak.cz.

Formát

Formát zaslanych příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom entrem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně (důležité pasáže) nebo kurzívou (citace, cizojazyčné, zejména latinské výrazy), v žádném případě nepište proložené, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzálky! Poznámky pod čarou a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word a „Poznámky pod čarou“. Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zaslání portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky či grafy v žádném případě nevkládějte přímo do dokumentů!

Obsah

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu, optimální rozsah je do 30 000 znaků včetně mezer.

K odbornému článku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.

Citace a odkazy provádějte dle vlastní bibliografické normy BA.

Vzory citací:

Knihy: J. Novák: Soukromé právo, C. H. Beck, Praha 2020, str. 120.

Časopis: J. Novák: Poznámky k soukromému právu, Bulletin advokacie č. 3/2020, str. 20.

Redakce přijímá články, které nebyly dosud publikovány a jsou původním autorským dílem, dostatečně odlišným od jiných příspěvků na stejné nebo podobné téma. Pokud autor nabízí rukopis současně více redakcím, je povinen redakci o této skutečnosti neprodleně informovat. Zjištění opaku může vést k ukončení recenzního řízení. Poskytnutím rukopisu bere autor na vědomí, že dílo před publikací musí projít úspěšně recenzním řízením, přičemž o jeho zařazení do recenzního řízení, jakož i o publikaci rozhodne šéfredaktor/ka.

Udělení souhlasu

Autor poskytnutím rukopisu dává redakci souhlas s rozmnožováním, rozšiřováním a sdělováním příspěvku na webových stránkách ČAK a v Advokátním deníku, v právních informačních systémech a na internetových portálech spolupracujících s ČAK, jakož i v oblasti zpracování dat v rámci monitoringu médií.

Korektury

Autorské korektury se provádí elektronicky po zalomení, e-mailem.

Ke každému příspěvku prosíme připojte:

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován
- svoji barevnou portrétní fotografii
- telefonické spojení a e-mail
- korespondenční adresu
- datum narození
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

Jsem hrdá na to, jak advokacie pomáhá

Milé kolegyně, milí kolegové,

mám tu velmi milou možnost pozdravit vás prostřednictvím tohoto úvodníku jako stále ještě poměrně nová členka a místopředsdkyně představenstva České advokátní komory.

Bohužel na mě tato hezká povinnost dopadla v době velmi obtížné. V době, kdy všichni řešíme eskalující situaci na Ukrajině. Kdy se v nás všech, přes naše advokacii zocelené povahy, začíná poměrně nepříjemně zabydlovat úzkost. Úzkost z toho, co se děje. Co ještě může přijít. A že to z větší míry nemůžeme nijak ovlivnit.

Ale podívejme se na to z té pozitivnější stránky, byt se v současné době hledá těžko.

Není to jen doba úzkostlivého očekávání dalších špatných zpráv. Je to také doba, kdy se potvrzuje, že i advokáti jsou velice nápomocní a obětaví lidé. A já jsem vděčná, že jsem u toho a mám to z první ruky!

Jsem pyšná na to, jakým způsobem Česká advokátní komora a advokáti i koncipienti obecně zareagovali na aktuální situaci. Od prvního zcela jasného a jednohlasného odsouzení agrese společným vyjádřením představenstva, přes plné nasazení ve snaze pomoci nejrůznějšími způsoby ze strany všech orgánů i zaměstnanců Komory, až po inspirující hromadné zapojení stovek advokátů i koncipientů, kteří byli okamžitě připraveni pomoci, poskytnout *pro bono* právní pomoc, školit ostatní, dovzdělávat sebe, posílat peníze, věnovat svůj čas i materiální pomoc, kamkoli bylo třeba.

Jen za prvních pár dní od počátku bojů se přihlásilo několik stovek advokátů a dalších odborníků ochotných zcela nezištně pomáhat. Byly sepsány návody, manuály i celé weby plné stěžejních informací. Byly poskytnuty tisíce hodin bezplatné právní pomoci. Komora pracuje dnem i nocí na řešení nejrůznějších problémů a přináší podstatné informace pro své členy i veřejnost. Advokáti, koncipienti, akademici, další právníci i studenti pracují zdarma, aby ulehčili život lidem v nejtěžších situacích a přiložili svou „právníckou“ ruku k dílu. Mezinárodní podpora a spolupráce na úrovni nejrůznějších organizací i národních advokátních komor je nebývale silná a aktivní.

Jestli si z téhle nelehké doby mám vybrat jednu pozitivní věc, je to inspirující a často až dojemně automatický lidský přístup a snaha pomoci.

A jsem hrdá na to, že advokáti nezůstávají ani trošku pozadu.

Možná nemůžeme změnit svět. Ale můžeme přispět k tomu, aby nám ho nezměnil někdo jiný. A můžeme pomoci těm, kterým se ten jejich mění pod rukama, aby byl ten přechod o něco méně děsivý a více srozumitelný.

A u toho všeho si všichni můžeme vzpomenout na ten důvod, pro který jsme do advokacie šli a který se při vši té náročné práci často dostává hluboko do pozadí naší paměti. Mám na mysli ten původní cíl, kombinující touhu pomáhat lidem s touhou mít ve společnosti určité postavení a vliv.

Děkujeme za všechno, co děláte.

Za každou pomoc lidem. A za každou snahu, která vaše postavení a vliv použije tím správným způsobem.

Michala Plachká!

JUDr. MICHALA PLACHKÁ, LL.M.,
místopředsdkyně představenstva České advokátní komory

Válka na Ukrajině:

Dne 24. února 2022 zaútočila ruská armáda na Ukrajinu. Česká advokátní komora jako nezávislá profesní organizace advokátů v České republice tentýž den odsoudila jakékoliv porušování mezinárodního práva a vyjádřila plnou podporu Ukrajině, a především a bez omezení všem ukrajinským kolegům advokátům.

Nekompromisní postoj k agresi Ruska vůči Ukrajině zaujala i řada mezinárodních advokátních organizací, jejichž je ČAK členem – v první řadě jmenujme Radu evropských advokátních komor (CCBE), dále Mezinárodní advokátní komoru (IBA), Mezinárodní asociaci právníků (UIA) či Mezinárodní asociaci mladých právníků (AIJA).

Představenstvo ČAK, vědomo si odpovědnosti advokátního stavu v této mimořádné situaci, **obratem vyzvalo dobrovolníky z řad advokátů a advokátek s potřebnou specializací** (zejména v oblastech práva azylového, pracovního či mezinárodního), aby se zapojili se do **bezplatné právní pomoci válečným uprchlíkům z Ukrajiny**.

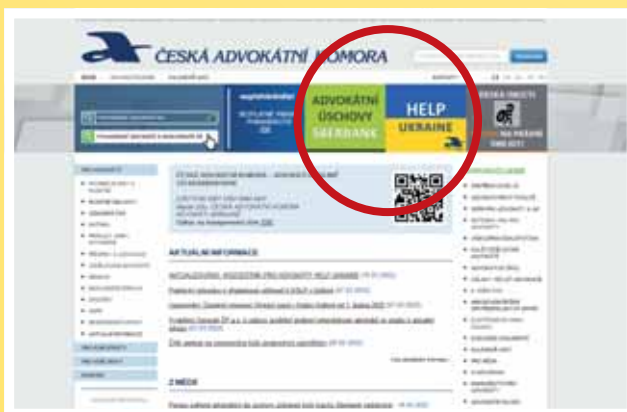
Ve veřejně přístupném seznamu na webu ČAK a na Advokátním deníku, který se stále aktualizuje, bylo ke dni uzávěrky tohoto čísla BA (14. 3. 2022) registrováno **312 advokátek a advokátů, kteří jsou ochotni v této mimořádné době pomáhat pro bono** a kterým patří mimořádné poděkování!

Pokud se chcete také zapojit, ozvěte se na speciálně zřízenou adresu help.ukraine@cak.cz s uvedením své odbornosti, jazykového vybavení a svých kontaktních údajů a s vyjádřením souhlasu se zařazením do tohoto veřejně přístupného seznamu, který najdete pod bannerem:

Pod tímto bannerem jsou také průběžně zveřejňovány informace o tom, jaké kroky a kdy musí váleční uprchlíci po příchodu do České republiky činit, a to jak pro potřeby advokátek a advokátů v češtině, tak pro uprchlíky v ukrajinštině.

Již krátce po zahájení války na Ukrajině zde bylo např. publikováno **Desatero informací pro ukrajinské občany a následně i podrobné informace**, obojí v češtině i ukrajinštině, které vypracovala advokátka a jedna z prvních dobrovolnic na seznamu ČAK Mgr. Veronika Sluka za konzultace s JUDr. Eliškou Flídrovou, Ph.D., specialistkou na právo uprchlické, migrační a lidská práva, či užitečné informace z online semináře na téma **Pobyťový režim osob prchajících před válkou na Ukrajině a otázky s tím související**, který se ČAK podařilo zorganizovat již 4. března 2022.

ČAK odsoudila agresí a koordinuje aktivity, advokátky a advokáti pomáhají

Česká advokátní komora neprodleně zřídila na pomoc válkou zasažené Ukrajině transparentní účet **ADVOKÁTI UKRAJINĚ.**

Číslo účtu: 123-5435840247/0100

IBAN: CZ67 0100 0001 2354 3584 0247

Na transparentní účet ČAK přišlo ke dni uzávěrky tohoto čísla BA (tedy 14. 3. 2022) již celkem 3 021 301 korun od advokátních kanceláří i advokátů.

Pohyb peněz na účtu je možné sledovat online z webu ČAK:

Na základě žádosti Ukrajinské národní advokátní komory (NAAU) představenstvo dne 8. března 2022 rozhodlo, že z tohoto konta budou NAAU poskytnuty dva miliony korun na podporu postižených ukrajinských advokátů a jejich rodin.

ČAK považuje za velmi závažnou situaci ohledně advokátních úschov ve Sberbank CZ, která se dotýká asi padesáti advokátů. Obratem vypracovala manuál otázek a odpovědí k této problematice, je v neustálém kontaktu s kolegy, kteří jsou touto situací zasaženi, a stále pokračuje v jednáních o možnostech speciálního krytí prostředků advokátní úschov. Veškeré informace najdete na webu ČAK a na Advokátním deníku pod tímto bannerem:

Sledujte aktuální informace České advokátní komory na homepage webu ČAK www.cak.cz, v Advokátním deníku www.advokatnidenik.cz a na sociálních sítích ČAK.

Red.

Galavečer dvojročníku

Základní informace ke galavečeru 27. 5. 2022 (platné ke dni uzávěrky BA 3/2022)

Pokud jsme v listopadu 2021 rozhodli o přeložení galavečera PR 20/21 ze 4. února 2022 na pozdější jarní dobu kvůli očekávanému vrcholu pandemie covidu, ukázalo se to býti opatřením prozřetelným. Zdá se, že v květnu by nás skutečně už covid tak sužovat nemusel a galavečer nebudou muset provázet náročná hygienicko-epidemiologická opatření.

Netušili jsme tehdy, že nás bude decimovat ještě něco horšího než covid...

Přesto se nehodláme vzdát myšlenky, že se zástupci justice po dvou letech na vyhlášení výsledků galavečera celojustiční soutěže sejdou. Za organizátory slibujeme, že pro to uděláme maximum, neboť minimálně vítězové, které již odborná porota soutěže vybrala, si zaslouží náš potlesk za práci a výsledky, jichž v oborech svého působení dosáhli.

Jeden notoricky známý vtip hovoří o tom, že Bůh se nejvíce směje, když si lidé dělají plány. Ano, bohužel v tuto chvíli se může zdát, že plánovat takové setkání, včetně možnosti se pobavit, je nemožné a možná i nevhodné.

Ale zkusíme přece jen vedle efektivní pomoci ukrajinským uprchlíkům, vedle finanční pomoci Ukrajině, vedle všemožného dalšího zapojení do solidarity s Ukrajinou, dál plánovat a žít.

Galavečer speciálního dvojročníku tak nerušíme a pokusíme se ho připravit. Protože pokud na „normální život“ a na jeho plánování zcela rezignujeme, co nám v této době, kdy už je více než dva roky všechno jinak, zůstane?

Pokud souhlasíte, přijměte pozvání organizátorů (ČAK a EPRAVA.CZ) v pátek 27. května 2022 od 19 hodin do TOP HOTELU v Praze.

Předseda ČAK: Přiměřeně zvyšujeme cenu vstupenek

Jednou z priorit nově zvoleného představenstva ČAK je transparentní hospodaření s prostředky advokátů a advokátek. Jako předseda cítím, stejně jako ostatní členové představenstva, mimořádnou odpovědnost za správu advokátních příspěvků, které tvoří zásadní příjem ČAK a jsou využívány jak na financování servisu pro advokáty a chod Komory, tak na úhradu komorových „doplňkových“ aktivit. Jednou z takových je právě i Právník roku. Právník roku je – již více než 15 let – mimořádně důležitou akcí celojustičního významu. Jejím hlavním cílem je především zlepšování dobrého jména advokacie, slouží také ke zviditelnění advokátního stavu jak směrem k ostatním právnickým profesím, tak i mimo ně. Informování o výjimečných osobnostech českého práva totiž zásadním způsobem přispívá k pozitivnímu vnímání role a postavení zástupců právníké obce v očích laické veřejnosti.

I k organizaci takto významné akce je ovšem potřeba přistupovat hospodářsky odpovědně a s přihlédnutím k aktuálnímu ekonomickému vývoji celé společnosti. Na tom panuje shoda obou hlavních organizátorů Právníka roku – České advokátní komory i společnosti EPRAVO.CZ.

Dosavadní cena vstupenky na galavečer ve výši 300 Kč v současné době již ani zlomkem nepokrývá vynakládané prostředky ČAK, zejména s ohledem na to, že v ceně vstupenky je vedle bohatého kulturního a hudebního programu zahrnut také velkorysý raut včetně nápojů.

Podstatnou část nákladů na konání akce se daří Komore pokrývat z příspěvků tradičních partnerů soutěže, za což jim patří velký dík. Nicméně i tak ČAK každoročně hradí velkou část nákladů svými rozpočtovými prostředky. Na zachování vyrovnaného rozpočtu navíc nyní klade zvýšené nároky i aktuální inflace, a tak je zapotřebí některé výdaje korigovat a aktivně hledat možné úspory v celé řadě agend.

Představenstvo ČAK považuje za adekvátní a přiměřené, aby advokáti a advokátky (stejně tak zástupci dalších justičních profesí), kteří mají zájem se galavečera zúčastnit, se na jeho financování spolupodíleli – a to zaplacením standardního vstupného ve výši 1500 Kč za vstupenku. I akce tohoto typu by podle názoru představenstva ČAK měly směřovat k pořádání s vyrovnaným rozpočtem. Doufám, že tento krok přijmete s pochopením.

JUDr. Robert Němec, LL.M., předseda ČAK

Právníka roku 20/21:

Co všechno jsme pro Vás na galavečer připravili?

Slavnostní vyhlášovací ceremoniál a pozdější koncert hvězdy galavečera proběhne v kongresové hale TOP HOTELU a znovu nás jím provede osvědčené duo moderátorů – Aleš Háma a Jakub Wehrenberg.

Koncerty dalších hudebníků a rautové občerstvení se jako vždy pečlivě rozloží do přílehlých sálů a salonků hotelu, který disponuje velkou rozlohou a dostatečnými komunikačními prostory. Opět přivezeme jako tradičně skvělá moravská vína z Vinných sklepů Valtice a „dobrou brazilskou kávu“ od našeho letitého spolehlivého partnera – společnosti De L'ongi.

A poprvé v historii Právníka roku si budeme moci dovolit využít díky květnovému počasí i prostory rozlehlé hotelové terasy a japonské zahrady TOP HOTELU. Sem pro vás připravujeme grilování a venkovní občerstvení. Pro ty z Vás, kteří se potřebují (nebo jen tak pro pohodu a pohodlí chtějí) v TOP HOTELU ubytovat, nabízíme jako tradičně dojednané zvýhodněné ceny ubytování přímo v epicentru dění. Informace o cenách a podmínkách ubytování najdete na straně 8.

A kdo že vám letos bude zpívat a hrát?

Jako hlavní hvězda večera vystoupí KAMIL STŘIHAVKA se skupinou LEADERS. V jejich podání nás čekají střihavkovy rockové hity a slavné muzikálové melodie. Po půlnoci je v hlavní sále vystřídá DJ MARTY, který své videodiskotéky doprovází živým hraním na bonga a trumpetu.

Jazzem, soulem a funkem bude v dalším sále zásobovat BORIS BAND COMBINATION & DINA v čele s Borisem Urbánkem. ABBA REVIVAL to rozjede pro milovníky klasického popu a NEOVESKÁ CIMBÁLOVKA uspokojí milovníky cimbálu a lidovek.

Organizační štáb udělá maximum pro úspěšné, byť letos trochu netradiční pokračování soutěže, kterou ČAK před šestnácti lety společně s EPRAVEM.CZ založily.

Česká justice je svět, který společně vytváříme. Mít čas a prostor potkávat se, znamená budovat lepší justici. Využijme k tomu i galavečer Právníka roku 20/21!

Rezervační a prodejní systém naleznete pod bannerem Právník roku 20/21 na úvodní straně webu ČAK. Bude aktivován 25. 3. 2022 v 10 hodin dopoledne až do naplnění kapacity sálu.

Jak získat vstupenky na galavečer?

**CENA JEDNÉ VSTUPENKY:
1 500 Kč**

Rezervace vstupenek bude letos poprvé probíhat zcela elektronicky a komfortně – včetně okamžité platby přes platební bránu. Žádné zálohové faktury a rozesílání papírových vstupenek!

Kapacita kongresové haly TOP HOTELU je sice obrovská, ale přece jen má své meze. Máte-li chuť setkat se s kolegy z právnické branže, příjemně se pobavit, zatančit si, pak s případným nákupem vstupenek neotálejte. Věříme, že jsme připravili kvalitní program a ani navýšení cen vstupenek vás neodradí.

UPOZORNĚNÍ

- Rezervace vstupenek poštou či e-mailovou korespondencí není možná, papírové vstupenky nebudou rozesílány. Tento způsob rezervace vstupenek je již 3 roky zcela zrušen.
- Po zaplacení vstupenek přes platební bránu obdržíte do e-mailu elektronickou vstupenku s QR kódem. Zcela shodně jako když si kupujete elektronicky vstupenky na sportovní akce či velké koncerty. Stačí mít tuto elektronickou vstupenku na galavečer s sebou v mobilu, kontrola bude probíhat u vstupu do hotelu.
- Pokud svému mobilu nedůvěřujete, můžete si sami vstupenky vytisknout.
- Pokud jsou advokáty manžel i manželka, pak mají dohromady jako manželský pár nárok společně na celkem dvě vstupenky, nikoliv čtyři.
- Vstupenky jsou zásadně nepřenosné na advokátní koncipienty či další pracovníky advokátních kanceláří. Po některých neblahých zkušenostech z minulých let si organizátoři vyrazují právo kontroly, zda na rezervované vstupenky skutečně přicházejí advokáti a advokátky s doprovodem.
- Vzhledem k novému způsobu prokazování k oprávnění vstupu na galavečer, prosíme, přijďte s dostatečným časovým předstihem.

❁ Připravila: icha

Jak se výhodně a pohodlně ubytovat v TOP HOTELU Praha?

Česká advokátní komora sjednala jako každoročně pro účastníky letošního galavečera Právníka roku 20/21 zvýhodněné ceny ubytování. Čekají na vás připravené pokoje 4* hotelu.

Ubytování si zařizuje každý sám individuálně – dle návodu na této straně. Rezervační formulář na ubytování rozhodně nezasílejte na ČAK.

Jak správně postupovat?

1. Níže zveřejněný vyplněný formulář můžete zaslat poštou s heslem „Právník roku 20/21“ na adresu:

TOP HOTEL Praha, REZERVACE
Blažimská 1781/4, 149 00 Praha 4 – Chodov

2. Formulář pro ubytování naleznete ke stažení i na www.cak.cz/úvodní strana, rozkliknout banner Právník roku 2020/21. A jako přílohu ho můžete zaslat na hotelovou e-mailovou adresu: revenue@tophotel.cz.

Zvýhodněná nabídka cen pokojů platí do 15. 5. 2022.

TOP HOTEL Praha je největší 4* kongresový hotel v Evropě a má rozsáhlé zkušenosti s pořádáním nejrůznějších akcí, o čemž svědčí i jeho prestižní ocenění „Kongresový hotel“, které získal už mnohokrát v řadě za sebou.

Za svou více než 25letou historii hostil stovky akcí, jednou se v něm konal i advokátní sněm a pravidelně v minulosti hostil galavečery Právníka roku. Jeho TOP Congress Hall pohodlně pojme 2 000 účastníků, má výbornou akustiku a nabízí variabilní uspořádání sálu.

K ubytování hostům galavečera nabídne hotel pokoje kategorie Executive a Superior, které jsou vybaveny TV, SAT, trezorem, lednicí, koupelnou s vanou a vysoušečem vlasů. Ubytovat můžete i svého pejska. V celém hotelu je k dispozici zdarma wifi připojení. V cenách ubytování je bohatá bufetová snídaně a volný vstup do wellness centra s bazénem, vířivkou, saunami a fitness vybavením. Jako hosté můžete využít i kryté tenisové kurty, zahrát si bowling či se projít v japonské zahradě.

K dispozici ubytovaným při příležitosti Právníka roku 20/21 bude i pohodlný parking vedle hotelu s ostrahou a taxislužby.

ZÁVAZNÁ REZERVACE UBYTOVÁNÍ

právníkroku 20/21

CENÍK UBYTOVÁNÍ (VČETNĚ DPH):

CENA PRO ÚČASTNÍKY GALAVEČERA PR 20/21

Jednolůžkový pokoj EXECUTIVE nebo SUPERIOR

se snídaní/noc:

2 000 Kč

Dvoulůžkový pokoj EXECUTIVE nebo SUPERIOR

se snídaní/noc:

2 400 Kč

BUSINESS APARTMÁ se snídaní/noc:

3 600 Kč

Přistýlka:

700 Kč

Příplatek za zvíře:

300 Kč za malé, 500 Kč za velké

OBJEDNAT UBYTOVÁNÍ

Jednolůžkový EXECUTIVE/SUPERIOR
se snídaní/noc:

Dvoulůžkový EXECUTIVE/SUPERIOR
se snídaní/noc:

BUSINESS APARTMÁ
se snídaní/noc:

Přistýlka:

Příplatek za zvíře (malé/velké):

Jméno advokáta:

Název AK:

Jména dalších osob:

Telefon:

E-mail:

Podpis:

Získejte mezinárodně uznávaný titul

LL.M. Master of Laws

na tradiční prestižní vysoké škole

- **SPORTOVNÍ PRÁVO**
nebo
- **ZDRAVOTNICKÉ PRÁVO**

Třísemestrální kurz vyučovaný v kombinované formě je určen uchazečům s ukončeným vysokoškolským vzděláním, kteří mají zájem prohloubit si znalosti ve vybrané právní oblasti a rozšířit svůj profesní záběr.

Přednáší přední čeští odborníci z akademické sféry i praxe.

Termín podání přihlášek: **31. srpna 2022**

Podmínky studia a podrobné informace
na e-mailu: llmcz@prf.cuni.cz
nebo na tel: **+420 775 854 820**

**PRÁVNICKÁ
FAKULTA**
Univerzita Karlova

Sjezd českých právníků – 5. května 2022, Karolinum

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

na základě Memoranda, kterým se jednotlivé právnícké komory a spolky v čele s Jednotou českých právníků zavázaly ke spolupráci, bylo přijato rozhodnutí obnovit v roce 2022 tradici Sjezdu českých právníků jako významného fóra pro vzájemné setkávání a diskusi zástupců právníckých profesí. Historie těchto sjezdů sahá až do roku 1904 a je spjata se jménem význačného profesora občanského práva Antonína Randy. Tradice právníckých sjezdů byla v Československu přerušena obdobím II. světové války a následně politickým vývojem po roce 1948. Považujeme v současné době za důležité se k této tradici, která v okolních demokratických zemích úspěšně pokračuje, znovu přihlásit. Za tímto účelem byl ustaven Sjezdový výbor a přijat Sjezdový řád se záměrem uspořádat pod vedením Jednoty českých právníků v roce 2022 Sjezd českých právníků.

Téma prvního obnoveného sjezdu zní: „**Právníci – odpovědnost nejenom profesní, ale i společenská, a institucionální pojistky jejich nezávislosti**“. Nebylo vybráno náhodou. Současná společenská realita se všemi svými atributy, zejména nestabilitou, se přirozeně dotýká také právníckého stavu. Role právníků ve společnosti bývá zpochybňována jak z odborných, tak osobních pozic, názory veřejnosti jsou někdy formovány politickým populismem, demagogií a dezinformacemi. Význam juristů pro fungování demokratického právního státu je přitom nezpochybnitelný, stejně jako význam každé z právníckých profesí pro garanci základních lidských práv a svobod jednotlivce i pro dobrou správu věcí veřejných a stav celé společnosti. Aby mohli všichni právníci plně rozvinout svůj potenciál, potřebují všeobecný respekt společnosti a záruky svého postavení. Cesta k nim vede prostřednictvím aktivní práce při vědomí vlastní (spolu)odpovědnosti za profesní a etickou úroveň profese a rovněž prostřednictvím dobré informovanosti veřejnosti. Podstatné je přitom poznání nutnosti vykonávat právnícké povolání podle nejlepšího vědomí a svědomí.

A právě vlastní odpovědnost – nejen profesní, ale i společenská – je vhodným výchozím bodem pro zahájení kolegiálního dialogu na půdě právníckého sjezdu. Jeho smyslem je hlubší reflexe naší práce a principů, na nichž spočívá a jež je nutno ctít a dodržovat.

Věříme, že je možné najít společné hodnoty, na nichž lze stavět spolupráci, respekt a pochopení, to vše při vědomí zcela přirozených odlišných názorů, pozic a zájmů, které výkon jednotlivých profesí přinášejí. Je to logicky právnícký stav jako celek, který nese zvýšenou odpovědnost za úroveň právního státu, za zachování demokratických procedur a principů, na nichž stojí svobodná pluralitní společnost.

Věříme, že se Sjezd českých právníků stane značkou, která bude tyto demokratické hodnoty reprezentovat a hlásat, a to i pro případ, kdy by některá z právníckých profesí čelila tlakům, ohrožujícím řádné plnění její role.

Přípravy prvního obnoveného Sjezdu českých právníků, který se uskuteční 5. května 2022 v Praze na půdě Karolina, jsou v plném proudu. Jednotlivé profesní komory a spolky finalizují své referáty a koreferáty, jakož i seznam delegátů a program samotný. Jelikož kapacita sálu v Karolinu je omezená, nabídneme všem zájemcům v tento historicky významný den možnost sledování jednání v přímém přenosu a taktéž online zpravodajství na Advokátním deníku.

Signatáři Memoranda o spolupráci právníckých komor a spolků

JUDr. Pavel Rychetský, předseda Jednoty českých právníků
 JUDr. Robert Němec LL.M., předseda České advokátní komory
 Mgr. Jan Mlynářčík, prezident Exekutorské komory ČR
 Mgr. Radim Neubauer, prezident Notářské komory ČR
 JUDr. Libor Vávra, prezident Soudcovské unie ČR
 JUDr. Marie Brejchová, LL.M., prezidentka Unie podnikových právníků ČR
 JUDr. Jan Lata, Ph.D., prezident Unie státních zástupců ČR

Šebesta • Novotný • Machurek • Dvořák a kol.

Zákon o zadávání veřejných zakázek 2. vydání

2022 | vázané s přebalem | 1 648 | **akční cena 2 452 Kč** | plná cena 2 990 Kč | obj. číslo EVK31

Druhé vydání komentáře k zákonu o veřejných zakázkách zohledňuje zkušenosti získané členy autorského kolektivu při aplikaci zákona, jakož i novou judikaturu soudní či Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, která zákonnou úpravu kontinuálně dotvrdí a tvoří podstatnou osu výkladu jednotlivých zákonných ustanovení. Dílo reflektuje současné výklady zákona a současně zohledňuje všechny dosavadní novely zákona schválené do konce roku 2021. Autoři díla v rámci své přednáškové činnosti a účasti v řadě odborných a profesních uskupení se do jisté míry podílejí i na tvorbě či výkladu právní úpravy v oblasti veřejného zadávání.

Kasíková/Jirmanová/Hubáček/Plášil/Šimka/Kučera/Nekola

Exekuční řád. Komentář. 5. vydání

2022 | vázané v plátně | 1 368 | 2 490 Kč | obj. číslo EKZ198

Komentář podává aktuální výklad jednotlivých ustanovení zákona vycházející ze současné praxe autorů. Tradičně je obohacen o rychle se rozvíjející nejnovější judikaturu exekučních soudů. Umožňuje získat dostatečný přehled o procesních postupech soudních exekutorů, exekučních soudů i účastníků exekučního řízení. Páté vydání je doplněno zejména o velkou novelu č. 286/2021 Sb., účinnou od 1. 1. 2022, která přinesla například zastavení exekucí, které jsou vedeny dlouhodobě bezvýsledně. Zpracovány jsou i novely účinné od 1. 7. 2021, týkající se ochrany nezletilých v exekuci, náhradního výživného, chráněného účtu či změn v exekuci příkázáním pohledávky z účtu.

Vraťslav Košťál

Veřejnoprávní regulace podnikání v energetice

2022 | brožované | 184 | 390 Kč | obj. číslo EP1145

Publikace přináší poučený vhled autora do spletité právní úpravy elektroenergetiky a plynárenství a cílí na nejproblematičtější místa. Opírá se o dlouholetou profesní zkušenost autora jak z pozice regulovaných podnikatelů, tak z pozice regulátora. Kniha nejprve vymezuje relevantní interpretační východiska, aby se následně věnovala aktuálním problémům nekalých obchodních praktik, nedostatečností úpravy dodávky poslední instance, limitům výkonu oprávnění provozovatelů soustav v elektroenergetických a plynárenských soustavách vůči vlastníkům nemovitostí nebo slabinám právní úpravy i aplikační praxe cenové regulace.

Hlavinová/Pilíková/Kabeš

Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Komentář. 3. vydání

2022 | vázané | 552 | 1 590 Kč | obj. číslo BK87

Již třetí vydání komentáře k zákonu o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu reflektuje poslední velkou novelu z roku 2020, kterou byla transponována 5. AML směrnice. Autoři v něm poskytují odpovědi na otázky a nejasnosti, s nimiž se setkávají v rámci své každodenní praxe u Finančního analytického úřadu. Výklad nepomíjí ani vazby na související právní předpisy, včetně vyhlášky ČNB č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření, zákona č. 37/2021, o evidenci skutečných majitelů, nebo zákona č. 250/2017 Sb., o elektronické identifikaci, či GDPR.

Renata Šínová (ed.)

Pocta Milaně Hrušákové

2022 | vázané | 408 | 690 Kč | obj. číslo BEP11

Profesorka Milana Hrušáková je jednou z nejvýznamnějších osobností na poli rodinného práva. O tom svědčí nejen početné publikace z její bibliografie, ale i působení na akademické půdě, kde své bohaté zkušenosti předala celé řadě studentů a kde svého času byla i děkankou. Autoři statí v této publikaci s láskou vzpomínají na bitký humor, s jehož pomocí jim Milana Hrušáková zprostředkovávala vhled do rodinného práva. A někteří ve svých příspěvcích zužitkovali onen humorný nádech, který je v mnohdy tristiálních situacích, do nichž se rodiny (a jejich právníci) dostávají, tolik potřebný. Statí i autorů, kteří je sepsali, je v této knize mnoho. Všechny jsou vysoce kvalitní. Pohybují se od pohledů na ryze české rodinné právo ve všech jeho souvislostech, přes náhledy do cizích jurisdikcí, až po mezinárodněprávní přesahy a konotace.

Novela usnesení o prohlášení advokáta o pravosti podpisu

Dne 8. 3. 2022 přijalo představenstvo změnu usnesení představenstva ČAK č. 4/2006 Věstníku o prohlášení advokáta o pravosti podpisu, ve znění pozdějších předpisů, kterým zakotvilo povinnost advokáta zkontrolovat platnost tuzemského dokladu jednatelky osoby na webových stránkách Ministerstva vnitra, kde jsou zveřejňovány informace o neplatných občanských průkazech a cestovních dokladech.

Podle čl. 7 odst. 1 citovaného usnesení má advokát povinnost zjistit údaje o totožnosti jednatelky osoby z jejího občanského průkazu, cestovního pasu nebo jiného platného tuzemského nebo cizozemského úředního dokladu. Platnost dokladu je tedy podmínkou pro řádné provedení prohlášení, a tudíž i vlastní podmínkou pro to, aby prohlášení mělo účinky úředního ověření podpisu ve smyslu § 25a zákona o advokacii.

Vzhledem k tomu, že Ministerstvo vnitra zpřístupňuje na svých webových stránkách informace o neplatných občanských průkazech a cestovních dokladech (viz § 63 odst. 3 zákona o občanských průkazech), je nezbytné, aby advokát před provedením prohlášení ověřil, zda předkládaný občanský průkaz nebo cestovní doklad nebyl zneplatněn.

Současně se stanovením této povinnosti se zakotvuje, že prohlášení nelze učinit, nepředloží-li jednatelka osoba k prokázání své totožnosti platný doklad. Advokát tudíž nejprve ověří platnost dokladu a teprve poté vyhotoví vlastní prohlášení. V opačném případě bude nutné, aby jednatelka osoba předložila jiný platný doklad, jinak advokát prohlášení odmítne.

Druhá podstatná změna spočívá v možnosti advokáta nechat se zastoupit při převzetí knihy o prohlášeních. Podle stávající stavovské úpravy je advokát povinen převzít knihu o prohlášeních osobně v sídle Komory nebo v její pobočce v Brně, případně se může nechat zastoupit jiným advokátem. Vzhledem k tomu, že neexistuje praktický důvod, proč by se advokát nemohl nechat zastoupit i jinými osobami dle § 26 zákona o advokacii, když jde v podstatě o ryze administrativní úkon, navrhuje se tuto přísnost odstranit a umožnit, aby na základě plné moci mohl advokáta zastoupit i advokátní koncipient nebo jeho zaměstnanec. Veškeré ostatní náležitosti převzetí knihy jinak zůstávají zachovány.

✿ JUDr. JOHAN JUSTOŇ, vedoucí Odboru vnější a vnitřní legislativy ČAK

Listujte si Bulletinem advokacie i v jeho elektronické podobě!

Vážené čtenářky a čtenáři,

dovolujeme si opakovaně upozornit, že Bulletin advokacie jako váš stavovský časopis vychází roky nejen v tradiční tištěné podobě, ale že jím můžete listovat, číst si a pracovat s jeho informacemi také v moderní online podobě, poslední dva roky dokonce v uživatelsky komfortní a přívětivé verzi na platformě issue (tzv. listovací verze).

Redakce Bulletinu advokacie všem, kteří preferují online přístup ze svých elektronických zařízení, a volí tedy i ekologičtější cestu, umožňuje odhlášení doručování tištěného časopisu, a to oznámením na e-mail tajemnice redakce BA: dvorakova@cak.cz či telefonicky: 273 193 165. Na této e-mailové adrese či telefonním čísle je rovněž možné se k odběru tištěného BA znovu přihlásit, ať už z jakéhokoliv důvodu.

Vaše redakce BA

ZÁKONÍK PRÁCE

5566

PROVÁDĚCÍ NAŘÍZENÍ VLÁDY A DALŠÍ
SOUISEJÍCÍ PŘEDPISY S KOMENTÁŘEM
K 1. 1. 2022

JUDr. Pavla HLOUŠKOVÁ, Mgr. Dana ROUČKOVÁ,
Mgr. Zdeněk SCHMIED, Mgr. Petr SCHWEINER,
Mgr. Ludmila TOMANDLOVÁ, JUDr. Jan VÁCHA, Ph.D.

Publikace, která svým formátem již tradičně navazuje na předchozích 14 úspěšných vydání, obsahuje vedle platného znění zákoníku práce a celé řady dalších souvisejících zákonů i podzákoných právních předpisů též podrobné komentáře k jednotlivým konkrétním ustanovením zahrnující nejen všechny změny v zákoníku práce, zákoně o zaměstnanosti a zákoně o inspekci práce, ale i komentáře k některým dalším souvisejícím právním předpisům (např. v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, odměňování, cestovních náhrad).

1392 stran, vázaná, 999 Kč

EXEKUCE SRÁŽKAMI ZE MZDY 2022

5539

JUDr. Jan BREBURDA

Velmi přehledná, systematická, srozumitelným jazykem psaná publikace vymezuje provádění srážek ze mzdy přímo na základě ustanovení zákona, na základě uzavřené dohody o srážkách ze mzdy nebo na základě vedené exekuce srážkami ze mzdy. Zahrnuje rovněž problematiku postihování souvisejících jiných příjmů, podrobně rozebírá standardní změnu plátce mzdy z důvodu ukončení pracovního poměru i nestandardní změnu plátce mzdy z důvodu delší pracovní neschopnosti, zabývá se otázkou exekuce vedené na několik plátců mzdy zároveň a dotýká se rovněž tématu insolvence. Obsahuje více než 150 podrobných příkladů, názorných schémat či přehledných tabulek.

600 stran, brožovaná, 519 Kč

Tyto knihy zakoupíte na
www.anag.cz a ve všech dobrých
knihkupectvích v ČR.

anag@anag.cz
585 757 411
www.anag.cz

ODBORNÝ KONGRES PRÁVNÍ PROSTOR 2022

Zúčastněte se jubilejního 10. ročníku největšího kongresu v ČR pro právnickou odbornou veřejnost a vyšší management.

Kongres PRÁVNÍ PROSTOR

www.kongrespravni prostor.cz

se uskuteční ve dnech 12. - 13. dubna 2022 v hotelu Jezerka, Seč - Ústupy.

10. ROČNÍK

OBJEDNÁVEJTE
NYNÍ
ZA ZVÝHODNĚNOU
CENU

§ Aktuálně v právu

Z legislativy

Dary poskytnuté Ukrajině

Vláda dne 9. března 2022 schválila novelu zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, podle které bude z daní možné zřejmě odečíst dary poskytnuté přímo Ukrajině nebo ukrajinským neziskovým organizacím. Nově by také měli mít možnost odečtu od základu daně i daňoví poplatníci z Ukrajiny, pokud jejich zdanitelné příjmy ze zdrojů na území ČR tvoří 90 % zdanitelných příjmů. Nyní je ze zákona možné si z daní odečíst jen finanční dary českým pořadatelům sbírek na veřejně prospěšné účely. Osvobozen od daně bude letos podle návrhu také příjem ukrajinských zaměstnanců, když jim a jejich rodinným příslušníkům zaměstnavatel poskytne ubytování v ČR kvůli válečnému konfliktu na Ukrajině. Od daně také bude osvobozen peněžní dar od zaměstnavatele, jehož cílem je pomoc v tíživé životní situaci. Další novinkou v novele je možnost odečíst z daní také bezúplatná plnění poskytnutá letos za účelem podpory obranného úsilí Ukrajiny. Organizace již v současné době nemusí platit daň z příjmu v případě daru na humanitární nebo charitativní účely.

Zrušení EET

Elektronická evidence tržeb ke konci letošního roku zřejmě skončí. Počítá s tím návrh zákona, kterým se zrušuje zákon č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb, který dne 9. března schválila vláda. Evidence je kvůli pandemii do konce roku 2022 přerušena, žádný podnikatel tak nyní nemusí své tržby evidovat a úřady tuto povinnost nekontrolují. Podnikatelé nicméně mohou evidovat dobrovolně. Vládou schválený návrh zákona, kterým se zrušuje zákon o evidenci tržeb, zároveň nepočítá s dalším provozováním systému EET ani pro dobrovolně evidující podnikatele.

Nová právní úprava nekalých obchodních praktik

Dne 9. března 2022 vláda schválila návrh novely zákona č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů. Novela přináší zásadní opatření, která se výrazně dotknou obchodních modelů a prodejních nástrojů používaných při dodávkách potravin. Kupř. sankce navrhovaná za porušení zákona nově činí až 10 milionů Kč nebo 10 % ročního obrátu odběratele. Novela přináší kromě nových omezení obchodních praktik i některá usnadnění. Např. nadále není vyžadována listinná podoba smlouvy, ale postačí elektronická písemná forma smluvních podmínek. Zásadně se mění i podmínky, na koho se právní úprava vztahuje. Zákaz nekalých obchodních praktik se bude vztahovat na odběratele s významnou tržní silou v potravinářském řetězci. Odběratelem se dle směrnice a novely rozumí nejen konečný kupující, ale všechny další mezičlánky nakupující potraviny. Zda má odběratel významnou tržní sílu, bude posuzováno na základě vzájemného poměru ročního obrátu odběratele a dodavatele.

Legislativu pro vás sledujeme denně. Čtěte **ADVOKÁTNÍ DENÍK**

Z judikatury

ÚS k soudní ochraně vlastnického práva společníka obchodní společnosti

Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 15. února 2022, sp. zn. I. ÚS 45/21, platí, že odmítá-li se obecný soud náležitě zabývat otázkou, jestli společníkovi obchodní společnosti, jenž není zástavním věřitelem ani zástavním dlužníkem, svědčí aktivní věcná legitimace k podání žaloby na určení, zda tu zástavní právo je, či není, aniž by přihlédl ke konkrétním okolnostem věci a uvedl, jakým jiným právním prostředkem se může domoci ochrany svého vlastnického práva, porušuje jeho právo na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve spojení s čl. 11 odst. 1 Listiny.

NSS: testování zaměstnanců bylo v souladu se zákonem

Plošné preventivní testování zaměstnanců ve společnostech na přelomu loňského a letošního roku neodporovalo zákonu, naopak šlo o přiměřené a náležitě odůvodněné opatření. Nejvyšší správní soud (NSS) zamítl svým rozsudkem 5 Ao 31/2021-34 zveřejněným dne 4. března 2022 návrh zaměstnavatele O. S. z Prahy, který k mimořádnému opatření Ministerstva zdravotnictví ze dne 20. 11. 2021, č. j. MZDR 42085/2021-1/MIN/KAN, ve znění mimořádného opatření Ministerstva zdravotnictví ze dne 22. 11. 2021, č. j. MZDR 42085/2021-2/MIN/KAN, uplatnil řadu výhrad. Stěžoval si například na diskriminaci neočkovaných a celkově neviděl v testování žádný smysl.

Judikaturu pro vás sledujeme denně. Čtěte **ADVOKÁTNÍ DENÍK**

Ze světa práva

Praktický průvodce k přijatelnosti stížnosti k ESLP v češtině

Kancelář vládního zmocněnce nově zveřejnila překlad aktuální stostránkové verze praktického průvodce, který může pomoci zejména advokátům při podávání stížností k Evropskému soudu pro lidská práva (ESLP), do češtiny. Podmínky přijatelnosti stížností ke štrasburskému soudu jsou tak dostupnější stěžovatelům i jejich právním zástupcům. Na konkrétních příkladech z praxe ESLP popisuje průvodce podmínky přijatelnosti, které musí stížnost splňovat. Vše je dostupné na internetových stránkách ESLP www.echr.coe.int v sekci pro stěžovatele.

❁ JUDr. HANA RÝDLOVÁ

z právní teorie a praxe

Akcie s vysílacím právem a změna vnitřní struktury orgánů akciové společnosti

Je to více než rok, co dne 1. 1. 2021 nabyl účinnosti zákon č. 33/2020 Sb. (dále též „novela“), který novelizoval zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) [dále též „zákon o obchodních korporacích“ nebo „z. o. k.“]. Za tuto dobu se objevily již první výkladové otázky spojené s touto novelou, které si zasluhují zaujetí odborného stanoviska. Jedním z předmětů úpravy této zmíněné novely je i problematika nového zvláštního druhu akcií, které se v literatuře¹ označují jako akcie s vysílacím právem.

JUDr. Radim Kříž, Ph.D., působí na Katedře podnikového a evropského práva FMV VŠE v Praze.

Za akcie s vysílacím právem jsou označovány akcie, se kterými je spojeno právo akcionáře jmenovat a odvolávat člena představenstva (ust. § 438a z. o. k.), dozorčí rady (ust. § 448b z. o. k.) či člena správní rady (ust. § 458 z. o. k.). Jednou z otázek, dle mé povědomosti dosud odborně nezpracovávané, je otázka dopadu změny vnitřní struktury volených orgánů akciové společnosti na existenci práva jmenovat a odvolávat člena či členy volených orgánů akciové společnosti spojených s akcií, kterou pro účely tohoto příspěvku budu označovat jako vysílací akcie.

Pouze tato parciální, nicméně zajímavá otázka, je předmětem tohoto příspěvku, spolu s nezbytným obecným právním rámcem úpravy vysílacích akcií a zasazením této právní úpravy vysílacích akcií do určitého krátkého historického kontextu. Za změnu vnitřní struktury volených orgánů akciové společnosti označují pro účely tohoto příspěvku změnu monistické vnitřní struktury volených orgánů akciové společnosti na dualistickou vnitřní strukturu volených orgánů akciové společnosti a naopak. Předmětem tohoto příspěvku není analýza jiných problémových otázek spojených s vysílacími akciemi ani celkové teoretické koncepty úpravy vysílacích akcií, které by tento příspěvek neúměrně rozšířily. S ohledem na relativní novost právní úpravy vysílacích

akcií považuji tento příspěvek za drobný dílek do mozaiky běžící diskuse o aplikaci právní úpravy vysílacích akcií jak z pohledu teoretického, tak praktického.

Je však zřejmé, že určité autoritativní závěry nad otázkami, které jsou tématem tohoto příspěvku, učiní až soudní judikatura, podepřená dlouholetou praktickou zkušeností s vysílacími akciemi.

Krátký historický exkurz do právní úpravy vysílacích akcií před novelou

Zákon o obchodních korporacích do novely provedené zákonem č. 33/2020 Sb. ani příkladmo možnost vydávání akcií, se kterými by bylo spojeno právo jmenovat a odvolávat určitý počet členů volených orgánů akciové společnosti, neupravoval. Jak bylo uvedeno výše, vysílací akcie byly zakotveny explicitně až novelou zákona o obchodních korporacích č. 33/2020 Sb. K možností vydávat vysílací akcie, tj. spojit s akcií jako zvláštním druhem právo jmenovat a odvolávat člena či členy volených orgánů akciové společnosti, se odborná literatura před touto novelou zákona o obchodních korporacích vyjadřovala různě, stručný přehled diskuse ohledně vydávání akcií s vysílacím právem uvádí ve své publikaci Lála.² Tak např. Štenglová³ vyjádřila názor, že nelze založit ve stanovách právo některých akcionářů či skupin akcionářů obsazovat některá místa v představenstvu či dozorčí radě,

1 Např. J. Dědič, J. Lasák, D. Lála in J. Lasák, J. Dědič, J. Pokorná, Z. Čáp a kol.: Zákon o obchodních korporacích, Komentář, 2. vydání, Wolters Kluwer ČR, Praha 2021, str. 1901.

2 D. Lála: Druhy podílů v kapitálových společnostech, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2020, str. 186-187.

3 I. Štenglová in I. Štenglová, B. Havel, F. Cileček, P. Kuhn, P. Šuk: Zákon o obchodních korporacích, Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2013, str. 697 a 709.

a pouze poukázala na možnost využití kumulativního hlasování k prosazení některých jeho členů. Stejný závěr pak zopakovala i ve druhém vydání téhož komentáře v roce 2017.⁴

K možnosti upravit ve stanovách právo některých akcionářů či skupin akcionářů obsazovat některá místa ve správní radě či jmenovat statutárního ředitele se Štenglová v obou vydáních uvedeného komentáře explicitně nevyjadřuje. Ve vztahu k představenstvu se Filip a Lasákem⁵ v komentáři k zákonu o obchodních korporacích z roku 2014 shodují se Štenglovou, když uvádějí, že s ohledem na statusovou povahu působnosti valné hromady nelze působnost valné hromady k volbě a odvolání členů představenstva nijak omezovat, a nelze tak tuto působnost přenášet např. na vybrané akcionáře společnosti nebo její zaměstnance. Jiný závěr však Filip s Lasákem⁶ učinili ve vztahu k dozorčí radě, vycházející z ust. § 421 odst. 2 písm. f) z. o. k., podle něhož v působnosti valné hromady akciové společnosti byla volba a odvolání členů dozorčí nebo správní rady a jiných orgánů určených stanovami, s výjimkou členů dozorčí rady, které nevolila valná hromada. Z této právní úpravy pak – jak sami uvádějí – systematickým výkladem dovodili možnost obsazování členů dozorčí rady i jinak než volbou na valné hromadě, a to prostřednictvím zaměstnanců nebo zvláštního práva vyslání. Byť sami uvádějí, že zákon existenci vysílacího práva nepředvidá ani jej výslovně nevymezuje, připouštějí konstituování práva jmenovat členy dozorčí rady určitou skupinou akcionářů zvláštní úpravou ve stanovách. Současně oba autoři upozorňují na existenci práva vyslání v zahraničních právních řádech a jako příklad uvádějí německou právní úpravu a tzv. *Entsendungsrecht*. V případě správní rady Lasák⁷ pak pokládá otázku, zda se i v jejím případě neotvírá možnost vydávat zvláštní druh akcií, s nímž bude spojeno právo vysílat členy do správní rady bez ingerence valné hromady. K této možnosti pak dále uvádí, citují: „K závěru, že je možné, aby stanovy spojily s určitými akcemi právo vysílat členy do správní rady (je-li možné, aby stanovy bez zákonného omezení vyloučily působnost valné hromady při volbě členů správní rady), nasvědčuje především text § 75 odst. 1 (pozn. autora: z. o. k.), kde se předpokládá, že určitá osoba má právo jmenovat většinu členů statutárního nebo kontrolního orgánu obchodní korporace.“ Dále pak argumentuje i tím, že ust. § 276 z. o. k. upravující možnost vydávat různé druhy akcií, možnost vydat takové akcie nevylučuje. O pro-

blematičnosti existence vysílacích akcií před novelou svědčí i názorový posun Čecha na možnost vydávání vysílacích akcií, který se nejprve k možnosti vydávání akcií s vysílacím právem vyjádřil kladně,⁸ aby posléze tento svůj názor přehodnotil, a s akcentem na nezbytnost zachování právní jistoty možnost vydávání akcií s vysílacím právem vyloučil.⁹

Z výše uvedených názorů je zřejmé, že nejednoznačnost právní úpravy ohledně možnosti vydávání vysílacích akcií a podmínek pro uplatnění vysílacího práva vedla k potřebě pozitivní právní úpravy tohoto druhu akcií, včetně podmínek uplatnění vysílacího práva. Ostatně sama důvodová zpráva k novele¹⁰ pak ve vztahu k existenci vysílacích akcií uvádí, že přijatá právní úprava je reakcí na nejednotnost odborné veřejnosti v řešení otázky, zda je možné vydat akcie, s nimiž je spojeno právo jmenovat členy dozorčí rady, a v zájmu zvýšení právní jistoty navrhuje výslovně tuto možnost připustit. Stejnou možnost, tj. připuštění vysílacích akcií, u akciové společnosti dává důvodová zpráva i ve vztahu k představenstvu a správní radě. Současně důvodová zpráva¹¹ blíže uvádí, že se navrhuje stanovit limity a pravidla pro jmenování členů dozorčí rady. K tomu lze uvést, že i potřeba vymezit limity vysílacího práva, znamenajícího významný zásah do vnitřního fungování akciové společnosti a do práv ostatních akcionářů, byla nepochybně motivem výslovné právní úpravy vysílacích akcií. **Přijetí novely zákona o obchodních korporacích obsahující výslovně právní úpravu akcií s vysílacím právem a limitů jejího použití odstranilo nejasnost kolem možnosti vydávat i akcie s vysílacím právem a zakotvilo základní právní rámec tohoto právního institutu.** Počínaje 1. lednem 2021 zákon umožňuje vydávat akcie s vysílacím právem, tedy s právem jmenovat a odvolávat člena nebo členy představenstva, dozorčí rady (u dualistické vnitřní struktury společnosti) či správní rady (u monistické vnitřní struktury společnosti), přičemž počet takto jmenovaných členů představenstva, dozorčí rady či správní rady nesmí přesáhnout počet členů těchto zmiňovaných orgánů volených valnou hromadou (u představenstva voleného dozorčí radou členů představenstva volených dozorčí radou).

Otázka vysílacího práva při změně vnitřní struktury volených orgánů akciové společnosti

Jak bylo uvedeno v předchozí části tohoto příspěvku, po přijetí novely zákona o obchodních korporacích odpadla diskuse nad možností vydávat akcie s vysílacím právem a nad obsahem do nich inkorporovaného práva, objevily se však jiné otázky spojené s vysílacími akciemi. Jednou z nich je otázka, jaký dopad má na vysílací právo změna vnitřní struktury volených orgánů akciové společnosti. Akciová společnost si totiž může upravit vnitřní strukturu volených orgánů v tom směru, že si může zvolit mezi dualistickým nebo monistickým modelem vnitřní struktury volených orgánů akciové společnosti. V průběhu existence akciové společnosti je možné měnit jeden systém ve druhý úpravou ve stanovách. Ke změně stanov měnících systém vnitřní struktury volených orgánů akciové společnosti z dualistického na monistický a opačně je třeba v souladu s ust. § 416 odst. 1 z. o. k. kvalifikované dvoutřetinové většiny hlasů přítomných akcionářů, neurčí-li stanovy větší

4 I. Štenglová in I. Štenglová, B. Havel, F. Gileček, P. Kuhn, P. Šuk: Zákon o obchodních korporacích, Komentář, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2017, str. 781 a 799.

5 V. Filip, J. Lasák in J. Lasák, J. Pokorná, Z. Čáp, T. Doležil a kol.: Zákon o obchodních korporacích, Komentář, II. díl, Wolters Kluwer, Praha 2014, pozn. č. 6, str. 2034.

6 Tamtéž, pozn. č. 47, str. 1905 a pozn. č. 31, str. 2115.

7 J. Lasák, tamtéž, pozn. č. 15, str. 2165.

8 P. Čech: Co ještě (ne)víme o nové úpravě dozorčí rady a představenstva? Právní rádce č. 11/2013, str. 35.

9 P. Čech in P. Čech, P. Šuk: Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní), RNDr. Ivana Hexnerová – Bova Polygon, Praha 2016, str. 332-333.

10 Důvodová zpráva k novele dostupná na <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?0=8&CT=207&CT1=0>, ohledně vysílacího práva viz str. 215-216, dále str. 219-222 a 227.

11 Ve vztahu k dozorčí radě viz tamtéž, str. 221.

nu vyšší. Aby byla valná hromada rozhodující o této změně stanov usnášenischopná, vyžaduje se přítomnost akcionářů vlastnicích akcie, jejichž jmenovitá hodnota nebo počet kusů přesahuje 30 % základního kapitálu, přičemž stanovy mohou usnášenischopnost stanovit jinak.

Vraťme se však k otázce, **jaký dopad má na vysílací právo změna vnitřní struktury volených orgánů akciové společnosti. Oč jde konkrétně?** V případě, že je s vysílací akcií spojeno vysílací právo jmenovat a odvolávat člena představenstva, je možné následně provést změnu vnitřní struktury společnosti ze systému dualistického na systém monistický? Platí totiž, je-li s vysílací akcií spojeno právo jmenovat a odvolávat člena správní rady a valná hromada rozhodne o změně monistického systému na dualistický? Jaké mohou nastat v této situaci eventualita?

Předně je třeba dodat, že i když níže připustíme možnost změny systému vnitřní struktury volených orgánů a související změnu obsahu práv spojených s vysílací akcií, je třeba zachovávat pravidla pro vydání vysílacích akcií určená pro členy představenstva (ust. § 438a odst. 1 z. o. k.), dozorčí rady (ust. § 448b odst. 1 z. o. k.) a správní rady (ust. § 458 odst. 1 s odkazem na § 448b odst. 1 z. o. k.). Nedodržení těchto pravidel by mělo dle mého názoru za následek neplatnost takového rozhodnutí valné hromady pro rozpor se zákonem ve smyslu ust. § 428 odst. 1 z. o. k.

První eventualita může nastat, když u nově vzniklé akciové společnosti se mají vydávat vysílací akcie a **stanovy ve vztahu k vysílacímu právu předvidají možnost změny dualistického systému vnitřní struktury volených orgánů na monistický a opačně** v tom směru, že při změně tohoto systému vznikne vysílací právo k příslušnému orgánu druhého systému vnitřní struktury volených orgánů. Určí-li tak výslovně při vzniku akciové společnosti stanovy, může nově vzniknout akcionáři nebo akcionářům vysílací právo ve vztahu k příslušnému počtu členů správní rady v důsledku změny dualistického systému na monistický, je-li spojeno původně s právem jmenovat a odvolávat člena či členy představenstva, dozorčí rady či současně členy představenstva a dozorčí rady.

V opačném případě, tedy když je spojeno vysílací právo s členem správní rady a mění se systém vnitřní struktury na dualistický, musí stanovy určovat, zda vysílací právo je spojeno pouze se členy představenstva, či dozorčí rady, nebo je spojeno současně se členy představenstva a dozorčí rady, a akcionář či akcionáři jsou oprávněni volit a odvolávat jak příslušný počet členů představenstva, tak dozorčí rady.

Podle mého názoru není v tomto případě při přijetí rozhodnutí valné hromady o změně systému vnitřní struktury volených orgánů společnosti cestou změny stanov třeba hlasovat podle druhů akcií jako při změně práv spojených s druhem akcií ve smyslu ust. § 417 odst. 2 z. o. k. a postačuje pouze kvalifikovaná dvoutřetinová většina hlasů přítomných akcionářů dle ust. § 416 odst. 1 z. o. k. jako při změně stanov, neboť tato možnost změny vysílacího práva byla již přijata při založení akciové společnosti všemi zakladateli, a ona transformace práva volit a odvolávat např. člena představenstva místo předchozího práva volit a odvolávat člena správní rady je vlastně naplněním odkladací podmínky nabytí účinků této změny vnitřní struktury volených orgánů společnosti.

Další možností je změna stanov, spočívající ve změně vnitřní struktury volených orgánů společnosti, aniž by stanovy již při vzniku společnosti předvídal možnost transformace vysílacího práva spojeného se zvolenou vnitřní strukturou společnosti ve vysílací právo spojené s nově zvolenou vnitřní strukturou volených orgánů společnosti, a současné promítnutí této změny do změny obsahu vysílacího práva spojeného s již existující vysílací akcií. **V tomto případě jsem přesvědčen o tom, že kromě přijetí změny stanov upravujících nově zvolenou vnitřní strukturu volených orgánů společnosti dvoutřetinovou většinou hlasů přítomných akcionářů dle ust. § 416 odst. 1 z. o. k. je třeba získat i dvoutřetinovou většinu hlasů přítomných akcionářů a současně i tříčtvrtinovou většinu hlasů přítomných akcionářů vlastnicích tyto vysílací akcie k přijetí rozhodnutí o změně práv spojených s vysílací akcií,¹² se kterou např. již nebude spojeno právo volit a odvolávat člena představenstva, ale člena správní rady.** Je zřejmé, že lze zaujmout i stanovisko, že je třeba k přijetí rozhodnutí o změně obsahu vysílacího práva souhlasu alespoň tříčtvrtinové většiny hlasů všech (nikoliv pouze přítomných) akcionářů každého druhu akcií ve smyslu ust. § 448b odst. 6 z. o. k., dle kterého je třeba k rozhodnutí, které umožní vydat vysílací akcií, souhlasu této většiny akcionářů. Mám však za to, že ohledně nezbytné většiny k přijetí změny vysílacího práva není třeba tříčtvrtinové většiny hlasů všech akcionářů každého druhu akcií, neboť v tomto případě nejde o přijetí rozhodnutí umožňující vydat vysílací akcie ve smyslu ust. § 448b odst. 6 z. o. k., ale „pouze“ se jedná o změnu předmětu obsahu vysílacího práva, které již existuje. Nicméně nelze ani vyloučit závěr, že se jedná o vznik nového, jiného vysílacího práva, které je třeba založit tříčtvrtinovou většinou hlasů všech akcionářů každého druhu akcií.

Podle mého názoru musí být přijetí obou rozhodnutí – rozhodnutí o změně vnitřní struktury volených orgánů společnosti a rozhodnutí o změně obsahu práv spojených s vysílací akcií spočívající v právu volit a odvolávat jiný volený orgán společnosti – vzájemně podmíněno, tedy musí být obě rozhodnutí buď přijata, nebo nepřijata, aby nenastala situace, kdy by bylo přijato např. rozhodnutí o změně předmětu obsahu vysílacího práva spojeného s vysílací akcií, a naopak nepřijato rozhodnutí o změně vnitřní struktury volených orgánů akciové společnosti. Pro úplnost je třeba rovněž podotknout, že přijetí rozhodnutí o změně práv spojených s určitým druhem akcií je současně rozhodnutím, v jehož důsledku se mění stanovy, přičemž se o změně stanov upravujících tuto změnu práv spojených s akciemi zvláštní rozhodnutí nepřijímá.¹³

Výše uvedené varianty vycházejí z toho, že je změna volby vnitřní struktury volených orgánů společnosti spojena se změnou obsahu práv spojených s vysílací akcií. Jinou otázkou je, jaký má dopad na možnost změny vnitřní struktury orgánů společnosti a změny obsahu práv spojených s vysílacími akciemi situace, kdy se změní vnitřní struktura volených orgánů společnosti cestou změny stanov, ale ne-

¹² Obecně (nikoliv ve vztahu k vysílacím akciím) k přijetí rozhodnutí o změně práv souvisejících s akcií viz V. Filip, J. Lasák, D. Lála in op. cit. sub 1, str. 1755.

¹³ K tématu změny druhu akcií viz tamtéž, str. 1755.

změní se explicitně vysílací právo spojené s akcií s ohledem na změnu systému vnitřní struktury volených orgánů společnosti. Jaké může mít tento postup důsledky?

Dvě až tři varianty postupu coby důsledku změny systému vnitřní struktury

Mám za to, že když se změní systém vnitřní struktury volených orgánů společnosti změnou stanov, aniž by se současně změnil usnesením valné hromady obsah vysílacího práva spojeného s akcií s ohledem na tuto změnu vnitřní struktury společnosti, mohou v zásadě nastat dva až tři možné důsledky tohoto postupu.

Prvním možným důsledkem je neplatnost, popř. zdánlivost usnesení valné hromady měnícího stanov ve vztahu ke zvolenému systému vnitřní struktury společnosti s tím, že ke změně obsahu práv spojených s vysílací akcií nedojde.

Druhou možností je, že v důsledku přijetí usnesení o změně stanov spočívající ve změně systému vnitřní struktury volených orgánů nastane **zánik vysílacího práva, které je spojeno s možností volit a odvolávat členy volených orgánů společnosti, které již neexistují.**

Předkládám ještě **třetí možnost** důsledku přijetí změny stanov upravujících změnu systému vnitřní struktury volených orgánů, a to **změnu předmětu obsahu práv spojených s vysílacími akciemi** s tím, že vlastníkově vysílacích práv vznikne např. místo práva jmenovat a odvolávat člena představenstva právo jmenovat a odvolávat člena správní rady.

První varianta

Co se týče první varianty, tj. neplatnosti, popř. zdánlivosti usnesení valné hromady ve smyslu ust. § 428 z. o. k., měnícího stanov ve vztahu ke zvolenému systému vnitřní struktury společnosti s tím, že ke změně práv spojených s vysílací akcií nedojde, domnívám se, že **tento závěr nelze zcela vyloučit.** V případě, že jsou změněny stanovy s ohledem na zvolený systém vnitřní struktury společnosti, a vysílací právo je vztaženo k původní vnitřní struktuře společnosti, je zřejmé, že se v důsledku rozhodnutí valné hromady stanou stanovy společnosti vnitřně rozpornými. Na jedné straně by měla společnost zvolena např. monistickou vnitřní strukturu orgánů společnosti, na druhou stranu by se vysílací právo spojovalo s orgány v rámci dualistické vnitřní struktury společnosti. **Tento rozporný stav by pak bylo obtížné překlentnout rozumným výkladem, a proto mám za to, že by uvedená změna stanov měnících vnitřní strukturu volených orgánů společnosti byla neplatná pro rozpor se stanovami.** Na druhou stranu by však akcionáři s vysílacími akciemi mohli zablokovat změnu vnitřní struktury volených orgánů společnosti, která se dotýká všech akcionářů, a to i tu, která by měla v sobě reálné jádro, např. z toho důvodu, že nelze nalézt více osob, které by byly ochotné být zvoleny za členy volených orgánů společnosti (jako příklad bych uvedl změnu jednočlenného představenstva a jednočlenné dozorčí rady na jednočlennou správní radu). Toto mne vede k odmítnutí tohoto závěru. Současně si pokládám v této situaci otázku, zda by přijaté usnesení valné hromady nebylo zdánlivé z důvodů nesrozu-

mitelnosti. Myslím si však, že u uvedeného usnesení valné hromady by vadou tohoto usnesení nebyla nesrozumitelnost (usnesení by jasně zakotvovalo novou vnitřní strukturu volených orgánů), ale její nekonzistentnost s dalším obsahem stanov společnosti ve vztahu k obsahu vysílacího práva.

Druhá varianta

Druhou výše zmíněnou variantou důsledků změny systému vnitřní struktury volených orgánů společnosti změnou stanov, aniž by se změnil obsah vysílacího práva spojeného s akcií s ohledem na tuto změnu vnitřní struktury společnosti, by mohl být **zánik vysílacího práva.** Je nepochybné, že se prostřednictvím změny stanov ohledně změny vnitřní struktury volených orgánů společnosti změnil orgán, ke kterému se původní vysílací právo vztahovalo, což logicky může vést k závěru, že toto vysílací právo okamžikem přijetí usnesení o změně stanov zaniklo. Na druhou stranu však by tento postup znamenal, že rozhodnutím o změně stanov v části týkající se změny systému vnitřní struktury volených orgánů společnosti, kde dle mého názoru postačuje dvoutřetinová většina hlasů přítomných akcionářů, by došlo ke změně obsahu práv spojených s vysílací akcií, aniž by se vyžadoval souhlas nutný ke změně druhu akcií, tedy i souhlas tříčtvrtinové většiny hlasů přítomných akcionářů vlastnicích vysílací akcie. Tak by mohli ostatní akcionáři zbavit akcionáře vlastníci akcie s vysílacím právem tohoto vysílacího práva bez jejich souhlasu, i bez nezbytné, výše uvedené potřebné tříčtvrtinové kvalifikované většiny hlasů přítomných akcionářů vlastnicích vysílací akcie.

Lze namítnout, že by šlo o zneužití hlasovacího práva s možností napadení tohoto usnesení návrhem na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, ale na druhou stranu by šlo těžko prokázat záměr zneužít hlasovací právo proti akcionářům vlastnicím vysílací akcie za účelem zrušení vysílacího práva, když samotné rozhodnutí o změně systému vnitřní struktury v rozporu se zákonem není.

Otázkou dle mého názoru zůstává, zda by v důsledku přijetí usnesení o změně stanov ohledně změny systému vnitřní struktury volených orgánů společnosti vzniklo vlastníkově dosavadní vysílací akcie právo na povinný odkup této vysílací akcie ve smyslu ust. § 335 z. o. k., či nikoliv. Z ust. § 335 odst. 1 z. o. k. totiž mj. plyne, že v případě, kdy rozhodne valná hromada o podstatné změně práv spojených s akcií, je společnost povinna učinit ohledně těchto akcií povinný veřejný návrh smlouvy. V tomto případě však valná hromada nerozhoduje o podstatné změně práv spojených s akcií, ale o změně stanov upravující změnu systému vnitřní struktury volených orgánů společnosti, takže je otázkou, zda povinnost odkupu akcií ve smyslu ust. § 335 z. o. k. na tento případ dopadá. Byl-li by přijat výklad, že zánikem vysílacího práva právo na povinný odkup ze strany společnosti nevzniká, znamenalo by to ve svém důsledku popření principu, že změna druhu akcií a podstatná změna práv spojených s akcií je s ohledem na zásadní dopad na akcionáře spojena s povinným odkupem těchto akcií zbařených vysílacího práva, což je dle mého názoru nepřijatelný zásah do vlastnického práva akcionáře. Na druhé straně, pokud by v případě přijetí tohoto závěru o zániku vysílacího práva vznikl akcionáři nebo ak-

cionářům vlastnicím vysílací akcie právo na povinný odkup těchto akcií společností ve smyslu ust. § 335 a násl. z. o. k., neboť důsledkem přijetí usnesení o změně systému vnitřní struktury volených orgánů společností by byla nepochybně podstatná změna práv spojených s vysílací akcií, mělo by toto rozhodnutí i přímý dopad na ostatní akcionáře.

Konečným důsledkem celého postupu dle ust. § 335 odst. 1 z. o. k. by pak byl vznik povinnosti akcionářů hlasujících pro přijetí změny stanov upravujících změnu systému vnitřní struktury volených orgánů společnosti tyto akcie ve smyslu ust. § 341 z. o. k. odkoupit od společnosti, která musela v důsledku povinného odkupu tyto akcie už bez zaniklého vysílacího práva od akcionáře odkoupit. Tento odkup by ostatní akcionáři museli uskutečnit do tří měsíců ode dne, kdy je společnost od akcionáře koupila, a za cenu, kterou za ně akciová společnost akcionáři zaplatila, zvýšenou o úrok obvyklý v době, kdy společnost veřejný návrh smlouvy učinila. Jsem přesvědčen o tom, že tento důsledek změny stanov spočívající ve změně systému vnitřní struktury volených orgánů společnosti ve vztahu k existující vysílací akcií zákonodárce nepředvídal a ani nezamýšlel. **Domnívám se tedy, s ohledem na výše uvedené, že důsledkem změny stanov spočívající ve změně systému vnitřní struktury volených orgánů společnosti za současné existence vysílací akcie nemůže být zánik vysílacího práva.**

Třetí varianta

Nyní předkládám i zmíněnou **třetí variantu důsledků změny systému vnitřní struktury volených orgánů společnosti změnou stanov,** aniž by se současně změnil usnesením valné hromady obsah vysílacího práva spojeného s akcií s ohledem na tuto změnu vnitřní struktury společnosti. Tímto důsledkem by mohla být **změna předmětu obsahu práv spojených s vysílacími akciemi.** Co rozumím změnou předmětu obsahu práv spojených s vysílacími akciemi? Vycházím z konceptu, že v případě změny vysílacího práva, kdy je vysílací právo spojeno s právem jmenovat a odvolávat jiný volený orgán společnosti, než byl předtím, se nejedná o změnu práva spojeného s akcií ani o změnu druhu akcií, ale o změnu předmětu obsahu práva spojeného s vysílací akcií, neboť právo jmenovat a odvolávat člena voleného orgánu zůstává zachováno, mění se pouze předmět (objekt) tohoto práva.

Místo práva volit a odvolávat např. člena představenstva vzniká akcionáři právo volit a odvolávat člena správní rady, ale samotné vysílací právo zůstává zachováno. Totéž by platilo i opačně, tedy právo akcionáře s vysílacím právem jmenovat a odvolávat člena správní rady by se změnilo na právo akcionáře jmenovat a odvolávat člena či členy představenstva a dozorčí rady. Je mi samozřejmě zřejmé, že představenstvo a dozorčí rada jsou jinými orgány než správní rada, nicméně akcionáři s akciemi bez vysílacího práva jsou rovněž těmi, kteří budou o této změně stanov rozhodovat, a pokud jim nebude vyhovovat např. změna stanov, kterou by akcionář s vysílacími akciemi získal místo práva volit a odvolávat člena představenstva právo volit a odvolávat člena správní rady, tak prostě pro tuto změnu stanov nebude hlasovat.

Mohou nastat i specifické situace: v případě, že by došlo

ke změně obsahu vysílacího práva z práva jmenovat a odvolávat člena správní rady na právo jmenovat a odvolávat členy představenstva a dozorčí rady a požadavek kodeterminace (tj. práva zaměstnanců společnosti volit ze svých řad část členů dozorčí rady) by neumožňoval tuto změnu obsahu vysílacího práva, znamenalo by přijetí tohoto usnesení o změně stanov jeho neplatnost pro rozpor se zákonem. Jsem přesvědčen o tom, že akceptace změny předmětu obsahu vysílacího práva podle toho, k jaké změně stanov upravující příslušný systém vnitřní struktury dojde, nepoškozuje ani akcionáře vlastnicího vysílací akcií, ani ostatní akcionáře. Ve vztahu k akcionáři s vysílacím právem by došlo ke změně předmětu obsahu tohoto práva, nikoliv k zániku vysílacího práva, a akcionář by tak i po změně stanov ohledně změny systému vnitřní struktury volených orgánů společnosti měl dále vliv na složení volených orgánů společnosti, a mohl tak dále obsazovat do funkce členů volených orgánů společnosti jím určené osoby. To je samozřejmě pro akcionáře s vysílacím právem výhodnější varianta než zánik tohoto vysílacího práva, i když tím nezpochybňuji již výše zmíněnou rozdílnost orgánů společnosti – představenstva a dozorčí rady na straně jedné a správní rady na straně druhé.

Co se týče ostatních akcionářů, ani na ně by tato změna neměla nepříznivý dopad. Akcionář s vysílací akcií by nemohl zablokovat ve smyslu ust. § 417 odst. 2 z. o. k. svým rozhodnutím změnu stanov o změně systému vnitřní struktury společnosti, neboť by se k přijetí tohoto rozhodnutí již nevyžadoval souhlas tříčtvrtinové většiny hlasů akcionářů vlastnicích vysílací akcie, protože se dle mého názoru nemění obsah tohoto práva, kterým je možnost jmenovat a odvolat člena příslušného voleného orgánu společnosti, ale mění se předmět (objekt) obsahu tohoto práva, kterým je příslušný orgán. Tato změna předmětu obsahu tohoto práva by pak ani neznamenala případnou povinnost odkupu původně vysílacích akcií zbývajících akcionáři od společnosti dle ust. § 341 z. o. k. jako důsledek povinného odkupu těchto původně vysílacích akcií společností ve smyslu ust. § 335 z. o. k.

S ohledem na výše uvedené **jsem tedy spíše přesvědčen o tom, že důsledkem změny stanov spočívající ve změně systému vnitřní struktury volených orgánů společnosti je změna předmětu obsahu vysílacího práva,** tedy změna orgánu, jehož člen je předmětem jmenování a odvolání za použití vysílacího práva, **a nikoliv zánik tohoto práva nebo neplatnost či zdánlivost tohoto usnesení.** Nicméně je zřejmé, že k uvedené problematice budou existovat i jiné názory.

Závěr

Závěrem k otázce změny systému vnitřní struktury volených orgánů akciové společnosti ve vztahu k akciím s vysílacím právem bych chtěl dodat, že **bych doporučil při aplikaci právní úpravy vysílacího práva propojit případnou změnu systému vnitřní struktury volených orgánů výslovně se změnou vymezení vysílacího práva,** aby nedošlo k jakémkoliv nejasnosti s ohledem na obsah tohoto vysílacího práva. Současně jsem přesvědčen o tom, že nastane živá diskuse nad daným tématem, a někdy v budoucnosti, pokud si to vyžádá potřeba praxe, bude vydána i potřebná judikatura. ❀

Status (ne)spolehlivosti daňových subjektů ve vybraných státech EU

Následující článek se zabývá statusem (ne)spolehlivosti daňových subjektů v mezinárodním srovnání. Jsou zde představeny instituty jako nespolehlivý plátc DPH a nespolehlivá osoba (Česká republika), index daňové spolehlivosti (Slovensko), minimální kritéria spolehlivosti daňového subjektu (Litva) a kategorizace daňových subjektů podle míry jejich spolehlivosti (Maďarsko). Zahraniční nástroje jsou poté komparovány s českým nespolehlivým plátcem DPH. Cílem je nalézt v zahraničních právních řádech inspiraci pro zkvalitnění české právní úpravy (ne)spolehlivosti daňových subjektů.

JUDr. Vladimír Balcar
působí jako asistent soudce
Nejvyššího soudu a na Právnické
fakultě MU v Brně.

Instituty českého daňového práva – tzv. „*nespolehlivý plátc DPH*“ a „*nespolehlivá osoba*“ – představují zvláštní typ sankce, spočívající v zařazení hříšníka do sankčního seznamu (blacklistu). Fakticky tím dochází k dělení daňových subjektů podle míry jejich spolehlivosti na nespolehlivé a na ty ostatní. Zkoumáním statusu (ne)spolehlivosti daňových subjektů v českém prostředí se zabývám dlouhodobě, přičemž jsem již narazil na různé problematické aspekty vyplývající z právní povahy uvedených institutů.¹ Rozhodl jsem se proto hledat možná řešení v rámci obdobných nástrojů obsažených v zahraničních právních řádech. Ministerstvo financí ČR coby předkladatel návrhu novely, kterou byl do zákona o dani z přidané hodnoty zaveden institut nespolehlivého plátce DPH, mi sdělilo, že při tvorbě tohoto institutu nevycházelo, resp. neinspirovalo se žádnou zahraniční právní úpravou. Přesto se mi podařilo v několika zahraničních právních řádech nalézt srovnatelné nástroje, jež by mohly sloužit jako inspirace pro zkvalitnění české právní úpravy.

1 Viz např. V. Balcar: Obrana proti označení plátce DPH za nespolehlivého, Bulletin advokacie č. 9/2020, str. 38-46.

2 Důvodová zpráva k zákonu č. 502/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

3 Tamtéž.

4 Vazbu na ručení však v aplikační praxi Finanční správy ČR považují za rozpornou s právem EU. K tomu srov. rozsudek SD EU ze dne 11. 5. 2006, *Federation of Technological Industries a další*, C-384/04, a rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 22. 2. 2021, č. j. 3 Afs 114/2018-87.

5 Viz § 26 odst. 3 zák. č. 242/2016 Sb., celní zákon, ve znění účinném od 1. 4. 2019.

Česká republika – nespolehlivý plátc DPH, nespolehlivá osoba

Institut nespolehlivého plátce DPH byl do právního řádu ČR zaveden, aby v kombinaci s ručením za DPH usnadnil Finanční správě ČR boj proti daňovým únikům. Do konce roku 2012 mohl správce daně neplnění povinností vyplývajících ze zákona o DPH sankcionovat zrušením registrace plátce. Se změnou plátcovství *ex lege* však již konstitutivní zrušení registrace nebylo z povahy věci nadále možné. I kdyby totiž správce daně zrušil registraci plátce, který neplní své povinnosti, avšak dosahuje požadovaného obratu, stal by se takový plátc fakticky okamžitě a ze zákona plátcem znovu. **Od roku 2013 proto plátc, kterým nelze zrušit registraci k DPH, v případě porušování svých povinností zůstávají nadále plátc, avšak je jim přidělen zvláštní status „nespolehlivý plátc“.**²

Právní úprava institutu nespolehlivého plátce DPH je obsažena zejména v následujících ustanoveních:

Podle § 106a odst. 1 zák. č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (dále též jen „zákon o DPH“ či „ZDPH“): „*Poruší-li plátc závažným způsobem své povinnosti vztahující se ke správě daně, správce daně rozhodne, že tento plátc je nespolehlivým plátcem.*“

Podle § 106ab odst. 4 ZDPH: „*Správce daně zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup skutečnost, že daná osoba je nespolehlivým plátcem.*“

Podle § 109 odst. 3 ZDPH: „*Příjemce zdanitelného plnění ručí za nezaplacenou daň z tohoto plnění, pokud je v okamžiku jeho uskutečnění nebo poskytnutí úplaty na něj o poskytovateli zdanitelného plnění zveřejněna způsobem umožňujícím dálkový přístup skutečnost, že je nespolehlivým plátcem.*“

Důvodová zpráva výslovně uvádí, že **sankční povahu má již samotné označení subjektu za nespolehlivý a zveřejnění této informace, neboť použitý pojem je záměrně difamující.**³ Dalšími sankčními důsledky získání statusu nespolehlivosti jsou **nemožnost změnit zdaňovací období z měsíčního na čtvrtletní a zejména ručení příjemce zdanitelného plnění od nespolehlivého plátce za nezaplacenou daň z tohoto plnění.**⁴ Později se mezi negativní důsledky označení plátce DPH za nespolehlivého přidala i povinnost zajistit DPH, která je spravovaná společně se clem, v případě dočasného uskladnění zboží a zvláštních celních režimů,⁵ a vyloučení

z čerpání kompenzačního bonusu poskytovaného v souvislosti s pandemií covid-19.⁶ Vedle toho ještě status nespolehlivosti komplikuje plátcům DPH případné prominutí pokut za nepodání kontrolního hlášení či prominutí příslušenství daně, neboť Generální finanční ředitelství považuje porušení daňových nebo účetních předpisů za závažné, je/byl-li plátcem DPH nespolehlivým plátcem.⁷

Označení plátce DPH za nespolehlivého bylo do zákona o DPH evidentně zavedeno jako sankce za porušování povinností. **Méně už je však jasné, porušení kterých povinností má být tímto způsobem sankcionováno.** Ze znění ust. § 106a odst. 1 ZDPH vyplývá, že rozhodování o nespolehlivosti jednotlivých plátců závisí na interpretaci neurčitěho právního pojmu „porušení povinností závažným způsobem“. Výklad tohoto pojmu zákonodárce úmyslně zcela ponechal na výkladovém stanovisku (vnitřním předpisu) Generálního finančního ředitelství. Generální finanční ředitelství poté na svém webu zveřejnilo dokument nazvaný „*Informace GFŘ k aplikaci § 106a ZDPH (nespolehlivý plátcem) a souvisejících ustanovení*“.⁸ K dokumentu v současné době patří i čtyři dodatky, které značně rozšířily jeho původní obsah. Informace ve znění dodatku č. 4 obsahuje taxativní výčet devíti zcela konkrétních situací (skutkových podstat), které Generální finanční ředitelství považuje za závažná porušení plnění povinností plátce DPH.

Rozsah článku mi neumožňuje zde tyto skutkové podstaty rozebrat, proto si v tomto ohledu dovoluji odkázat na svou dřívější práci⁹ a pouze ve stručnosti uvedu, že jde o poměrně nesourodou skupinu platebních deliktů, z nichž některé jsou platebními delikty v užším slova smyslu (delikty na úseku placení daní), jejichž důsledkem je existence nedoplatku, resp. dluhu na DPH v určité minimální výši, některé jsou platebními delikty v širším slova smyslu (delikty na úseku správy daní obecně) a některé jsou různými kombinacemi obojího.

Status nespolehlivosti je plátcům DPH přidělován na dobu neurčitou s tím, že nespolehlivý plátcem může nejdříve po roce od právní moci rozhodnutí o nespolehlivosti požádat správce daně o vydání rozhodnutí, že již není nespolehlivým plátcem. Této žádosti správce daně vyhovějí, pokud plátcem po dobu jednoho roku závažným způsobem neporušuje své povinnosti vztahující se ke správě daně (§ 106ab odst. 3 ZDPH).¹⁰

Pro úplnost je třeba dodat, že s účinností od 1. 7. 2017 zákon o dani z přidané hodnoty upravuje kromě institutu nespolehlivého plátce rovněž institut nespolehlivé osoby (§ 106aa ZDPH). Cílem jeho zavedení bylo zamezit účelovému rušení registrace nespolehlivých plátců za účelem „očistění se“ a opětovnému návratu mezi „spolehlivé“ plátce DPH. Druhým cílem bylo poskytnout správci daně možnost označit statutem nespolehlivosti i jiné osoby, než jsou plátci, pokud vykazují srovnatelně společensky škodlivé jednání tak, aby v momentě vzniku plátcovství již měly označení nespolehlivého plátce.¹¹

Slovensko – index daňové spolehlivosti

Co se týče problematiky spolehlivosti daňových subjektů, na Slovensku od roku 2018 existuje (vedle tzv. „seznamu plátců DPH, u kterých nastaly důvody pro zrušení registrace“¹²)

tzv. „index daňové spolehlivosti“. Na rozdíl od českého institutu nespolehlivého plátce DPH nejde pouze o označení negativně vnímaných daňových subjektů. Původně byl tento nástroj dokonce zaměřen výlučně na podporu spolehlivých daňových subjektů, které řádně plní své daňové povinnosti, a těmto subjektům poskytoval určité výhody. Teprve od 1. 1. 2022 lze získat i negativní index (status nespolehlivého daňového subjektu). Důležitou skutečností je, že **informace o indexu daňové spolehlivosti nebyly původně veřejně přístupné, to se změnilo rovněž až v roce 2022**, kdy zákon uložil Finančnímu ředitelství SR zveřejňovat aktualizovaný seznam daňových subjektů s indexem daňové spolehlivosti.¹³

Samotné hodnocení subjektů je zpracováváno interním automatickým analytickým nástrojem. Na základě jeho výsledků daňová správa identifikuje spolehlivé daňové subjekty, kterým poskytne zvláštní benefity (a nově pro nespolehlivé daňové subjekty naopak platí přísnější režim). Index daňové spolehlivosti se týká daňových subjektů (právnických i fyzických osob), které jsou podnikateli registrovanými k dani z příjmů.¹⁴

Institut byl do zák. č. 563/2009 Z. z., o správě daní (daňový poriadok) – dále též jen „daňový pořádek“ (tj. česky „daňový řád“ – pozn. red.) nebo „DP“ – zaveden zákonem č. 267/2017 Z. z., a to s účinností od 1. 1. 2018. Zároveň **byla uzákoněna i povinnost Finančního ředitelství SR zveřejňovat na svém webu seznam zvláštních daňových režimů (benefitů) a kritéria týkající se určení oprávněnosti daňového subjektu pro zvláštní daňové režimy**.¹⁵ Jak již bylo řečeno, podstatnou proměnou prošel index daňové spolehlivosti v důsledku novelty daňového pořádku č. 408/2021 Z. z., účinné od 1. 1. 2022, kdy se z interního nástroje správce daně stal nástroj veřejný.

6 Viz § 2a odst. 3 písm. b) zák. č. 159/2020 Sb., o kompenzačním bonusu v souvislosti s krizovými opatřeními v souvislosti s výskytem SARS CoV-2; § 3 odst. 3 a § 5 odst. 2 zák. č. 461/2020 Sb., o kompenzačním bonusu v souvislosti se zákazem nebo omezením podnikatelské činnosti; § 3 odst. 3 a § 5 odst. 2 zák. č. 95/2021 Sb., o kompenzačním bonusu pro rok 2021; § 3 odst. 3 písm. b) a § 5 odst. 2 zák. č. 519/2021 Sb., o kompenzačním bonusu pro rok 2022.

7 Pokyn GFŘ-D-29 k prominutí pokut za nepodání kontrolního hlášení a Pokyn GFŘ-D-47 k promíjení příslušenství daně.

8 Informace Generálního finančního ředitelství k aplikaci § 106a ZDPH (nespolehlivý plátcem) a souvisejících ustanovení, ze dne 19. 12. 2017, č. j. 101/13-121002-506729, ve znění dodatku č. 1, č. j. 55366/13/7001-21002-012287, dodatku č. 2, č. j. 38461/14/7001-21002-012287, dodatku č. 3, č. j. 74861/17/7100-20118-012287, a dodatku č. 4, č. j. 137801/17/7100-20118-012287.

9 V. Balcar: Právní povaha institutu nespolehlivého plátce DPH, in V. Babčák a kol.: III. slovensko-české dni daňového práva, Pozitivní a negativní stimulácia štátu v oblasti zdaňovania, Recenzovaný zborník vedeckých prác, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Košice 2019, str. 43-58.

10 K problematice rozhodnutí o změně statusu plátce viz V. Balcar: Obrana proti označení plátce DPH za nespolehlivého, Bulletin advokacie č. 9/2020, str. 38-46.

11 Důvodová zpráva k zákonu č. 170/2017 Sb., změna některých zákonů v oblasti daní.

12 K tomu viz V. Balcar: Komparace institutu nespolehlivého plátce DPH (ČR) a seznamu plátců DPH, u kterých nastaly důvody pro zrušení registrace (SR), in A. Szakács a kol.: Zborník príspevkov z online medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov Mířníky práva v stredo-európskom priestore 2021, Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, Bratislava 2021, str. 176-186.

13 Viz § 52 odst. 18 DP ve znění účinném od 1. 1. 2022.

14 Viz § 2 písm. h) DP ve znění účinném od 1. 1. 2022.

15 J. Nižňanský, L. Fúrová: Zverejňovanie zoznamov – Finančné riaditeľstvo, ASPI navigator, Daňové postupy, Dostupné v ASPI pod identifikačním číslem NV554SK.

Nyní má každý, koho se index týká, status velmi spolehlivého, spolehlivého, nebo nespolehlivého daňového subjektu.

Důvody přijetí dané právní úpravy

První pokus o zavedení hodnocení spolehlivosti daňových subjektů byl na Slovensku obsažen již v tzv. akčním plánu proti daňovým podvodům z roku 2012.¹⁶ Jedním z opatření akčního plánu bylo i zavedení tzv. ratingu daňových subjektů a jeho povinné uvádění na daňových dokladech. Cílem tohoto opatření mělo být motivování daňových subjektů k dobrovolnému plnění jejich povinností a zvýšení efektivity výběru daní. Sekundární záměr směřoval ke zlepšení důvěry v podnikatelské sféře a k zamezení neúmyslnému zapojení se do podvodných aktivit.¹⁷ Rating daňových subjektů však nebyl nikdy uzákoněn. V souladu s aktualizací akčního plánu pro roky 2017-2018 byl totiž nahrazen právě indexem daňové spolehlivosti.¹⁸

Následovala transformace indexu daňové spolehlivosti z interního nástroje správce daně na veřejně přístupný seznam. Cílem změny bylo vytvoření objektivních, nezávislých a legálně aplikovatelných kritérií hodnocení daňových subjektů – podnikatelů, která mají mít především motivační a preventivní charakter a která mají zároveň umožnit poskytnutí zvláštních benefitů spolehlivým daňovým subjektům. Index daňové spolehlivosti tak má přispět, ať už přímo či nepřímo, ke zlepšení výběru daní a ke kultivaci podnikatelského prostředí. Nezávislé, veřejné a objektivní hodnocení daňových subjektů má představovat významný podpůrný a motivační nástroj dobrovolného plnění daňových povinností a zároveň zvýšení právní jistoty v obchodních vztazích.¹⁹

Předpoklady aplikace

Daňový subjekt je hodnocen na základě kritérií, kterými jsou plnění jeho povinností vůči daňové správě vyplývají-

16 Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 235 z 31. 5. 2012, Akčný plán boja proti daňovým podvodom na roky 2012-2016.

17 M. Štrkolec: Akčný plán boja proti daňovým podvodom na úrovni SR a EÚ, in V. Babčák a kol.: Daňové úniky a daňové podvody a právne možnosti ich predchádzania (inštitútni daňového, obchodného a trestného práva), Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Košice 2018, str. 118-134.

18 B. Jurčíková: Novela daňového poriadku s účinnosťou od 1. 1. 2018 a od 1. 1. 2019, DaU – Dane a účtovníctvo v praxi č. 7/2016, str. 33.

19 Dôvodová správa k zákonu č. 267/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 563/2009 Z. z., o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Dostupné z: <https://www.najpravo.sk/dovodove-spravy/rok-2017/267-2017-z-z.html>.

20 Viz § 2 písm. h) DP.

21 Viz § 53d odst. 4 DP.

22 Vyhláška Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 544/2021 Z. z., o kritériách na určenie indexu daňovej spoľahlivosti.

23 Finančná správa Slovenskej republiky [online]. Index daňovej spoľahlivosti. Dostupné z: <https://www.financnasprava.sk/sk/podnikatelia/dane/index-danovej-spolahlivosti>.

24 Tamtéž.

25 Dôvodová správa k zákonu č. 408/2021, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 563/2009 Z. z., o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=498696>.

26 Viz § 53d odst. 5, 6 a § 155 odst. 4 DP.

27 Op. cit. sub 23.

cích z daňového poriadku nebo ze zvláštních daňových zákonů a na základě jeho ekonomických ukazatelů.²⁰

Zákon ukládá Ministerstvu financí SR stanovit obecně závazným právním předpisem kritéria pro určení indexu daňové spolehlivosti. Podrobnosti týkající se nároků, ekonomických ukazatelů, zásad a způsobu určení indexu daňové spolehlivosti daňového subjektu potom zveřejňuje Finanční ředitelství SR na svém webu.²¹

Vyhláška Ministerstva financí, účinná od 1. 1. 2022, stanoví celkem **13 oblastí těchto kritérií.**²² Ve stručnosti jde o zkoumání plnění povinností vůči daňové správě v oblasti dodržování daňových předpisů a plnění zákonných povinností, dodržování celních předpisů a plnění zákonných povinností, dodržování zákona o používání elektronické registrační pokladny, předkládání daňových přiznání k dani z příjmů a k dani z přidané hodnoty, hlášení, kontrolních výkazů, předkládání daňových přiznání ke spotřebním daním, včasné placení daní ve správné výši, včasné placení cel ve správné výši, výsledky daňové kontroly.²³

Důsledky aplikace

Co se týče důsledků přidělení určitého indexu (statusu) daňovému subjektu, Finanční správa SR sestavila a na základě § 53d odst. 2 DP ve znění účinném do 31. 12. 2021 i zveřejnila seznam čítající celkem 19 benefitů (zvláštních daňových režimů), které se týkaly spolehlivých daňových subjektů. Šlo např. o vyhovění žádosti o posečkání, možnost nakládání s předmětem zástavního práva, upřednostnění jiných úkonů před zahájením daňové exekuce, zaslání oznámení o výši a termínech splatnosti daňových záloh, dohodnutí místa a času provádění daňové kontroly s daňovým subjektem.²⁴ Tyto daňové režimy se však po novele daňového poriadku přestanou uplatňovat a budou nahrazeny jinými bonusy (popř. malusy) podle nové právní úpravy.²⁵

Bonusem je v současné době to, že velmi spolehlivému daňovému subjektu vyhotoví správce daně dílčí protokol v rámci daňové kontroly ke zjištění oprávněnosti nároku na vrácení nadměrného odpočtu. Dále je velmi spolehlivému daňovému subjektu v případě výzvy v souvislosti s prováděním daňové kontroly nebo výkonem místního šetření zaručena nejméně patnáctidenní lhůta na reakci. Naopak nespolehlivému daňovému subjektu správce daně v takovém případě určí osmidenní lhůtu, kterou lze však na odůvodněnou žádost daňového subjektu přiměřeně prodloužit. Vedle toho správce daně přihlíží (mimo jiné) k indexu daňové spolehlivosti při stanovení výše pokuty.²⁶

Proces přidělení statusu

Až do 31. 12. 2021 platilo, že správce daně oznámí oprávnění pro zvláštní daňové režimy (benefity) pouze spolehlivým daňovým subjektům. V případě, že by se index daňového subjektu během roku změnil, správce daně jej na změnu upozorní. O uplatňování, resp. neuplatňování zvláštního daňového režimu se tedy daňový subjekt dozvěděl na základě oznámení. V případě, že daňový subjekt během roku přestal splňovat kritéria spolehlivosti, správce daně mu ztrátu benefitů oznámil do 30 dnů ode dne změny.²⁷

Od 1. 1. 2022 však správce daně zaslá každému do dvou let od registrace k dani z příjmů oznámení o jeho indexu daňové spolehlivosti. Konkrétní bonusy či malusy vážící se k daňmu indexu potom vyplývají přímo ze zákona. Oznámení o indexu daňové spolehlivosti nově obsahuje též odůvodnění stanovení indexu. Změní-li se index, správce daně zašle daňovému subjektu oznámení o změně indexu daňové spolehlivosti do konce měsíce následujícího po uplynutí hodnoceného období, kterým je kalendářní pololetí. Proti oznámení o indexu daňové spolehlivosti může daňový subjekt podat námitku do 15 dnů ode dne doručení oznámení. Podaná námitka musí být odůvodněna. Podání námítky má odkladný účinek. Zmeškání lhůty k podání námítky nelze odpustit.²⁸

Srovnání s ČR

Největším rozdílem oproti českému institutu nespolehlivého plátce DPH je již na první pohled skutečnost, že index daňové spolehlivosti se týká především spolehlivých daňových subjektů. Tento rozdíl považují za zcela zásadní, neboť vypovídá mnohé o přístupu daňové správy (resp. Ministerstva financí i samotného zákonodárce) k daňovým subjektům. Namísto tvrdé represe (byť i ta je jistě v určitých případech třeba, což se projevilo v uvedené novele daňového pořádku) se Finanční správa SR snaží daňové subjekty pozitivně motivovat k dobrovolnému plnění povinností. Dalším rozdílem je, že index daňové spolehlivosti se nevztahuje pouze na DPH, ale týká se prakticky všech podnikatelů, což rovněž shledávám velmi inspirativním. Oproti české právní úpravě zde neexistuje problematická vazba na ručení za DPH. Důležitou odlišností představuje i délka trvání následku přidělení statusu (indexu). Zatímco v České republice správce daně přezkoumává status pouze na žádost daňového subjektu (a to nejdříve po roce od jeho přidělení), Finanční správa SR přehodnocuje indexy každé pololetí, i v tomto ohledu je třeba slovenskou právní úpravu hodnotit velmi pozitivně.

Co se týče kritérií pro aplikaci institutu, ta jsou na Slovensku stanovena vyhláškou Ministerstva financí. Tuto formu nepovažují za ideální, s ohledem na ústavnost by totiž nejlepší bylo, aby kritéria stanovil přímo zákon. Nicméně bezpochyby jde o lepší řešení, než jaké přijal český zákonodárce, který stanovení kritérií ponechal na vnitřním předpisu Generálního finančního ředitelství. Obsahově však považují vyhlášku slovenského Ministerstva financí za problematickou. Kritéria jsou totiž stanovena velmi obecně až vágně, není vůbec zřejmé, jakou váhu které kritérium má, a je zde ponecháno příliš prostoru pro libovůli správce daně, na což ostatně upozorňuje i slovenská Komora daňových poradců.²⁹ Odnětí přístupu ke zvýhodněnému režimu (popř. dokonce uvalení přísnějšího režimu) přitom může v některých případech představovat sankci neadekvátní závažnosti porušení povinnosti. Problematické může v tomto ohledu být i dodržování principu *ne bis in idem*.³⁰

Uvádí-li důvodová zpráva, že po nabytí účinnosti novely zák. č. 408/2021 Z. z. se přestanou uplatňovat speciální daňové režimy uveřejněné na webu Finanční správy SR, a použitelné tak zůstanou pouze bonusy a malusy obsažené přímo v daňovém pořádku, podle mého názoru dojde v důsledku

toho k poklesu významu indexu daňové spolehlivosti. Jednoznačně kvitují, že seznam benefitů nebude stanoven Finanční správou SR pouze ve formě zveřejnění na webu, na druhou stranu bych pokládal za žádoucí do daňového pořádku začlenit více než dva benefity (z původních 19). Domnívám se proto, že v tomto ohledu čekají § 53d DP ještě další změny.

Litva – minimální kritéria spolehlivosti daňového subjektu

Litevské právo nepracovalo s pojmem (ne)spolehlivosti daňových subjektů až do konce roku 2018. S účinností od 1. 1. 2019 však čl. 40-1 zákona ze dne 28. června 2018, č. XIII-1329, o správě daní Litevské republiky (dále též jen „litevský zákon o správě daní“ nebo „LZSD“), obsahuje tzv. „*minimální kritéria spolehlivosti daňového subjektu*“ (minimālūs patikimo mokesčių mokėtojų kriterijai). Tento institut není navázán pouze na DPH, ale týká se všech právnických osob a podnikajících fyzických osob. Ačkoliv se jedná o institut daňového práva, jak předpoklady jeho aplikace, tak její důsledky pro dotčené daňové subjekty výrazně přesahují i do dalších právních odvětví.

Důvody přijetí dané právní úpravy

Před uvedenou novelou litevské právo neumožňovalo dělit daňové subjekty podle jejich daňové spolehlivosti, a tedy ani v závislosti na zařazení do příslušné kategorie vytvářet zákonné předpoklady pro diferencované zacházení. Cílem nové právní úpravy proto bylo takovou kategorizaci daňových subjektů umožnit a stanovit pro ni zákonná, objektivní a racionální kritéria. Institut minimálních kritérií má podle očekávání navrhovatele zákona zefektivnit správu daní a zredukovat velikost šedé ekonomiky.³¹

Předpoklady aplikace

Nespolehlivým daňovým subjektem se stane ten, kdo nesplní alespoň jedno z kritérií obsažených v čl. 40-1 bodu 1 LZSD.

Daňový subjekt splňuje kritéria spolehlivosti, pokud:

1. daňovému subjektu nebyla v posledních třech letech uložena pokuta za nepřiznání zdanitelných příjmů, za nepřiznání poskytování mzdy (vyplacení mzdy načerno),

28 Viz § 53d odst. 1, 2, 3 DP.

29 Komora daňových poradců Slovenské republiky, in Analýza vplyvov na podnikateľské prostredie (vrátane testu MSP) k zákonu č. 408/2021, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 563/2009 Z. z., o správě daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňajú niektoré zákony. Dostupné z: https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy?p_p_id=processDetail_WAR_portletset&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&_processDetail_WAR_portletset_idact=16&_processDetail_WAR_portletset_action=files&_processDetail_WAR_portletset_cisloLP=LP%2F2021%2F158&_processDetail_WAR_portletset_startact=1623934664000.

30 Komora daňových poradců Slovenské republiky, tamtéž.

31 Důvodová zpráva k zákonu Litevské republiky o správě daní č. IX-2112, změna čl. 2, 38, 68, 87, 100, 132, 139, 140 a doplnění zákona čl. 40-1 (Lietuvos respublikos mokesčių administravimo įstatymo nr. IX-2112 2, 38, 68, 87, 100, 132, 139, 140 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 401 straipsniu įstatymo projekto aiškinamasis raštas). Dostupné z: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/ad7b05405f1611e896f6c1bcca8cd3a8?fwid=sujole0ir>.

za neoprávněný odpočet DPH, za neoprávněné odpočty z fiktivních plnění, za uspokojování soukromých potřeb manažerů nebo jiných odpovědných osob z prostředků právnické osoby nebo za zneužití podpory, přičemž daným pokutovaným jednáním došlo ke zkrácení daně alespoň ve výši 15 000 eur (částky zkrácení daně způsobené několika samostatnými delikty se nesčítají³²);

2. daňový subjekt nebyl v posledních třech letech potrestán za nelegální zaměstnávání podle čl. 56 litevského zákona o zaměstnanosti;

3. daňový subjekt, jeho manažer nebo jiná odpovědná osoba nebyli v posledních třech letech odsouzeni za trestné činy: podvod, nezákonné obohacení,³³ hospodářské trestné činy nebo trestné činy proti finančnímu systému;

4. manažerovi právnické osoby nebo jiné odpovědné osobě či podnikající fyzické osobě nebyla v posledním roce uložena pokuta alespoň ve výši 1 500 eur za určitý delikt nebo za určitý opakovaný (v průběhu jednoho roku³⁴) delikt bez ohledu na výši uložené pokuty.³⁵ Zákon v tomto ohledu uvádí taxativní výčet několika desítek konkrétních deliktů spadajících pod působnost daňové správy, mezi něž patří např. účetní nesrovnalosti nebo porušení postupu při registraci k dani.³⁶

Důsledky aplikace

Nesplňuje-li daňový subjekt shora uvedená minimální kritéria spolehlivosti, je nucen strpět následující negativní důsledky:

32 V. Žeimantas: Státní daňová inspekce odpovídá na otázky týkající se kritérií spolehlivého daňového poplatníka (VMI atsako į klausimus apie patikimo mokesčių mokėtojo kriterijus), zveřejněno 1. 8. 2018. Dostupné z: <https://www.vz.lt/finansai-apskaita/2018/08/01/vmi-atsako-i-klausimus-apie-patikimo-mokesciu-moketojo-kriterijus>.

33 Podstatou trestného činu „nezákonné obohacování“ je vlastnictví majetku bez doložení příjmů, resp. se jedná o situaci, kdy pachatel vlastní majetek v hodnotě vyšší než cca 19 000 eur, přičemž není schopen doložit příjmy, z nichž tento majetek nabyl – viz O. Fedosiuk: Daňové úniky jako trestný čin: systematická analýza norem a relevantních problémů prosazování (Mokesčių slėpimas kaip nusikalstama veika: sisteminė normų analizė ir aktualūs taikymo klausimai), Právní revize (Teisės apžvalga) 2017, No. 2 (16), p. 58-76. Dostupné z: <https://www.vdu.lt/cris/handle/20.500.12259/35282>.

34 Op. cit. sub 32.

35 Státní daňová inspekce Litevské republiky (Valstybinė mokesčių inspekcija): Komentář k zákonu o správě daní Litevské republiky (Mokesčių administravimo įstatymo komentaras), k čl. 40-1. Dostupné z: <https://www.vmi.lt/evmi/mokesciu-administravimas>.

36 Viz čl. 40-1 bod 1. odst. 4 LZSD.

37 Viz čl. 68 bod 4. odst. 2 LZSD.

38 Tento status se týká zejména neziskových organizací, blíže viz Veiklos sprendimai: Minimální kritéria pro spolehlivého daňového poplatníka (Minimalūs patikimo mokesčių mokėtojo kriterijai), zveřejněno 3. 9. 2019. Dostupné z: <https://www.veiklos-sprendimai.lt/patikimas-mokesciu-moketojas-vmi-juodas-sarasas/>.

39 Op. cit. sub 31.

40 Op. cit. sub 35.

41 Op. cit. sub 31.

42 Důvodová zpráva k zákonu Litevské republiky o veřejných zakázkách č. I-1491 změna čl. 55 a 87 (Lietuvos respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nr. I-1491 55 ir 87 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto). Dostupné z: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActPrint/lt?jfwid=-2y4hgspuq&documentId=21309490b58111e7b2ae99faa58060a3&category=TAK>.

43 Státní daňová inspekce Litevské republiky (Valstybinė mokesčių inspekcija): Komentář k zákonu o správě daní Litevské republiky (Mokesčių administravimo įstatymo komentaras), k čl. 68. Dostupné z: <https://www.vmi.lt/evmi/mokesciu-administravimas>.

1. informace o nespolehlivosti daňového subjektu jsou zahrnuty do seznamu nespolehlivých daňových subjektů a zveřejněny na stránkách ústředního správce daně;

2. promlčecí lhůta pro stanovení daně u nespolehlivého daňového subjektu činí pět let namísto standardních tří let;³⁷

3. nespolehlivé daňové subjekty se nemohou účastnit veřejných zakázek;

4. nespolehlivé daňové subjekty nemohou nabýt postavení tzv. „příjemce“³⁸ a osoby, které již takové postavení mají, tento status ztratí;³⁹

5. nespolehlivým daňovým subjektům může být omezeno vydávání licencí (např. licence k obchodování s volně loženými ropnými produkty).⁴⁰

Důvodová zpráva počítá do budoucna i s tím, že zákonodárce může daný výčet negativních právních důsledků do datečně rozšířit.⁴¹

Doplňující informace

Katalog trestných činů, v důsledku jejichž spáchání se daňový subjekt stane nespolehlivým, byl sestaven v návaznosti na plnění povinností vyplývajících z daňových, ekonomických a finančních zákonů. Z povahy těchto trestných činů vyplývá, že pachatel je náchylný k podvodnému jednání, a tedy nespolehlivý, proto zákonodárce považuje za vhodné jej vystavit uvedeným negativním právním důsledkům. Totéž potom platí i pro uvedené správní či platební delikty.

V Litvě je velmi rozšířeným problémem tzv. nelegální zaměstnávání, které se projevuje jako zaměstnávání bez pracovní smlouvy, neplnění požadavků na zaměstnávání cizinců nebo neplnění povinností ohledně sociálního pojištění. Cílem nelegálního zaměstnávání je zejména vyhýbání se povinnosti platit daň z příjmů a sociální pojištění. To způsobuje výpadek příjmů na straně státu, ale činí problémy i nenahrašeným zaměstnancům, kteří tím přicházejí o sociální záruky, jež jsou na zaměstnání navázány. Litva se proto snaží tuto nelegální praktiku potírat, což se projevuje mimo jiné vazbou statusu nespolehlivosti daňového subjektu na nelegální zaměstnávání.

Co se týče důsledků přidělení statusu nespolehlivosti, patrně **nejzávažnějším z nich je zákaz účasti na veřejných zakázkách**. Byť tato oblast přímo nesouvisí s daňovým právem, zahrnutí tohoto zákazu na seznam důsledků má svou vnitřní logiku. Jeho cílem je podpora efektivní a férové soutěže, z níž tímto způsobem mají být vyřazeny netransparentní společnosti, které jsou z důvodu nepřiznávání příjmů a nelegálního zaměstnávání schopny nabídnout cenu, již poctiví podnikatelé nemohou konkurovat.⁴² Podle stejné logiky potom není možné z veřejných peněz podporovat nespolehlivé neziskové organizace. Takové organizace proto nemohou mít status příjemce (veřejných peněz). Prodloužení promlčecí lhůty pro stanovení daně je vedeno myšlenkou, že správce daně by měl mít delší dobu na kontrolu nespolehlivého daňového subjektu, neboť porušoval-li své povinnosti již v minulosti, hrozí u něj větší riziko, že je poruší znovu.⁴³

Z uvedených předpokladů aplikace statusu nespolehlivosti vyplývá, že **status nespolehlivosti náleží daňovému subjektu po dobu určitou, jež činí tři roky (resp. jeden rok)**. Rozhodným okamžikem je vždy den právní moci odsuzujícího rozhodnutí. V případě, kdy se manažer právnické osoby, která nesplňuje minimální kritéria spolehlivosti, stane manažerem jiné právnické osoby, je za nespolehlivou považována i tato právnická osoba.⁴⁴

Srovnání s ČR

Stejně jako v České republice jde o institut zaměřující se pouze na negativní (nespolehlivé) daňové subjekty, přičemž daný blacklist je i v Litvě veřejně přístupný. Zajímavý rozdíl však představuje meziodvětvový přesah litevského institutu. Přidělený status se totiž na rozdíl od české právní úpravy **týká i jiných daní než DPH a mezi předpoklady jeho uplatnění lze dokonce nalézt i porušení norem pracovního, správního či trestního práva.** Přesah je patrný i v důsledcích přidělení statusu nespolehlivosti, neboť nejzávažnějším z nich je zákaz účasti na veřejných zakázkách. Takovou meziresortní provázanost považují za velmi inspirativní jev. Základním předpokladem je, že ten, kdo je nespolehlivý v jedné oblasti, pravděpodobně bude nespolehlivý (rizikový) i v příbuzných oblastech. Zejména je-li cílem právní úpravy, aby si mohly i soukromé osoby skrze veřejně přístupný blacklist ověřit spolehlivost daňového subjektu, nenapadá mě racionální důvod, proč tuto spolehlivost omezovat pouze na oblast plnění daňových povinností.

Za zajímavý a velmi důležitý moment litevské právní úpravy pokládám **stanovení předpokladů pro přidělení statusu nespolehlivosti a s tím související proces jeho přidělení.** Diskreční pravomoc správce daně zde totiž prakticky zcela absentuje. Jednotlivá kritéria čl. 40-1 bodu 1. LZSD jsou totiž koncipována tak, že vždy záleží na tom, zda v rozhodné době (tři roky, resp. jeden rok) bylo vydáno určité pravomocné rozhodnutí. To je věc zcela objektivní, a není tedy třeba vést speciální řízení či jiný formální postup, jehož výsledkem by bylo označení daňového subjektu za nespolehlivého. Role správce daně je tak omezena pouze na úkon zveřejnění daně informace v blacklistu. Tuto právní konstrukci rovněž vnímám jako následováníhodnou z pohledu jednoduchosti, hospodárnosti a transparentnosti. Prostor pro případné spory o správnost označení daňového subjektu za nespolehlivého je zde minimální, stejně jako prostor pro libovůli správce daně.

Za sporný moment litevské právní úpravy nespolehlivosti daňových subjektů lze považovat to, že závažnost následku není vždy úměrná závažnosti porušení povinností. Sankce za spáchání správních deliktů uvedených v čl. 40-1 bod 1. odst. 4 se pohybují na škále od napomenutí nebo od 30 eur do 6 000 eur. Problematickým se jeví pravidlo, podle něhož se při opakování deliktu nezohledňuje nutná minimální výše uložené pokuty, tedy pokud se např. velká společnost s tisíci zaměstnanci dopustí dvou zcela marginálních správních deliktů, za něž jí je uložena pokuta po 30 eurech, stává se nespolehlivou se všemi z toho vy-

plyvajících důsledky, včetně zákazu účasti na veřejných zakázkách.⁴⁵ V tomto ohledu lze spatřovat jistou paralelu s českou právní úpravou obsaženou v § 120a odst. 2 zák. č. 137/2006, o veřejných zakázkách, ve znění účinném do 30. 9. 2016.⁴⁶

Závěrem lze poznamenat, že stejně jako v případě slovenské právní úpravy ani v Litvě nemá nespolehlivost daňového subjektu vazbu na ručení za DPH.

Maďarsko – kategorizace daňových subjektů podle jejich spolehlivosti

Maďarská právní úprava od roku 2016 dělí daňové subjekty do tří kategorií podle úrovně jejich spolehlivosti. Jde o „*spolehlivé daňové subjekty*“ (a megbízható adózó), „*standardní daňové subjekty*“ (az adózó) a „*rizikové daňové subjekty*“ (a kockázatos adózó). Zatímco pro standardní daňové subjekty platí obecná daňověprávní úprava, spolehlivé daňové subjekty požívají různé úlevy a výhody, rizikové daňové subjekty potom naopak čelí přísnějším pravidlům.⁴⁷ Právní úprava obsahující předpoklady pro zařazení do dané kategorie i následky této skutečnosti byla zákonem č. 2015 CLXXXVII zahrnuta do ust. § 6/A až 6/L zák. č. 2003 XCII, daňový řád (dále též jen „maďarský daňový řád“ nebo „MDŘ“). Statusy nejsou navázány pouze na DPH, ale jde o obecné daňověprávní statusy.

Důvody přijetí daně právní úpravy

Cílem zavedení uvedených kategorií bylo zlepšit dosavadní negativní vnímání daňové správy s důrazem na vstřícnost daňových úřadů. Zákonodárce usiloval o to, aby k dodržování daňových zákonů nebyly daňové subjekty nuceny pouze sankcemi a zákazy, ale snažil se je k dobrovolnému a včasnému plnění povinností pozitivně motivovat skrze poskytnutí různých benefitů. Na druhé straně si však byl vědom, že nelze upustit od přísnějšího přístupu k těm, kteří své povinnosti dobrovolně a včas neplní.⁴⁸

Standardní daňový subjekt

Standardním daňovým subjektem je každý, kdo nemá speciální status spolehlivosti nebo rizikovitosti. Standardní daňové subjekty nemají oproti obecné právní úpravě žádné bonusy ani žádné malusy.

44 Op. cit. sub 32.

45 R. Bingelytész: Minimální kritéria pro spolehlivého daňového poplatníka (Minimális patikimo mokesčių mokėtojo kriterijai), Právnická fakulta, Univerzita Vilnius (Teisės fakultetas, Vilniaus universitetas), 2020, diplomová práce. Dostupné z: <https://epublications.vu.lt/object/elaba:69378496/>.

46 K tomu bližší viz V. Balcar: Nespolehlivý plátc DPH z pohledu problematiky ukládání sankce typu zařazení osoby do blacklistu – komparace, in P. Mrkvyka, J. Schweigl (eds.): Interakce práva a ekonomie, Masarykova univerzita, Brno 2021, str. 16-39.

47 PricewaterhouseCoopers. Hungary Corporate – Tax administration, zveřejněno 7. 1. 20022. Dostupné z: <https://taxsummaries.pwc.com/hungary/corporate/tax-administration>.

48 P. Kisfaludy-Molnár: Nová pravidla pro systém hodnocení daňových poplatníků – první část (Az adózók minősítési rendszerének új szabályai – 1. rész), zveřejněno 17. 3. 2016. Dostupné z: https://menedzserpraxis.hu/hir.php?hir_id=3343.

Spolehlivý daňový subjekt

Spolehlivým daňovým subjektem je osoba zapsaná v obchodním rejstříku nebo povinná k dani, která splňuje všechny následující podmínky:

1. působí nepřetržitě alespoň tři roky nebo je osobou registrovanou k DPH po dobu alespoň tří let;
2. v posledních pěti letech jí správce daně nestanovil DPH vyšší o více než 3 % oproti přiznané dani;
3. v posledních pěti letech proti ní nebyla vedena daňová exekuce;
4. v posledních pěti letech nebyla v likvidaci ani v insolvenční;
5. neevduje daňový nedoplatek vyšší než 500 000 HUF (cca 1 400 eur);
6. v posledních pěti letech jí správce daně nepozastavil uplatňování daňového čísla z důvodu prodlení s přiznáním nebo zaplacením daně i přes výzvu finančního úřadu po dobu jednoho roku [§ 24/A odst. 1 písm. c) MDR];
7. v posledních pěti letech jí správce daně nezrušil uplatňování daňového čísla;
8. výše pokut uložených daňovými a celními orgány v posledních dvou letech nepřesahuje 1 % z částky daní stanovených daňovému subjektu za běžný rok;
9. v posledních pěti letech nepodléhala zvýšenému daňovému dozoru ani neměla status rizikového daňového subjektu;⁴⁹
10. má kladnou roční daňovou bilanci.⁵⁰

Splňuje-li daňový subjekt shora uvedené podmínky, je spolehlivým daňovým subjektem, což pro něj představuje následující výhody:

1. maximální doba pro provádění daňové kontroly činí 180 dní (pouze za předpokladu spolupráce daňového subjektu se správcem daně při daňové kontrole);
2. maximální výše úroku z prodlení nebo pokuty, kterou může správce daně spolehlivému daňovému subjektu uložit, činí 50 % standardní horní hranice úroku z prodlení nebo pokuty;
3. správce daně automaticky povolí na žádost spolehlivého daňového subjektu jednou ročně bezúročně posečkaní v délce až 12 měsíců s platbou daně ve výši až 500 000 HUF (cca 1 400 eur);⁵¹

49 Viz § 6/A MDR.

50 Národní daňová a celní správa Maďarské republiky (Nemzeti Adó- és Vámhivatal): Informace o certifikaci daňových poplatníků 2019 (Az adózói minősítéssel kapcsolatos tudnivalók 2019). Dostupné z: https://nav.gov.hu/pfile/file?path=/ugyfeliranytu/nezzen-utana/inf_fuz/2019/71._informacios_fuzet_-_Az_adozoi_minositesselel_kapcsolatos_tudnivalok.

51 Viz § 6/B až 6/D MDR.

52 RSM Hungary. Reliable taxpayer. Dostupné z: <https://www.rsm.hu/en/tax-to-know/reliable-taxpayer>.

53 Viz § 6/F až 6/I MDR.

54 RSM Hungary. Risky taxpayer. Dostupné z: <https://www.rsm.hu/en/tax-to-know/risky-taxpayer>.

55 Národní daňová a celní správa Maďarské republiky (Nemzeti Adó- és Vámhivatal): Informace o danění daňových subjektů 2021 (Tudnivalók az adózói minősítésről 2021). Dostupné z: https://nav.gov.hu/pfile/file?path=/ugyfeliranytu/nezzen-utana/inf_fuz/2021/71._informacios_fuzet_-_Tudnivalok_az_adozoi_minositesrol.

56 Tamtéž.

4. nadměrný odpočet DPH vyplatí správce daně spolehlivému daňovému subjektu do 30 dnů.⁵²

Rizikový daňový subjekt

Rizikovým je daňový subjekt, který splňuje alespoň jednu z následujících podmínek:

1. je zařazen do veřejného seznamu daňových dlužníků;
2. je zařazen do veřejného seznamu tzv. nelegálních zaměstnavatelů (neplnění ohlašovací povinnosti v souvislosti se vznikem pracovního poměru, tedy zaměstnávajících zaměstnance „načerno“);
3. správce daně proti němu v posledním roce vedl daňovou exekuci;
4. je v nucené likvidaci;
5. v posledních pěti letech správce daně stanovil daň vyšší o více než 70 % oproti přiznané dani;
6. výše pokut uložených daňovými a celními orgány v posledních dvou letech přesahuje 70 % z částky daní stanovených daňovému subjektu za běžný rok.

Se statusem rizikovosti se pojí následující malusy:

1. nadměrný odpočet DPH vyplatí správce daně rizikovému daňovému subjektu do 75 dnů;
2. maximální doba trvání daňové kontroly je zvýšena o 60 dní;
3. pro rizikový daňový subjekt platí vyšší sazby penále;
4. maximální výše úroku z prodlení nebo pokuty, kterou může správce daně rizikovému daňovému subjektu uložit, je zvýšena na 150 % standardní horní hranice úroku z prodlení nebo pokuty;⁵³
5. správce daně nepromine rizikovému daňovému subjektu žádné sankce.⁵⁴

Proces přidělení statusu

Podmínky statusů daňových subjektů zkoumá správce daně ex officio, a to čtvrtletně, na základě údajů za poslední čtvrtletí, vždy do 30 dnů od konce příslušného čtvrtletí. Při hodnocení správce daně vychází z informací známých mu z jeho vlastní činnosti a z údajů poskytnutých mu rejstříkovým soudem. **Status rizikového daňového subjektu je platný po dobu jednoho roku.** Po tuto dobu správce daně další hodnocení neprovádí.⁵⁵

Status nabývá účinnosti prvním dnem měsíce následujícího po měsíci, v němž byl vydán. Výsledek je dotčenému daňovému subjektu sdělen pouze v případě, že se jeho status změnil. Nesouhlasí-li poplatník s výsledkem, může do šesti měsíců podat námitku u správce daně. V případě úspěchu správce daně status daňového subjektu změní podle návrhu obsaženého v námitce.⁵⁶

Doplňující informace

Problematickým se podle maďarské odborné veřejnosti jeví zejména zastropování maximální doby trvání daňové kontroly u spolehlivého daňového subjektu na 180 dní, neboť podle zákona jde o lhůtu nepřekročitelnou. V případě složitých daňových kontrol vyžadujících provedení mnoha

úkonů, včetně např. mezinárodních dožádání (typicky rozkrývání složitých řetězců u karuselových podvodů) je třeba kontrolu po 180 dnech ukončit i přes absenci potřebných zjištění.⁵⁷

Srovnání s ČR

Maďarská kategorizace daňových subjektů podle míry jejich spolehlivosti se netýká výlučně DPH, ale vztahuje se i na ostatní daně a přesahuje i do pracovního práva. Maďarská právní úprava dělí daňové subjekty podle míry jejich spolehlivosti do tří kategorií. V tomto ohledu je situace obdobná jako od roku 2022 na Slovensku, čemuž odpovídá i mé kladné hodnocení snahy o pozitivní motivaci daňových subjektů k dobrovolnému plnění svých povinností.

Předpoklady i následky přidělení určitého statusu jsou obsaženy přímo v zákoně, metodika daňové správy pouze jednotlivá kritéria blíže vysvětluje, což ve srovnání s Českou republikou hodnotím pozitivně. **Kritéria však nejsou zdaleka nastavena natolik objektivně jako např. v Litvě, v důsledku čehož není ani proces přidělování statusu zcela transparentní.**

Ani v Maďarsku neexistuje souvislost mezi statusem daňového subjektu a ručením za DPH. Možnosti inspirace pro změnu české právní úpravy lze kromě již řečeného spatřovat např. v racionálním stanovení důsledků přidělení statusu nespolehlivosti daňovému subjektu – namísto ručení za DPH lze uplatňovat např. delší dobu pro zadržování nadměrných odpočtů DPH správcem daně nebo vyšší sazbu pokut, úroků či penále.

Závěr

Na základě porovnání českých institutů nespolehlivého plátce DPH a nespolehlivé osoby se slovenským indexem daňové spolehlivosti, litevskými minimálními kritérii spolehlivosti daňového subjektu a maďarskou kategorizací daňových subjektů podle míry jejich spolehlivosti se mi za použití metody komparace a analýzy **podařilo nalézt několik velmi inspirativních momentů daných právních úprav.**

Patrně nejpodstatnějším z nich je zaměření se na pozitivní motivaci daňových subjektů k dobrovolnému plnění povinností namísto (či vedle) represe (resp. nahrazení blacklistů tzv. whitelisty či greylidy). Na daném principu funguje např. slovenský index daňové spolehlivosti nebo maďarská kategorizace daňových subjektů podle míry jejich spolehlivosti. Oproti českým seznamům nespolehlivých plátců DPH a nespolehlivých osob jde o zásadní rozdíl, který vyovídá mnohé o přístupu daňové správy (resp. obecně veřejné moci) k daňovým subjektům.

Český zákonodárce by se v zahraničí mohl dále inspirovat **rozšířením využití statusů spolehlivosti i mimo oblast DPH, a dokonce i mimo odvětví daňového práva.** Mezire-

57 Z. Fekete Titusz: Úskalí získání ratingu spolehlivého daňového poplatníka (A megbízható adózói minősítés megszerzésének buktatói), zveřejněno 25. 4. 2016. Dostupné z: <http://kektollkft.hu/hirek/adozoi-minosites-buktatoi>.

Ščerba a kol.

Trestní zákoník Komentář 2 svazky

- komentář v plné míře reflektuje desetiletý vývoj od přijetí trestního zákoníku v oblasti legislativy, judikatury i doktríny
- autoři usilovali o maximálně věcný přístup k rozboru jednotlivých zákonných znaků
- je-li určité soudní rozhodnutí či názor vyjádřený v odborné literatuře sporný, popřípadě vyložené nesprávně, komentář předkládá i oponentní názor s příslušnou argumentací

2020 | vázané v plátně | 3 376
4 590 Kč | obj. číslo EKZ181

Lavický a kol.

Občanský zákoník I Obecná část (§ 1–654) Komentář. 2 svazky. 2. vydání

- nové vydání komentáře zachycuje právní názory, k nimž dospěla doktrína i právní praxe, podrobuje je analýze a zaujímá k nim souhlasný, či naopak kritický postoj
- komentář je sepsán tak, aby názory v něm uvedené byly založeny na odůvodněných teoretických východiscích, ale zároveň nespouštěly ze zřetele fakt, že komentář je dílo praktické, a proto musí poskytovat návod k řešení situací každodenního života

2021 | vázané s přebalem | 2 296
3 790 Kč | obj. číslo EVK25

Svoboda/Smolík/Levý/Doležilek a kol.

Občanský soudní řád Komentář. 3. vydání

- třetí vydání praktického komentáře reaguje na aktuální judikaturu a zapracovává novely procesních předpisů, k nimž došlo od předchozího vydání v roce 2017
- poslední zapracovanou novelizací je sněmovní tisk č. 984, který s účinností k 1. 7. 2021 ukořtil zvláštní režim procesní ochrany nezletilých
- v novém vydání autoři mimo jiné přistoupili k zásadnímu přepracování pasáží věnovaných podstatě, formě a výkladu procesních úkonů, doručování a opravným prostředkům

2021 | vázané v plátně | 1 840
2 790 Kč | obj. číslo EKZ182

sortní přesah se přitom může týkat jak kritérií aplikace daného institutu, tak i jejich důsledků. Základní předpoklad v tomto ohledu zní, že je-li někdo nespolehlivý v jedné oblasti, lze očekávat, že bude nespolehlivý i v jiných (příbuzných) oblastech. Tedy spáchal-li někdo v minulosti např. podvod, existuje u něho vyšší riziko obdobného jednání, i co se týče plnění daňových povinností. Na druhou stranu patrně není racionální označovat někoho za nespolehlivý daňový subjekt např. z důvodu špatného parkování, neboť tyto dvě oblasti spolu prakticky nesouvisí. Slovenský index daňové spolehlivosti je sice omezen na oblast daní, nicméně oproti České republice není navázán pouze na DPH, ale týká se mnohem širší kategorie subjektů – všech podnikatelů registrovaných k dani z příjmů. Maďarská kategorizace daňových subjektů podle míry jejich spolehlivosti se rovněž veskrze týká oblasti daní, ovšem jedním z kritérií rizikovosti je i plnění ohlašovací povinnosti při zaměstnávání. Litevský institut minimálních kritérií daňového subjektu má přesah zejména do oblasti veřejných zakázek a veřejnoprávní části pracovního práva. Nespolehlivým se v Litvě dále automaticky stává i ten, kdo byl odsouzen za spáchání určitého trestného činu či určitého správního nebo platebního deliktu. Katalog těchto trestných činů a deliktů byl přitom sestaven s ohledem na plnění povinností vyplývajících z daňových, ekonomických a finančních zákonů.

Za největší problém platné právní úpravy českého institutu nespolehlivého plátce DPH považují stanovení kritérií nespolehlivosti pouze ve formě vnitřního předpisu Generálního finančního ředitelství. I v tomto bodě se lze inspirovat v zahraničí. Na Slovensku jsou kritéria (ne)spolehlivosti obsažena ve vyhlášce Ministerstva financí. V Litvě i v Maďarsku jsou potom dána přímo zákonem, což shledávám nejlepším řešením. **Co se týče obsahu těchto kritérií, za ideální považuji litevskou právní úpravu, podle níž se nespolehlivým daňo-**

vým subjektem stane ten, o němž bylo v rozhodné době pravomocně rozhodnuto, že se dopustil určitého deliktu. Role správce daně je tak omezena pouze na úkon zveřejnění informace o nespolehlivosti. Jde o nanejvýš transparentní a objektivní způsob stanovení kritérií, který ponechává minimum prostoru pro případné spory stejně jako pro libovůli správce daně. Celý proces je nadto nanejvýš jednoduchý a hospodárný.

Dalším bodem, v němž by se měla česká právní úprava v zahraničí inspirovat, je **mechanismus stanovení doby trvání daného statusu.** V České republice nemá daňový subjekt ani při maximální snaze žádnou možnost, jak dosáhnout změny statusu po dobu nejméně jednoho roku, přičemž i po uplynutí této doby je třeba poměrně složitě o změnu statusu požádat. Na Slovensku správce daně automaticky pololetně aktualizuje indexy spolehlivosti daňových subjektů. V Litvě záleží pouze na tom, zda bylo v rozhodné době tři let (resp. jednoho roku) vydáno dané rozhodnutí (viz výše), po uplynutí této doby status nespolehlivosti automaticky zaniká. V Maďarsku provádí správce daně aktualizaci statusů čtvrtletně s výjimkou rizikových daňových subjektů, kterým daný status trvá jeden rok, přičemž v následujícím čtvrtletí správce daně opět automaticky status přezkoumá. Zatímco se v tomto ohledu Slovensko, Litva i Maďarsko vydaly cestou více či méně „proklientského“ přístupu, ze strany českých finančních úřadů je vůči daňovým subjektům patrná výrazná otažítost.

V neposlední řadě se značně liší i sankce spojené se statutem nespolehlivosti daňových subjektů v jednotlivých státech. Český institut nespolehlivého plátce je již od počátku své existence neodmyslitelně provázán s ručením za DPH. Uplatňování ručení vůči příjemcům zdanitelného plnění od nespolehlivých plátců DPH však v aplikační praxi Finanční správy ČR považují za rozporné s právem EU.⁵⁸ Domnívám se, že právě proto ani žádný z uvedených zahraničních institutů tuto vazbu nemá. Sankcí za status nespolehlivosti tak jsou různé malusy spočívající vesměs v prodloužení lhůt správce daně vůči daňovému subjektu, zvýšení sazeb úroků z prodlení, pokut apod. Může jít rovněž o sankce v rámci meziodvětvového přesahu působení statusu, jako např. zákaz účasti na veřejných zakázkách či omezení vydávání různých licencí.

Jsem přesvědčen, že má-li být institut nespolehlivého plátce DPH moderním, rozumně použitelným nástrojem souladným s ústavním právem a právem EU (resp. nesledujícím pouze protiprávní zvýšení výběru daní na úkor daňových subjektů), potřebuje projít zcela zásadní revizí. Tento článek přitom ukázal, že zahraniční právní řády obsahují srovnatelné instituty, jež pro takový účel představují nesmírně cenný zdroj informací.

Upozornění: Pro zjednodušení se v článku o různých zahraničních právních institutech vyjadřuji pokud možno za pomoci české právní terminologie, nicméně obsahově nemusí tyto zahraniční instituty těm českým (byť zde stejně nazvaným) zcela odpovídat. Pro případnou navazující práci může článek sloužit jako určité vodítko, nicméně doporučuji vycházet z originálních zdrojů, na něž v článku odkazuji. ❀

58 V. Balcar: Institut nespolehlivého plátce DPH v kombinaci s ručením za DPH z pohledu práva Evropské unie, in M. Helisek: Recenzovaný sborník příspěvků ze 7. ročníku konference doktorandů na Vysoké škole finanční a správní (2020), Nakladatelství Vysoké školy finanční a správní, a. s., Praha 2020, str. 6-17.

C. H. BECK DOPORUČUJE

Hejč/Svoboda

Zákon o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 Komentář

2021 | brožované | 212 490 Kč | obj. číslo M73

Objednávejte na www.beck.cz

K některým specifickým rozhodování soudů o náhradě nákladů řízení při zpětvzetí žaloby

Rozhodování o náhradě nákladů řízení představuje integrální součást sporného civilního řízení. Konkrétní výše nákladů řízení pak zpravidla hraje významnou roli při rozhodování stran o dalším procesním postupu v průběhu celého řízení, dokonce může být zásadním důvodem, proč některé řízení vůbec nezahajovat. Ve zkratce platí, že „vítěz bere vše“. V některých případech však mohou vzniknout situace, kdy v řízení faktický vítěz z hlediska rozhodnutí o náhradě nákladů řízení vítězem není, a v konečném důsledku se tím tak může celkově stát dokonce poraženým. K takové situaci může dojít např. při zpětvzetí žaloby; a právě vybraným otázkám týkajícím se rozhodování o náhradě nákladů při zastavení řízení pro zpětvzetí žaloby se věnuje následující text.

JUDr. Tomáš Zajiček

je advokátním koncipientem v AK Bělina & Partners, s. r. o., a doktorandem na Právnické fakultě UK v Praze.

Preference mimosoudního a smírného řešení sporu

V případě jakéhokoliv sporu je obecně nepochybně preferováno jeho vyřešení bez nutnosti ingerence soudu. Důvody pro takový postup jsou nasnadě – mimosoudní řešení skýtá prostor pro nalezení kompromisu pro obě strany tak, aby dohodu žádná nevnímala jako zjevně nespravedlivou, je zde dále významně větší předpoklad, že mimosoudní řešení nebude mít žádný, příp. významně méně negativní vliv na existující obchodní či jiné vztahy mezi stranami, a v neposlední řadě je takové řešení zpravidla rychlejší a levnější, než když o vyřešení sporu rozhoduje autoritativně pravomocně soud. Obecná preference dohody pak nadále přetrvává i v případě, dostane-li se věc v konečném důsledku až k obecnému soudu. Dle § 100 o. s. ř. soud usiluje v průběhu řízení o to, aby věc byla vyřešena smírně. Za tímto účelem může účastníkům nařídít první setkání se zapsaným mediátorem a v této souvislosti řízení až na tři měsíce přerušit.

Čím déle pak řízení probíhá a čím více úkonů strany v řízení učinily, tím více bude při jejich rozhodování o dalším postupu v řízení, včetně možnosti ukončit již probíhající řízení soudním smírem (§ 99 o. s. ř.), hrát roli to, kolik prostředků již do vedení sporu vložily a jaká je pravděpodobnost, že se jim alespoň částečně navrátí. V případě, dohodnou-li se strany na tom, že probíhající soudní řízení ukončí uzavřením mimosoudní dohody – např. uzavřou dohodu o narovnání dle § 1903 a násl. o. z., na jejímž základě bude podaná žaloba vzata zcela zpět, je třeba pečlivě zvážit

důsledky, které takový krok bude znamenat pro rozhodnutí soudu o náhradě nákladů řízení. Jedině tak se lze vyhnout nepřijemnému překvapení, které by pak účastníka při obdržení usnesení o zastavení řízení mohlo čekat. Právě zohlednění budoucího rozhodnutí o nákladech řízení totiž může být v řadě případů z pohledu účastníků klíčové pro uzavření či neuzavření takové mimosoudní dohody.

Obecná pravidla pro rozhodování o nákladech řízení

Nosným ustanovením upravujícím rozhodování o náhradě nákladů řízení je § 142 o. s. ř. Základním pravidlem pak je, že právo na náhradu nákladů řízení má ten účastník, jenž měl ve věci plný úspěch, a to vůči účastníku, který ve věci úspěch neměl. Je-li úspěch účastníka pouze částečný, soud náhradu nákladů řízení rozdělí, příp. rozhodne tak, že právo na náhradu nákladů řízení nemá žádný z účastníků. I ne zcela úspěšnému účastníku řízení lze přiznat plnou náhradu nákladů řízení; to tehdy, byl-li jeho neúspěch v poměrně nepatrné části nebo záviselo-li rozhodnutí o výši plnění na znaleckém posudku¹ či úvaze soudu.² Právo na náhradu nákladů řízení pak může mít i neúspěšný žalovaný, jestliže svým chováním nezavdal příčinu k podání návrhu na zahájení řízení³ (§ 143 o. s. ř.). Z obecného hlediska pak jistě stojí za zmínku § 150 o. s. ř., kdy v případě naplnění důvodů hodných zvláštního zřetele či v případě odmítnutí účastníka bez vážného důvodu zúčastnit se soudem nařízeného prvního setkání s mediátorem, nemusí soud výjimečně náhradu nákladů řízení zcela nebo zčásti přiznat.⁴

1 Např. konkrétní výše náhrady škody určená znaleckým posudkem.

2 K tomu srov. § 136 o. s. ř. a § 2955 o. z.

3 Např. v případě podání žaloby na splnění dluhu, který v okamžiku jejího podání ještě není splatný, ale v okamžiku rozhodování soudu již ano (§ 154 odst. 1 o. s. ř.).

4 Zde je třeba upozornit na to, že v případě, uvažuje-li soud o aplikaci § 150 o. s. ř., je povinen vytvořit pro účastníky, zejm. pak tedy pro účastníka, v jehož neprospěch by předmětné ustanovení aplikoval, prostor k tomu, aby se k možnému uplatnění moderačního práva vyjádřili (k tomu srov. např. náleze Ústavního soudu ze dne 6. 2. 2007, sp. zn. II. ÚS 828/06).

Rozhodování o náhradě nákladů řízení při zpětvzetí žaloby

V případě zastavení řízení z důvodu zpětvzetí žaloby obecně platí, že náklady takového řízení nese ten, kdo ono zastavení zavinil, tj. žalobce, který zastavení řízení zavinil zpětvzetím žaloby (§ 142 odst. 2 věta první o. s. ř.). **Pokud však žalobce vzal důvodně podanou žalobu zpět pro chování žalovaného – typicky z toho důvodu, že žalovaný žalovanou povinnost v průběhu řízení splnil, pak soud povinnost nahradit náklady řízení uloží žalovanému (§ 142 odst. 2 věta druhá o. s. ř.). Otázkou, zda došlo ke zpětvzetí žaloby z důvodu chování žalovaného, je třeba zkoumat výlučně z procesního hlediska, tedy čistě posoudit, zda se žalobce domohl žalobou uplatněného nároku, či nikoliv.**

„Důvodnost žaloby (návrhu) nemůže soud posuzovat z hlediska hmotného práva, ale pouze procesně. Za důvodný je tedy považován vždy takový návrh, který byl vzat zpět proto, že žalovaný svým chováním žalobce, pokud jde o uplatněný nárok, uspokojil bez ohledu na to, zda tvrzené právo žalobci skutečně svědčilo.“⁵

V souladu s výše uvedeným je pak i judikatura dovolacího soudu: *„Je-li důvodem zastavení řízení zpětvzetí návrhu, žalobce nezavinil zastavení řízení, jestliže vzal zpět návrh, který byl podán důvodně, pro chování žalovaného. K tomu, aby se při zpětvzetí žaloby nejednalo o zavinění žalobce, musí být splněny zároveň obě podmínky, a to, že žaloba byla podána důvodně a že ke zpětvzetí došlo pro chování žalovaného. Protože nárok na náhradu nákladů řízení je nárokem vyplývajícím nikoliv z hmotného práva, ale z práva procesního, je na to, zda šlo o důvodně podanou žalobu, nutné usuzovat z procesního hlediska (z hlediska vztahu výsledku chování žalovaného k požadavkům žalobce). Jde tedy o to, zda se žalobce domohl uplatněného nároku, či nikoliv. Přitom není významné, zda žalovaný uspokojil žalobce, ačkoliv k tomu neměl právní povinnost; podstatné je, zda žalobcův požadavek byl uspokojen. Jen tehdy, jsou-li zároveň splněny obě podmínky, má žalobce právo, aby mu žalovaný nahradil náklady, které účelně vynaložil na uplatňování svého práva.“⁶*

Dohoda o narovnání a zpětvzetí žaloby

Shora prezentovaná pravidla jsou poměrně srozumitelná, stejně jako jejich aplikace. Jak již bylo naznačeno v úvodu, nosným tématem tohoto textu je specifická otázka rozhodování o náhradě nákladů řízení v případě, uzavřou-li účastníci dohodu o narovnání a na základě této dohody je žaloba vzata následně zcela zpět (povinnost zpětvzetí žaloby bude zpravidla integrální součástí dohody o narovnání). Z hlediska teorie správné rozhodnutí o náhradě nákladů řízení pak za takové situace může být ve světle popsaných pravidel pro účastníky řízení překvapivé.

Představme si situaci, např. mezi podnikateli, kdy žalobce podá žalobu na zaplacení určité částky představující kupní cenu za dodané zboží. Žalovaný se podané žalobě kontinuál-

ně brání, zaplacení dluhu odmítá. Ať už z jakéhokoliv důvodu (např. právě z důvodu nenarušení dalších souvisejících fungujících obchodních vztahů, vypořádání jiných existujících vzájemných závazků apod.) se žalovaný rozhodne dluh vůči žalobci dále nespornovat, uzavře s ním dohodu o narovnání, v níž se mj. výslovně zaváže dlužnou částku uhradit, a tu následně skutečně žalobci uhradí (např. formou splátek). Za této situace (žalobce má svou pohledávku zcela uhrazenou) žalobce činí celkové zpětvzetí žaloby – jednak proto, že si právě takový postup strany zpravidla dohodnou, a žalobce tak postupuje dle sjednané dohody o narovnání, a současně proto, že by žaloba ze své podstaty již nemohla být úspěšná. Ohledně náhrady nákladů řízení si strany v dohodě o narovnání nic výslovně nesjednají, např. z důvodu opomenutí či proto, že mají za to, že právo na náhradu nákladů řízení bude „z hlediska spravedlnosti“ uloženo žalovanému – žalovaný dluh uznal a zcela zaplatil.

Na základě dosud popsaných pravidel rozhodování o náhradě nákladů řízení by se mohlo jevit, že úvaha o povinnosti žalovaného platit žalobci náhradu nákladů řízení je správná, tedy že soud v uvedeném případě řízení pro celkové zpětvzetí žaloby zastaví a postupem dle § 146 odst. 2 věty druhé o. s. ř. povinnost náhrady nákladů řízení uloží žalovanému – žaloba byla podána důvodně a žalobce činí zpětvzetí žaloby proto, že mu žalovaný dluh na základě dohody o narovnání splnil. Takový předpoklad je však mylný. **Aplikace § 146 odst. 2 věty druhé o. s. ř. o uložení náhrady nákladů řízení žalovanému se totiž prosadí jedině tehdy, je-li zpětvzetí žaloby činěno výlučně pro chování žalovaného.** Takovým výlučným chováním žalovaného je např. samovolné uhrazení dluhu, splnění povinností apod. **Pokud je však splnění dluhu učiněno jako v uvedeném případě na základě dvoustranného právního jednání žalobce a žalovaného,** tj. zde konkrétně na základě dohody o narovnání, **nelze dovozovat, že by k úhradě dlužné částky a následnému zpětvzetí žaloby došlo výlučně pro chování žalovaného.** Soud by měl proto správně rozhodnout tak, že náhradu nákladů řízení uloží k zaplacení žalobci ve prospěch žalovaného – to však samozřejmě nebrání tomu, aby současně postupoval např. dle § 150 o. s. ř. a náhradu nákladů řízení nepřiznal žádnému z účastníků. Takový postup je však komplikovanější z hlediska požadavků na řádné podrobné zdůvodnění, jakož i na zajištění práva stran se k postupu dle § 150 o. s. ř. vyjádřit a ten případně tvrzeními a důkazy rozporovat (k tomu viz shora, poznámka č. 4).

Skutkově velmi podobnou věcí se pak zabýval také Nejvyšší soud:⁷ *„Z uvedeného vyplývá, že žalobkyně vzala žalobu zpět co do 75 000 Kč bezprostředně poté, co účastníci uzavřeli dohodu o narovnání, resp. poté, co jí žalovaný tuto částku podle uvedené dohody plnil, tzn., že důvodem zpětvzetí žaloby co do této částky bylo chování obou stran v řízení (dohoda o narovnání je dvoustranným právním úkonem, jenž předpokládá konsensus vůle smluvních stran); i když lze přisvědčit dovolateli, co se týče právních důsledků narovnání z pohledu úvahy o procesním zavinění účastníků, že řízení muselo být zastaveno, je skutečnost, že dohoda o narovnání je samostatným zavazovacím důvodem (dosavadní závazek zaniká a je nahrazen novým, který vyplývá z narovnání) právně nevýznamná. Rozhodně je, že příčinou zpětvzetí žaloby nebylo výlučně (jen) chování žalovaného (částku 75 000 Kč neplnil žalobkyni bez dalšího), nýbrž chování obou*

5 J. Jirsa a kol.: Občanské soudní řízení (soudcovský komentář), Kniha II, § 79-180 občanského soudního řádu, 2. doplněné a upravené vydání, Wolters Kluwer ČR, Praha 2016, str. 418.

6 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 9. 2015, sp. zn. 29 Cdo 170/2015.

7 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2017, sp. zn. 33 Cdo 2890/2017.

stran v řízení. V takovém případě platí, že použití § 146 odst. 2 věty druhé o. s. ř. nepřichází v úvahu a o nákladech řízení bude rozhodováno podle § 146 odst. 2 věty první o. s. ř.⁸

K uvedenému je vhodné rovněž poukázat na to, že takový postup se při rozhodování o náhradě nákladů řízení uplatní i v poměrně specifických případech. Věřitel jako další oprávněný přihlásil do exekučního řízení svou pohledávku zajištěnou zástavním právem na dražené nemovitosti a povinný následně tuto pohledávku popřel při rozvrhové jednání co do její pravosti a výše. Povinný namítal promlčení pohledávky a nezákonnou výši smluvní pokuty. Povinný byl soudním exekutorem vyzván k podání odporové žaloby dle § 267a o. s. ř.; povinný odporovou žalobu proti věřiteli skutečně podal. Věřitel v reakci na tyto kroky povinného podal sám proti povinnému žalobu (návrh na vydání elektronického platebního rozkazu) na zaplacení požadované pohledávky bez smluvních pokut, jejichž nezákonnost povinný namítal v exekučním řízení.⁹ V řízení o odporové žalobě účastníci uzavřeli soudní smír, jehož obsahem byla dohoda o výši pohledávky, která bude uspokojena v rámci rozvrhu v exekučním řízení. Jelikož tato sjednaná částka k uspokojení z rozvrhu byla vyšší než částka uplatněná věřitelem v nalézacím řízení (návrhem na vydání elektronického platebního rozkazu), vzal věřitel jako žalobce žalobu (návrh) v celém rozsahu zpět a požadoval náhradu nákladů řízení. Okresní soud věřiteli (zde žalobci) přiznal právo na náhradu nákladů řízení v plné výši. K odvolání povinného (zde žalovaného) odvolací soud usnesení soudu prvního stupně změnil a právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů přiznal žalovanému, neboť dle názoru odvolacího soudu nelze zavinění za zastavení řízení shledávat výlučně na straně žalovaného.¹⁰ Z tohoto rozhodnutí odvolacího soudu je pak třeba učinit dva závěry – jednak tedy to, že **soudní smír je nutné vnímat také jako dohodu, a dále, že vliv na posouzení výlučného zavinění mohou mít i souběžně vedená řízení.**

V praxi se lze setkat taktéž s tím, že až podání žaloby dosud zcela pasivního dlužníka (žalovaného) přiměje k jednání, v konečném důsledku žalobce od žalovaného získá písemné prohlášení o uznání dluhu dle § 2053 o. z. a dojde k dohodě ohledně splnění dluhu formou splátkového kalendáře. V takovém případě může žalobce ztratit zájem na dalším vedení soudního řízení, např. protože žalobu podal pouze proto, aby zabránil promlčení své pohledávky, a písemné uznání dluhu ze strany žalovaného je pro něho v danou chvíli dostatečné. I v takovém případě však lze mít za to, že po zpětvzetí žaloby by povinnost platit náklady řízení byla uložena žalobci – nejedná se totiž o výše uváděný příklad notářských či exekutorských zápisů s doložkou o přímé vykonatelnosti, které jsou exekučním titulem dle § 40 zák. č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů (k tomu srov. pozn. č. 8). **Zajištění či utvrzení dluhu ze strany dlužníka (žalovaného) nemění nic na aplikaci § 146 odst. 2 věty první o. s. ř. a povinnost k náhradě nákladů řízení na žalovaného nepřechází.** V obecné rovině je totiž možné říci, že žalobci povinnost k náhradě nákladů řízení při zpětvzetí žaloby nebude uložena také tehdy, pokud žalobce v mezidobí od žalovaného získá z hlediska předmětu řízení ekvivalent pravomocného soudního rozhodnutí (exekuční titul), jehož by se žalobce mohl v probíhajícím řízení domoci.

Za zmínku pak nepochybně stojí také to, že při zvažování konkrétního procesního postupu ve vztahu k náhradě nákladů řízení, resp. povinnosti je platit, nelze opomenout specifika takového rozhodování v případě, je-li jeden z účastníků (žalobce) osvobozen od soudního poplatku, příp. má-li jeden z účastníků ustanoveného advokáta (§ 149 odst. 2 o. s. ř.). V těchto případech uvedené náklady namísto dotyčného účastníka nese stát, práva na náhradu nákladů řízení se takový účastník nemůže vzdát a soud při rozhodování o náhradě nákladů řízení postupuje podle specifických pravidel.¹¹

Závěr

Cílem tohoto článku bylo poukázat na některé ne zcela zřejmé otázky při rozhodování o náhradě nákladů řízení a pravidla, dle nichž soudy postupují, resp. by měly postupovat. Znalost těchto principů a jejich zohlednění při zvažování procesního postupu pak může výrazným způsobem ovlivnit, zda se strany na mimosoudním vyřešení věci dohodnou, či nikoliv.

Při aplikaci shora popsanych ustanovení v návaznosti na rozhodovací praxi dovolacího soudu by soudy měly vytyčená pravidla vykládat flexibilně (nikoliv čistě formalisticky) a s přihlédnutím ke konkrétním skutkovým okolnostem. Takový pružný postup by se měl dle mého názoru uplatnit zejm. v situacích, kdy strany formálně uzavřou dohodu o narovnání, na základě níž dojde ke zpětvzetí žaloby, tedy se jedná o dvoustranné právní jednání, jehož předmětem je však čistě vypořádání předmětu řízení. **Zaváže-li se dlužník (žalovaný) v takové dohodě v podstatě bez jakýchkoliv podmínek ke splnění dluhu a ten pak i splní, není z praktického pohledu rozumný důvod ukládat povinnost k náhradě nákladů řízení žalobci.** Totéž může platit v určitých specifických případech i tehdy, uzná-li dlužník (žalovaný) vůči věřiteli (žalobci) svůj dluh a v rozumné době se zaváže k jeho úhradě. V obou těchto případech se jeví jako spravedlivé, aby povinnost k náhradě nákladů řízení tížila žalovaného, příp. žádného z účastníků.

Úplným závěrem je vhodné připomenout, že zejm. odvolací soudy by na otázku náhrady nákladů řízení měly klást zvýšený důraz, když od roku 2017¹² již není možné dovoláním napadnout výrok o náhradě nákladů řízení. Sjednocení či zpřesnění judikatury ohledně rozhodnutí o nákladech tak může přinést zejm. Ústavní soud, ovšem plnění této role je ze zjevných příčin značně omezené. ❀

8 Citované závěry však neplatí absolutně; v případě, že žalobce vzal podanou žalobu zpět z důvodu, že ohledně předmětu řízení získal od žalovaného exekutorský zápis opatřený doložkou o přímé vykonatelnosti, příp. notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, pak po žalobci nelze požadovat, aby řízení dále formálně vedl, když jeho účel je již naplněn, a v případě zpětvzetí žaloby a zastavení řízení je za této situace namísto postup dle § 146 odst. 2 věty druhé o. s. ř. a náhrada nákladů řízení je uložena k tíži žalovanému (k tomu srov. náleží Ústavního soudu ze dne 29. 10. 2018, sp. zn. IV. ÚS 288/05, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 4. 2018, sp. zn. 23 Cdo 6000/2017).

9 Věřitel chtěl tímto krokem předejít promlčení své pohledávky (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2016, sp. zn. 29 ICdo 41/2014), a získat exekuční titul, když uspokojení pohledávky přihlášené do exekučního řízení na základě zástavního práva se stalo ve chvíli podání odporové žaloby značně nejistým.

10 Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 15. 9. 2020, sp. zn. 47 Co 131/2020.

11 K tomu srov. např. § 2 odst. 3 zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

12 K tomu srov. čl. I bod 14 zák. č. 296/2017 Sb.

Spojení věcí souvisejících s rozvodem manželství ke společnému řízení

Následující článek rozebírá možnosti a limity stávající právní úpravy spojení řízení v případech řízení o rozvod manželství a v souvisejících věcech, jako je např. úprava poměrů k nezletilému dítěti manželů, výživné manžela, výživné rozvedeného manžela nebo vypořádání společného jmění manželů.

Mgr. Martin Kornel, Ph.D.,
působí jako asistent na Katedře občanského práva Právnické fakulty MU v Brně a advokát v AK Frank Bold Advokáti s. r. o.

Mgr. Natálie Ženatá Pecháčková
působí jako advokátka v AK Frank Bold Advokáti s. r. o.

Rozpad manželství je často lidsky i právně velmi komplikovanou záležitostí. Hrotící se manželský vztah může vyžadovat vedle samotného rozvodu i vyřešení celé řady dalších právních otázek. **V případě manželství s nezletilými dětmi znamená nutnost vést nejméně dvě soudní řízení, a to o úpravu poměrů ke společným nezletilým dětem pro dobu po rozvodu a o rozvod manželství ve smyslu § 755 odst. 3 zák. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále „o. z.“). Manželský konflikt se však**

může projevit také vedením řady dalších soudních řízení, např. o výživné manžela, o výživné rozvedeného manžela, o vypořádání společného jmění manželů nebo ve věcech bydlení po zániku manželství. Řízení o rozvod manželství a související řízení jsou v současnosti typicky vedena samostatně. To představuje samozřejmě časovou a finanční zátěž na straně účastníků a také soudního systému.

Že se jedná o zátěž významnou, dokládá např. to, že v roce 2019 bylo v ČR rozvedeno 24,1 tisíce manželství¹ a rozhodnuto v 14,1 tisíci řízeních o úpravě poměrů k nezletilým dětem pro dobu po rozvodu.² Řízení v ostatních výše zmíněných věcech představují z pohledu nápadu pro soudní soustavu menší zátěž, v roce 2019 bylo pravomocně rozhodnuto dohromady celkem v přibližně dvou tisících řízeních ve věcech o vypořádání společného jmění manželů, výživného mezi manžely a rozvedenými manžely a bydlení po zániku manželství.³ Z pohledu náročnosti se přesto jedná o řízení významně zatěžující soudní soustavu, což dokumentuje např. průměrná délka řízení o vypořádání společného jmění manželů, která činila v roce 2019 od zahájení do pravomocného skončení řízení 770 dnů.⁴

Proto je třeba hledat prostředky, které umožní rychlejší a efektivnější vyřešení otázek souvisejících s rozvodem manželství. Jednou z možných cest je zjednodušení rozvodu manželství bez zjišťování příčin rozvratu cestou novelizace zejména § 755 odst. 3 a § 757 o. z., např. tak, aby dohoda rodičů o úpravě poměrů k nezletilému dítěti pro dobu po rozvodu nevyžadovala schválení soudem. Takový návrh v předchozím volebním období Poslanecké sněmovny byl předložen, avšak nebyl schválen.⁵ Vedle toho je ale vhodné hledat také způsoby, jak efektivněji a hospodárněji řešit situace, kdy manželé nejsou schopni dohody, tedy v případě rozvodu se zjišťováním příčin rozvratu ve smyslu § 755 odst. 1 o. z. a s tím souvisejících otázek. Tradičním nástrojem civilního práva procesního směřujícím k zajištění hospodárnosti řízení je **spojení věcí**, v současnosti umožněné § 112 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), podle kterého v zájmu hospodárnosti řízení „může soud spojit ke společnému řízení věci, které byly u něho zahájeny a skutkově spolu souvisí nebo se týkají týchž účastníků“. Řada zahraničních úprav právě z výše uvedených důvodů obligatorně nebo fakultativně spojení řízení souvisejících s rozvodem manželství výslovně upravuje nebo možnost spojení dovodila soudní praxe.⁶

V současné době pro řízení v rodinněprávních věcech zákon spojení věcí explicitně a obligatorně stanovuje ve dvou situacích. Za prvé dle § 422 zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z. ř. s.“), je s řízením o ur-

1 Vývoj obyvatelstva České republiky. Rozvodovost. Dostupné z <https://www.czso.cz/documents/10180/121768528/13006920a03.pdf/b0901bf0-25ef-4d2f-a0bb-2055e3d5d9ab?version=1.1> [cit. 1. 11. 2021].

2 S-SL-0 – statistický list 0, přehled o pravomocných rozhodnutích soudů v opatrovnických věcech – počet věcí. Dostupné z https://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?id1=1&id2=obsah_dokumentu_pdf&id3=id_dokumentu=1733523&id4=pdf&id5=5bdb9f5701d61e31af9e57c141b79ded&id6=null [cit. 1. 11. 2021].

3 Viz Ministerstvo spravedlnosti ČR. Statistický přehled soudních agend, druhá část, rok 2019, str. 12, dostupné z https://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?id1=1&id2=obsah_dokumentu_pdf&id3=id_dokumentu=1890866&id4=pdf&id5=a64f65521df55f72dd8a3b192e926fae&id6=null [cit. 1. 11. 2021].

4 S-SL-0 – statistický list 0, Přehled o průměrných délkách řízení ode dne nápadu do dne právní moci ve dnech. Dostupné z https://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?id1=1&id2=obsah_dokumentu_xml&id3=id_dokumentu=1733527&id4=xml&id5=c33d2b5bce9ba4c528b2083a3c46d083&id6=null [cit. 1. 11. 2021].

5 Sněmovní tisk 899, Poslanecká sněmovna, 8. období, od 2017. Dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?0=8&CT=899&CT1=0> [cit. 1. 11. 2021].

6 Srov. v Německu úpravu obsaženou v § 137 Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (FamFG), nebo pro Rakousko in H. Fasching: Zivilprozessrecht, Manz, Wien 1990, str. 1135.

čení otcovství spojeno řízení o péči o nezletilé dítě a o výživě nezletilého dítěte s výjimkou řízení o určení otcovství souhlasnými prohlášeními rodičů. Za druhé dle § 468a z. ř. s. se řízení o svéprávnosti rodiče nezletilého dítěte spojí s řízením ve věci jeho rodičovské odpovědnosti.

V dalším textu rozebereme použitelnost právní úpravy spojení věcí podle § 112 o. s. ř. pro spojení řízení o rozvod manželství se zjišťováním příčin rozvratu s některými souvisejícími řízeními, konkrétně:

- o úpravě poměrů k nezletilému dítěti pro dobu před a po rozvodu manželství jeho rodičů,
- výživné manžela,
- výživné rozvedeného manžela,
- vypořádání společného jmění manželů.

Možnosti a limity spojení věcí

Než se budeme věnovat specifikům jednotlivých věcí souvisejících s rozvodem manželství, stručně rozebereme obecné požadavky pro spojení věcí plynoucí z právní úpravy, judikatury a doktríny.

Obecné podmínky pro spojení věcí plynoucí z § 112 o. s. ř. jsou následující:

- a) jde o dvě zahájená řízení,
- b) spojení věcí je v zájmu **hospodárnosti řízení**, tedy zejména jeho rychlosti a nákladnosti,
- c) věcný předpoklad spojení – věc se týká **týchž účastníků** nebo spolu věci **skutkově souvisejí**, postačí přitom splnění jedné z těchto podmínek.

Civilistická literatura navíc uvádí, že spojované věci by měly představovat řízení **stejněho druhu**, když např. Hora hovořil o požadavku, aby bylo možné spojené věci projednávat týmž způsobem.⁷ V současnosti např. Winterová a Macková uvádějí, že spojení není možné, pokud se týká nároků, z nichž jeden by měl být projednán ve sporném a druhý v nesporném řízení, přičemž pro tyto případy připouštějí spojení jen tehdy, je-li to zákonem výslovně stanoveno.⁸ **S ohledem na nevyjasněnou povahu řízení o rozvod manželství může být právě toto největší překážkou spojení s ostatními věcmi.** Z našeho pohledu se však nejedná o překážku nepřekonatelnou, jak vysvětlíme dále.

Podle Winterové a Mackové dále není možné spojovat věci – řízení o nárocích, **u nichž rozhodnutí o prvním z nich teprve vytváří předpoklad pro vznik druhého.**⁹ Výslovně pak jako příklad takového vyloučeného spojení uvádějí řízení o rozvod a vypořádání společného jmění manželů. Tento názor zřejmě opírají autorky zejména o § 154 odst. 1 o. s. ř., podle kterého je pro rozsudek rozhodující stav v době jeho vyhlášení, a vycházejí z toho, že teprve právní moci rozsudku o rozvodu manželství zanikne společné jmění manželů, což je nezbytný předpoklad pro možnost vypořádání soudním rozhodnutím. V právní úpravě se však setkáme se situacemi, kdy jsou takové nároky spojeny a rozhodováno je jedním rozsudkem – např. je možné rozhodnout zároveň o určení otcovství, o výživném a péči o nezletilé dítě podle § 422 z. ř. s., nebo rozhodnout o zrušení podílového spoluvlastnictví a jeho vypořádání podle § 1143 o. z. Výroky o péči, výživném nebo o vypořádání podílového spoluvlastnictví jsou pak zákonitě ve smyslu

§ 206 odst. 2 o. s. ř. výroky závislémi. Nicméně v obou těchto případech spojení věcí výslovně a obligatorně stanoví právní předpis. I při absenci výslovné právní úpravy by však mohlo být řešením situace, kdy je jedno rozhodnutí předpokladem pro vznik druhého, vydání částečného rozsudku podle § 152 odst. 2 o. s. ř. Ukáže-li se např. v průběhu řízení, že pro část předmětu řízení (rozvod manželství) již jsou prokázány rozhodné skutečnosti, přicházelo by v úvahu vydání částečného rozsudku, kterým soud manželství rozvede, a zbývající část předmětu řízení bude zralá k rozhodnutí nejdříve po právní moci částečného rozsudku.

Ve smyslu § 89 o. s. ř. nebrání spojení věcí, ani má-li o každé věci rozhodovat jiný místně příslušný soud. Doktrinální literatura však uvádí, že spojení věcí může bránit, pokud by byly výlučně příslušné jiné soudy nebo by bylo nutné soud obsadit jinak.¹⁰ Případnou překážku různé výlučné místní příslušnosti však lze překlenout delegováním věci podle § 12 odst. 2 o. s. ř. z důvodu vhodnosti k soudu, který teprve následně věci spojí ve smyslu § 112 o. s. ř. Judikatura se k možnosti delegace věci, pro kterou je dána výlučná místní příslušnost, staví spíše zdrženlivě, ale nevylučuje ji, pokud budou dány zvláštní okolnosti konkrétní věci.¹¹ Obecně platí, že k ní lze přistoupit pouze v těch ojedinělých případech, v nichž by projednání věci jiným než místně příslušným soudem znamenalo z komplexního pohledu hospodárnější, rychlejší či po skutkové stránce spolehlivější a důkladnější posouzení věci.¹²

Spojení nebrání, pokud by o spojovaných věcech měl dle rozvrhu práce rozhodovat u stejného soudu odlišný soudce (resp. senát).¹³

O spojení věcí může soud rozhodnout i bez návrhu, nicméně pravidelně ke spojení bude docházet na návrh některého z účastníků, kterému by měl soud s ohledem na zásadu procesní ekonomie vyhovět, pokud není další vedení samostatných řízení z nějakého důvodu rozumným řešením. Z pohledu procesní ekonomie je také vhodné, byť ne nezbytné, aby účastník navrhuující zahájení řízení ve více souvisejících věcech v jeden okamžik využil složeného petitu v jednom návrhu.

Rozvod manželství a spojení řízení

Řízení o rozvod manželství je jakýmsi „centrálním řízením“, jehož výsledek – rozvod manželství – má zásadní dopad na další vzájemná práva a povinnosti manželů. Z těch nejzákladnějších jde o zánik vyživovací povinnosti mezi manžely

7 V. Hora, J. Spáčil (ed.): Československé civilní právo procesní, I-III. díl, Wolters Kluwer ČR, Praha 2010, str. 246.

8 A. Winterová, A. Macková a kol.: Civilní právo procesní, Díl první, Řízení nalézací: soudy, notářství, advokacie, exekutorské úřady, sporné řízení soudní, nesporná (zvláštní) řízení, rozhodčí řízení, mediace, 9. aktualizované vydání, Leges, Praha 2018, str. 211.

9 Tamtéž.

10 Viz komentář k § 11 dle K. Svoboda, P. Smolík, J. Levý, R. Šínová: Občanský soudní řád, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2017, str. 470.

11 M. Králík: Příklad řízení z důvodu vhodnosti v současné civilní judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu, Soudní rozhledy č. 6/2007, str. 209-218, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 8. 2001, sp. zn. 11 Nd 211/2001 (C 674).

12 Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2018, sp. zn. 30 Nd 354/2017.

13 Srov. J. Jirsa a kol.: Občanský soudní řád, 2. část: Soudcovský komentář [Systém ASPI], Wolters Kluwer [cit. 1. 11. 2021], nebo rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 21. 4. 2011, sp. zn. 18 Co 297/2010 (R 118/2011).

podle § 697 o. z., zánik společného jmění manželů ve smyslu § 765 o. z., zánik povinnosti přispívat na potřeby života rodiny a rodinné domácnosti podle § 690 o. z. a případně vznik práva na výživné rozvedeného manžela ve smyslu § 760 o. z., potřeba vypořádání zaniklého společného jmění manželů ve smyslu § 736 a násl. o. z. nebo práva ve vazbě na bydlení po rozvodu manželství podle § 768 a násl. o. z.

Jak bylo uvedeno výše, spojení věci může komplikovat výlučná příslušnost soudu. V případě řízení o rozvod manželství je místní příslušnost jako výlučná upravena, a to v § 383 z. ř. s. Ta je dána primárně (posledním) společným bydlištěm manželů v České republice, subsidiárně obecným soudem manžela, který nepodal návrh, a není-li takového soudu, obecným soudem manžela, který podal návrh. Judikatura připustila delegaci řízení o rozvod manželství ve smyslu § 12 odst. 2 o. s. ř. k jinému soudu z důvodu hospodárnosti a rychlosti, a to v konkrétním případě např. pro větší blízkost bydliště účastníka a sídla soudu, ke kterému měla být věc delegována.¹⁴ Pro úplnost připomeňme, že věcně příslušné pro řízení o rozvod manželství jsou podle § 3 odst. 1 z. ř. s. soudy okresní a o věci rozhoduje dle § 36a o. s. ř. samosoudce.

Procesní pravidla pro řízení o rozvod manželství obsažená v § 371 a násl. z. ř. s. vykazují některá specifika. Z těch, která jsou významná pro náš kontext, upozorníme na zásadně obligatorní výslech manželů, povinné nařízení jednání ve věci, možnost soudu rozhodnout o klidu řízení, dokazování ovládané modifikovanou projednací zásadou s prvky zásady vyšetřovací, pravidlo, že obecně se náhrada nákladů řízení účastníkům nepřiznává, a odvolací řízení postavené na zásadě neúplné apelace.¹⁵ V odborné literatuře nepanuje shoda na tom, zda řízení o rozvod manželství se zjišťováním příčin rozvratu manželství podle § 755 o. z. považovat za řízení sporné, nesporné nebo řízení zvláštní povahy.¹⁶ Přestože byly prezentovány přesvědčivé argumenty, proč řízení o tzv. sporném rozvodu dle § 755 o. z. považovat za řízení sporné,¹⁷

není tato otázka v teorii dosud jednoznačně vyřešena. Mimo jiné zřejmě i proto, že v české právní teorii chybí jednoznačná shoda na tom, jaká jsou základní třídící kritéria pro rozlišení sporného a nesporného řízení.¹⁸

Z výše uvedených specifik řízení o rozvod manželství by praktické potíže při spojení s jinými řízeními mohlo přinášet zejména rozložení důkazního břemene a problematika koncentrace řízení. V případě řízení o rozvod spočívá těžiště dokazování, s možností provést ve smyslu § 390 z. ř. s. i jiné než účastníky navrhované důkazy, ve zjišťování příčin rozvratu, jeho hloubky, trvalosti a nenapravitelnosti.¹⁹ Soud je dále povinen zjišťovat, zda rozvodu nebrání ve smyslu § 755 odst. 1 písm. b) o. z. zájem nezletilého dítěte daný zvláštními důvody, byť realita rozvodových řízení je jiná.²⁰ Pokud jde o koncentraci, na základě § 20 odst. 2 z. ř. s. není pochyb, že v řízení o rozvod manželství, na rozdíl úpravy v o. s. ř., lze uvádět rozhodné skutečnosti a důkazy až do vydání nebo vyhlášení rozhodnutí. Pokud jde o problematiku neúplné apelace a koncentrace v odvolacím řízení, kloníme se k závěru, že novoty lze v odvolacím řízení uplatňovat jen za splnění předpokladů § 205a o. s. ř.,²¹ a domníváme se, že dříve vyslovené pochybnosti o možném uplatňování novot nad rámec těchto limitů nejsou namístě.²² Zda a případně jak tato specifika řízení o rozvod manželství ovlivní možnost spojení věci, prozkoumáme v dalším textu.

Věci související s rozvodem manželství

Péče, výživa a styk se společnými nezletilými dětmi

Od 1. 9. 1959 do 31. 7. 1998 právní úprava vyžadovala, aby v rozsudku o rozvodu manželství bylo rozhodnuto také o právech a povinnostech rodičů k nezletilým dětem (dnešní terminologii o péči), resp. *ex lege* stanovila spojení těchto dvou věcí.²³ Tento model však byl opuštěn a od 1. 8. 1998 je o poměrech nezletilých dětí pro dobu po rozvodu rozhodováno rozsudkem v samostatném řízení. Hlavní důvody pro změnu byly následující: *1. Vyloučení záležitostí dítěte k samostatnému řízení mělo vést ke zklidnění a zjednodušení řízení o rozvod manželství. 2. K rozvodu nemůže dojít, dokud nejsou závazně upraveny poměry dítěte, což má zamezit dlouhodobým sporům o děti po rozvodu manželství. 3. O dítěti rozhoduje specializovaný soudce, který již dítě může znát z předešlých řízení a může o něm rozhodovat i po rozvodu.*²⁴ Zkušenost však ukazuje, že žádný z těchto zamýšlených důvodů nenašel reálné naplnění, případně že by týchž cílů bylo možné dosáhnout i při zachování spojení řízení.²⁵ Např. tak, že by řízení o úpravě poměrů k nezletilému pro dobu po rozvodu bylo „hlavním řízením“, se kterým by bylo spojeno řízení o rozvod. Tím by bylo zajištěno, aby o dítěti rozhodoval specializovaný opatrovnícký soudce, pro kterého by neměl být zároveň problém „zvládnout“ rozhodnout také o rozvodu manželství.

Úmyslem zákonodárce očividně bylo novelizací procesních předpisů v roce 1998 docílit vedení řízení o rozvod manželství a řízení o úpravě poměrů k nezletilému dítěti pro dobu po rozvodu samostatně. Výslovně však spojení těchto věcí vyloučeno není, a proto se v dalším textu stručně vypořádáme s tím, zda je fakultativní spojení věci ve smyslu § 112 o. s. ř. přesto možné.

14 V citovaném rozhodnutí bydlíštěm manželky. Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2018, sp. zn. 30 Nd 354/2017 (NS 781/2018).

15 Ke specifikům řízení o rozvod manželství blíže např. K. Mencnerová: Rozvod manželství, C. H. Beck, Praha 2020, str. 55-101.

16 Srov. tamtéž, str. 50-54 a tam uvedená literatura, nebo P. Lavický a kol.: Zákon o zvláštních řízeních soudních, Zákon o veřejných rejstřících, Řízení nesporné: praktický komentář, Wolters Kluwer, Praha 2015, str. 2.

17 Např. M. Šlejharová: Česká, rakouská a švýcarská právní úprava řízení o rozvod manželství v komparativním pohledu, in: Cofola 2016, Sborník z konference, Masarykova univerzita, Brno 2016, str. 1396.

18 Srov. M. Wipplingerová, R. Zahradníková, K. Spurná: Zvláštní soudní řízení, Wolters Kluwer, Praha 2014, str. 9-11.

19 Srov. K. Svoboda: § 390 [Dokazování], in K. Svoboda, Š. Tlášková, D. Vláčil, J. Levý, M. Hromada, a kol.: Zákon o zvláštních řízeních soudních, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2020, str. 783.

20 Srov. Z. Králíčková, L. Zatloukalová: Dokud nás smrt nerozdělí: úvahy nad právem na rozvod, Právní rozhledy č. 17/2019, str. 573-580.

21 Shodně op. cit. sub 15, str. 98.

22 K. Svoboda: Nové problémy v řízení o rozvod manželství, Bulletin advokacie č. 5/2014, str. 31-33.

23 Dle § 240 zák. č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních, ve znění novely provedené zákonem č. 46/1959 Sb., a později § 113 zák. č. 99/1963 Sb., ve znění do velké novely zákona o rodině, provedené zákonem č. 91/1998 Sb.

24 Sněmovní tisk 899, Poslanecká sněmovna, 8. období, od 2017, str. 10. Dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?0=8&CT=899&CT1=0> [cit. 1. 11. 2021].

25 Tamtéž.

Pokud jde o **kritérium místní příslušnosti**, ve věcech nezletilého, který není plně svéprávný, je dle § 467 a § 4 z. ř. s. místně příslušný soud, ve kterém má nezletilý na základě dohody rodičů nebo rozhodnutí soudu, popř. jiných rozhodujících skutečností, své bydliště a jedná se o místní příslušnost výlučnou. Vzhledem k tomu, že i místní příslušnost ve věci rozvodu je stanovena jako výlučná, mohou nastat situace, kdy budou místně příslušné odlišné soudy. Např. pokud manželé ukončí společně soužití a jeden z nich se spolu s nezletilým dítětem (se souhlasem druhého rodiče) odstěhuje do obvodu jiného soudu. Věcně příslušné jsou pro řízení podle § 3 odst. 1 z. ř. s. soudy okresní a o věci rozhoduje dle § 36a o. s. ř. samosoudce. **Rozdílná místní příslušnost by tedy spojení věci mohla bránit, avšak tuto překážku by bylo možné v odůvodněných případech překlenout delegací řízení o rozvod manželství podle § 12 odst. 2 o. s. ř. k soudu, který vede řízení o úpravě poměrů k nezletilému dítěti pro dobu po rozvodu.**

Účastníky řízení o úpravě poměrů k nezletilým pro dobu po rozvodu manželství jsou ve smyslu § 6 z. ř. s. rodiče (tj. manželé) a nezletilé dítě zastoupené kolizním opatrovníkem (zpravidla orgánem sociálně-právní ochrany dětí dle § 469 odst. 2 z. ř. s.). **Okruh účastníků je tedy oproti rozvodu manželství širší, byť částečně shodný.**

Řízení o úpravě poměrů k nezletilému dítěti je tradičně považováno na řízení nesporné.²⁶ Zatímco v řízení o rozvod může soud dle § 390 z. ř. s. provést jiné než účastníky navržené důkazy, jen je-li nutné zjistit skutečnosti v zájmu nezletilých dětí, pro něž nemůže být manželství rozvedeno, ač je rozvráceno, nebo je-li to třeba ke zjištění skutkového stavu a vyplývají-li z obsahu spisu, v řízení o úpravě poměrů k nezletilému soud zjišťuje v souladu s vyšetřovací zásadou skutkový stav dle § 20 z. ř. s. a provede dle § 21 z. ř. s. i jiné než účastníky navržené důkazy potřebné ke zjištění skutkového stavu. Právě tyto rozdíly mohou být na první pohled důvodem, proč by řízení měla probíhat zvlášť. Pokud se zaměříme na věcnou stránku, není zřejmě problém v tom, aby soud v souladu s vyšetřovací zásadou zjišťoval skutečnosti a prováděl důkazy v rozsahu potřebném pro posouzení otázek péče o dítě, jeho výživy a případně styku. Zjištění přitom učiněná mohou být samozřejmě významná i pro řízení o rozvod manželství, tak by tomu však fakticky bylo i v případě vedení oddělených řízení. Tehdy je totiž stejně nutné provést v řízení o rozvod manželství důkaz rozsudkem, kterým byly upraveny poměry k nezletilému dítěti, aby bylo zjištěno, zda byla splněna podmínka rozvodu dle § 755 odst. 3 o. z. Fakticky tak stejně dochází ke „vtažení“ skutkových zjištění obsažených v odůvodnění příslušného rozhodnutí z předchozího řízení do řízení o rozvod manželství.

Zároveň zdůrazněme, že **spojení řízení nebrání ani zmiňovaný § 755 odst. 3 o. z., podle kterého soud manželství nerozvede, dokud nerozhodne o poměrech společného nezletilého dítěte v době po rozvodu manželů.** Soud sice o rozvodu manželství nemůže rozhodnout dříve, než rozhodne o poměrech dítěte, ale právní úprava nezapovídá možnost rozhodnout o obou věcech zároveň jedním rozsudkem. **Výrok o rozvodu manželství by v takovém případě byl jednoznačně ve smyslu § 206 odst. 2 o. s. ř. závislý na výroku o úpravě poměrů k nezletilému. Případně by bylo možné o poměrech k nezletilému rozhodnout dříve (částečným) rozsudkem a o rozvodu až následně.**

Řízení o rozvod manželství a o úpravě poměrů k nezletilému dítěti jsou v kontextu podmínek § 112 o. s. ř. řízeními, která se týkají **částečně stejných účastníků** a jedná se o věci, které spolu přinejmenším **částečně skutkově souvisí.**

Domníváme se proto, že **spojení řízení o rozvod manželství s řízením o úpravě poměrů k nezletilým dětem pro dobu po rozvodu by za stávající úpravy bylo teoreticky možné.** Lze však předpokládat **neochotu soudní praxe**, a to zejména s ohledem na nevyjasněnou povahu řízení o rozvod manželství se zjišťováním příčin rozvratu manželství a nespornou povahu řízení o úpravě poměrů k nezletilému.

Výživné manžela

Manželé mají ve smyslu § 697 o. z. vzájemnou vyživovací povinnost v rozsahu, který oběma zajišťuje zásadně stejnou hmotnou a kulturní úroveň, a to zásadně po dobu trvání manželství. V případě, že některý z manželů neplní svou povinnost dobrovolně, je možné nárok uplatnit v soudním řízení a soud výživné přizná ode dne zahájení soudního řízení ve smyslu § 922 o. z.

Místní příslušnost v těchto věcech není upravena jako výlučná, a uplatní se proto běžná pravidla sporného řízení. Standardně bude proto místně příslušný obecný soud žalovaného – povinného manžela dle § 84 o. s. ř. Podle § 89 o. s. ř. je dána také místní příslušnost soudu, který by byl příslušný k řízení o věcech spojených. Takovým řízením by mohlo být i řízení o rozvod manželství. Proto by přicházelo v úvahu podání žaloby o výživné manžela spolu s návrhem na spojení věci u soudu, který vede běžící řízení o rozvod manželství, přestože by tento jinak podle § 84 o. s. ř. místně příslušný nebyl. Věcně příslušné jsou podle § 9 odst. 1 o. s. ř. okresní soudy a v souladu s § 36a o. s. ř. rozhoduje samosoudce. **Pravidla příslušnosti tedy spojení tohoto řízení s řízením o rozvod manželství nebrání.**

Řízení o výživné manžela je standardní sporné řízení, jehož procesní úprava je obsažena v o. s. ř. a jeho účastníky jsou manžel uplatňující své právo na výživné a žalovaný manžel povinný výživou.²⁷ Přes nevyjasněnou povahu řízení o rozvod manželství se domníváme, že **spojení řízení o rozvod a o výživné mezi manžely fakticky odlišnosti v procesní úpravě nebrání.** Pokud jde o zjišťování skutkového stavu a dokazování, co do zjišťování skutečností souvisejících s rozvratem manželství se uplatní modifikovaná projednací zásada a pro ostatní skutečnosti významné pro nárok na výživné bude rozložení důkazního břemene odpovídat standardním sporným řízením. V řízení o výživném manžela to bude pravidelně znamenat potřebu učinit skutková zjištění zejména o příjmech (či potenciálních příjmech), majetkových a osobních poměrech obou manželů, péči o rodinnou domácnost apod.²⁸ **Také odlišnosti v právní úpravě koncentrace řízení by nemusely přinášet praktické potíže,** když pro uvádění skutečností a označení důkazů rozhod-

26 Viz komentář P. Lavický a kol., op. cit. sub 16, str. 777 a násl.

27 L. Westphalová, T. Kyselovská: § 697 [Výživné mezi manžely], in Z. Králíčková, M. Hrušáková, L. Westphalová a kol.: Občanský zákoník II, Rodinné právo (§ 655-975), 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2020, marg. č. 4.

28 Tamtéž, str. 91.

ných pro nárok na výživné by bylo možné vycházet z pravidel § 118b o. s. ř., a buďto by koncentrace nastala po prvním jednání či ve stanovené lhůtě, nebo by soud mohl využít možnosti nedat účastníkům potřebná poučení, a tak ve smyslu § 118b odst. 3 o. s. ř. ve vhodných případech koncentraci odložit na pozdější okamžik.

Z pohledu podmínek § 112 o. s. ř. se bude jednat o řízení týkající se **stejných účastníků** ve věcech, které spolu přinejmenším **částečně skutkově souvisí**. Zejména v situaci, kdy by byla obě řízení zahájena zároveň nebo v krátké časové souslednosti, bude spojení věcí z pohledu hospodárnosti rozumné, a to jak z pohledu soudu, tak z pohledu účastníků a jejich nákladů. Pokud by řízení o výživné manžela bylo zahájeno dříve a řízení o rozvod manželství by bylo zahájeno až po prvním jednání ve věci výživného, nebude zřejmě spojení obvykle v zájmu hospodárnosti řízení vhodné. Spojení věcí však nebrání flexibilnímu postupu v řízení, např. rozhodnutí o části předmětu řízení (ať už o rozvodu, nebo o výživném) částečným rozsudkem nebo rozhodnutím, kdy dojde k zamítnutí návrhu na rozvod manželství (ať proto, že manželství nebude rozvráceno, nebo se uplatní některá z tvrdostních klauzulí dle § 755 odst. 2 o. z.) a zároveň uložení povinnosti platit výživné.

Domníváme se proto, že **spojení řízení o rozvod manželství s řízením o výživné manžela je za současné právní úpravy bez větších problémů možné**.

Výživné rozvedeného manžela

Také mezi rozvedenými manžely může při naplnění hmotněprávních předpokladů § 760 a násl. o. z. existovat zákonná vyživovací povinnost. Připomeňme, že se může jednat o běžné nebo tzv. sankční výživné, přičemž tato se liší z pohledu doby trvání vyživovací povinnosti a hmotněprávních podmínek vzniku nároku. V obou případech právní úprava v § 762 a § 761 odst. 2 o. z. indikuje, že podmínkou existence nároku na tento typ výživného je rozvod manželství.

Místně příslušný je pro řízení o výživném rozvedeného manžela obecný soud žalovaného dle § 84 o. s. ř. Nejedná se o výlučnou místní příslušnost, a proto i zde lze využít § 89 o. s. ř. a připustit místní příslušnost soudu, u kterého by bylo vedeno řízení o rozvod manželství. Věcně příslušné jsou podle § 9 odst. 1 o. s. ř. okresní soudy a v souladu s § 36a o. s. ř. rozhoduje samosoudce. **Z hlediska příslušnosti proto nic nebrání spojení tohoto řízení s řízením o rozvod manželství.**

Řízení o výživné rozvedeného manžela je **sporné řízení**, procesní úprava je obsažena pouze v o. s. ř. a jeho účastníky jsou bývalý manžel uplatňující svůj nárok na výživné a žalovaný bývalý manžel povinný výživou.²⁹ V řízení o výživném rozvedeného manžela bude zapotřebí učinit obdobná skutková zjištění jako v případě řízení o výživné manžela a dále o skutečnostech uvedených v § 760 odst. 2 o. z.

29 Blíže viz M. Hrušáková, M. Kornel: § 762 [Tzv. sankční výživné], in Z. Králíčková, M. Hrušáková, L. Westphalová a kol., op. cit. sub 27, str. 445.

30 Tamtéž.

31 Blíže např. J. Psutka: § 740 [Vypořádání rozhodnutím soudu], in Z. Králíčková, M. Hrušáková, L. Westphalová a kol., op. cit. sub 27, str. 323 a násl.

Tedy především o době trvání manželství, době uplynulší od rozvodu, možnostech oprávněného se sám živit, případně o jednání vůči relevantním osobám, které by bylo blízké svou povahou trestnému činu. V případě uplatnění nároku na tzv. sankční výživné bude navíc nezbytné zjištění, zda se oprávněný nedopustil jednání majícího znaky domácího násilí, zda oprávněnému rozvodem vznikla závažná újma a zda rozvrat manželství oprávněný převážně nezpříčinil, anebo zda s rozvodem manželství nesouhlasil.³⁰ Řada skutkových zjištění v tomto kontextu přitom může být významná i pro řízení o rozvod. **Ani v tomto případě nevyjasněná povaha řízení o rozvod manželství nemusí fakticky spojení věcí bránit.** Co do zjišťování rozvratu manželství a jeho příčin se uplatní modifikovaná projednací zásada, zatímco pro ostatní tvrzení a označení důkazů se použijí standardní pravidla sporných řízení. Výše v textu věnovanému výživnému mezi manžely jsme vysvětlili, jak je možné se vypořádat s odlišnostmi pravidel koncentrace řízení. Tam uvedené platí i pro výživné rozvedeného manžela.

Obě řízení se týkají **stejných účastníků**, věci spolu zároveň přinejmenším **částečně skutkově souvisí**. Obdobně jako v případě výživného mezi manžely i zde může spojení věcí s řízením o rozvod manželství vést k větší hospodárnosti řízení. **Stávající právní úprava podle nás spojení těchto věcí umožňuje, prakticky bude ale nutné v řízení nejprve pravomocně rozhodnout (částečným) rozsudkem o rozvodu manželství a teprve poté rozhodovat o nároku na výživné rozvedeného manžela.** Vhodně provedená novelizace o. z. by případně umožnila rozhodnout o výživném rozvedeného manžela zároveň s rozvodem manželství.

Vypořádání společného jmění manželů

Se zánikem manželství rozvodem se standardně poji zánik společného jmění manželů a navazující potřeba jeho vypořádání ve smyslu § 736 a násl. o. z. Podle § 740 o. z. nedohodnou-li se manželé o vypořádání, může každý z nich navrhnout, aby rozhodl soud, a to podle stavu, kdy nastaly účinky zániku společného jmění.

Pro řízení o vypořádání společného jmění manželů stanoví § 88 o. s. ř. výlučnou příslušnost soudu, který rozhodoval o rozvodu manželství. Věcně příslušné jsou podle § 9 odst. 1 o. s. ř. okresní soudy a v souladu s § 36a o. s. ř. rozhoduje samosoudce. **Z hlediska příslušnosti proto spojení s řízením o rozvod manželství nic nebrání.**

Řízení o vypořádání společného jmění manželů je sporné řízení upravené v o. s. ř. Jeho účastníky jsou proto manželé, jejichž společné jmění je vypořádáváno.³¹ **Okruh účastníků se tedy shoduje s řízením o rozvod manželství.**

Pro úvahy o spojení věcí je důležité zdůraznit, že účinky zániku společného jmění nastanou až právní mocí výroku o rozvodu manželství. Proto **je dle stávající úpravy vyloučeno současné rozhodnutí o rozvodu spolu s vypořádáním společného jmění manželů.** Praktické potíže by mimo jiné přinášelo přesné vymezení předmětu vypořádání a stanovení jeho hodnoty k okamžiku zániku SJM. Případné spojení vypořádání společného jmění manželů s rozvodem do jednoho řízení tím není předem vyloučeno, ale vyžadovalo by

za běžného běhu věci nejprve rozhodnutí o rozvodu a teprve po právní moci tohoto rozhodnutí i rozhodnutí o vypořádání SJM. Pouze ve výjimečných situacích, kdy k zániku společného jmění (a jeho nevypořádání) došlo již dříve, před rozvodem manželství (např. pro prohlášení konkursu podle § 268 zák. č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, nebo zrušením společného jmění rozhodnutím soudu podle § 724 o. z.), by nebyl v současném rozhodnutí o vypořádání SJM i o rozvodu praktický problém. Skutková zjištění učiněná v řízení o rozvod manželství, a případně dalších souvisejících věcech, mohou být pro vypořádání SJM významná zejména pro způsob vypořádání SJM, a to především v kontextu § 742 odst. 1 písm. d), e) nebo d) o. z. Zároveň např. pro rozhodování o výživném rozvedeného manžela může být důležitý způsob vypořádání SJM, neboť přímo ovlivní majetkové poměry každého z manželů.

Řízení o rozvod manželství a o vypořádání SJM jsou v kontextu podmínek § 112 o. s. ř. řízeními týkajícími se **stejných účastníků** ve věcech, které spolu přinejmenším **částečně skutkově souvisí**. Stávající právní úprava spojení těchto věcí proto nebrání, **bylo by však nutné v řízení nejprve pravomocně rozhodnout (částečným) rozsudkem o rozvodu manželství, a teprve poté o vypořádání SJM.** *De lege ferenda* je možné zvážit doplnění závažných důvodů pro zrušení SJM soudem dle § 724 odst. 2 o. z. tak, aby zahrnovaly i situace, kdy některý z manželů opustí rodinnou domácnost v úmyslu učinit tak trvale a manželé začnou hospodařit odděleně. Současná judikatura totiž takovou skutečnost samu o sobě za důvod pro zrušení SJM nepovažuje.³² Uvažovaná změna by mohla přinášet řadu výhod, jejichž pečlivý rozbor by šel nad rámec tohoto příspěvku. Alespoň stručně shrňme, že by to umožnilo brzy po ukončení společného soužití na základě prokázání poměrně jednoduchých skutkových okolností dosáhnout zrušení SJM a otevřít možnost jeho vypořádání.

Závěr

Z výše provedeného rozboru plyne, že **základními překážkami pro spojení věcí souvisejících s rozvodem manželství na základě § 112 odst. 1 o. s. ř. dle současné teorie a praxe mohou být především:**

- **nevyjasněná povaha řízení o rozvod manželství** (tj. zda se v případě rozvodu dle § 755 o. z. se zjišťováním příčin rozvratu jedná o sporné, nebo o nesporné řízení) **ve spojení s tím, že některá řízení věcně související s rozvodem jsou zjevně nespornými řízeními** (např. úprava poměrů ke společným nezletilým dětem) **a některá řízeními spornými** (např. výživné mezi manžely);
- **to, že hmotněprávním předpokladem pro uplatnění některých nároků mezi bývalými manžely je pravomocný rozvod manželství** (např. výživné rozvedeného manžela, soudní vypořádání SJM).

Věříme, že jsme na přechozích rádcích přednesli přesvědčivé argumenty, že přinejmenším u řízení, která jsou jednoznačně sporná, však faktické rozdíly v procesních pravidlech ovládajících tato řízení v porovnání s řízením o rozvod manželství nepředstavují překážku bránící spojení.

Také skutečnost, že pravomocný rozvod manželství je hmotněprávním předpokladem pro úspěšné uplatnění nároků v některých věcech, není nutně překážkou spojení. Bylo by však za stávající právní úpravy nejprve nutné pravomocně rozhodnout částečným rozsudkem podle § 152 odst. 2 o. s. ř. o rozvodu a teprve po právní moci tohoto rozhodnutí o navazujících věcech. Potřeba takového postupu však může stírat výhody, které má spojení věcí z pohledu procesní ekonomie přinášet.

S rozpadem vztahu manželů a jejich rozvodem souvisí také řada dalších věcí, které jsme v našem příspěvku detailně nerozebírali, a přesto by bylo možné o jejich spojení s řízením o rozvod manželství rovněž uvažovat. Z těch, u kterých není pravomocný rozvod manželství hmotněprávním předpokladem uplatnění nároku v soudním řízení, jde např. o nárok na příspěvek na potřeby rodinné domácnosti podle § 690 nebo § 691 odst. 2 o. z., nárok na vydání věci z obvyklého vybavení rodinné domácnosti dle § 699 o. z., nahrazení souhlasu manžela ve věcech správy SJM ve smyslu § 714 odst. 1 o. z. nebo zrušení či zúžení SJM soudním rozhodnutím dle § 724 o. z. Z procesního pohledu pro tato řízení platí stejné závěry jako pro řízení o výživné manžela, a jejich spojení s řízením o rozvod je proto dle našeho názoru bez problému možné.

Stručně shrnuto by postup v řízení, ve kterém by byly věci spojeny, mohl vypadat následujícím způsobem. Před prvním jednáním soud využije pro jeho přípravu ve vhodném rozsahu postup podle § 114a a 114b o. s. ř. Na prvním jednání by soud provedl výslech manželů, případně další dokazování v rozsahu potřebném pro to, aby bylo možné učinit skutková zjištění k rozvratu manželství a jeho příčinám. Následně by soud mohl rozhodnout částečným rozsudkem o rozvodu manželství, případně o jiném postupu (např. o klidu řízení dle § 392 z. ř. s.). Co do dalších částí předmětu řízení, pro které hmotněprávním předpokladem nároku není rozvod manželství (např. výživné mezi manžely), by soud mohl provést na prvním jednání koncentraci ve smyslu § 118b odst. 1 o. s. ř., a případně o uplatněných nárocích dokonce meritorně rozhodnout, případně ve vhodných situacích koncentraci odložit dle § 118b odst. 3 o. s. ř. na později. V dalším průběhu řízení před soudem prvního stupně by soud učinil skutková zjištění potřebná pro rozhodnutí o dalších částech řízení a po pravomocném rozhodnutí o rozvodu manželství by také odpadla překážka bránící rozhodnutí o nárocích vázaných právě na samotný rozvod.

***De lege ferenda* bychom považovali za přínosné, aby zákonodárce výslovně připustil možnost spojení věcí souvisejících s rozvodem manželství do jednoho řízení, a to konkrétním**

32 Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 10. 2016, sp. zn. 22 Cdo 373/2015, podle kterého „Samotné oddělené soužití manželů a nezájem o další zachování manželství, jenž je navenek demonstrován přibíhajícími rozvodovými řízeními, nejsou skutečnostmi, jež by samy o sobě představovaly vážný důvod pro zúžení či zrušení SJM. K nim musí přistoupit skutečnost další, která je svou intenzitou způsobitelná ovlivnit manželské majetkové společenství (...),“ nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2021, sp. zn. 22 Cdo 3575/2020, který doplňuje, že takové další skutečnosti mohou být např. neshody na podstatných záležitostech hospodaření se společnými věcmi ve spojení se znemožněním toho, aby druhý manžel nakládal se společnými finančními prostředky.

výčetem, obdobně jako to činí např. německý zákonodárce v § 137 FamFG. Tím by byla jednoznačně překlenuta nejistota pramenící z nevyjasněné povahy řízení o rozvod manželství se zjišťováním příčin rozvratu manželství. Zároveň se kloníme k tomu, aby spojení řízení bylo fakultativní, a nikoliv obligatorní (na rozdíl např. od úpravy § 422 z. ř. s.), neboť okolnosti týkající se různých manželských párů mohou být diametrálně odlišné a v optimálním případě by mělo být spojení věcí především důsledkem procesní aktivity účastníků řízení – rozvádějících se manželů. Hospodárnosti řízení by také mohlo prospět, pokud by zákonodárce výslovně připustil možnost rozhodnout zároveň s rozvodem manželství i o výživném rozvedeného manžela.

Zda je vhodné spojení řízení o úpravě poměrů ke společným nezletilým dětem pro dobu po rozvodu s řízením o rozvod manželství a dalšími souvisejícími věcmi, zůstává otázkou, na kterou v tomto příspěvku neposkytneme jednoznačnou odpověď. Z procesního hlediska jsou z našeho pohledu rozdíly mezi těmito řízeními výraznější než mezi řízením o rozvod manželství a spornými řízeními. Byť tyto rozdíly nejsou prakticky nepřekonatelné, bylo by v každém případě vhodné, aby z důvodu ochrany zájmů nezletilého dítěte při případném spojování bylo „hlavním“ řízením řízení o úpravě poměrů k nezletilému dítěti, a právě s ním byla případně další řízení spojena, nikoliv naopak. ❖

Úřední ověření elektronického podpisu

Následující článek se věnuje nové právní úpravě nahrazení úředního ověření u elektronických podpisů, která nabude účinnosti v červenci 2022. Nejprve stručně shrnuje stávající právní úpravu funkce a využití vlastnoručních a elektronických podpisů. Těžištěm článku je představení právní úpravy nahrazení úředního ověření elektronických podpisů, obsažené v obecné rovině v zákoně o právu na digitální služby a konkretizované ve speciálních zákonech – zákoně o ověřování, notářském řádu a zákoně o advokacii, včetně poznámek k praktickému využití.

JUDr. Zuzana Limbergová,
LL.M.,
působí jako advokátka v Praze.

Postupující elektronizací každodenního života dochází i k elektronizaci právního styku, včetně podepisování písemných právních jednání. Před více než dvaceti lety¹ byl do české právní úpravy zaveden elektronický podpis, jehož používání dnes považujeme za celkem běžné. O šestnáct let později došlo k nahrazení dřívější právní úpravy přímo aplikovatelným nařízením Evropské unie eIDAS,² kterým byla provedena výrazná unifikace a zjednodušení používá-

ní elektronických podpisů v přeshraničním styku v rámci Evropské unie. Vedle toho byla již v roce 2009 čistě vnitrostátní právní úpravou přidána možnost nahradit v elektronickém úředním styku vlastnoruční podpis fikcí při využití informačního systému datových schránek.³

V roce 2020 se rozhodl zákonodárce učinit v oblasti elektronického podepisování další významný krok přijetím právní úpravy úředního ověření elektronického podpisu, a to hned několika různými způsoby. Stalo se tak přijetím **zákona č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby⁴ a o změně některých zákonů, nová právní úprava ověřování elektronických podpisů nabývá účinnosti ke dni 1. 7. 2022. V roce 2021 pak byl přijat obsáhlý změnový zákon č. 261/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s další elektronizací postupů orgánů veřejné moci,⁵ novelizující řadu speciálních zákonů, mj. v návaznosti na novou právní úpravu ověřování elektronických podpisů, a dále související novela notářského řádu.⁶**

Vlastnoruční podpis

Ačkoli právní řád požaduje podpis dokumentu poměrně často, vlastnoruční podpis v obecné rovině nedefinuje. Na tuto otázku je nutné hledat odpověď v právní teorii a judikatuře. Definici podpisu omezenou na speciální účely vydání občanského průkazu lze nalézt v zákoně č. 328/1991 Sb., o občanských průkazech, podle kterého se **podpisem občana rozumí vlastní rukou občana provedené písemné vyjádření jeho jména i příjmení, popř. pouze příjmení.** Obdobné chápání podpisu se objevuje i v právní teorii

1 Zák. č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu.

2 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES (eIDAS).

3 Viz § 18 odst. 2 zák. č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

4 Dále v textu uváděn pod zkratkou DigiSI.

5 Dále v textu uváděn pod zkratkou DEPO.

6 Zák. č. 300/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

pro účely obecné definice podpisu. Podle Polčáka se v případě podpisu jedná o významný právní obyčej, zahrnující rovněž domněnku projevu vůle.⁷ Podpis je zpravidla grafickým zachycením osobního jména a příjmení či pouze příjmení nebo pouze osobního jména nebo pseudonymu konkrétního člověka.⁸ K požadavkům kladeným na podpis se v minulosti vyjadřovala částečně judikatura. Nejvyšší soud tak mj. dospěl k závěru, že nečitelnost podpisu není na závadu jeho právním účinkům⁹ a že podpis samotným příjmením je dostačující.¹⁰ Takovéto závěry Nejvyššího soudu ostatně odpovídají každodenní praxi. Z hlediska práva je pak zejména významné určení funkce, jakou podpis má. Rovněž funkce podpisu je dovozována právní teorií a judikaturou, nikoli přímo stanovená právními předpisy.

Funkce podpisu

Funkcí podpisu se zabývali různí autoři, v českém právním prostředí v poslední době zejména Polčák¹¹ nebo Korbel a Melzer.¹² Podrobnou sumarizaci funkcí podpisu uvádí s odkazem na německou doktrínu Kment,¹³ který rozlišuje celkem sedm funkcí podpisu:

- a) Ověřovací – srovnáním se známými vzorky podpisu lze ověřit pravost podpisu.
- b) Identifikační – podpis se váže k osobě určité totožnosti.
- c) Pravostní – podpis stvrzuje pravost písemnosti.
- d) Uzavírací – podpis potvrzuje konečnost projevu vůle obsažen v písemnosti.
- e) Varovací – vytvoření podpisu upozorňuje podepisujícího na závaznost učiněného jednání.
- f) Zachovávácí – podpis a písemnost umožňují trvalé zachycení obsahu právního jednání.
- g) Důkazní – písemnost s podpisem lze použít k důkazním účelům.

Nikoli všechny funkce podpisu se realizují samy o sobě, např. pro naplnění ověřovací a identifikační funkce je nutné mít k dispozici další informace, jako úřední ověření podpisu nebo srovnávací pravé vzorky podpisu a doklad totožnosti. Všechny funkce podpisu mají samozřejmě svoje meze, např. zachovávácí funkce trvá pouze po dobu existence hmotného substrátu, na kterém je právní jednání zachyceno a podepsáno. Identifikační funkce vlastnoručního podpisu je velice omezená – bez úředního ověření podpisu nebo provedení písmoznačkové analýzy lze identifikovat podepisující osobu pouze na základě důvěry obsahu listiny s oporou v právní zásadě povinnosti každého jednat v právním styku poctivě.¹⁴ Pokud je podpis nečitelný a není uvedeno jméno podepisujícího, není identifikace ze samotného podpisu možná vůbec. **Posílení identifikační funkce podpisu pak nabízí úřední ověření (legalizace) podpisu.**

Ověření vlastnoručního podpisu

Podstatou úředního ověření podpisu je **jednoznačné spojení podpisu na dokumentu s identifikací osoby, která jej učinila**. Identifikaci provádí na základě zákonem stanoveného osobního dokladu k tomu oprávněná osoba.

V zásadě je možné rozlišovat **dvě situace, kdy je prováděno úřední ověření (dále jen „ověření“ nebo „legalizace“) podpisu:**

- a) ověření je vyžadováno zvláštním právním předpisem, zpravidla jako podmínka platnosti hmotněprávního právního jednání nebo procesního úkonu,¹⁵
 - b) ověření nevyžaduje speciální zákon, ale pro posílení právní jistoty a důkazních účinků písemnosti ho požaduje adresát právního jednání nebo jednající osoba.
- Z pohledu vlastního provedení lze ověření provést tak, že:**
- a) jednající osoba před ověřujícím písemnost vlastnoručně podepíše; nebo
 - b) jednající osoba předloží písemnost již podepsanou a před ověřujícím prohlásí, že uznává podpis uvedený na písemnosti za vlastní.

Legalizace neověřuje správnost ani pravdivost údajů uvedených v dokumentu ani jejich soulad s právními předpisy. Ověřující neodpovídá za obsah dokumentu, na kterém je uveden legalizovaný podpis, je tedy možné ověření podpisu i na dokumentu obsahujícím neplatné právní jednání.

Základním právním předpisem upravujícím úřední ověření podpisu je zák. č. 21/2006 Sb., o ověřování,¹⁶ podle kterého provádějí legalizaci krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, obecní úřady, újezdni úřady, držitel poštovní licence a Hospodářská komora České republiky, dále upravuje ověřování podpisů také notářský řád.¹⁷

Ověření podpisu se na příslušnou písemnost vyznačuje připojením ověřovací doložky, která je umístěna natištěním či nalepením štítku přímo na dokumentu nebo na samostatném listu pevně s ním spojeném. Ověřovací doložka vyhotovená notářem nebo ověřující osobou na základě OvěřZ je veřejnou listinou.¹⁸ Evidence legalizací je vedena ve zvláštní ověřovací knize, jejíž obsah stanoví zákon.

Vedle shora uvedených úkonů, které jsou skutečně legalizační podpisu, existuje možnost **nahrazení úředního ověření podpisu prohlášením advokáta o pravosti podpisu podle § 25a zák. o advokacii**.¹⁹ Na rozdíl od shora uvedených postupů podle OvěřZ a not. řádu se v tomto případě **nejedná o legalizaci, ale o postup, kterým lze legalizaci nahradit, výhradně však v případech, kdy úřední ověření podpisu vyžaduje zvláštní právní předpis**. Prohlášení učiněné advokátem nemá, jak dovedil

7 R. Polčák: Praxe elektronických dokumentů, Bulletin advokacie č. 7-8/2011, str. 55.

8 Srov. F. Korbel, F. Melzer: Písemnost, elektronický a biometrický podpis v elektronickém právním jednání, Bulletin advokacie č. 12/2014, str. 32.

9 Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2008, sp. zn. 32 Odo 940/2006.

10 Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 1983, sp. zn. 4 Cz 82/82.

11 Op. cit. sub 7, str. 55.

12 Op. cit. sub 8, str. 31-36.

13 V. Kment: Nahradí elektronický podpis prostý ten tradiční vlastnoruční? Bulletin advokacie č. 12/2016, str. 32.

14 § 6 odst. 1 o. z.

15 Např. ust. § 209 odst. 2 zák. č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, nebo ust. § 22 odst. 2 zák. č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů.

16 Dále v textu jako „OvěřZ“.

17 Zák. č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti.

18 Viz § 6 not. řádu a § 567 o. z. ve spojení s § 1 OvěřZ, dále srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2012, sp. zn. 21 Cdo 3461/2011.

19 Zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii.

ve své rozhodovací praxi Nejvyšší soud,²⁰ povahu veřejné listiny. **Zákon o advokacii výslovně vyžaduje vlastnoruční podepsání listiny jednajícím osobou, čímž je provedení prohlášení o pravosti elektronického podpisu fakticky vyloučeno.**

Z praktického hlediska je důležité, že dokument s úředně ověřeným podpisem (vč. nahrazení úředního ověření prohlášením advokáta) je možné využít i v zahraničí. Vedle samotné legalizace je zpravidla nutné provést vyšší ověření, tzv. superlegalizaci, nebo opatřit dokument apostilou ve smyslu Úmluvy o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin ze dne 5. října 1961,²¹ ledaže příslušná mezinárodní smlouva stanoví jinak.

Pokud je třeba využít elektronickou podobu dokumentu s ověřeným podpisem, je možné provést jeho autorizovanou konverzi z listinné do elektronické podoby, včetně ověřovací doložky podle zákona o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.²² Dokument, který provedením konverze vznikne, má právní účinky originálu.²³ Z hlediska osoby, která dokument pořizuje, resp. v elektronické podobě potřebuje, se však jedná o dvojnásobek, protože jak legalizace, tak autorizovaná konverze na žádost jsou zpoplatněnými úkony.

Elektronický podpis

Na rozdíl od vlastnoručního podpisu, jehož používání a účinky jsou důsledkem právního a společenského vývoje trvajících několik tisíciletí, je elektronický podpis a jeho používání stále relativní novinkou. Proto jej, na rozdíl od vlastnoručního podpisu spoléhajícího do značné míry na ustálené právní obyčeje, právo detailně reguluje, když stanoví nejen jeho právní účinky, ale i definuje, co vůbec je elektronickým podpisem.

Nařízení eIDAS²⁴ definuje elektronický podpis jako „*data v elektronické podobě, která jsou připojena k jiným datům*

v elektronické podobě nebo jsou s nimi logicky spojena a která podepisující osoba používá k podepsání“.²⁵ Podepisující osobou může být stejně jako u vlastnoručního podpisu pouze osoba fyzická, v případě elektronického podpisu to však není dáno přirozenou vlastností podepisování, ale stanoveno právním předpisem.²⁶

Na rozdíl od vlastnoručního podpisu právo rozlišuje **různé druhy elektronických podpisů v závislosti na zvoleném technickém způsobu řešení.** Jedná se o:

- a) zaručený elektronický podpis;
- b) kvalifikovaný elektronický podpis;
- c) elektronický podpis bez přívlasktu, v praxi se pro něj vžil označení „prostý elektronický podpis“.

Český SlužET²⁷ vytvořil čtvrtou, specificky českou, podmnožinu elektronických podpisů – uznávané elektronické podpisy.

Pouze kvalifikovanému podpisu přiznává eIDAS účinky podpisu vlastnoručního, pro ostatní elektronické podpisy pouze stanoví, že jim nesmí být upírány právní účinky a nesmí být odmítány jako důkaz v soudním a správním řízení pouze z důvodu elektronické podoby nebo pro nesplnění požadavků na kvalifikované elektronické podpisy.

Ačkoli definice zaručeného elektronického podpisu²⁸ výslovně uvádí, že tento podpis umožňuje identifikaci podepisující osoby, z čehož by se mohlo zdát, že zaručený elektronický podpis má plnit funkci identifikační, je nutné zohlednit, že **umožnění identifikace není totéž jako provedení jednoznačné identifikace.** Naopak eIDAS jasně rozlišuje mezi elektronickým podepisováním a elektronickou identifikací, kterou se rozumí **postup používání osobních identifikačních údajů v elektronické podobě, které jedinečně identifikují určitou fyzickou či právnickou osobu nebo fyzickou osobu zastupující právnickou osobu,**²⁹ čímž na rozdíl od předchozí právní úpravy obsažené ve směrnici³⁰ a již zrušeném zákoně o elektronickém podpisu³¹ jasně vymezuje, že elektronický podpis k jednoznačné identifikaci podepisující osoby neslouží.³²

Česká právní úprava ve SlužET pak doplňuje vnitrostátní pravidla pro použití jednotlivých druhů elektronických podpisů v právním styku.

Žádný z právních předpisů účinných do 30. 6. 2022 nepřiřazoval žádnému typu elektronického podpisu stejné právní účinky jako ověřenému (vlastnoručnímu) podpisu, což potvrdila i judikatura.³³

Speciální úpravy použití elektronického podpisu namísto ověření

Český zákonodárce do doby přijetí DigiSI neřešil praktickou potřebu využití elektronického podpisu v situacích, kdy je právem vyžadován podpis ověřený, obecně, ale šel cestou dílčích úprav v jednotlivých speciálních zákonech.³⁴ Tím vznikly přinejmenším **dva negativní jevy:**

1. nejednotnost právní úpravy a
2. zmatení adresátů právních norem z řad laické (rozuměj neprávnícké) veřejnosti.

Provedení dílčích úprav vedlo mj. k tomu, že nebylo vždy zvoleno stejné znění právní normy, a jednotlivé speciální zákony připouštějící nahrazení úředního ověření podpisu elektronickým podpisem pro konkrétní právní jednání

20 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2012, sp. zn. 21 Cdo 3461/2011.

21 Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 45/1999 Sb., o přístupu České republiky k Úmluvě o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin.

22 § 22 zák. č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

23 § 22 odst. 1 zák. č. 300/2008 Sb.

24 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 10/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES.

25 Čl. 3 bod 10) eIDAS.

26 Čl. 3 bod 9) eIDAS.

27 Zák. č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce.

28 Čl. 26 eIDAS.

29 Čl. 3 bod 1) eIDAS.

30 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 99/93/ES ze dne 13. prosince 1999 o zásadách Společenství pro elektronické podpisy.

31 § 2 písm. a) zák. č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu).

32 Srov. V. Smejkal, J. Kodl, M. Uříčar: Elektronický podpis podle nařízení eIDAS, Revue pro právo a technologie č. 11/2015, str. 217, nebo F. Korběl, D. Kovář, P. Amler: Interpretace elektronického podpisu a související identifikace v soukromém právu, Právní prostor [online], 2020.

33 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2019, sp. zn. 29 NS 133/2017.

34 Srov. např. § 22 odst. 3 zák. č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, nebo § 7 odst. 1, 2 zák. č. 256/2013 Sb. o katastru nemovitostí.

nebo úkony se proto liší. Nabízí se otázka, zda se jednalo o úmysl, nebo chybu zákonodárce.

Ověření elektronického podpisu

Neutěšenou situaci na poli užití elektronických podpisů v situacích vyžadujících podpis ověřený má změnit **nová právní úprava účinná od 1. 7. 2022**. Její těžiště je obsaženo v § 6 DigiSI, který zároveň novelizoval některé změnou dotčené právní předpisy. Další navazující změny s účinností od 1. 7. 2022 přináší DEPO, který v oblasti ověřování elektronických podpisů **novelizuje zákon o ověřování a zákon o advokacii**. Posledním ze souvisejících právních předpisů je novela not. řádu provedená zákonem č. 300/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Ověření elektronického podpisu podle zákona o právu na digitální služby

Ust. § 6 DigiSI nepoužívá výrazy „legalizace“ ani „úřední ověření elektronického podpisu“, ale **nahrazení úředně ověřeného podpisu nebo uznávaného elektronického podpisu**. S ohledem na použitou formulaci **považuje se za splněný** se vlastně jedná o **fikci ověření podpisu**.

V ust. § 20 DigiSI, kterým je novelizován OvěřZ, se však termín „legalizace“ již používá. Stejně je tomu v příslušných ustanoveních DEPO.³⁵ V obou případech však termín „legalizace“ označuje pouze jednu z možností nahrazení úředně ověřeného podpisu nebo uznávaného elektronického podpisu, zakotvených v ust. § 6 DigiSI.

Důvodová zpráva k DigiSI i odborná literatura³⁶ běžně používají slovní spojení „ověření elektronického podpisu“ rovněž pro případy nahrazení úředně ověřeného podpisu postupem podle § 6 odst. 1 písm. b) a odst. 2 DigiSI, bude tedy používáno i v tomto článku, byť s vědomím jeho nepřesnosti.

Ust. § 6 DigiSI upravuje v odst. 1 a 2 celkem tři možné scénáře ověření elektronického podpisu. Ve všech případech však uvozuje příslušné ustanovení větou „*stanoví-li právní předpis požadavek úředního ověření...*“, z čehož je patrné, že **zákonodárce v § 6 DigiSI upravil legalizaci elektronického podpisu pouze pro případ, že použití ověřeného podpisu je vyžadováno právním předpisem, nikoli pouze účastníky právního vztahu**. Komentář k DigiSI uvádí,³⁷ že ust. § 6 DigiSI lze využít i tehdy, když je požadavek úředního ověření podpisu vyžadován toliko smlouvou, s tímto názorem však nesouhlasím.

Textace ust. § 6 odst. 1, 2 DigiSI výslovně stanoví, že se jedná pouze o případy úředního ověření požadovaného právním předpisem. Jedná se o formulaci obdobnou ust. § 25a zák. o advokacii ve znění účinném do 30. 6. 2022, u kterého není v praxi ani odborné literatuře³⁸ pochyb o tom, že advokát může svým prohlášením nahradit úřední ověření podpisu jen v případech, kdy ověření požaduje právní předpis. Pokud by zákonodárce zamýšlel možnost ověření elektronického podpisu v DigiSI nijak neomezovat, zvolil by zřejmě formulaci obdobnou současnému znění OvěřZ, který obě zmíněné situace nerozlišuje.

Nicméně novelizací OvěřZ provedenou DigiSI a DEPO (a obdobně u not. řádu) bylo ověření elektronického podpisu podřazeno pod úpravu legalizace bez jakýchkoli dalších omezení, včetně ust. § 10 odst. 3 OvěřZ umožňujícího legalizaci na žádost. Z toho vyplývá, že legalizaci elektronického podpisu lze provést i na žádost podepisující osoby bez toho, aby ověření podpisu vyžadoval právní předpis, nikoli však na základě DigiSI, ale ust. § 10 odst. 1 OvěřZ ve znění účinném ode dne 1. 7. 2022.

Možnosti ověření elektronického podpisu budou od 1. 7. 2022 následující:

- a) ověření (legalizace) jakéhokoli elektronického podpisu osobou oprávněnou provádět ověřování pravosti podpisu [§ 6 odst. 1 písm. a) DigiSI];
- b) ověření jakéhokoli elektronického podpisu prostřednictvím informačního systému veřejné správy [§ 6 odst. 1 písm. b) DigiSI];
- c) ověření (pouze) uznávaného elektronického podpisu s využitím registru obyvatel jako jednoho ze základních registrů (§ 6 odst. 2 DigiSI).

První dvě možnosti [sub a) a b)] umožňují nahradit zákonný požadavek na ověření podpisu nebo na uznávaný elektronický podpis, možnost sub c) pak logicky nahrazuje pouze úřední ověření podpisu, protože uznávaný elektronický podpis je zde přímo použit.

Ověření elektronického podpisu osobou oprávněnou k ověřování

V tomto případě se jedná skutečně o legalizaci elektronického podpisu postupem, který se podobá legalizaci podpisu vlastnoručního.

Podepisující může využít jakýkoli z druhů elektronického podpisu, tedy i elektronický podpis prostý. Podle ust. § 6 odst. 1 písm. a) DigiSI **podepisující buď přímo před ověřující osobou tímto elektronickým podpisem příslušný dokument podepíše, nebo u již podepsaného dokumentu uzná elektronický podpis za vlastní. Ověřující osoba ověří totožnost podepisujícího a k dokumentu připojí svůj kvalifikovaný elektronický podpis a kvalifikované elektronické časové razítko.** Obdobně jako v případě ověření vlastnoručního podpisu se i k elektronickému dokumentu připojí ověřovací doložka a záznam o ověření bude učiněn do ověřovací knihy.

V původním návrhu DigiSI³⁹ byl obsažen i návrh právní úpravy nové centrální elektronické ověřovací knihy. Elektronická ověřovací kniha měla být informačním systémem veřejné správy vedeným Ministerstvem vnitra způsobem umožňujícím dálkový přístup a měla sloužit k evidování legalizací elektronických podpisů. Tento návrh však nebyl přijat.

35 Viz Čl. CXXIX DEPO.

36 Srov např. F. Korbel, D. Kovář, P. Amler in Z. Zajíček, F. Korbel a kol.: Zákon o právu na digitální služby, Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2021, § 6.

37 Tamtéž.

38 Viz např. D. Kovářová in K. Havlíček, D. Kovářová, R. Němec, T. Sokol, J. Syka, D. Uhlíř, M. Žižlavský: Zákon o advokacii, Komentář, Wolters Kluwer, Praha 2017, § 25a.

39 Návrh zákona o právu na digitální služby, sněmovní tisk č. 447/0.

Na základě novelizace OvěřZ provedené DEPO bude, na rozdíl od ust. § 6 odst. 1 písm. a) DigiSI, docházet pouze k uznání elektronického podpisu za vlastní.⁴⁰ Zároveň má být omezena možnost legalizace elektronického podpisu obecními úřady, kdy oprávnění ji provádět budou mít jen obecní úřady, které jsou kontaktními místy veřejné správy. Vzor ověřovací doložky, způsob jejího připojení i formát a náležitosti dokumentu v elektronické podobě, u nějž lze provést legalizaci, a postup při provádění legalizace na dokumentu v elektronické podobě stanoví prováděcí právní předpis.⁴¹

Součástí DEPO je i novelizace zák. o advokacii.⁴² Podle nové právní úpravy mohou advokáti nahradit úřední ověření podpisu svým prohlášením o pravosti podpisu i v případě, že podepisující osoba uznala před advokátem elektronický podpis na dokumentu za vlastní. Kromě toho je advokátům nově umožněno nahradit úřední ověření podpisu i pouze na žádost podepisující osoby bez toho, že by požadavek na ověření podpisu stanovil právní předpis. Zároveň bude mít prohlášení advokáta stejné účinky jako úřední ověření podpisu. Prohlášení má obsahovat obdobné náležitosti jako ověřovací doložka podle OvěřZ, v případě advokátů se na rozdíl od jiných ověřujících osob požaduje kromě připojení kvalifikovaného elektronického podpisu advokáta i připojení jeho kvalifikovaného časového razítka. Zřejmě se jedná o chybu zákonodárce, protože advokáti zpravidla kvalifikovaná elektronická časová razítka nevydávají a nakupují je nejčastěji jako službu od kvalifikovaného poskytovatele služeb vytvářejících důvěru, hovořit o kvalifikovaném časovém razítku advokáta je tak poněkud zavádějící. Zákonodárce zřejmě chtěl zdůraznit, že kvalifikované časové razítko má k dokumentu připojit přímo advokát, nikoli osoba, jejíž podpis je ověřován.

Rovněž notáři mají oprávnění provádět legalizaci elektronických podpisů, jestliže podepisující osoba elektronický podpis připojený k dokumentu v elektronické podobě uzná před notářem (resp. jeho pověřeným zaměstnancem) za vlastní. Navrhovaný postup je obdobný jako podle OvěřZ. Zajímavou novinkou je **evidence ověřených podpisů**, která je nově vedena jak pro notáři provedené legalizace vlastnoručních, tak i elektronických podpisů a přístupná dálkovým přístupem.⁴³ Každý má možnost v této evidenci ověřit, který notář v České republice legalizaci provedl, a zjistit označení listiny nebo jiného dokumentu s legalizovaným podpisem.

Ověření informačním systémem veřejné správy

Ve druhém případě nedochází k provedení legalizace elektronického podpisu člověkem, ale namísto toho je využit in-

formační systém veřejné správy společně s provedením elektronické identifikace. **Rovněž v tomto případě je možné ověřit jakýkoli elektronický podpis.**

Při tomto způsobu ověření je **nutné připojit k elektronickému dokumentu s ověřovaným elektronickým podpisem namísto ověřovací doložky záznam informačního systému veřejné správy**,⁴⁴ který bude opatřen kvalifikovanou elektronickou pečeti a kvalifikovaným elektronickým časovým razítkem jeho správce a bude dokládat provedení identifikace podepisující osoby prostřednictvím kvalifikovaného systému elektronické identifikace s úrovní záruky vysoká.⁴⁵ K ověření podpisu v tomto případě bude docházet automatizovaně bez účasti člověka. Konkrétní technické řešení je ponecháno na správci příslušného informačního systému veřejné správy.

Ověření uznávaného elektronického podpisu s využitím ROB

Poslední možnost ověření je určena pouze pro uznávané elektronické podpisy. V tomto případě odpadá připojení záznamu o ověření, ať již formou ověřovací doložky, nebo záznamu informačního systému veřejné správy. Při samotném podepisování ani k ověření elektronického podpisu a zjištění totožnosti jednatelky osoby nedochází, protože zákon pouze stanoví, že musí být možné stanoveným způsobem ověřit, že kvalifikovaný certifikát pro elektronický podpis použitý k vytvoření podpisu patří podepisujícímu. Zda bude toto ověření skutečně provedeno, závisí na adresátovi příslušného právního jednání. V tomto případě je skutečně namísto hovořit spíše o nahrazení ověření podpisu než o skutečném ověření elektronického podpisu.

Podmínkami tohoto způsobu ověření jsou:

- (i) použití uznávaného elektronického podpisu a
- (ii) možnost ověření, že použitý kvalifikovaný certifikát pro elektronický podpis patří podepisujícímu.

Toto ověření je zároveň připuštěno pouze prostřednictvím základního registru obyvatel nebo portálu veřejné správy.

V návaznosti na § 6 DigiSI byl novelizován také zákon o informačních systémech veřejné správy tak, že portál veřejné správy nově bude umožňovat fyzické osobě zápis sériového čísla, vydavatele a platnosti kvalifikovaného certifikátu pro elektronický podpis,⁴⁶ a dále zákon o základních registrech, který umožní vedení údajů o sériovém čísle, vydavateli a platnosti kvalifikovaného certifikátu pro elektronický podpis v registru obyvatel.⁴⁷

Pohled praxe

Důvodová zpráva k DigiSI i autoři zákona⁴⁸ zdůrazňují pozitivní přínosy možnosti ověření elektronického podpisu pro běžný život. Na zhodnocení přínosů je samozřejmě příliš brzy, protože právní úprava se teprve bude do praxe zavádět.

Jako praktikující advokát jsem toho názoru, že **přínosem bude tato právní úprava pouze pro některé životní situace, naopak v jiných případech potřeby praxe vyslyšeny nebyly.** V rámci výkonu advokacie se setkávám s potřebou ověření podpisu nejčastěji v souvislosti s převody vlastnického práva

40 § 10 odst. 1 OvěřZ ve znění účinném od 1. 7. 2021, čl. CXXIX bod 3. DEPO.

41 Čl. CXXIX bod 10. a bod 5. DEPO.

42 Čl. XLIII DEPO.

43 <https://online.nkr.cz/cis2-vyhledavani/#/veop>.

44 Informačním systémem veřejné správy se rozumí funkční celek nebo jeho část zabezpečující cílevědomou a systematickou informační činnost pro účely výkonu veřejné správy. Viz ust. § 2 písm. b) ZISVS.

45 Viz čl. 8 eIDAS.

46 § 6 g odst. 5 ZISVS.

47 § 18 odst. 1 písm. m) ZZR (ve znění účinném od 1. 7. 2022).

48 Čerpám z informací prezentovaných na odborných seminářích a konferencích.

nebo zřizováním věcných práv k nemovitým věcem, a dále v oblasti práva obchodních korporací.⁴⁹

Pro nemovitostní transakce bude zřejmě možnost ověření elektronického podpisu nejpřírodnější. U transakcí uzavíraných na dálku nebude nutné zaslání smluv a dalších dokumentů poštou nebo osobní převážení mezi jednotlivými místy podpisu, usnadní se i podání katastrálnímu úřadu.

V korporátních transakcích bude přínos této právní úpravy omezený a nevyhovuje zcela potřebám praxe. Je tomu tak zejména z důvodu existence ust. § 6 odst. 3 DigiSI, které vylučuje využití způsobů ověření elektronického podpisu, u kterých nedochází k identifikaci podepisující osoby ověřující osobou [§ 6 odst. 1 písm. b) nebo odst. 2 DigiSI], pro plnou moc k právnímu jednání, které musí mít formu veřejné listiny. Např. společník společnosti s ručením omezeným tak bude moci využít automatické ověření elektronického podpisu pro podpis smlouvy o převodu obchodního podílu, pro ověření podpisu na plné moci k přijetí souvisejících korporátních rozhodnutí ve formě notářského zápisu už ale bude muset navštívit kontaktní místo veřejné správy, notáře nebo advokáta.

Celá právní úprava je využitelná pouze vnitrostátně. Zatímco v případě legalizace vlastnoručního podpisu je možné pro účely využití ověření podpisu v zahraničí připojit k listi-

ně apostilu nebo provést superlegalizaci, s možností připojení apostily k ověření elektronického podpisu Úmluva o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin nepočítá, stejně tak superlegalizace je prováděna pouze v listinné podobě. Elektronické dokumenty s ověřenými elektronickými podpisy tak budou využitelné pouze v rámci České republiky.⁵⁰

Závěr

Nová právní úprava legalizace elektronických podpisů je přínosná v tom, že se jedná o úpravu obecnou, přinášející potřebné sjednocení.

Vedle postupu známého již z legalizace vlastnoručních podpisů, kdy totožnost podepisující osoby je zjištěna a ověřena ověřující osobou, přináší nová právní úprava i dvě možnosti ověření (resp. nahrazení úředního ověření) elektronického podpisu bez nutnosti fyzického kontaktu s ověřující osobou, pouze s využitím informačních systémů. Tuto možnost považuji za velký přínos, bohužel však oslabený tím, že **ji nelze použít pro podpisy plných mocí zmocňujících k právnímu jednání ve formě veřejné listiny.** Zároveň podstatný vliv na využitelnost nové právní úpravy bude mít také technická realizace v praxi, která by pro uživatele měla být co nejintuitivnější a snadno použitelná. V případě ověřování elektronických podpisů ověřující osobou považuji za zbytečný konzervatismus vedení ověřovacích knih i nadále v listinné (papírové) podobě. Významným modernizačním krokem je pak zavedení elektronické a dálkové přístupné evidence ověřených podpisů alespoň pro notáře. ❀

49 Jedná se samozřejmě o pohled omezený rozsahem méj právní praxe, která nezahrnuje všechna odvětví práva.

50 Shodnou informaci jsem získala i v rámci zodpovězení dotazu na odborném semináři ze strany jednoho z autorů zákona, Mgr. Františka Korbela, Ph.D.

SLEDUJTE VŠECHNA INFORMAČNÍ MÉDIA ČAK A NEUNIKNE VÁM NIC PODSTATNÉHO Z DĚNÍ V KOMOŘE, V ADVOKACII ANI V CELÉM JUSTIČNÍM SVĚTĚ

ADVOKÁTNÍ DENÍK

• www.advokatnidenik.cz

• TWITTER ČAK @CAK_cz

• LinkedIn ČAK –
Česká advokátní komora

• FLASH NEWS

• NEWS ČAK

• www.cak.cz

Problémy spojené s určováním formy zavinění u některých dopravních přestupků

Následující článek se zabývá problematikou určování míry zavinění ve vztahu k úvahám o druhu a výši uložené pokuty v případě projednávání dvou často řešených přestupků na úseku silničního provozu. Na podkladě dotčené právní úpravy a judikatury autor kriticky hodnotí v rozhodovací praxi používané závěry ohledně přítomnosti rozumové a volní složky jednání obviněného při páchání přestupků spočívajících v překročení nejvyšší dovolené rychlosti a řízení vozidla bez použití bezpečnostního pásu.

JUDr. Mgr. Jakub Valc, Ph.D., je asistentem soudce Krajského soudu v Brně a odborným asistentem na Katedře právní teorie Právnické fakulty MU v Brně.

V vztahu k uplatnění jednotlivých forem sankční odpovědnosti je třeba kromě tradičního odpovědnostního schématu (jednání – následek – příčinná souvislost) detailně posuzovat naplnění formálních znaků a materiální stránku deliktu. Jinak tomu není ani v oblasti správního trestání, které můžeme spojovat především s rozhodováním o přestupku.

1 K hodnocení obvinění z přestupku jako trestního obvinění musí být splněna určitá kritéria, která byla ve vazbě na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva vymezena rovněž v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 1. 2006, č. j. 4 As 2/2005-62: „Jasně tak bylo konstatováno, že není podstatné, zda skutek, o němž se vede řízení a za který hrozí trest, je právními předpisy nazýván trestným činem, či přestupkem. Podle konstantní judikatury [Engel a ostatní (1976), Öztürk (1984), Weber (1990)] jsou rozhodujícími faktory pro označení dané věci jako „trestní“ pro účely Úmluvy význam porušení pravidla, tj. povaha ustanovení definujícího trestný čin, charakter činu samotného a povaha i závažnost možného trestu (např. výše pokuty). Podstatnou roli hraje to, jaká je podstata porušení zákonem chráněného zájmu, dále zda jsou adresáty dané právní normy všichni, nebo pouze některé speciální subjekty, a je třeba i zvážit, zda má hrozící sankce represivní účel a je způsobilá citelně zasáhnout sféru pachatele deliktu. Není-li daný čin vnitrostátním právem kvalifikován jako trestný, používá Evropský soud pro lidská práva k posouzení věci obě uvedené hlavní kritéria, tj. povahu stíhaného deliktu a povahu uplatnitelné sankce, alternativně. V zásadě tedy podle jeho názoru postačí buď, aby měl stíhaný delikt trestněprávní povahu v uvedeném smyslu (a pak nijak výrazně nesejde na citelnosti užití sankce), nebo aby měla uplatnitelná sankce represivní povahu [srov. rozhodnutí Lutz v. Německo (1987)]. To nevylučuje použití kumulativního přístupu, jestliže analýza jednotlivých kritérií odděleně neumožňuje dospět k jasnému závěru [Garyfallou AEBE a Bendenoun v. Francie (1994)].“

2 Srov. ust. § 12 odst. 2 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zákoník“): „Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.“

3 Viz ust. § 13 odst. 2 tr. zákoníku.

4 Viz ust. § 15 a 16 tr. zákoníku.

Ačkoliv pak lze na obvinění vznesené v přestupkovém řízení nahlížet podle ustálené judikatury jako na trestní obvinění, a to se všemi souvisejícími požadavky na zajištění spravedlivého procesu a práv obviněného, lze pozorovat řadu odlišností ve srovnání s uplatňováním trestněprávní odpovědnosti.¹ Konkrétně se jedná nejen o odlišnou míru společenské škodlivosti zohledňující zásadu subsidiarity trestní represe,² ale také o požadavky kladené zákonem na formu zavinění, jakožto subjektivní stránku deliktu.

V této souvislosti je vhodné připomenout, že uplatňování trestněprávní odpovědnosti je vyjma zákonem výslovně uvedených skutkových podstat založeno na požadavku úmyslného zavinění, ať už se jedná o úmysl přímý, nebo nepřímý (eventuální).³ Dané rozlišování je poté provázáno s povahou trestné činnosti, přičemž může mít vliv spíše při úvahách o druhu a výši uloženého trestu, neboť vyjadřuje míru, ve které byla rozumová a volní složka protiprávního jednání pachatele zastoupena. Odlišnou situaci lze pozorovat v **oblasti přestupkového práva, kde je naopak zákonem vyžadováno naplnění subjektivní stránky alespoň ve formě nedbalosti, pakliže není zákonem výslovně stanoveno, že se pachatel musí přestupku dopustit úmyslně.** V zásadě tedy postačuje, pakliže je ze strany příslušného správního orgánu prokázáno a řádně zdůvodněno spáchání přestupku ve formě nevědomé nedbalosti.

Výše uvedené závěry jednoznačně vyplývají z příslušných ustanovení zák. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový přestupkový zákon“), který se z hlediska vymezení jednotlivých forem zavinění inspiroje tradičním pojetím používaným v oblasti trestního práva hmotného.⁴ Konkrétně je nutné vycházet z ust. § 15 nového přestupkového zákona, který v prvním odstavci zakotvuje již uvedené pravidlo, že k odpovědnosti fyzické osoby za přestupek se vyžaduje zavinění, přičemž postačuje zavinění z nedbalosti, nestanoví-li zákon výslovně, že je třeba úmyslného zavinění. Zde je ovšem nutné upozornit, že nelze stejně argumentovat ve vztahu k odpovědnosti právnických nebo podnikajících fyzických osob, u kterých je odpovědnost za přestupek (dříve správní delikt)⁵ založena na principu objektivní odpo-

vědnosti, popř. přičitatelnosti, tedy bez ohledu na zavinění (ust. § 20 a násl. nového přestupkového zákona).

Pro účely následného předestření problému při určování míry zavinění u vybraných druhů dopravních přestupků považují rovněž za vhodné výslovně připomenout, jak se jednotlivé formy zavinění u fyzické osoby navzájem odlišují. Ve všech případech se jedná o posouzení přítomnosti složky rozumové a volní, jak je podrobněji stanoveno v ust. § 15 odst. 2 a 3 nového přestupkového zákona:

„(2) Přestupek je spáchán úmyslně, jestliže pachatel

a) chtěl svým jednáním porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, nebo

b) věděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, a pro případ, že jej poruší nebo ohrozí, s tím byl srozuměn.

(3) Přestupek je spáchán z nedbalosti, jestliže pachatel

a) věděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že tento zájem neporuší nebo neohrozí, nebo

b) nevěděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ač to vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět měl a mohl.“⁶

V následujícím výkladu se již budu zabývat pouze zaviněním ve formě vědomé a nevědomé nedbalosti, a to ve vztahu k těm druhům přestupků, u kterých lze jejich rozlišování považovat z praktického hlediska (ve vazbě na skutkové okolnosti případu) za problematické. Konkrétně se bude jednat o přestupek překročení nejvyšší dovolené rychlosti v obci o méně než 20 km/h nebo mimo obec o méně než 30 km/h podle ust. § 125c odst. 1 písm. f) bod 4 zák. č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o silničním provozu“). Kromě toho budu výše uvedené otázky řešit ve vztahu k přestupku spočívajícím v porušení povinnosti řidiče být za jízdy připoután na sedadle bezpečnostním pásem, pokud jím je sedadlo povinně vybaveno podle ust. § 6 odst. 1 písm. a) zákona o silničním provozu, což naplňuje znaky tzv. zbytkové podstaty přestupku podle ust. § 125c odst. 1 písm. k) téhož zákona.

Jak již bylo uvedeno, k uplatnění přestupkové odpovědnosti v zásadě postačuje naplnění subjektivní stránky minimálně ve formě nevědomé nedbalosti, což se týká rovněž obou řešených přestupků. Z toho důvodu se běžně setkáváme s tím, že příslušné orgány veřejné moci zdůvodňují potřebnou míru zavinění tím, že řidič vozidla jako držitel řidičského oprávnění, tedy účastník autoškoly a absolvent potřebných zkoušek, přinejmenším měl a mohl vědět, že svým jednáním porušuje pravidla silničního provozu a povinnosti řidiče, resp. porušuje či ohrožuje dotčený právem chráněný zájem (především bezpečnost silničního provozu, včetně ochrany života, zdraví a majetku).⁷ Z pohledu správního orgánu se jedná o nejjednodušší řešení, neboť na něj jsou z hlediska přezkoumatelnosti kladeny nejmenší požadavky. Důvodem je nejen vazba na naplnění subjektivní stránky přestupku, ale především zohlednění míry zavinění jako jednoho z určujících kritérií pro stanovení povahy a závažnosti přestupku.⁸ Pakliže je dovozeno zavinění ve formě vědomé nedbalosti, či dokonce úmyslu, což se může pro-

mítnout při uložení pokuty nad spodní hranicí zákonného rozpětí, je třeba takový závěr podrobněji zdůvodnit.

Určení, zda byl přestupek spáchán z nevědomé, nebo vědomé nedbalosti, je však někdy poněkud komplikované, přičemž musí být zohledňována jak samotná povaha přestupkového jednání, tak skutkové okolnosti případu. Pokud se zaměříme na výše uvedené přestupky, lze v případech překročení nejvyšší dovolené rychlosti zdůraznit zejména význam intenzity porušení povinnosti řidiče, tedy zohlednění okolnosti, o kolik km/h byla rychlost jízdy překročena. V rozhodovací praxi běžně používaný argument spočívající v tom, že každé vozidlo je vybaveno tachometrem, který je umístěn tak, aby byl pro řidiče viditelný, lze podle mého názoru obecně uplatňovat pouze ve vztahu k nevědomé nedbalosti. Je totiž pochopitelné, že řidič má a může rychlost vozidla v běžných případech průběžně korigovat, resp. svoji rychlost přizpůsobovat v mezích nejvyšší dovolené rychlosti stanovené zákonem nebo dopravním značením aktuálním podmínkám silničního provozu.⁹

Na druhou stranu nelze stejným způsobem bez dalšího argumentovat u vědomé nedbalosti, či dokonce úmyslu, neboť by se předpokládalo, že řidič vozidla překračuje nejvyšší dovolenou rychlost vždy vědomě či záměrně, ačkoliv je logické, že nemusí tachometr každou vteřinu jízdy sledovat.¹⁰ Nelze samozřejmě zpochybnit, že zásadnější překročení rychlosti v obci nebo mimo obec lze ze strany řidiče pocitově rozpoznat rovněž bez použití tachometru.¹¹ Výrazné překročení nejvyšší dovolené rychlosti však nemusí být

5 Ke sjednocení terminologie došlo přijetím ust. § 112 odst. 1 věty první nového přestupkového zákona, ve kterém je stanoveno: „Na přestupky a dosavadní jiné správní delikty, s výjimkou disciplinárních deliktů, se ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona hledí jako na přestupky podle tohoto zákona.“

6 Obdobným způsobem byly jednotlivé formy zavinění vymezeny také v dnes již neplatném ust. § 4 zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění do 30. 6. 2017.

7 Srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 8. 2016, č. j. 6 As 119/2016-36, nebo ze dne 8. 12. 2016, č. j. 5 As 206/2016-37.

8 Viz ust. § 37 písm. a) ve spojení s ust. § 38 písm. e) nového přestupkového zákona.

9 V tomto ohledu lze vycházet rovněž z toho, že odpovědnost za přestupek spočívající v překročení nejvyšší dovolené rychlosti vozidla nastává také za předpokladu, že řidič nepodloženě argumentuje ve správním řízení tím, že se přestupku nedopustil zaviněně, neboť tachometr řádně nefungoval. Jedná se o zohlednění další povinnosti řidiče podle ust. § 5 odst. 1 písm. a) zákona o silničním provozu, kdy lze na pozemních komunikacích provozovat a řídit pouze vozidlo, které je k tomu z hlediska technických podmínek v souladu s příslušnými předpisy uzpůsobeno. Na druhou stranu by mělo být ve vztahu k otázkám zavinění zohledňováno, zda obviněný o poruše věděl či vědět měl a mohl, pakliže nebude pro nevěrohodnost zpochybněna samotná skutková verze (např. neuvedení dané okolnosti již do oznámení přestupku na místě spáchání přestupku apod.), že tachometr byl poškozen a řádně nefungoval (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 10. 2019, č. j. 1 As 73/2009-78).

10 Srov. např. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 25. 7. 2019, č. j. 33 A 11/2018-59: „Naopak se krajský soud zcela nezotožňuje se závěrem správních orgánů, že nemohl být přestupek překročení nejvyšší dovolené rychlosti spáchán stejně jako nepředložení osvědčení o registraci vozidla z nevědomé nedbalosti. Skutečnost, že je vozidlo na palubní desce vybaveno tachometrem, ještě neznamená, že jej řidič z objektivních či subjektivních důvodů neustále sleduje, resp. že si musí být překročení nejvyšší dovolené rychlosti v daném okamžiku nutně vědom.“

11 Obdobně ostatně argumentoval Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 22. 8. 2019, č. j. 3 As 281/2017-47: „I kdyby si stěžovatel nebyl vědom toho, že překračuje nejvyšší povolenou rychlost přesně o 53 km/h (čež by si však měl být vědom – nelze se totiž ztotožnit s tvrzením stěžovatele, že běžný řidič tachometr nesleduje a svou rychlost upravuje podle vozidel jedoucích před ním nebo „podle pocitu“, jelikož je povinností každého řidiče dodržovat stanovenou nejvyšší povolenou rychlost, a tedy upravovat rychlost řízeného vozidla v závislosti na hodnotě zobrazené na jeho tachometru), není tato okolnost podstatná, neboť si musel být nepochybně vědom toho, že výrazně překračuje nejvyšší povolenou rychlost.“

pravidlem ani podmínkou pro uplatnění dané formy veřejnoprávní odpovědnosti.¹²

Podobné otázky vyvstávají ve vztahu k posouzení odpovědnosti za přestupek spočívající v porušení povinnosti být za jízdy připoután bezpečnostním pásem. Pokud bychom nezohledňovali možné individuální okolnosti případu, lze formalisticky vycházet z toho, že řidič, který nepoužije za jízdy (již při uvedení vozidla do pohybu až po jeho úplné zastavení)¹³ bezpečnostní pás, kterým jsou osobní motorová vozidla standardně vybavena, jedná vždy přinejmenším ve formě vědomé nedbalosti, neboť si musí být své povinnosti vědom, stejně jako skutkové okolnosti, že není připoután.

Stejným způsobem argumentoval rovněž Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 4. 5. 2017, č. j. 10 As 318/2016-46, ve kterém uvedl, že: „Stěžovatel totiž nemohl nevědět, že není za jízdy připoután, protože porušuje § 6 odst. 1 písm. a) zákona o silničním provozu. V tomto smyslu je nutné korigovat i závěry krajského soudu, který nevědomou nedbalost zcela nevyloučil. V tomto typovém případě si však nevědomou nedbalost představit dost dobře nelze. Správní orgán 1. stupně proto postupoval správně, pokud neshledal, že stěžovatel přestupek zavinil z nevědomé nedbalosti.“

Podle mého názoru nicméně nelze zcela vyloučit, že řidič vozidla se může zapomenout připoutat, aniž by si byl svého pochybení vědom. Tím samozřejmě není vyloučeno zavinění ve formě nevědomé nedbalosti. Jinými slovy, takový závěr by nevedl ani v opačném případě k vyvinění pachatele, ale znemožnil by správnímu orgánu automaticky presumovat vyšší míru zavinění, což se váže na povahu a závažnost přestupku, a může tak v neprospěch pachatele ovlivnit úvahy správního orgánu o výši uložené pokuty.

Na druhou stranu nelze opomenout, že v drtivé většině případů je zavinění konstatováno v souladu se zákonem požadovaným minimem ve formě nevědomé nedbalosti, což nelze ve vztahu k oběma druhům přestupkového jednání vyloučit. V návaznosti na výše uvedené otázky se jedná o pragmatický postup správních orgánů, neboť dovození zavinění ve formě vědomé nedbalosti, či dokonce úmyslu by mělo být provedením důkazů a jejich hodnocením řádně zjištěno a zdůvodněno. Další variantou je dovozovat vědomou nedbalost ze samotné povahy přestupkového jednání, jak uči-

nil Nejvyšší správní soud ve výše citovaném rozsudku. Jsem však toho názoru, že takový postup poněkud opomíjí možné skutkové okolnosti případu, neboť automaticky presumuje povědomí pachatele o rozhodných skutečnostech, jejichž existenci však nelze běžně bez součinnosti samotného pachatele reálně ověřovat, ale pouze k jeho tíži předpokládat.¹⁴

Závěrem je nicméně nutné doplnit, že **hraje zásadní roli, zda na zavinění nahlížíme spíše z hlediska povědomí o povinnostech řidiče a následcích jejich porušení, nebo spíše z pohledu povědomí o skutkových okolnostech, jejichž existencí je porušení stanovených pravidel de facto zapříčiněno.** Přesto jsem však toho názoru, že od skutkových okolností případu nelze ani v tomto směru zcela odhlédnout. Tím samozřejmě nijak nepochybňuji možné dovození míry zavinění s odkazem na povahu protiprávního jednání, pakliže je z logiky věci vyloučeno, aby se ho pachatel dopustil jinak než úmyslně či ve formě vědomé nedbalosti. Mým záměrem bylo ukázat, že tento předpoklad není automaticky naplněn za předpokladu, že se jedná sice o postížitelné, ale v zásadě marginální překročení nejvyšší dovolené rychlosti. Stejně tak jsem poněkud skeptický k tomu, aby byla vědomá nedbalost bez dalšího presumována u přestupku spočívajícího v řízení vozidla bez použití bezpečnostního pásu, neboť daný přístup nereflkuje prosté opomenutí ze strany řidiče vozidla, kterého si zkrátka nemusí být vědom. Opětovně však zdůrazňuji, že posuzování těchto okolností v zásadě nemá žádný vliv na uznání viny ze spáchání dotčených přestupků, ale může samostatně nebo vedle dalších (přítežujících) okolností ovlivnit úvahy o správním trestu, což nelze ve vztahu k uplatňování dané formy veřejnoprávní a svojí povahou sankční odpovědnosti zcela bagatelizovat. ❀

12 K uplatnění přestupkové odpovědnosti vždy musí být naplněny nejen formální znaky přestupku, ale také jeho materiální stránka, spočívající alespoň v nepatrné míře společenské škodlivosti (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 1. 2008, č. j. 2 As 34/2006-73). V tomto směru pak bylo ve vztahu k přestupku spočívajícímu v překročení nejvyšší dovolené rychlosti v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 12. 2009, č. j. 5 As 104/2008-45, judikováno, že: „Samotná skutečnost, že řidič vozidla v provozu na pozemní komunikaci sice překročil nejvyšší dovolenou rychlost stanovenou právním předpisem nebo dopravní značkou, nicméně rychlost jeho jízdy se hranicí nejvyšší dovolené rychlosti blížila, sama o sobě nepostačuje pro závěr o tom, že nebyla naplněna materiální stránka (§ 2 odst. 1 zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích) přestupku proti bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích dle § 22 odst. 1 písm. f) bodu 4 citovaného zákona. Měla by však vést správní orgán k tomu, aby na materiální stránku tohoto jednání zaměřil svou pozornost, neboť je třeba posoudit, zda zde nejsou další pro věc relevantní okolnosti, které by teprve ve svém souhrnu takový závěr odůvodňovaly.“

13 K tomu srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 7. 2007, č. j. 1 As 24/2006-86: „Povinnosti uložené tímto zákonem nelze vnímat jen z pohledu újmy, která může hrozit jiným účastníkům silničního provozu, jak činí stěžovatel. To, že stěžovatel jel pomalu, nebo že jel v motorovém vozidle sám, není podstatné. NSS opakuje, že řidič se musí připoutat již před začátkem jízdy, resp. od okamžiku, kdy uvede vozidlo do pohybu vpřed, až do ukončení jízdy.“

14 K tomu srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 11. 2017, č. j. 2 As 191/2017-56, ve kterém byla součinnost obviněného při určování míry zavinění zdůrazněna: „Namítali-li stěžovatel, že v prvostupňovém rozhodnutí absentující vypořádání míry zavinění přestupkového jednání způsobuje jeho nepřezkoumatelnost, shoduje se Nejvyšší správní soud s názorem krajského soudu, že tomu tak není, a to právě s přihlédnutím k procesní liknavosti stěžovatele v průběhu řízení o přestupku ... Krajský soud správně konstatoval, že u předmětného přestupku postačí zavinění z nedbalosti; lhotejně, zda se má jednat o nedbalost vědomou, či nevědomou (pozn. autora: To platí pouze ve vztahu k odpovědnosti za přestupek, neboť při rozhodování o výši pokuty může mít rozlišení formy nedbalosti reálné dopady). Správní orgány prakticky presumovaly nedbalostní formu zavinění, neboť v důsledku stěžovatelovy procesní pasivity nebylo z čeho usuzovat na jeho vnitřní subjektivní angažovanost ke zjištěnému přestupkovému jednání. Strohost správních rozhodnutí v naříkaném ohledu je tudíž spíše vinou stěžovatele, neboť právě při zjišťování formy zavinění je nezbytná určitá míra komunikace s obviněným.“

**RODINNÉ PRÁVO,
SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ
OCHRANA DĚTÍ**

- novelizovaná vyhláška k zákonu o sociálně-právní ochraně dětí
- zákon o sociálně-právní ochraně dětí od ledna 2022
- mezinárodněprávní ochrana dítěte a rodiny
- registrované partnerství

Sagit více na www.rod.sagit.cz

Embedding aneb kdy se z prostého odkazu stane neoprávněné sdělování díla

Následující příspěvek si klade za cíl seznámit čtenáře s vývojem judikatury v oblasti posuzování hypertextových odkazů vkládaných na internet, se zvláštním zaměřením na embedded linky, tedy odkazy přímo přenášející svůj obsah na webovou stránku, na které jsou vloženy. Zvláštní pozornost je pak věnována posuzování embeddingu jako trestného činu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 270 trestního zákoníku.

JUDr. Kristýna Valešová
působí jako asistentka soudce
Městského soudu v Praze.

S odkazy umístěnými v prostředí internetu se denně setkává podstatná část populace. Za velmi tenkou však lze označit hranici, kdy jde o prosté, zcela legální umístění takového odkazu na internetovou stránku, a kdy se jedná o trestný čin. Následující příspěvek se bude zabývat jednak samotnou klasifikací embeddingu jako trestného činu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 270 zákona č. 40/2008 Sb., trestní zákoník (dále „tr. zákoník“), jednak se pokusí shrnout a zodpovědět pár nejčastějších otázek, které v praxi vystávají při posuzování embeddingu jako uvedeného trestného činu.

Úvodem je třeba shrnout, že v dnešním světě internetu funguje informační služba WWW (World Wide Web). World Wide Web je založen na bázi počítačových serverů, které ukazují jeden ke druhému, využívají tzv. hypertextových odkazů, podpory multimédií a integrování různých služeb. WWW stránka je pak elektronický dokument, nacházející se na (neurčitěm) serveru, jehož obsah je propojen pomocí hypertextových odkazů na jiná místa v tomto dokumentu, nebo v jiných dokumentech na tomto serveru nebo na zcela jiných serverech nacházejících se v prostředí internetu kdekoli na světě.¹

Běžně se dnes užívají tři základní typy hypertextových odkazů.

Prvním je prostý hypertextový odkaz, tzv. surface link, který uživatele internetu přeměruje na domovskou stránku jiného webu. Uživatel tak musí vynaložit vyšší míru vlastního úsilí, aby se k obsahu, který hledá, dostal, neboť se pak sám musí probrat obsahem webové stránky, na jejíž domovskou stránku jej surface link zavedl.

Druhým typem hypertextového odkazu je tzv. deep link, který uživatele odvede přímo na požadovanou sekundární stránku webu, kterou uživatel hodlá zobrazit, bez nutnosti projítí přes domovskou stránku webu.

Třetím typem hypertextového odkazu je **embeddovaný odkaz, tzv. embedded link či in-line link.** Tento odkaz přímo na webovou stránku, na které je vložen, přenáší svůj obsah z jiného webu, tedy se zobrazuje např. jako video, které lze přímo na webu, na který je embeddovaný odkaz vložen, spustit, a to bez nutnosti opouštění tohoto webu a přecházení na jiný.² Problémem embeddovaných odkazů z pohledu práva je však právě ono přenášení cizího obsahu z jiné webové stránky na svou, jak bude rozebráno níže. Jestliže bude nadále v tomto příspěvku užíváno výrazu embedding, je jím myšleno právě vkládání embeddovaných odkazů na webové stránky.

Prvním praktickým problémem při posuzování embeddingu je stanovení hranice, kdy je hypertextový odkaz deep linkem a kdy již embedded linkem. Rozdíl mezi deep linkem a embedded linkem dostatečně vysvětlují i následující judikáty. Známy případ *Paperboy*, který rozhodoval německý Nejvyšší soud (Bundesgerichtshof), pojednával o situaci, kdy byl vytvořen vyhledávač zaměřený na vyhledávání novinových článků, které byly publikovány na internetu. Po zadání klíčových slov vyhledávač našel deep linky, které odkazovaly na články zabývající se příslušnou problematikou. Německý nejvyšší soud pak došel k názoru, že toto zveřejňování či poskytování deep linků, které odkazují na autorsky chráněný obsah, který však již je v prostředí internetu dostupný bez technologických restrikcí, není porušením autorských práv. **Německý soud pak konstatoval, že pouhý hypertextový odkaz, který odkazuje na odkaz na jiném webu, nemůže být porušováním autorského práva,** neboť takto pouze usnadňuje najít již publikovaného obsahu na jiném webu.³

Český Nejvyšší soud pak ve svém usnesení ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 8 Tdo 137/2013, konstatoval, že (oproti právě

1 V. Smejkal a kol.: Právo informačních a telekomunikačních systémů, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2001, str. 402.

2 E. Papadaki: Hyperlinking, making available and copyright infringement: lessons from European national courts, European Journal of Law and Technology, 2017, Vol 8, No 1.

3 Rozsudek BGH I ZR 259/00, 17 July 2003, (2004) 35 IIC 1097.

výše zmíněným deep linkům) **embedded linky přímo zajišťují neoprávněný přístup k obsahu díla** (či jeho rozmnoženiny), protože obsahují přímý odkaz na obsah díla (jeho rozmnoženiny), uloženého na externích serverech. Ty jsou pak tedy **zásahem do autorských práv**, neboť kdokoli otevře webovou stránku, na které je umístěn embedded link obsahující nějaké cizí autorské dílo, může mít k tomuto dílu prostřednictvím webové stránky obsahující embedded linky přístup.

Za zcela **přelomový** v oblasti posuzování embeddingu pak lze označit **rozsudek Soudního dvora Evropské unie** ze dne 13. 2. 2014, ve věci *Nils Svensson a další proti Retriever Sverige AB*, sp. zn. **C-466/12** (dále též jen „rozsudek SD EU ve věci Svensson“). Zde SD EU zodpověděl předběžné otázky švédského odvolacího soudu Svea hovrätt. Šlo o spor mezi novináři a společností Retriever Sverige, která na svých webových stránkách zveřejnila deep linky, obsahující odkazy na jednotlivé články novinářů. Novináři namítali, že zveřejněním těchto hypertextových odkazů došlo k porušení jejich autorských práv, neboť tímto zveřejněním došlo k tomu, že novinářům bylo upřeno svobodné rozhodnutí o sdělení díla veřejnosti. SD EU pak ve svém rozhodnutí **vyložil stěžejní pojmy sdělování** (definováno SD EU jako poskytnutí možnosti přístupu veřejnosti) **a veřejnost** (definováno SD EU jako blíže neurčený vyšší počet potenciálních adresátů). SD EU se následně musel vypořádat s otázkou, zda se jednalo o sdělování díla nové veřejnosti, tedy **zda došlo k zásahu do práva novinářů – autorů. Soud pak shledal, že nikoli**, neboť se jednalo o sdělování prostřednictvím shodné technologie (internetem), přičemž množinu osob, kterým se prostřednictvím internetu zpřístupní dané dílo, dále nelze hypertextovým odkazem rozšiřovat, protože nelze na internetu rozšířit původní veřejnost.

Následné **usnesení SD EU** ze dne 21. 10. 2014 ve věci *BestWater International GmbH proti Michael Mebes*, sp. zn. **C-348/13** (dále též jen „usnesení SD EU ve věci BestWater International GmbH“), pak dále navázalo na rozsudek SD EU ve věci Svensson, když zde SD EU uvedl, že vložení cizího díla z cizích webových stránek nepředstavuje sdělování veřejnosti, jestliže toto cizí dílo není sdělováno nové veřejnosti, a také, pokud není ke sdělování používána nová technologie, jiná, než byla ke sdělování díla užitá autorem původně. Co se týče pojmu veřejnost, uvedl k němu SD EU následující: **„od okamžiku, kdy je dílo volně přístupné na internetových stránkách, na které se odkaz vztahuje, je třeba mít za to, že když nositel autorských práv povolil sdělování tohoto díla veřejnosti, tak musel vzít v potaz, že veřejností se rozumí všichni uživatelé internetu“**.

Z mezinárodních vod se nyní posuneme do oblasti českého práva a rozhodování českých soudů. V obecné rovině je při posuzování embeddingu v trestním řízení nejprve nutné připomenout ust. **§ 12, 18 a 80 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském**, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (dále „autorský zákon“), která stanoví rámec, v jakém má autor a jiná osoba právo dílo užít, dále definují pojem sdělování díla veřejnosti a určují obsah práva výrobce zvukově obrazového materiálu. Jestliže tedy dojdeme k závěru, že došlo k porušení těchto ustanovení autorského zákona, dále zkoumáme naplnění

znaků trestného činu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi dle § 270 tr. zákoníku.

Při zkoumání naplnění podmínek ust. **§ 270 tr. zákoníku** musíme mít na paměti dva významné judikáty Nejvyššího soudu, a to usnesení ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. **5 Tdo 271/2013**, a usnesení ze dne 27. 5. 2020, sp. zn. **5 Tdo 178/2020**. V prvním jmenovaném rozhodnutí (sp. zn. 5 Tdo 271/2013) Nejvyšší soud vyjádřil názor, že **použití embedded linku představuje přímé zpřístupnění obsahu takového díla (resp. jeho rozmnoženiny) veřejnosti**, a tedy že vložení takového hypertextového odkazu osobou odlišnou od vlastníka díla (nebo jiného předmětu ochrany), **představuje neoprávněný zásah do zákonem chráněných práv jejich nositelů za předpokladu, že tato metoda je způsobilá zpřístupnit veřejnosti autorské dílo nebo jiný předmět ochrany**.

Nejvyšší soud dále vyjádřil názor, že hypertextové odkazy z hlediska posuzování trestnosti takového jednání je nutné posuzovat právě dle jejich druhu, tedy je nutné zkoumat, zda pachatel dílo zpřístupnil prostřednictvím embedded linku, nebo prostřednictvím deep linku, či prostého hypertextového odkazu (surface linku). Užitím deep linku či surface linku totiž dochází k pouhému informování o tom, kde je dílo v prostředí internetu umístěno, bez toho, že by vkladatel tohoto hypertextového odkazu sám dílo zpřístupňoval veřejnosti. Embeddingem však dochází k přímému vložení díla na webovou stránku, na které je embedded link vložený, proto tato metoda je Nejvyšším soudem posuzována jako přímé zpřístupnění obsahu díla veřejnosti, neboť návštěvník webové stránky, na které je embedded link vložený, má možnost velmi jednoduchým úkonem (např. tedy kliknutím ukazovacím zařízením – tzv. myši) **přejít přímo na obsah díla (resp. jeho rozmnoženiny)**. Dle Nejvyššího soudu je tedy embedding **přímým prostředkem sdělování díla nebo jeho rozmnoženiny veřejnosti, protože umožňuje, že kdokoli může mít k chráněnému dílu či jeho rozmnoženině přístup na místě a v čase podle své vlastní volby zejména počítačovou nebo obdobnou síť**. Proto pokud je embedded link vložen na webovou stránku bez souhlasu autora díla (jiné oprávněné osoby), je tak činěno v rozporu s autorským právem, a lze poté dovodit trestní odpovědnost vkladatele tohoto hypertextového odkazu.

Tyto závěry Nejvyšší soud dále rozvedl ve druhém jmenovaném rozhodnutí (sp. zn. 5 Tdo 178/2020), když konstatoval, že **k vložení embedded linku v prostředí internetu je oprávněn zásadně pouze ten, jemuž svědčí autorské právo k dílu** (tedy kdo je vlastníkem díla nebo osobou, jíž svědčí odpovídající práva k předmětům autorskoprávní ochrany), neboť mezi majetková práva uvedená v § 12 a 18 autorského zákona patří také právo na užití díla, jehož součástí je právo na sdělování díla veřejnosti. Podstatné při posuzování trestnosti jednání vkladatele hypertextového odkazu je tedy zodpovězení otázky, zda pachatel zpřístupnil chráněný obsah díla dalším osobám, k čemuž právě při embeddingu dochází.

Dále je dle Nejvyššího soudu nutné posuzovat, zda embedded linky byly na internet vloženy za účelem dosažení zisku. Jestliže dojde ke vložení těchto odkazů za účelem dosažení zisku (typicky se jedná o případy webových stránek, které obsahují embedded linky odkazující na filmy či seriály, kdy je

na těchto webových stránkách vložena zároveň reklama, která generuje zisk vlastníkově těchto webových stránek), zastává Nejvyšší soud názor, že je nutné presumovat, že osoba vkládající tyto hypertextové odkazy si byla vědoma protiprávní povahy zveřejňování těchto děl a že takové umístění je provedeno s **plnou znalostí povahy ochrany uvedeného díla** (zcela shodně se vyjádřil též SD EU v rozsudku ze dne 8. 9. 2016 ve věci *GS Media BV proti Sanoma Media Netherlands BV a další*, sp. zn. C-160/15). Od vkladatele takového hypertextového odkazu pak dle Nejvyššího soudu i SD EU **lze očekávat, že provede nezbytná opatření, aby se ujistil, že dotčené dílo není protiprávně zveřejněno na stránce, na kterou vedou uvedené hypertextové odkazy.** Je tedy zajímavým a neobvyklým úkazem, že při vkládání embeddovaných odkazů za účelem zisku je v zásadě presumována vědomost protiprávnosti takového jednání.

Při posuzování embeddingu jako trestného činu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi dle § 270 tr. zákoníku se pak zákonitě dostaneme k **několika otázkám.**

První z takových otázek bude posouzení, zda se jedná o protiprávní jednání a zda vkladatel zpřístupňuje embeddingem obsah díla veřejnosti. Odpověď na tyto otázky lze nalézt ve shora jmenovaných rozhodnutích, především se s tímto ve svých judikátech zcela logicky a dostatečně vypořádal Nejvyšší soud, když uvedl, že **prostřednictvím embeddingu dochází vždy k přímému zpřístupnění obsahu díla veřejnosti,** na rozdíl od deep či surface linků, právě proto, že na rozdíl od zbylých druhů hypertextových odkazů je embedded link vložen přímo na webovou stránku vkladatele a zpřístupnění takového díla nevyžaduje od osoby, která chce obsah vloženého díla zpřístupnit, v podstatě žádné další složitější úkony (včetně např. přechodu na jinou webovou stránku). Tedy je zřejmé, že **embedding je protiprávním činem, jestliže je činen osobou odlišnou od autora díla** (nebo osoby, které svědčí odpovídající práva k předmětům autorskoprávní ochrany).

Další z posuzovaných otázek bude otázka subjektivní stránky trestného činu. K tomu se velmi srozumitelně vyjadřuje např. Šámal,⁴ když říká, že trestný čin podle § 270 tr. zákoníku **vyžaduje úmysl,** avšak úmysl pachatele nebude spočívat v tom, že bude znát přesný rozsah zákonem vymezených práv autora (či ostatních oprávněných osob), ale **postačí, že si bude vědom toho, že nakládá s dílem, kterému poskytuje autorské právo ochranu.** Toto pak dále upřesnil i Nejvyšší soud ve vztahu k posuzování subjektivní stránky v případě, že pachatel embeddované odkazy na webové stránky umísťoval za účelem dosažení zisku. Pak, jak již bylo řečeno výše, je vědomost protiprávnosti takového jednání presumována.

Otázek při posuzování trestnosti embeddingu samozřejmě vyvstává mnoho a cílem tohoto příspěvku rozhodně není podat ucelenou kuchařku na řešení případů spojených s embeddingem. Předložený příspěvek však měl za cíl shrnout nejrelevantnější judikaturu a odpovědi na základní, v praxi často opakované otázky, které vyvstávají právě při posuzování hypertextových odkazů vkládaných do pačiny internetu. ❀

4 P. Šámal a kol.: Trestní zákoník, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2012, str. 2734-2759.

Autorský zákon Praktický komentář s judikaturou

R. Polčák, P. Koukal, R. Leška,
M. Myška, J. Hrabánek,
J. Zibner, M. Šalomoun,
M. Koščík, P. Prchal, J. Barták,
M. Valoušek, D. Collett,
P. Mates, J. Tuláček

Publikace zpracovaná zkušeným kolektivem autorů nabízí podrobný komentář k jednotlivým paragrafům autorského zákona doplněný o judikaturu a přehled souvisejících předpisů.

864 stran, váz., 1390 Kč

Kolektivní správa v kontextu moderních technologií

Lucie Smolka

Publikace se zabývá vývojem právní úpravy kolektivní správy práv, jejími praktickými problémy, specifiky jednotlivých režimů, teritorialitou či způsoby kompenzace a ukazuje, jak může úprava reagovat na výzvy spojené s vývojem technologií.

200 stran, 350 Kč

Autorské právo v rozhlasovém vysílání Soukromoprávní aspekty rozhlasového vysílání v českém, slovenském a evropském právu

Marek Beneš

Jedinečná publikace komplexně a přehledně rozebírá právní regulaci rozhlasového vysílání. Odborně popisuje nelehkou problematiku kolektivní správy, nové technologické výzvy, které odvětví očekává, nebo trendy v europeizaci autorského práva.

194 stran, 350 Kč

Nejvyšší soud:

K právnímu režimu majetkových hodnot získaných ze závazkového právního vztahu, převzatého jedním z manželů bez souhlasu druhého

Majetkové hodnoty, které jeden z manželů získal jako plnění ze závazkového právního vztahu, jehož rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů a který převzal bez souhlasu druhého, jsou součástí společného jmění manželů; součástí společného jmění nejsou dluhy, které pro něj ze závazkového právního vztahu vyplývají. Byly-li na pořízení majetkových hodnot ve společném jmění manželů použity prostředky opatřené takovým závazkem jen jednoho z manželů, který není součástí společného jmění manželů a který je povinen splnit jen zavázaný manžel po zániku manželství, nezakládá tato skutečnost při zániku společného jmění manželů nárok na vypořádání vnosu z odděleného majetku na společný majetek.

K výlučnému závazku manžela, který takto majetkové hodnoty ve prospěch společného jmění manželů opatřil, může soud přihlídnout při vypořádání společného jmění manželů např. při úvaze o disparitě podílů.

Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. 31 Cdo 2008/2020

K věci:

Žalobkyně se po žalovaném domáhala zaplacení 600 000 Kč s úrokem z prodlení 8,05 % ročně z žalované částky do zaplacení. Účastníci byli do 7. 1. 2011 manželé. Za trvání manželství si žalovaný půjčil bez vědomí žalobkyně od svých rodičů 1 500 000 Kč, které následně – rovněž bez vědomí žalobkyně – půjčil společnosti DAMVEL, s. r. o. (dále také „společnost“). Společnost vrátila žalovanému v průběhu roku 2014 ve čtyřech splátkách celkem 1 200 000 Kč; žalobkyně si nyní nárokuje polovinu této částky, neboť pohledávka ze smlouvy o půjčce za společností DAMVEL, s. r. o. – na kterou společnost žalovanému plnila – byla podle jejího tvrzení součástí společného jmění manželů (dále také „SJM“).

Soud prvního stupně nejprve rozsudkem pro uznání ze dne 29. 9. 2016, č. j. 8 C 80/2016-46, žalobě zcela vyhověl. Rozsudek soudu prvního stupně byl potvrzen rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích – pobočky v Táboře ze dne 23. 2. 2017, č. j. 15 Co 12/2017-132; dovolání žalovaného proti rozsudku odvolacího soudu Nejvyšší soud odmítl usnesením ze dne 1. 11. 2017, č. j. 28 Cdo 4139/2017-214. Všechny uvedené rozsudky zrušil Ústavní soud nálezem ze dne 20. 3. 2018, sp. zn. III. ÚS 3964/17.

Následně soud prvního stupně rozsudkem ze dne 24. 8. 2018, č. j. 8 C 80/2016-516, uložil žalovanému povinnost za-

platit žalobkyni 600 000 Kč s úrokem z prodlení (výrok I.) a dále povinnost nahradit žalobkyni náklady řízení ve výši 143 100 Kč (výrok II.).

Soud prvního stupně uvedl, že závazek žalovaného vůči třetím osobám (jeho rodičům) byl jeho výlučným závazkem ve smyslu § 143 odst. 1 písm. b) zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále také „obč. zák. č. 40/1964 Sb.“). Součástí SJM jsou však podle judikatury i prostředky získané některým z manželů půjčkou, byť se jedná o půjčku sjednanou jedním manželem bez vědomí druhého, přičemž rozsah půjčky přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů; stejně do SJM patří i majetkové hodnoty, které se za tyto prostředky získané půjčkou pořídí. Proto i pohledávka za společností DAMVEL, s. r. o., byla majetkovou hodnotou náležející do SJM účastníků, ačkoli byla získána za prostředky z výlučného závazku žalovaného.

Odvolací soud k odvolání žalovaného rozsudkem ze dne 28. 2. 2019, č. j. 15 Co 402/2018-616, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl.

Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, neztotožnil se však s jeho právním hodnocením věci. K tomu, aby se prostředky získané výlučným závazkem jednoho z manželů „transformovaly“ do SJM, bylo třeba, aby nějakým způsobem sloužily k rozšíření masы SJM. V daném případě však žalobkyně ani netvrdí, že by k něčemu takovému došlo. Prostředky z výlučného závazku žalovaného tedy nebyly – ani podle žalobního tvrzení – použity ve prospěch SJM, nýbrž na „vznik pohledávky“ za třetí osobou. Protože závazek žalovaného vůči vlastním rodičům není součástí SJM, a tedy ani finanční prostředky za něj získané se nestaly součástí SJM, není součástí SJM ani pohle-

dávka za společností DAMVEL, s. r. o., „na vrácení půjčených peněz“. I kdyby peněžní prostředky získané od rodičů žalovaného tvořily součást SJM a žalovaný je bez souhlasu žalobkyně poskytl společnosti DAMVEL, s. r. o., „mohl by k tomu soud přihlídnout jen v rámci vypořádání SJM jako k tzv. vnosu (ze společného na vylučný majetek žalovaného) ve smyslu § 149 odst. 2 obč. zák. č. 40/1964 Sb., nikoli v samostatném řízení poté, co již uplynula lhůta uvedená v § 150 odst. 4 obč. zák. č. 40/1964 Sb.“. Žalobu proto zamítl.

Rozsudek odvolacího soudu napadá žalobkyně (dále také „dovolatelka“) dovoláním, jehož přípustnost opírá o § 237 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále také „o. s. ř.“). Tvrdí, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu; pokud by se ustálená judikatura na projednávanou věc nevztahovala, pak se jedná o otázku, která v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyla řešena. Jde o to, zda „představuje pohledávka majetkovou hodnotu náležející do SJM i v případě, že byla pořízena vylučným závazkem jen jednoho z manželů“.

Jako dovolací důvod uplatňuje nesprávné právní posouzení věci podle § 241a odst. 1 o. s. ř. Namítá, že podle ustálené judikatury jsou součástí společného jmění manželů prostředky získané některým z manželů půjčkou, a stejně tak i majetkové hodnoty za tyto prostředky získané; právě takovou majetkovou hodnotou měla být pohledávka za společností DAMVEL, s. r. o. Navrhuje napadené rozhodnutí zrušit a věc vrátit soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Jelikož odvolací soud vydal rozhodnutí po 30. 9. 2017, projednal Nejvyšší soud dovolání a rozhodl o něm podle zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (srov. čl. II odst. 2 zák. č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony).

Dovolání je přípustné, neboť odvolací soud vyřešil právní otázku charakteru peněžních prostředků získaných smlouvou o půjčce, kterou převzal jeden z manželů bez souhlasu druhého a jejíž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu.

Senát soudního oddělení č. 22, kterému byla věc v souladu s rozvrhem práce Nejvyššího soudu předložena k projednání a rozhodnutí, se zároveň hodlá odchýlit od právních názorů, které dříve vyslovil např. v rozsudcích ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 22 Cdo 428/2017, a ze dne 25. 5. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2335/2005 (tato i dále označená rozhodnutí dovolacího soudu jsou dostupná na webových stránkách Nejvyššího soudu www.nsoud.cz), a to v navazující právní otázce. Jedná se o závěr, že byly-li na pořízení majetkových hodnot ve společném jmění manželů použity (vylučně) peníze opatřené takovým závazkem jen jednoho z manželů, který není součástí SJM a který je povinen splnit jen zavázaný manžel po zániku manželství, zakládá tato skutečnost při zániku SJM nárok na vypořádání vnosu z odděleného majetku na společný majetek; proto věc podle § 20 odst. 1 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě

vě soudů a o změně některých dalších zákonů, předložil velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu (dále také „velký senát“). Velký senát pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ust. § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

Z odůvodnění:

Protože společné jmění manželů zaniklo před 1. 1. 2014, řídí se jeho vypořádání zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2015, sp. zn. 22 Cdo 3779/2014, uveřejněný pod č. 103/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní).

Podle § 143 odst. 1 písm. a) obč. zák. č. 40/1964 Sb. společné jmění manželů tvoří majetek nabytý některým z manželů nebo jimi oběma společně za trvání manželství, s výjimkou majetku získaného dědictvím nebo darem, majetku nabytého jedním z manželů za majetek náležející do vylučného vlastnictví tohoto manžela, jakož i věci, které podle své povahy slouží osobní potřebě jen jednoho z manželů, a věci vydaných v rámci předpisů o restituci majetku jednoho z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství, anebo jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka.

Podle § 143 odst. 1 písm. b) obč. zák. č. 40/1964 Sb. společné jmění manželů tvoří závazky, které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství, s výjimkou závazků týkajících se majetku, který náleží výhradně jednomu z nich, a závazků, jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého.

V nyní projednávané věci je třeba řešit právní otázku, zda jsou součástí SJM peněžní prostředky nabyté smlouvou o půjčce (§ 657 obč. zák. č. 40/1964 Sb.), kterou uzavřel jeden z manželů bez souhlasu druhého a jejíž rozsah přesáhl míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, a na ni navazující otázku, zda je součástí SJM pohledávka proti třetí osobě, které jeden z manželů bez souhlasu druhého takto nabyté peníze dále půjčil.

V rozsudku ze dne 22. 1. 2015, sp. zn. 22 Cdo 1480/2013, se (s odkazem např. na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 1. 2008, sp. zn. 22 Cdo 3596/2006) uvádí: „Věc, která byla pořízena za trvání bezpodílového spoluvlastnictví z prostředků patřících vylučně jednomu z manželů (např. z peněz, které měl již v době před uzavřením manželství nebo které sám získal darováním), se nestává předmětem BSM (bezpodílového spoluvlastnictví manželů – poznámka dovolacího soudu), ale je ve vylučném vlastnictví toho, kdo ji takto pořídil. O nabytí věci za vylučné prostředky jen jednoho z manželů nelze uvažovat v případě, že věc je nabyta za prostředky získané půjčkou, byť ji sjednal jen ten manžel, jehož vylučné prostředky byly později na její splacení použity. Bývalý Nejvyšší soud ČSR již v rozsudku z 28. 11. 1969, sp. zn. 8 Cz 36/69, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí jako R 57/1970, zaujal právní názor, že vznikl-li za trvání manželství dluh, z něhož byl zavázán jenom jeden z manželů, který např. uzavřel vlastním jménem smlouvu o půjčce, a bylo-li takto získaných peněz použito na koupi urči-

té věci, tj. byla-li za ně získána určitá majetková hodnota, náleží i tato hodnota – za splnění ostatních podmínek uvedených v § 143 obč. zák. č. 40/1964 Sb. a bez ohledu na to, zda byla smlouva o půjčce platně uzavřena – do bezpodílového spoluvlastnictví. K závazku manžela, který takto opatřil peníze a je povinen je vrátit (ať již jako plnění ze smlouvy o půjčce, či jako neoprávněný majetkový prospěch v případě, že smlouva o půjčce nebyla platně uzavřena) a který je vynaložil ve skutečnosti na společný majetek ze svého, se přihlédně při vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví.“

Uvedené závěry akceptovala rozhodovací praxe Nejvyššího soudu i v poměrech společného jmění manželů. V rozsudku ze dne 25. 5. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2335/2005, uveřejněném v časopise Soudní rozhledy, 2007, č. 5, str. 180, Nejvyšší soud vyložil, že byly-li na zakoupení věci ve společném jmění manželů (SJM) použity peníze opatřené takovým závazkem jen jednoho z manželů, který není součástí SJM a který je povinen splnit jen zavázaný manžel po zániku manželství, zakládá tato skutečnost při zániku SJM nárok na vypořádání tohoto vnosu z odděleného majetku na společný majetek. To platí, i jde-li o závazky, jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého. Označený závěr akceptoval Nejvyšší soud i ve svém rozsudku ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 22 Cdo 428/2017.

Podle uvedených rozhodnutí je to, co jeden z manželů pořídil výlučně za prostředky získané z půjčky, jejíž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů a které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého, součástí společného jmění; to, co na pořízení věci (ať hmotné, či nehmotné, zde pohledávky) manžel z takové půjčky vynaložil, je vnos z výlučného majetku na majetek společný.

Tento závěr lze však přijmout pouze za předpokladu, že peníze takto získané půjčkou nebyly součástí SJM – pak by ale nepřicházelo do úvahy pokládat věci za ně pořízené za součást společného jmění (šlo by o transformaci, která nemění status transformovaného majetku). Jde o zjevný rozpor v odůvodnění tohoto právního názoru.

Uvedený názor by mohl též obstát při zpochybnění tzv. principu transformace, tedy toho, že součástí SJM není majetek nabytý jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela. Tento princip však vyplývá přímo ze zákona a není důvod jej opustit.

Vztaženo na projednávaný případ: **Žalovaný za trvání manželství s žalobkyní nabyt na základě půjčky od svých rodičů majetek – peněžní prostředky ve výši 1 500 000 Kč. Protože se na takto nabyté peníze nevztahuje žádná z výjimek uvedených v § 143 odst. 1 písm. a) obč. zák. č. 40/1964 Sb. (nejde o majetek získaný dědictvím nebo darem, majetek nabytý jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela, jakož ani o věci, které podle své povahy slouží osobní potřebě jen jednoho z manželů, věci vydané v rámci předpisů o restituci majetku jednoho z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství, anebo jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka), tvořily součást společného jmění účastníků.**

Za této situace pak nelze nijak odůvodnit závěr, že je vnosem z výlučného na společný majetek to, co jeden z manželů pořídil výlučně za prostředky získané z půjčky, jejíž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů a kterou převzal jeden z nich bez souhlasu druhého. Ve skutečnosti je tomu tak, že věci (včetně pohledávek), které jeden z manželů získal jako plnění ze závazku (závazkového právního vztahu), jehož rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů a který převzal bez souhlasu druhého, jsou součástí společného jmění; součástí společného jmění nejsou jen dluhy (závazky v užším slova smyslu), které pro něj z převzatého závazku (závazkového právního vztahu) vyplývají. Jinak řečeno, **právní režim závazku, jehož rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů a který převzal jeden z nich bez souhlasu druhého, se štěpí tak, že dluh z tohoto závazku do SJM nepatří, avšak to, co z něj dlužník získal, je součástí SJM.**

Velký senát se tak odchyluje od právního názoru vysloveného např. v rozsudcích Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 22 Cdo 428/2017, a ze dne 25. 5. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2335/2005, podle kterého byly-li na zakoupení věci ve společném jmění manželů použity (výlučně) peníze opatřené takovým závazkem jen jednoho z manželů, který není součástí SJM a který je povinen splnit jen zavázaný manžel po zániku manželství, zakládá tato skutečnost při zániku SJM nárok na vypořádání tohoto vnosu z odděleného majetku na společný majetek; Nejvyšší soud konstatuje, že věci (včetně finančních prostředků), které jeden z manželů získal jako plnění ze závazku (závazkového právního vztahu), jehož rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů a který převzal jeden z nich bez souhlasu druhého, jsou součástí společného jmění, stejně jako věci, které byly za tyto hodnoty (zpravidla finanční prostředky) nabyté.

Pokud tedy peníze nabyté žalovaným půjčkou od jeho rodičů tvořily součást SJM účastníků, byla součástí SJM i pohledávka za společností DAMVEL, s. r. o., které žalovaný tyto finanční prostředky následně půjčil. Názor odvolacího soudu, že tato pohledávka není součástí SJM, tak neobstojí.

V řízení pak zůstává dosud odvolacím soudem neřešená otázka, zda a jakým způsobem byla pohledávka po zániku SJM účastníků vypořádána (ať již dohodou, nebo soudním rozhodnutím), či zda ohledně pohledávky nastala zákonná domněnka vypořádání (§ 150 obč. zák. č. 40/1964 Sb.). Na vyřešení této otázky je potom závislé rozhodnutí o oprávněnosti nároku žalobkyně na zaplacení žalované částky.

K tomu dovolací soud poznamenává, že již v citovaném rozsudku R 57/1970 zaujal Nejvyšší soud právní názor, že **k závazku manžela, který takto opatřil peníze (nebo jinou majetkovou hodnotu) a je povinen je vrátit, má soud přihlédnout při vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví (dnes společného jmění manželů).** Tímto způsobem lze překonat případnou „nespravedlnost“ spočívající v tom, že majetek získaný na základě výlučného závazku jednoho z manželů se stává součástí SJM, přestože dluh z převzatého závazku tíží jen zavázaného manžela. **Za předpokladu, že získaný majetek skutečně rozšířil masu společného jmění a zavázal**

ný manžel uhradil nebo má uhradit dluh ze svého výlučného majetku, lze uvažovat např. o disparitě podílů v případě vypořádání SJM. Nelze zde však hovořit o vnosu z výlučného na společný majetek.

Jelikož právní posouzení věci co do řešení otázky, na které spočívá napadené rozhodnutí, není správné (dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem), **Nejvyšší soud**, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu (včetně závislých výroků o nákladech řízení) **zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení** (§ 243e odst. 1 a odst. 2 věta první o. s. ř.).

Komentář:

Tentokrát jsme pro publikaci vybrali velmi významné rozhodnutí Nejvyššího soudu, které řešilo „odhalení“, byť v zásadě dlouhodobě existující rozpor v judikatuře dovolacího soudu. I když se jednalo o posouzení dané otázky ještě v režimu obč. zák. č. 40/1964 Sb., přijaté řešení zjevně předurčuje posouzení shodné otázky v poměrech zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále „o. z.“); nadto i v případech, kdy bude společné jmění vypořádáváno již podle o. z., bude režimu obč. zák. č. 40/1964 Sb. podléhat posouzení zkoumané otázky tehdy, půjde-li o dluh vzniklý do 31. 12. 2013 (§ 3028 odst. 2 část věty za středníkem o. z.).

Senát soudního oddělení č. 22, kterému byla věc v souladu s rozvrhem práce NS předložena k projednání a rozhodnutí, se hodlal odchýlit od právních názorů, které vyslovil dříve. Jednalo se o závěr, že byly-li na pořízení majetkových hodnot v SJM použity (výlučně) peníze opatřené takovým závazkem jen jednoho z manželů, který není součástí SJM a který je povinen splnit jen zavázaný manžel po zániku manželství, zakládá tato skutečnost při zániku společného jmění nárok na vypořádání vnosu z odděleného majetku na společný majetek.

Na poli velkého senátu se střetly **dvě protichůdné koncepce**. První, která považovala finanční prostředky, které si opatří jeden z manželů bez souhlasu druhého manžela závazkovým právním vztahem, jehož obsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, za **prostředky tvořící součást společného jmění** („dosavadní teorie transformace“), a druhá, která takto opatřené finanční prostředky za **součást společného jmění nepovažovala**. Koncepce první vycházela z toho, že takový způsob nabytí nelze podřadit pod žádnou z výjimek zužujících zákonný rozsah SJM, zatímco koncepce druhá směřovala svou argumentaci k závěru, že v takovém případě jde o prostředky výlučné z důvodu uplatnění tzv. teorie transformace („oponentní teorie transformace“).

Oponentní teorie transformace byla postavena na základním východisku, že transformací je v těchto případech v zásadě to, že výlučný dluh jednoho z manželů je „transformován“ na aktiva, která právě z tohoto důvodu stojí mimo režim SJM. Tento klíčový závěr (a současně východisko řešení celého problému) se opíral o argumentaci, podle které závazkovým vztahem je právní vztah, ze kterého věřiteli vzniká právo na plnění (pohledávka) od dlužníka a dlužníkovi vzniká po-

vinnost splnit závazek (§ 488 obč. zák. č. 40/1964 Sb.). Z navazujícího textu § 498 a násl. obč. zák. č. 40/1964 Sb. se pak podává, že závazkem se míní celý závazkový právní vztah, nikoli tedy jen povinnost dlužníka; nepatří-li tedy do společného jmění „závazek“ ve smyslu § 143 odst. 1 písm. b) obč. zák. č. 40/1964 Sb., nepatří tam ani práva z tohoto závazkového vztahu. Tento vztah totiž nelze rozdělit tak, že práva z půjčky získané jedním z manželů by patřila oběma manželům, dluh by však musel plnit jen jeden z nich; je-li „závazek“ ve výlučném vlastnictví, pak i peníze z něj získané patří jen manželovi – dlužníkovi, a pokud je půjčí další osobě, má jen on právo na vrácení této půjčky a vrácené peníze součástí SJM nejsou, neboť jde stále o transformaci výlučného majetku.

Dalším argumentem ve prospěch oponentní transformační teorie byl poukaz na tzv. složené právní úkony a jejich dosah ve vztahu k věřiteli. Uzavření smlouvy o úvěru [nebo o (zá)půjčce] a nabytí peněz je totiž složeným úkonem, kterým se současně nabývá majetek i vzniká závazek. Jde o úkon ekvivalentní, navyšují se aktiva i pasiva, čistá hodnota jmění se nemění. Obč. zák. č. 40/1964 Sb. neobsahuje pravidlo, jak posuzovat takoveto složené úkony. Dosavadní pojetí teorie transformace při použití kombinace základního pravidla pro nabývání majetku a základního pravidla pro režim závazků vede (u úvěrů čerpaných jen jedním z manželů mimo běžné hospodaření) k rozštěpenému závěru, že peníze nabyté úvěrem do společného jmění patří, ale závazek úvěr splatit nikoli. Zde bylo argumentováno, že v soukromém právu lze vysledovat zásadu, podle níž nelze oddělit majetek od dluhu, který s ním souvisí. Lze se s ní setkat např. v institutu neúčinnosti zkracujících úkonů, v odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele, v § 1186 odst. 2, § 1893 o. z. Vypořádáním společného jmění nesmí být dotčena práva věřitele (§ 150 odst. 2 obč. zák. č. 40/1964 Sb., § 737 odst. 1 o. z.). Řešení oddělující dluh od aktiv však podle zastánců oponentní transformační teorie tuto zásadu i ochranu věřitele prolamuje. Možnost korigovat důsledky ve vztahu k věřiteli disparitou podílů považuje daný přístup za nedostatečnou.

Tato koncepce pak ústí v závěr, podle kterého peněžní prostředky, které jeden z manželů získal půjčkou, již uzavřel bez souhlasu druhého manžela a jejíž rozsah přesáhl míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, jsou ve výlučném vlastnictví manžela – dlužníka z uvedené smlouvy, stejně jako věci či pohledávky, které nabyl výlučně z prostředků takto získaných. Proto ani pohledávka proti třetí osobě, které takto získané prostředky dál půjčil, není součástí SJM; jde o majetek nabytý jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela.

Vedle základní právní argumentace poukazovala oponentní teorie transformace také na „spravedlnostní“ aspekt věci spočívající v tom, že při půjčce 1 500 000 Kč by musel jeden z manželů, který smlouvu sám uzavřel, tuto částku věřiteli vrátit, současně však navíc polovinu této částky vyplatit druhému z manželů. Půjčil by si tedy 1 500 000 Kč, vrátil by však bez úroků 2 250 000 Kč. Současně byl spravedlnostní prvek spatřován i v tom, že pokud by jeden z manželů např. zakoupil věc, která by hrozila způsobením škody

nebo způsobovala imisní zatížení, druhý z manželů by neměl žádnou obranu, jestliže by tato věc byla součástí společného jmění.

Naproti tomu **přístup odmítající oponentní teorii transformace nesouhlasil především s naznačeným pojetím transformace.** Zdůrazňoval, že **tímto způsobem praxe teorii transformace nikdy nechápala a vždy vycházela z toho, že transformací je změna určité formy aktiv na jiná aktiva** (auto ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů je prodáno a nabyté prostředky zůstávají jako výlučné tomuto manželovi, směna věci ve výlučném vlastnictví za jinou věc zachovává režim výlučného vlastnictví apod.). Jasně to vyplývá i ze zákonného textu, který normuje, že jde o výlučný majetek tehdy, když je získán za „výlučný majetek“, tj. za majetek, který již ve výlučném vlastnictví manžela byl. Současně bylo poukazováno na to, že v odborné literatuře se nikdy neobjevil ani náznak pojetí, které by transformační teorii spojovalo nikoli s výlučnými aktivy, ale s výlučným dluhem, a to ani v poměrech obč. zák. č. 40/1964 Sb., ani v poměrech o. z. SJM má vždy tendence získávat co největší rozsah majetku a zcela nepochybně nebylo úmyslem zákonodárce naznačeným pojetím transformace „ochudit“ společná jmění často o nejhodnotnější součásti majetku. Dále bylo zdůrazňováno, že řešení opírající se o oponentní transformační teorii podporuje protiprávní jednání toho z manželů, který jedná v podstatných věcech bez souhlasu manžela druhého a profituje na tom tím, že získaný majetek netvoří součást společného jmění, ale mělo by se jednat o jeho majetek výlučný.

Z praktického hlediska pak bylo poukazováno na to, že pokud by měla platit oponentní transformační teorie směřující k závěru o výlučném majetku při výlučném dluhu, založená na tom, že výlučnému dluhu jednoho z manželů odpovídá vše, co z příslušného právního jednání nabude v podobě svého výlučného vlastnictví, pak by takový závěr musel platit nejenom pro případy, kdy jsou nabývány finanční prostředky. Musel by platit i tehdy, když jsou nabývány movité či nemovité věci, a to dokonce i tehdy, pokud by následně kupní cena byla uhrazena z prostředků tvořících společné jmění, protože jde stále o výlučný dluh, i když je uhrazen ze společných prostředků. Pak by se jednalo o vnos z majetku společného do výlučného majetku jednoho z manželů (dluhu). Tímto způsobem však dosavadní praxe transformaci nechápala. Svědčí o tom množství sporů na určení, že věc je součástí SJM, založených na žalobním tvrzení, že jeden manžel uzavřel sám bez souhlasu a vědomí druhého smlouvu, na základě které nabytý majetek. Manžel/ka se následně domáhal/a určení, že majetek je součástí společného jmění, neboť se o něm dozvěděl/a až se značným časovým odstupem, často až v průběhu řízení o vypořádání společného jmění. Těmto žalobám praxe vyhovovala (opakovaně i praxe dovolacího soudu), nemajíc pochybnost, že takto nabyté věci součástí SJM tvoří. To by ovšem v duchu oponentního pojetí transformační teorie přestávalo platit a v řízení o vypořádání společného jmění by mohl být maximálně uplatněn vnos ze společného majetku do majetku výlučného (dluhu), věc sama by však zůstávala mimo režim společného jmění.

V praxi by to znamenalo, že ve všech případech, kdy byl předmětem vypořádání společného jmění učiněn takto získaný majetek, by se jednalo o návrhy nedůvodné; uplatnění vnosu ze společného do výlučného majetku by v současné době již ve 100 % případů bránila okolnost, že u společných jmění vypořádávaných v režimu obč. zák. č. 40/1964 Sb. již uplynuly tři roky od zániku společného jmění a právo na vypořádání vnosu by již nebylo možné uplatnit. Navíc bylo zdůrazněno, že by to vedlo ke zjevnému obcházení pravidel modifikace společného jmění, neboť pro „vyloučení“ majetku ze společného jmění by stačilo, aby ho jeden z manželů nabyt bez souhlasu druhého (nešlo-li by o výjimečné případy, kdy by se přesto jednalo o dluh přiměřený majetkovým poměrům manželů). O faktu, že v praxi k takovému nabytí dochází velmi často, svědčí množství sporů o určení, že věc je součástí SJM, i když byla nabyta pouze jedním z manželů za trvání manželství, zpravidla bez jakéhokoli vědomí manžela druhého. Současně platí, že o zásadních právních jednáních by se měli manželé dohodnout, a situace, kdy jeden z manželů jedná bez vědomí druhého, by neměla ve svém důsledku vést k tomu, že bude výlučným vlastníkem nabytého majetku.

Rovněž bylo zdůrazněno, že k okamžiku např. uzavření kupní smlouvy přitom nelze dovodit, že by šlo o nabytí „majetku jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela“, a tedy o majetek, který je ze společného jmění vyloučen. Jednoduše proto, že v době nabytí majetku tady není nic, co by mohlo být považováno za prostředek (nástroj) transformace. Zásadně přitom nelze odlišovat, jestli na základě jednání jednoho z manželů jsou získávány peníze, nebo jiný majetek (movitý či nemovitý). Zastává-li oponentní teorie transformace východisko, že ve všech případech stojí na straně jedné výlučný dluh, pak vše, co stojí na druhé straně závazkového vztahu, musí představovat majetek výlučný; pro vlastnický režim je pak již zcela nerozhodné, z čeho bude vzniklý dluh uhrazen, tj. ani použití prostředků ve společném jmění na úhradu takového dluhu nezaloží režim společného jmění, ale pouze vnos ze společného majetku na majetek výlučný. Nelze se totiž zastavit „na půli cesty“ s tím, že v případě získání peněžních prostředků půjde o prostředky výlučné, ale v případě nabytí nemovitého či movitého majetku již půjde o majetek společný. Stojí-li v pozadí princip transformace založený výlučným dluhem jednajícího manžela, musí být právní následek vždy stejný. Z čeho je pak dluh následně uhrazen, je již pro právní režim nabytého majetku nevýznamné, neboť se tím neřeší otázka nabytí majetku, ale úhrada vzniklého dluhu.

Výhrada vůči oponentnímu pojetí teorie transformace byla dále vystavěna i na praktických důsledcích demonstrováných na případu, kdy manžel sám uzavírá kupní smlouvu, na základě které získává vlastnické právo k pozemku a domu, který na něm stojí, a zavazuje se zaplatit kupní cenu 5 mil. Kč v budoucnu splatných splátkách. Z pohledu oponentní teorie transformace jde zcela jistě o závazek (myšleno závazkový vztah), který překračuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, nabytý nemovitý majetek tedy nespadá do společného jmění, ale je výluč-

ným vlastnictvím manžela. Ten je sice výlučně zavázán k úhradě kupní ceny, ale protože zpravidla nemá jiný majetek než ve společném jmění (zejména u dlouholetých manželství), splácí v budoucnu kupní cenu ze svého platu/příjmu z podnikání (tedy opět z majetku tvořícího společné jmění). **Oponentní pojetí transformace tedy vede k tomu, že majetek i dluh jsou pouze jednajících manžela, ale úhrada dluhu bude provedena z prostředků tvořících součást společného jmění,** protože výlučný majetek jednající manžel zpravidla nemá. Že by tento dluh uhradil právě z prostředků, které získal, je iluzorní, protože tyto prostředky bývají vždy již nějakým způsobem použity. K tomu přistupuje i skutečnost, že takové použití majetku ve společném jmění musí být odsouhlaseno oběma manžely podle obecných pravidel nakládání s majetkem v SJM. Jestliže druhý manžel souhlas k jejich použití nedá, nastupuje hrozba úhrady dluhu nucenou formou exekuce nebo výkonu rozhodnutí z majetku tvořícího součást společného jmění. Takovým důsledkům opomenutý manžel nemá možnost jakkoli reálně zabránit. Pokud souhlas s použitím prostředků tvořících součást společného jmění udělí, šlo by o vnos ze společného do výlučného majetku, který je uplatnitelný až při vypořádání společného jmění.

Zastánci klasické teorie transformace upozorňovali i na závažné procesní dopady. Podle dosavadního přístupu musel jednající manžel prokazovat, že druhý manžel se závazkem souhlasil, aby se tento závazek stal také součástí SJM. To bylo naprosto v pořádku, protože musel prokazovat, že jednal v souladu s úpravou obsaženou v obč. zák. č. 40/1964 Sb. Přijetí oponentního pojetí transformace by naopak v procesní rovině znamenalo, že jednající manžel by tvrdil, že žádný souhlas druhého manžela neměl, a proto je nabytý majetek výlučně jeho, a „opomenutý“ manžel by naopak (často i účelově) prokazoval, že souhlas udělil, již jenom proto, aby aktiva tvořila součást společného jmění.

Tzv. spravedlnostní hledisko uplatňované v rámci oponentní teorie transformace považovali zastánci dosavadní teorie transformace za hledisko, které samo o sobě je relativní a může být nahlíženo z různých pohledů, jedním z nichž je i riziko vymáhání dluhu z prostředků tvořících součást společného jmění, anebo nemožnost domáhat se úhrady vnosu ze společného majetku do výlučného (výlučného dluhu) za trvání manželství. Ochrana „opomenutého“ manžela tím, že zakoupení např. zchátralé nemovitosti, která bude vyžadovat značné investice, nebude mít za následek nabytí nemovitosti do společného jmění, je relativní již tím, že zpravidla by vynaložené investice byly tvořeny prostředky tvořícími společné jmění. Naproti tomu zakoupení lukrativní a ceněné nemovitosti pouze do výlučného vlastnictví jednoho z manželů s rizikem úhrady kupní ceny v řádu několika milionů korun ze společného majetku může být spravedlivé pro opomenutého manžela pouze těžko. Spravedlnostní pohled však umožňuje formulování řady nejrůznějších příkladů a poukaz na princip spravedlnosti poněkud zastiňuje základ problému, jímž je otázka pojetí transformace.

Nadto však dosavadní přístup k teorii transformace nepřehlížel ani spravedlnostní důsledky, neboť výslovně navrhoval, aby okolnost, že závazkem jednoho z manželů byl na-

byt majetek do společného jmění, mohla být při vypořádání společného jmění v poměrech konkrétního případu zohledněna např. úvahou o disparitě podílů. V diskusích se zvažovala např. modelová situace, podle které by byly získané finanční prostředky použity po dohodě manželů na úhradu studijních potřeb dětí, a výlučný dluh manžela by byl následně uhrazen z prostředků tvořících společné jmění. Tím by byla založena situace, že by byl manžel povinen nahradit vnos ze společného do svého výlučného majetku (dluhu), a tzv. spravedlnostní hledisko by se promítlo v tom, že by nebyl zavázán uhradit ve prospěch společného jmění tento vnos (tzv. disparita ve vztahu k jedné součásti společného jmění).

Jádro argumentace zastánců dosavadní transformační teorie se však zaměřilo právě na povahu transformační teorie. V dané souvislosti bylo především namítáno, že oponentní teorie transformace pomíjí znění právní úpravy – § 143 odst. 1 písm. a) obč. zák. č. 40/1964 Sb., podle kterého SJM tvoří majetek nabytý některým z manželů nebo jimi oběma společně za trvání manželství, s výjimkou majetku získaného dědictvím nebo darem, majetku nabytého jedním z manželů za majetek náležející do jeho výlučného vlastnictví, jakož i věcí, které podle své povahy slouží osobní potřebě jen jednoho z manželů, a věcí vydaných v rámci předpisů o restituci majetku jednoho z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství, anebo jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka. Podle § 143 odst. 1 písm. b) obč. zák. č. 40/1964 Sb. tvoří SJM závazky, které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství, s výjimkou závazků týkajících se majetku, který náleží výhradně jednomu z nich, a závazků, jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého.

V souvislosti s tím bylo poukazováno na to, že zákon jasně rozlišuje aktivní složku společného jmění – majetek [písm. a)] a složku pasivní – závazky [písm. b)]. Jestliže podle § 143 odst. 1 písm. a) obč. zák. č. 40/1964 Sb. tvoří společné jmění veškerý majetek nabytý některým z manželů za trvání manželství, kromě vyjmenovaných případů nabytí, nelze dále rozšiřovat tento taxativní výčet výjimek výkladem, podle kterého § 143 odst. 1 písm. b) obč. zák. č. 40/1964 Sb. neupravuje pouze pasiva společného jmění, ale celý závazkový vztah, jehož účastníkem byl pouze jeden z manželů (tedy i aktiva z daného závazkového vztahu nabytá). Zmíněný přístup zcela odporuje jazykovému, systematickému i logickému výkladu předmětného zákonného ustanovení. **Jestliže jeden z manželů získá na základě smlouvy o půjčce, kterou uzavřel bez souhlasu druhého manžela, finanční prostředky, jde bezpochyby o majetek nabytý za trvání manželství,** a tvoří proto podle § 143 odst. 1 písm. a) obč. zák. č. 40/1964 Sb. SJM – nevztahuje-li se na takový majetek některá ze zákonných výjimek uvedených v § 143 odst. 1 písm. a) obč. zák. č. 40/1964 Sb. Jestliže na základě smlouvy o půjčce vznikl manželovi závazek (např. vrátit věřiteli půjčené peníze), je nutné jej poměřit kritériem uvedeným v § 143 odst. 1 písm. b) obč. zák. č. 40/1964 Sb., tedy přiměřeností závazku majetkovým poměrům manželů. **Nelze ale**

tímto kritériem poměřovat celý závazkový vztah. Jestliže si jeden z manželů půjčil od svých rodičů 1 500 000 Kč s tím, že stejnou částku po určité době vrátí, těžko by bylo možné dojít k závěru, že celý závazkový vztah vybočuje z majetkových poměrů manželů. **Je to ale právě jednostranný závazek na vrácení peněžních prostředků, který tíží zavázaného manžela a který vzhledem ke své výši majetkové poměry překračuje.** V tom se projevuje ochrana druhého manžela, neboť závazek převzatý bez jeho souhlasu netvoří součást SJM; proto je z majetkového společenství vyloučen.

Současně se poukazovalo i na úpravu obsaženou v o. z. s tím, že se definice součástí SJM terminologicky liší. Podle § 710 písm. b) o. z. jsou totiž součástí společného jmění dluhy převzaté za trvání manželství, ledaže je převzal jen jeden z manželů bez souhlasu druhého, aniž by se jednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny. Občanský zákoník tedy výslovně vychází z toho, že součástí společného jmění není závazek v podobě závazkového právního poměru, ale pouze dluh, tj. pasivum jako povinnost dlužníka. V zákonem předpokládaném případě potom dluh není součástí společného jmění, ale jde o výlučné pasivum manžela, který ho převzal bez souhlasu druhého. Aktivem společného jmění zůstává podle § 709 odst. 1 o. z. zásadně vše, čeho nabyl jeden z manželů nebo čeho nabyli oba manželé společně za trvání manželství. Současná právní úprava tedy výslovně umožňuje „oddělit majetek od dluhu“.

**Při řešení uvedené otázky nakonec získalo převahu dosa-
vadní pojetí transformace vyjádřené v rozhodnutí velkého se-
nátu ve shora uvedených právních větech.**

Při řešení koncepce transformace tak převážilo její dosa-
vadní pojetí. Vznik dané otázky bývá spojován s R 57/70; je
ovšem k diskusi, zda není význam tohoto rozhodnutí pře-
ceňován, protože bylo přijato v době, kdy součástí bezpodí-
lového spoluvlastnictví závazky vůbec nebyly, a zákon sám
neupravoval žádným způsobem teorii transformace. Jak vý-
slovná úprava teorie transformace, tak i zakotvení závazků
jako součástí zákonného majetkového společenství manž-
elů jsou spojeny až se SJM a jeho úpravou provedenou záko-
nem č. 91/1998 Sb.

Je zajímavé, že při diskusi nad podstatou teorie trans-
formace v širším pojetí zaznívaly hlasy, které byly ochotné
vztáhnout oponentní pojetí teorie transformace na nabývá-
ní finančních prostředků a považovat dané řešení za sprá-
vedlivé, současně však takové pojetí odmítaly pro nabývání
jiných movitých či nemovitých věcí na základě právního jed-
nání, ve kterém vystupoval pouze jeden z manželů, a to tím
spíše, jestliže by úhrada kupní ceny byla provedena z pro-
středků tvořících SJM. Jestliže však mělo být výlučné vlast-
nictví odůvodněno existencí výlučného dluhu, nelze takové
odlišení provést a všechny případy nabývání majetku je nut-
né poměřovat stejným pravidlem. Takové pojetí také nako-
nec ve velkém senátě převážilo.

Přijaté řešení rovněž posiluje odpovědnost každého
z manželů za jednání, které bude v souladu se zákonem
a drží se tradičního konceptu rozsahu SJM. Současně vý-
slovně připouští – v rámci hledání spravedlivého řešení
při vypořádání – i možnost individuální okolnosti případů
zohlednit tak, aby celkové vypořádání odpovídalo rozum-
nému uspořádání právních poměrů. To však v žádném pří-
padě neznamená, že takové řešení budou volit soudy vždy,
pokud se v průběhu trvání SJM jeden z manželů zaváže
v rámci právního jednání způsobem, který povede k na-
bytí aktiv do SJM. Jestliže např. pouze jeden z manželů
uzavře kupní smlouvu na automobil, který užívá v průbě-
hu SJM pouze on sám a druhému z manželů jeho užívání
neumožní, a úhrada kupní ceny automobilu je provedena
z prostředků tvořících SJM, pak tyto typové případy nepo-
vedou soudy k závěru, že by manžel neměl nahradit vnos
ze společného majetku do jeho majetku výlučného (dlu-
hu), tím spíše, jestliže v době vypořádání společného jmě-
ní bude hodnota vozidla prakticky nulová, případně již vo-
zidlo nebude existovat.

Rozhodnutí bylo na zasedání občanskoprávního a ob-
chodního kolegia Nejvyššího soudu schváleno k publikaci
ve Sbirce soudních rozhodnutí a stanovisek (R 44/2021).
Oproti „bouřlivé“ diskusi vedené v rámci velkého sená-
tu již v rámci zasedání kolegia žádná další diskuse vedena
nebyla a k rozhodnutí nebyly uplatněny žádné připomín-
ky ani v rámci tzv. vnějšího připomínkového řízení. Na-
vazující judikatura dovolacího soudu z uvedeného rozhod-
nutí vychází (NS 22 Cdo 3304/2018, 22 Cdo 665/2021),
resp. se snaží myšlenky rozhodnutí velkého senátu rozvá-
dět (NS 22 Cdo 3187/2021) především konstatováním, že
samotné opatření majetku bez souhlasu druhého manžela
bez dalšího důvodem pro disparitu podílů není, a k tomu,
aby soud o tzv. spravedlivém řešení a rozumném uspořá-
dání právních poměrů uvažoval, musí k samotnému způso-
bu nabytí přistoupit ještě další individuální okolnosti, které
R 44/2021 v obecné rovině předpokládá s demonstrativním
uvedením případu, o jakou situaci může jít.

- ❖ Rozhodnutí zpracovali JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M.,
odborná asistentka na Katedře civilního práva Právnické fakulty
Masarykovy univerzity v Brně, a Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D.,
soudce Nejvyššího soudu.

PRONÁJEM

Plně vybavená advokátní kancelář
v Praze 1 – Malá Strana, v 1. podlaží domu
č.p. 369 Tržiště 7, 4 + 2 místnosti,
kuchyňský kout, WC, o celkové výměře 100 m².

Kontakt:
judrjanposl@gmail.com
judrirenaposlova@gmail.com

Ústavní soud:

Při určení nákladů řízení o zrušení výživného je nutné postupovat podle § 8 odst. 2 advokátního tarifu

Je-li veden spor o peněžité plnění v konkrétní pravidelné výši za určité časové období (byť není rozhodováno o přiznání plnění, nýbrž o jeho zrušení), v němž je celkovou spornou peněžitou částku možné zjistit jednoduchým početním úkonem, přičemž rozsudek o takové žalobě zahrnuje nejen řešení otázky existence práva a povinnosti (např. vyživovacího závazku), nýbrž i jeho výše, je postup, ve kterém je dána přednost použití § 8 odst. 2 před § 9 odst. 1 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, v souladu s právem na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ve spojení s právem na právní pomoc podle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a na ochranu vlastnického práva podle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

**Nález Ústavního soudu ze dne 15. 2. 2022,
sp. zn. IV. US 2108/21**

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Přerově bylo rozhodnuto, že vyživovací povinnost stěžovatele, stanovená dřívějším rozsudkem okresního soudu, přispívat vedlejší účastníci jako manželce od 31. 10. 2013 na její výživu částkou 15 000 Kč měsíčně, se s účinností od 20. 4. 2018 do zániku manželství účastníků dne 25. 5. 2019 snižuje na částku 5 000 Kč měsíčně, splatnou vždy od každého prvního dne v měsíci k rukám vedlejší účastnice (výrok I); ve zbývajících částech, domáhal-li se stěžovatel dalšího snížení výživného ve výši 5 000 Kč měsíčně s účinností od 20. 4. 2018 do 25. 5. 2019, se žaloba zamítá (výrok II); vedlejší účastnice je povinna zaplatit stěžovateli na náhradě nákladů řízení částku 63 618 Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku k rukám jeho zástupkyně (výrok III) a stěžovatel je povinen zaplatit České republice na účet okresního soudu soudní poplatek ve výši 9 000 Kč do 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku (výrok IV).

K odvolání stěžovatele rozhodl krajský soud, že se odvolání stěžovatele proti výroku I okresního soudu odmítá (výrok I); rozsudek okresního soudu se v napadeném výroku II mění tak, že povinnost stěžovatele platit vedlejší účastnici výživné manželky, stanovená předchozím rozsudkem okresního soudu, se ve zbývajících výši 5 000 Kč měsíčně s účinností od 20. 4. 2018 do 25. 5. 2019 zrušuje (výrok II); vedlejší účastnice je povinna nahradit stěžovateli k jeho rukám náhradu nákladů řízení před okresním soudem v částce 37 314 Kč, a to do 3 dnů od právní moci rozsudku (napadený výrok III), a vedlejší účastnice je povinna nahradit stěžovateli k jeho rukám náhradu nákladů odvolacího řízení v částce 600 Kč, a to do 3 dnů od právní moci rozsudku (výrok IV).

Ústavní stížností napadený výrok III odůvodnil krajský soud tak, že nelze přisvědčit názoru stěžovatele, že odměna za jeho právní zastoupení advokátkou měla být vypočtena jako pětinasobek ročního plnění (tj. 900 000 Kč) podle § 8 odst. 2 věty za středníkem vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“), ani podle § 8 odst. 2 věty před středníkem advokátního tarifu, jak to učinil okresní soud, nýbrž je nutné s odkazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 2016, sp. zn. 21 Cdo 3890/2015, podle kterého, domáhal-li se v soudním řízení vedeném o vyživovací povinnosti povinný vydání rozhodnutí o tom, že oprávněnému již právo na poskytování výživného nenáleží, jde o určovací žalobu, neboť v takovém případě není předmětem řízení plnění (výživné), ale pouze existence vyživovacího závazku, aplikovat § 9 odst. 1 advokátního tarifu.

Stěžovatel ve své ústavní stížnosti namítá, že krajský soud nesprávně použil podústavní právo, když posouzení, zda jde o přímo určitelnou hodnotu předmětu řízení, posuzoval nikoliv s ohledem na relevantní skutečnosti určité výše výživného a určité doby, za kterou mělo výživné vedlejší účastnici původně náležet, nýbrž s ohledem na typ žalobního petitu.

Nejvyšší soud v usnesení ze dne 16. 6. 2016, sp. zn. 21 Cdo 3890/2015, dospěl k závěru, podle kterého, jde-li o předmět řízení, který je „vymezen v žalobním návrhu, lze rozlišit několik druhů řízení o výživném pro zletilé dítě. Předně jde o žalobu, kterou se zletilé dítě domáhá toho, aby soud uložil rodičům povinnost poskytovat mu výživné. V tomto případě jde o žalobu na plnění (výživné) s tím, že pravomocný rozsudek o této žalobě v sobě zahrnuje řešení otázky existence práva a povinnosti (vyživovacího závazku). Žalobou na plnění se zahajuje také řízení, jehož předmětem je snížení nebo zvýšení výživného. Domáhal-li se však rodič, aby soud rozhodl o tom, že zletilému dítěti již právo na poskytování výživného nenáleží (tedy, že právo zletilého dítěte na výživné relativně zanik-

lo pro jeho schopnost samo se živit, nebo pro rozpor dalšího poskytování výživného s dobrými mravy), jde o určovací žalobu, neboť v takovém případě není předmětem řízení plnění (výživné), ale pouze existence vyživovacího závazku.“

Oproti tomu Ústavní soud již ve svém o usnesení sp. zn. III. ÚS 3514/13 konstatoval, že „nelze považovat za svévolné, pokud obecný soud použil při stanovení výše nákladů řízení § 8 odst. 2 advokátního tarifu hovořící o opětujičím se plnění, i když předmětem žaloby je návrh na zrušení onoho opětujičeho se plnění, tedy návrh na zrušení výživného, nikoli návrh na jeho stanovení, zvýšení či snížení“.

Ústavní soud následně ve svém usnesení sp. zn. III. ÚS 1551/16 tento svůj názor s odkazem na shora uvedené usnesení potvrdil a rozvedl, když v tehdejší věci zdůraznil, že „Krajský soud vycházel při výpočtu sazby mimosmluvní odměny zástupce vedlejšího účastníka za soudní řízení z tarifní hodnoty stanovené součtem opakujících se peněžitých plnění výživného, o které byl veden spor (§ 8 odst. 2 advokátního tarifu). Stěžovatelka svůj odlišný názor, dovolávající se aplikace § 9 odst. 1 advokátního tarifu (uvedené ustanovení se vztahuje na případy, kdy nelze hodnotu věci nebo práva vyjádřit v penězích nebo lze-li ji zjistit jen s nepoměrnými obtížemi), opírá o tvrzení, že v daném řízení nebylo předmětem peněžité plnění. Ústavní soud však považuje užití ust. § 8 odst. 2 advokátního tarifu krajským soudem za logické a přiléhavé. V dané věci byl totiž veden spor o peněžité plnění v konkrétní pravidelné výši (byť nebylo navrhováno přiznání daného plnění, ale jeho zrušení), a to za zcela určité časové období, tedy celkovou spornou peněžitou částku bylo možné zjistit jednoduchým početním úkonem. Ústavní soud proto nemá za to, že by zde krajský soud vybočil z mezí ústavnosti, resp. interpretoval a aplikoval právní normu extrémně nesprávně (srov. též usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 4. 2014, sp. zn. III. ÚS 3514/13).“

Těžiště věci spočívá v posouzení, zda lze jako ústavně konformnímu přisvědčit právnímu názoru Nejvyššího soudu, podle kterého, jde-li o náhradu nákladů řízení ve věcech návrhu na zrušení výživného, je nutné postupovat podle § 9 odst. 1 advokátního tarifu, neboť jde o určovací žalobu. To by znamenalo, že v takovém případě není předmětem řízení plnění (výživné), ale pouze určení existence vyživovacího závazku. Oproti tomu byl Ústavním soudem ústavně konformním shledán právní názor, že v takovém případě je nutné použít § 8 odst. 2 advokátního tarifu, jelikož je veden spor o peněžité plnění v konkrétní pravidelné výši (byť není navrhováno přiznání daného plnění, ale jeho zrušení), kdy celkovou spornou peněžitou částku je možné zjistit jednoduchým početním úkonem.

ÚS konstatoval, že z hlediska systematiky i díkce jednotlivých ustanovení advokátního tarifu je zřejmé, že § 9 odst. 1 advokátního tarifu je v jistém smyslu „zbytkové“ ustanovení, které se pro výpočet odměny použije v případech, kdy předmět právní pomoci není možné podřadit pod jiné ustanovení advokátního tarifu. Ústavní soud dává ve své rozhodovací praxi opakovaně najevo, že by toto ustanovení mělo být aplikováno až jako poslední možnost, kdy není možné posuzovanou věc podřadit pod žádné jiné ustanovení advokátního tarifu, a to dokonce i tehdy, kdy by se takové řešení nabízelo jako nejjednodušší možnost – např. v nálezu ze dne

4. 7. 2001, sp. zn. II. ÚS 598/2000, shledal, že „Nelze bez dalšího vycházet z tarifní hodnoty stanovené v případě věci či práv, které nelze vyjádřit v penězích nebo je lze zjistit jenom s nepoměrnými obtížemi, ale je třeba zkoumat, zda lze předmět právního úkonu ocenit, a v závislosti na tom stanovit i výši náhrady nákladů“. [obdobně též nálezy ze dne 15. 1. 2003, sp. zn. I. ÚS 712/01 (N 6/29 SbNU 41), ze dne 11. 6. 2009, sp. zn. II. ÚS 2811/08 (N 141/53 SbNU 747), ze dne 16. 3. 2010, sp. zn. II. ÚS 2886/07 (N 53/56 SbNU 571), či ze dne 24. 3. 2011, sp. zn. II. ÚS 538/10 (N 54/60 SbNU 671)]. Zjednodušeně řečeno, je-li předmětem řízení věc penězi ocenitelná, je třeba pro výpočet odměny použít primárně § 8 odst. 1 advokátního tarifu, nikoliv § 9 odst. 1 advokátního tarifu.

Opětujičím se plněními ve smyslu § 8 odst. 2 advokátního tarifu jsou typicky plnění vyživovací povinnosti na zletilé dítě (pro nezletilé srov. speciální úpravu v § 9 odst. 2 advokátního tarifu), případně právě (jako v nyní souzené věci) vyživovací povinnost na manželku. V právní praxi pak nečiní problém situace, je-li předmětem řízení zvýšení či snížení vyživovací povinnosti, kdy je pak tarifní hodnotou nikoliv plná výše výživného, ale pouze rozdíl mezi výživným stávajícím a požadovaným, který je také předmětem řízení. K tomu srov. např. rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 4. 2000, sp. zn. 6 Co 872/2000, podle kterého „Je-li požadováno zvýšení výživného zletilého dítěte na dobu neurčitou, je tarifní hodnota pětinasobek hodnoty ročního plnění, kterým je rozdíl mezi dosavadním a nově požadovaným výživným, nikoliv celá výše požadovaného výživného. Právní pomoc se týká pouze tohoto rozdílu.“

Na základě výše uvedeného lze uzavřít, že ústavně konformním je výklad advokátního tarifu (§ 8 odst. 2 a § 9 odst. 1), podle kterého, domáhá-li se jedna osoba žalobou, aby soud rozhodl o tom, že druhé osobě již právo na poskytování výživného nenáleží, jde o žalobu na plnění (výživné), avšak s tím, že pravomocný rozsudek o této žalobě v sobě zahrnuje nejen řešení otázky existence práva a povinnosti (vyživovacího závazku), nýbrž i jeho výše. Je-li proto veden spor o peněžité plnění v konkrétní pravidelné výši (byť není rozhodováno o přiznání daného plnění, ale o zrušení výživného), a to za určité časové období, kdy je celkovou spornou peněžitou částku možné zjistit jednoduchým početním úkonem, je postup, ve kterém je dána přednost použití § 8 odst. 2 advokátního tarifu, v souladu s právem na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny ve spojení s právem na právní pomoc podle čl. 37 odst. 2 a na ochranu vlastnického práva podle čl. 11 odst. 1 Listiny.

Pro úplnost je pak možné dodat, že právní úprava samozřejmě počítá i se situacemi, kdy by výše naznačený názor byl z hlediska konkrétních okolností souzené věci neudržitelný a pro neúspěšného účastníka např. až ekonomicky likvidační. Pak obecný soud může bezpochyby za splnění zákonem daných podmínek zvážit i v takové situaci aplikaci § 150 o. s. ř. Tím však Ústavní soud nijak nepředikuje další posouzení věci obecnými soudy v nyní posuzované věci.

Z uvedených důvodů proto Ústavní soud podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti vyhověl a napadený výrok III rozsudku krajského soudu podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil.

♣ Red.

Nejvyšší správní soud:

Vymáhání pohledávek státu, které vzešly z rozhodovací činnosti soudů

Soud vykonává ve vztahu k peněžitém plněním, která vznikají účastníkům v souvislosti se soudním řízením, dvojí různou pravomoc. Jednak rozhoduje o jejich uložení (snížení, prominutí, splatnosti atd.), a to jako orgán moci soudní, jednak provádí správu jejich placení či vymáhání, což činí jakožto správní orgán.

Spor mezi soudem a celním úřadem o pravomoc vymáhat pohledávky státu, které vzešly z rozhodovací činnosti soudů (např. soudní poplatek, náhradu státem zaplaceného svědečného či pořádkovou pokutu), není kompetenčním sporem podle § 1 odst. 1 písm. a) zákona o rozhodování některých kompetenčních sporů.

Usnesení zvláštního senátu zřízeného podle zák. č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, ze dne 16. 9. 2021, č. j. Konf 11/2020-17

K věci:

Návrhem doručeným 2. 9. 2020 zvláštnímu senátu zřízenému podle zákona o některých kompetenčních sporech se předseda Krajského soudu v Plzni domáhal, aby zvláštní senát rozhodl spor o pravomoc podle § 1 odst. 1 písm. a) uvedeného zákona. Spor vznikl mezi ním a Celním úřadem Plzeňského kraje ve věci vymáhání soudních pohledávek.

Krajský soud v Plzni uložil usnesením č. j. C 36967/RD7/KSPL, Fj 1078/2019/KSPL, společnosti StavPalsir, s. r. o., povinnost uhradit soudní poplatek za úkon zápisu údajů o skutečném majiteli do evidence skutečných majitelů ve výši 1 000 Kč dle zákona o soudních poplatcích, položky 24A Sazebníku soudních poplatků. Rozsudkem č. j. 46 Cm 27/2013-261 uložil společnosti Riediger, Spálenka & Partners, s. r. o., povinnost uhradit dle § 148 odst. 1 o. s. ř. státem hrazené náklady řízení – svědečné ve výši 2 672 Kč. Usnesením č. j. 41 Cm 156/2013-17 uložil panu L. Š. dle § 53 odst. 1 o. s. ř. povinnost uhradit pořádkovou pokutu ve výši 3 000 Kč. Žádá z těchto částek nebyla ani na výzvu uhrazena.

Krajský soud se obrátil přípisem č. j. Spr 1682/2019-3 na Celní úřad Plzeňského kraje s žádostí o vymození uložených plnění. Svou žádost odůvodnil odkazem na § 161 daňového řádu, který upravuje dělenou daňovou správu. Na soudního exekutora se neobrátil proto, že se jedná o drobné nároky a náklady na vymáhání by překročily jejich hodnotu, což odporuje judikatuře Ústavního soudu.

Celní úřad pro Plzeňský kraj odmítl svou pravomoc tyto pohledávky vymáhat. Uvedl, že celní orgány nejsou k vymáhání uvedených plnění „kompetentní“. Celní úřady sice vykonávají správu placení plnění v rámci dělené správy, ale nevymáhají veškerá plnění, na která dopadá daňový řád. **Soud je správcem daně a má jím uložená plnění vymoci sám.**

Následně se krajský soud obrátil na Ústavní soud s návrhem na řešení kompetenčního sporu mezi ním a celním úřadem. Ústavní soud však návrh odmítl usnesením ze dne 23. 6. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 20/19. Uvedl, že k řešení kompetenčního sporu mezi soudem a správním orgánem je příslušný zvláštní senát (odst. 17 citovaného usnesení).

Krajský soud v Plzni, jednající svým předsedou, poté podal zvláštnímu senátu návrh na řešení negativního kompetenčního sporu mezi ním a celním úřadem.

Zvláštní senát návrh odmítl.

Z odůvodnění:

Při řešení vzniklého sporu o pravomoc se zvláštní senát řídil následující úvahou:

Dle zákona o některých kompetenčních sporech „se postupuje při kladných nebo záporných kompetenčních sporech o pravomoc nebo věcnou příslušnost [...], jehož stranami jsou: a) soudy a orgány moci výkonné, územní, zájmové nebo profesní samosprávy, b) soudy v občanském soudním řízení a soudy ve správním soudnictví“. Takto vymezené kompetenční spory projednává a rozhoduje zvláštní senát, který rozhodne, kdo je příslušný ve věci vydat rozhodnutí. Esenciální podmínkou pro to, aby byla dána pravomoc zvláštního senátu, je tedy existence kompetenčního sporu ve smyslu zákona o některých kompetenčních sporech.

Ústavní soud má pravdu, že **zvláštní senát rozhoduje spory mezi soudy a správními orgány. V projednávané věci se však o takovou věc nejedná z důvodů uvedených níže.**

Účelem zákona o některých kompetenčních sporech je řešit spory mezi soudy a orgány moci výkonné, územní, zájmové nebo profesní samosprávy dle § 1 odst. 1 písm. a) tohoto zákona a spory mezi civilními a správními soudy dle § 1 odst. 1 písm. b) téhož zákona. Písm. a) a b) představují relativně samostatné pravomoci zvláštního senátu se samostatným historickým vývojem.

Písm. b) je reakcí na vznik správních soudů a před 1. 1. 2003 nebylo v právním řádu nutné. Písm. a) navazuje na roz-

hodovací činnost vrchních soudů dle § 8a o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2002. Provádí čl. 87 odst. 1 písm. k) Ústavy, dle kterého „*Ústavní soud rozhoduje spory o rozsah kompetencí státních orgánů a orgánů územní samosprávy, nepřísluší-li podle zákona jinému orgánu.*“ Zvláštním zákonem je pak právě zákon o některých kompetenčních sporech. Tato pravomoc má tedy ústavněprávní dimenzi; jde o spory mezi soudy a správními orgány jako představiteli dvou rozdílných mocí ve státě, moci soudní a moci výkonné.

S ohledem na závažnost dělby moci jako hodnoty demokratického právního státu je dle zvláštního senátu nutné zkoumat nejen označení orgánu, který by měl vystupovat jako strana kompetenčního sporu, ale rovněž pravomoc, kterou v dané věci vykonával (měl vykonávat), resp. zkoumat, z pozice které části státní moci jednal (měl jednat). Není přípustné, aby pouhé označení spořičího se státního orgánu mohlo být určující pro pravomoc rozhodovat takto významné kompetenční spory. Při opačném závěru by pravomoci zvláštního senátu nemusely podléhat spory, které by dle smyslu a účelu své existence rozhodovat měl, a naopak by musel rozhodovat spory, které mu dle smyslu a účelu jeho zřízení nepřísluší. Zvláštní senát se proto zabýval tím, **kdo je stranou kompetenčního sporu a v jaké pozici zde vystupuje.**

Obě strany sporu ve věci poukazují na úpravu dělené daňové správy. Dělená daňová správa může nastat ve dvou případech. Prvním z nich je situace, kdy je orgánem veřejné moci, jenž není správcem daně, uložena určitá platební povinnost osobě, která není daňovým subjektem (§ 161 odst. 1 daňového řádu). K uložení této peněžité povinnosti došlo na základě „nedaňového“ zákona. Jde o tzv. procesní dělenou správu, neboť orgán, který peněžité plnění uložil, vybírá, vymáhá a eviduje toto peněžité plnění a při úkonech v rámci výběru, vymáhání či evidenci plnění používá daňový řád. Tento orgán veřejné moci má postavení, jako by byl správcem daně, a osoba, která je povinna toto plnění hradit, má pak postavení obdobné daňovému subjektu. Toto peněžité plnění se rovněž považuje za daň. Druhá situace je upravena v § 161 odst. 3 daňového řádu; jde o tzv. dělenou správu věcnou, neboť při ní dochází k přesunu kompetence z „původního“ orgánu veřejné moci, který peněžité plnění uložil, na orgán veřejné moci, který ji bude spravovat (vymáhat, vybírat a evidovat; O. Lichnovský a kol.: Daňový řád, 4. vydání, C. H. Beck, Praha 2021, komentář k § 161).

Podstatou dělené správy je rozlišení tří fází – 1. ukládání plnění, které končí okamžikem právní moci rozhodnutí orgánu veřejné moci, který není správcem daně, o uložení plnění (nevznikla-li platební povinnost *ex lege* – viz § 161 odst. 1 *in fine* daňového řádu); 2. vybírání uloženého plnění (inkaso dobrovolného splnění uložené peněžité sankce) a 3. vymáhání uloženého plnění v případě, že povinný subjekt ve lhůtě splatnosti svou povinnost nesplnil. V případě dělené správy plnění ukládá orgán, který není správcem daně, ale v další fázi procesu buď též orgán, nebo jiný státní orgán (zpravidla obecný správce daně) postupuje podle procesních daňových předpisů a vybírající nebo vymáhající orgán má již procesní postavení správce daně (usnesení zvláštního senátu ze dne 23. 12. 2016, č. j. Konf 32/2015-11).

Zvláštní senát si je vědom jedinečnosti vztahu soudu jakožto orgánu moci soudní a státní správy soudů. Vztah soudu

a jeho správy je specifický v tom, že se jejich činnost v jednotlivých fázích správy poplatků může prolínat, neboť správa jako pomocný aparát soudu vytváří soudu podmínky k řádnému výkonu soudnictví [§ 118 odst. 1 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (dále jen „zákon o soudech a soudcích“)]. Obecně zvláštní senát vychází z toho, že o výši a splatnosti peněžitých plnění uložených soudy na základě procesních předpisů musí rozhodovat nezávislé soudy v rámci své soudní pravomoci, a to i ve fázi placení. V usnesení ze dne 12. 3. 2015, č. j. Konf 2/2014-17, č. 3226/2015 Sb. NSS, pak zvláštní senát uvedl, že „*podá-li účastník řízení před soudem žádost o „posečkání“ s placením soudního poplatku nebo žádost o „rozložení úhrady soudního poplatku na splátky“, je k vydání rozhodnutí o takové žádosti příslušný soud, nikoli správa soudu (předseda soudu).*“

Dle § 13 odst. 2 zákona o soudních poplatcích se při správě placení poplatků (první z pohledávek krajského soudu) „*postupuje podle daňového řádu, pokud nestanoví tento zákon jinak.*“ Dle § 8 odst. 1 citovaného zákona vykonává správu placení poplatků „*příslušný soud nebo správa soudu.*“ V problematice soudních poplatků je nutné rozlišovat dvě oblasti. První z nich je rozhodování ve věcech poplatků či osvobození od nich, které náleží do rozhodovací pravomoci poplatkového soudu jako soudního orgánu, a na straně druhé správa placení poplatků, která je sice prováděna tímž soudem, nicméně ve zcela odlišném režimu, kdy soud vystupuje jako správce daně v rámci dělené správy. Do této druhé skupiny náleží vybírání poplatků či jejich vymáhání. O těchto úkonech sice rozhoduje „soud“ (resp. správa soudu), ovšem nikoli v rámci výkonu rozhodovací pravomoci, nýbrž v postavení specifického správce daně (J. Večeřa: Zákon o soudních poplatcích a předpisy související, Komentář, Wolters Kluwer, Praha 2015, komentář k § 8).

Dle § 17 zákona o soudních poplatcích kontrolují u soudů Ministerstvo financí, finanční úřady a Ministerstvo spravedlnosti, zda se poplatky vybírají ve správné výši, řádně a včas; finanční úřady kontrolují též poplatky vrácené z účtu soudu. Jednoznačně jde tedy o činnost správní, kterou provádí státní správa soudu. Bylo by zcela nepřípustné, aby soudní činnost v rámci soudní pravomoci kontrolovaly ministerstva či finanční úřady (tj. správní orgány). **Vymáhání soudních poplatků je správní činností.**

Dle § 53 odst. 3 o. s. ř. připadají pořádkové pokuty (třetí pohledávka krajského soudu) státu; pro vymáhání pořádkové pokuty se uplatní postup stanovený daňovým řádem. Rovněž u pořádkové pokuty je třeba rozlišit mezi rozhodováním o jejím uložení a prominutí, které přísluší soudní moci a činí je soud v rámci soudní pravomoci, a správou placení pořádkové pokuty. Při vymáhání postupuje soud dle daňového řádu v pozici specifického správce daně. Vystupuje zde správa soudu jakožto správní orgán; **vymáhání pořádkové pokuty je správní činností.**

Dle § 148 odst. 1 o. s. ř. má stát „*podle výsledků řízení proti účastníkům právo na náhradu nákladů řízení, které platil*“ (druhá pohledávka krajského soudu); v projednávané věci jde o státem zaplacené svědecké. Dle odst. 4 téhož ustanovení se pro vymáhání pohledávek uplatní postup stanovený daňovým řádem. Soud zde postupuje jako správce daně (poplatku) dle daňového řádu (J. Jirsa a kol.: Občanské soudní řízení, 2. část, Soudcovský komentář, Wolters Kluwer, Pra-

ha 2019, komentář k § 148). U práva státu na náhradu zaplaceného svědeckého je tedy také třeba rozlišit mezi rozhodováním o jejím uložení, které přísluší soudní moci a činí je soud v rámci soudní pravomoci, a správou jejího placení. **Vymáhání náhrady nákladů řízení státu je správní činností.**

Z uvedeného plyne, že **při správě pořádkové pokuty, soudního poplatku i státem zaplaceného svědeckého nejde o výkon soudní pravomoci. Krajský soud zde vystupuje v pozici správce daně, za kterého jedná jeho předseda jakožto orgán státní správy soudu** dle § 119 odst. 2 zákona o soudech a soudcích. U pojmu soud je nutné v projednávané problematice rozlišovat pojetí v užším a širším smyslu. Přitom se za soud v užším smyslu považuje samotný výkon soudní moci dle čl. 81 Ústavy, kdy soudní moc vykonávají soudci v senátech nebo jako samosoudci (čl. 94 odst. 1 Ústavy); pojetí soudu v širším smyslu zahrnuje jak výkon soudní moci, tak i správu soudu (usnesení zvláštního senátu č. j. Konf 2/2014-17).

Soud v širším smyslu má pravomoc jakožto správce daně spravovat placení soudního poplatku, náhrady státem zaplaceného svědeckého i pořádkové pokuty. K uložení předmětných povinností došlo na základě „nedaňového“ zákona. Soud, který peněžitá plnění uložil, je vybírá, vymáhá a eviduje a při těchto úkonech používá daňový řád. Ve věci jde o procesní dělenou správu.

Argumentace obou stran kompetenčního sporu týkající se dělené správy podporuje závěr, že jde o spor mezi správními orgány v rámci správy daní. Dále lze uvést, že krajský soud vede věc v evidenční pomůcce Spr, která se dle § 238 odst. 1 Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, týká agendy správy soudu. Za soud podal návrh jeho předseda, který vykonává státní správu soudu. Sám navrhovatel tedy věc považuje za státní správu soudu.

V projednávané věci vystupoval soud jako správní orgán. Jednal za něj jeho předseda jako představitel státní správy soudu, nikoli jako soudce. Věc se ani zprostředkovaně netýkala výkonu soudní moci jako takové, což ji odlišuje od věcí řešených v nálezech Ústavního soudu ze dne 12. 12. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 17/06, č. 222/2006 Sb. ÚS (uplatnění tzv. sdílené pravomoci mezi předsedkyní Nejvyššího soudu a ministrem spravedlnosti), a ze dne 12. 9. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 87/06, č. 139/2007 Sb. ÚS (spor předsedkyně Nejvyššího soudu s prezidentem republiky o jmenování místopředsedy Nejvyššího soudu). Ve věci jde o spor mezi soudem, který vystupuje v pozici správce daně (jako správní orgán), a celním úřadem. **Nejde o spor mezi soudem jako součástí moci soudní a správním orgánem jako představitelem moci výkonné. Spor je zde mezi dvěma správními orgány. K projednávání takových sporů není zvláštní senát příslušný, a proto musí návrh odmítnout.**

Na okraj zvláštní senát uvádí, že je mu známa Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 19. 12. 2012, o vymáhání pohledávek. Instrukce upravuje dva způsoby vymáhání soudních pohledávek. Soud je může vymoci sám, nebo prostřednictvím soudního exekutora. Za vymáhání pohledávek je dle instrukce odpovědný předseda krajského soudu; za pohledávky jsou dle § 1 odst. 4 citované instrukce výslovně označeny pohledávky ze soudních poplatků, pohledávky z nákladů civilního řízení včetně svědeckého a pohledávky z pořádkových pokut z civilního řízení. Instrukci vydalo Minister-

stvo spravedlnosti jako ústřední orgán státní správy soudů dle § 119 odst. 1 zákona o soudech a soudcích. Dále zvláštní senát upozorňuje, že se problematikou dělené daňové správy zabýval Nejvyšší správní soud např. v rozsudcích ze dne 15. 9. 2016, č. j. 9 Afs 128/2016-39, č. 3485/2016 Sb. NSS, a ze dne 31. 7. 2015, č. j. 8 As 143/2014-47, a jeho závěry by mohly být pro další řešení nyní projednávané věci relevantní.

Vzhledem k uvedeným skutečnostem nejsou v projednávané věci splněny podmínky řízení o kompetenčním sporu, proto zvláštní senát podaný návrh odmítl [§ 4 zákona o některých kompetenčních sporech a § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s.].

Komentář:

Komentované rozhodnutí zvláštního senátu posuzovalo návrh předsedy Krajského soudu v Plzni na řešení sporu mezi ním a Celním úřadem Plzeňského kraje. **Zvláštní senát dospěl k závěru, že o kompetenční konflikt nejde, neboť v řešené věci, kde šlo o vymáhání soudního poplatku, vystupuje soud jako správní orgán, a nemůže tedy vzniknout mezi ním jako správním orgánem a celním úřadem jako správním orgánem kompetenční spor.**

Zvláštní senát se v rozhodnutí zabýval postavením soudu v případě rozhodování o soudním poplatku na jedné straně a vybírání soudního poplatku na straně druhé. Zatímco v prvním případě se předpokládá subsidiární použití občanského soudního řádu a jedná se zde o výkon soudní pravomoci, v případě správy poplatků (stejně tak i pořádkových pokut nebo zaplaceného svědeckého) se uplatní obecná úprava daňového řádu. Hranice mezi těmito předpisy odpovídá konstrukci procesní dělené správy ve smyslu § 161 a násl. daňového řádu (R. Walter: Zákon o soudních poplatcích, Komentář, C. H. Beck, Praha 2012). Podle odst. 1 tohoto ustanovení platí, že „*k dělené správě dochází, je-li rozhodnutím orgánu veřejné moci, který není správcem daně, vydaným při výkonu veřejné moci, uložena platební povinnost k peněžitému plnění určenému do veřejného rozpočtu a postupuje-li se při jeho placení podle tohoto zákona nebo podle jeho jednotlivých ustanovení. To platí i tehdy, pokud vznikla platební povinnost k peněžitému plnění určenému do veřejného rozpočtu přímo ze zákona bez vydání rozhodnutí.*“ V odst. 2 je dále uvedeno, že „*orgán veřejné moci, věcně příslušný ke správě placení peněžitého plnění podle odstavce 1, je v tomto rozsahu správcem daně. Osoba povinná k placení tohoto peněžitého plnění má stejná práva a povinnosti jako daňový subjekt při placení daní.*“ Podle odst. 3 pak „*k dělené správě rovněž dochází, jestliže zákon stanoví, že ke správě placení peněžitého plnění je příslušný jiný správní orgán než orgán veřejné moci, který platební povinnost k peněžitému plnění uložil.*“

Pro srovnání lze uvést, že koncept „dvojitý“ postavení soudu v poplatkovém právu je známý i zahraničním právním úpravám – např. podle německého práva vybírá a vymáhá soudní poplatky „pokladna soudu“ (*Gerichtskasse*), která má oprávnění příslušného vykonávacího úřadu (§ 6 odst. 1 č. 1, odst. 2 ve spojení s § 2 odst. 1 věty 1 Justizbeitragsordnung).

- ❖ Rozhodnutí zpracovali JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M., odborná asistentka na Katedře civilního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, a Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu.

Evropský soud pro lidská práva:

K oceňování handicapovaných a nehandicapovaných sportovců

Odlišné zacházení s handicapovanými a nehandicapovanými sportovci při jejich oceňování za dosažené sportovní výkony je v rozporu se všeobecným zákazem diskriminace.

Rozsudek ESLP ve věci *Negovanović a ostatní proti Srbsku* ze dne 25. 1. 2022, stížnost č. 29907/16 a 3 další

Shrnutí fakt:

Stěžovatelé, čtyři vrcholoví hráči v šachu, vyhráli v letech 1961 až 1992 řadu medailí za bývalou Jugoslávii v rámci národního týmu na šachových olympiádách pro nevidomé. V roce 2006 Srbsko přijalo dekret o odměnách a uznání za sportovní úspěchy, který zavedl systém oceňování a odměňování na celostátní úrovni, jenž zahrnoval udělování čestných diplomů, výplatu doživotních měsíčních peněžitých dávek a jednorázových peněžitých odměn. Podle tohoto dekretu sportovci a hráči, státní příslušníci Republiky srbské, kteří získali medaili jako členové národního týmu Jugoslávie nebo Státního svazu Srbska a Černé Hory nebo národního týmu Republiky srbské na olympijských hrách, paralympijských hrách, šachové olympiádě nebo na mistrovství světa nebo Evropy v olympijském sportu nebo kteří jsou držitelé světových rekordů v takové disciplíně, stejně jako jejich trenéři, pokud jsou státními příslušníky Republiky srbské, mají nárok na „národní ocenění za zásluhy ve sportu“.

V roce 2007 Srbská šachová federace doporučila, aby několik hráčů v šachu, kteří vyhráli medaile v mezinárodních soutěžích, včetně stěžovatelů, byli navrženi vládě jako kandidáti pro udělení národních sportovních ocenění. Avšak na rozdíl od ostatních hráčů v šachu, kteří nebyli zrakově postižení a kteří dosáhli obdobných sportovních úspěchů, stěžovatelé nebyli navrženi vládě Ministerstvem pro vzdělání a sport. Srbská federace nevidomých proto oslovila toto ministerstvo, aby zacházelo s nevidomými šachovými hráči stejně jako s jinými sportovci a šachisty, ať zdravotně postiženými, či nikoliv, kteří dosáhli stejných nebo obdobných sportovních úspěchů. V roce 2009 Srbská šachová federace a stěžovatelé zaslali ministerstvu další naléhavé žádosti. Ministerstvo však poté informovalo stěžovatele, že nesplňují zákonné podmínky stanovené v dekretu o odměnách a uznání za sportovní úspěchy, a že tudíž nemohli být vládě navrženi.

Nevidomí šachisté proto podali civilní žalobu pro diskriminaci proti Srbské republice, ve které se mimo jiné

domáhali náhrady škody. Prvoinstanční soud žalobě vyhověl a žalobcům přiznal nárok na náhradu škody, přičemž konstatoval, že žalobci měli nárok na čestný diplom a na doživotní měsíční peněžité dávky, a nařídil, aby jim byla vyplacena jednorázová peněžité odměna za jejich sportovní úspěchy. Odvolací soud však rozsudek soudu první instance zrušil a nařídil opětovné projednání věci. Ohledně nároků na ocenění na základě dekretu o odměnách a uznání za sportovní úspěchy se odvolací soud prohlásil za nepřislušný, jelikož se dle jeho mínění jedná o otázky správní povahy, o nichž nepřisluší civilnímu soudu rozhodovat. Soud první instance posléze rozhodl opět ve prospěch nevidomých šachistů, konstatoval, že byli diskriminováni, a přiznal každému z nich náhradu škody ve výši cca 4 870 eur a náhradu nákladů řízení. Odvolací soud rozsudek opětovně zrušil, přičemž uvedl, že šachová olympiáda pro nevidomé není uvedena mezi sportovními soutěžemi v dekretu o odměnách a uznání za sportovní úspěchy a že v každém případě měli žalobci podat správní žalobu ke správnímu soudu, což však neučinili. Kasační soud zamítl podané dovolání a uvedl, stejně jako odvolací soud, že šachová olympiáda pro nevidomé není uvedena mezi sportovními soutěžemi v dekretu o odměnách a uznání, a dále že žádný nevidomý šachista ocenění neobdržel, což dle kasačního soudu znamená, že nedošlo k rozdílnému zacházení mezi nevidomými šachisty navzájem. Nevidomí šachisté podali ústavní stížnost, která byla v roce 2015 zamítnuta s odůvodněním, že stěžovatelé nebyli diskriminováni, jelikož nezískali medaile v soutěžích, jež by byly uvedeny v dekretu o odměnách a uznání za sportovní úspěchy.

Předmět stížnosti:

Stěžovatelé namítali, že byli diskriminováni vnitrostátními orgány, jelikož jim na rozdíl od ostatních sportovců a šachistů bez zrakového postižení, kteří dosáhli obdobných sportovních úspěchů, byl upřen nárok na určitou finanční odměnu (doživotní měsíční peněžité dávky a jednorázové peněžité odměny). Rovněž namítali, že došlo k zásahu do jejich dobré pověsti, jelikož neobdrželi čestný diplom. Tyto stížnosti byly komunikovány srbské vládě jako namítaný zásah do práva garantovaného čl. 14 Úmluvy (zákaz diskriminace) ve spo-

jeni s čl. 8 Úmluvy (právo na respektování soukromého a rodinného života) a čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě (právo na ochranu majetku), a dále jako zásah do práva garantovaného čl. 1 Protokolu č. 12 k Úmluvě (všeobecný zákaz diskriminace).

Rozhodnutí ESLP:

ESLP se zabýval předloženými stížnostmi pouze z hlediska požadavků čl. 1 Protokolu č. 12 k Úmluvě. Zdůraznil, že státy mají poměrně úzký prostor pro uvážení při zavádění odlišného zacházení s osobami s postižením do vnitrostátní legislativy. Připomněl, že jak doporučení Parlamentního shromáždění Rady Evropy 1592 (2003) „k plné sociální inkluzi osob s postižením“, tak Úmluva o právech osob s postižením zdůrazňují potřebu chránit osoby s postižením před diskriminačním zacházením. S tím dle ESLP souvisí povinnost státu umožnit, aby osoby s postižením měly příležitost plně uplatnit svá práva, přičemž porušení této povinnosti zakládá jejich diskriminaci (*Enver Šahin proti Turecku*, § 67-69; *Çam proti Turecku*, § 65-67; *G. L. proti Itálii*, § 60-66).

ESLP dále připomněl několik zásad, které formuloval a které se vztahují k danému případu: 1. význam pojmu „diskriminace“ je v čl. 1 Protokolu č. 12 a v čl. 14 Úmluvy shodný (k ustálenému výkladu pojmu „diskriminace“ viz *Sejdić a Finci proti Bosně a Hercegovině*, § 55; *Napitnik proti Rumunsku*, § 69); 2. principy stanovené v judikatuře ESLP k čl. 14 Úmluvy jsou použitelné rovněž na případy, ve kterých je namítáno porušení čl. 1 Protokolu č. 12 k Úmluvě; 3. diskriminaci ve smyslu čl. 14 Úmluvy, včetně diskriminace na základě zdravotního postižení, mohou založit pouze rozdíly v zacházení na základě identifikovatelné charakteristiky nebo „statusu“ [viz *Fabián proti Maďarsku* (GC), § 113; *Glor proti Švýcarsku*, § 80]; 4. problém může z hlediska čl. 14 Úmluvy nastat, pokud existuje rozdílné zacházení s osobami v analogických nebo relevantně obdobných situacích [viz *Molla Sali proti Řecku* (GC), § 133] – takové rozdílné zacházení je diskriminační, pokud nemá žádné objektivní a rozumné odůvodnění, nebo jinými slovy, pokud nesleduje legitimní cíl nebo pokud neexistuje rozumný vztah přiměřenosti mezi použitými prostředky a cílem, jehož má být dosaženo; 5. pokud stěžovatel prokáže rozdílné zacházení, je na vládě, aby prokázala,

že takové rozdílné zacházení bylo oprávněné [viz *Molla Sali proti Řecku* (GC), § 137; *Vallianatos a další proti Řecku* (GC), § 85].

Dle mínění ESLP, **pokud se srbské orgány rozhodly zavést systém oceňování a odměňování za sportovní úspěchy, měly tak učinit způsobem, který je v souladu s požadavky čl. 1 Protokolu č. 12 k Úmluvě.** Srbské orgány neprokázaly, z jakých důvodů měly být medaile, které získali stěžovatelé – nevidomí šachisté, méně významné než obdobné medaile, které obdrželi ostatní sportovci bez zrakového postižení. ESLP poznamenal, že prestiž sportovní hry (a sportu jako takového) by neměla být závislá na tom, zda ji praktikují osoby se zdravotním postižením, či bez něho. Dotčený dekret o odměnách a uznání za sportovní úspěchy staví olympijské a paralympijské hry na stejnou úroveň, a tudíž podle tohoto dekretu si sportovní úspěchy handicapovaných a nehandicapovaných sportovců zaslouhují rovnocenné uznání. Argument srbské vlády, že je nutné rozlišovat mezi olympijskými a neolympijskými sporty, dle ESLP není relevantní, neboť ani šachová olympiáda pro zdravotně nepostížené sportovce, která je uvedena mezi sportovními soutěžemi v dekretu o odměnách a uznání za sportovní úspěchy, ani šachová olympiáda pro nevidomé, která mezi sportovními soutěžemi ve stejném dekretu uvedena není, nebyly součástí olympijských nebo paralympijských her.

ESLP uzavřel, že v daném případě nebyly dány objektivní a rozumné důvody pro to, aby s nevidomými šachisty bylo zacházeno odlišným způsobem na základě jejich zdravotního postižení, a že tudíž došlo k porušení čl. 1 Protokolu č. 12 k Úmluvě.

ESLP rozhodl, že Srbská republika je povinna uhradit každému ze stěžovatelů spravedlivé zadostiučinění za utrpenou nepeněžitou újmu ve výši 4 500 eur. Ohledně peněžité újmy ESLP rozhodl, že stěžovatelům mají být vyplaceny finanční dávky a/nebo odměny, na které by měli nárok jako nehandicapovaní šachisté, kteří získali za Jugoslávii stejné medaile na šachové olympiádě pro nehandicapované šachisty.

✦ Rozhodnutí zpracovala Mgr. VLADIMÍRA PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Ph.D., LL.M., odborná asistentka na Katedře mezinárodního práva Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni.

Glosa:

K rozhodnutí NS ohledně absolutní ochrany relativních práv (pohledávek)

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2021, sp. zn. 23 Cdo 3320/2020

I. Východisko a popis skutkového stavu

Dne 30. 8. 2021 vydal Nejvyšší soud (NS) ve věci vedené pod sp. zn. 23 Cdo 3320/2020 rozsudek, v němž se zabýval problematikou absolutní ochrany relativních majetkových práv, tedy práv obligačních (pohledávek). Je vhodné upozornit na to, že v judikatuře NS jde, pokud je nám známo, o první rozhodnutí řešící v poměrech o. z. otázku absolutní ochrany obligačních práv (resp. meze této ochrany), konkrétně otázku náhrady škody způsobené zásahem třetí osoby do relativního práva (pohledávky) poškozeného v režimu § 2910 o. z. (dále uváděné odkazy na příslušná ustanovení jsou odkazy na o. z., neplatí-li z kontextu něco jiného). Je potěšující, že NS se při formulování svých závěrů (s nimiž lze souhlasit) opřel o recentní názory právní doktríny; některé relevantní literární výstupy však bohužel opomněl.¹

II. Skutkový stav, rozhodnutí soudu prvního stupně a soudu odvolacího

Soudy obou stupňů vyšly ze zjištění, že žalobkyně (AGRO FOLIJA, d. o. o.) vstoupila do obchodního vztahu se společností Silas plast, s. r. o., s níž komunikovala prostřednictvím e-mailu, jímž obdržela též zálohovou fakturu na 19 360 eur. Následně dostala e-mail, jenž navozoval dojem, že jde o zprávu od zaměstnance společnosti Silas plast, s. r. o. (avšak obsahoval doménové koncovky „ml“ a „cf“ namísto „eu“), jehož součástí byla informace o změně účtu a falešná zálohová faktura. Na základě tohoto e-mailu žalobkyně převedla ze svého účtu 19 360 eur, tj. částku určenou pro Silas plast, s. r. o., na účet uvedený na falešné zálohové faktuře, což byl účet klienta žalované (žalovanou byla Raiffeisenbank, a. s.). Z částky 19 360 eur bylo okamžitě odesláno 19 200 eur na účet v Nigérii.

Žalovaná přitom klientovi zřídila účet přesto, že jí byly předloženy zjevně nevěrohodné listiny (nabídka práce, pracovní smlouva, vyúčtování elektřiny), na tento účet před platbou ze strany žalobkyně byly provedeny tři jiné příchozí platby,

přičemž připsané částky byly okamžitě téměř celé dále převedeny na účet v Nigérii. Na základě pozdějšího pokusu jiného klienta o zřízení účtu u žalované za předložení obdobných listin začala žalovaná (po odeslání platby 19 200 eur) dříve zřízený účet svého klienta prověřovat, následně jej zablokovala (se zůstatkem 243,37 eur) a nahlásila podezřelý obchod podle zákona AML; poté bylo proti klientovi zahájeno trestní stíhání a policie rozhodla o vydání 243,37 eur žalobkyni.

Po právní stránce soud prvního stupně uzavřel, že žalobkyni vznikla újma na jmění (škoda) ve výši 19 360 eur připsáním na účet vedený žalovanou (žalobkyně ztratila možnost s finančními prostředky na účtu disponovat, možnost dispozice přešla na klienta žalované). Vznik škody přitom byl v příčinné souvislosti s porušením právní povinnosti žalované; ta byla povinna podle § 9 odst. 1 písm. b) a c) zákona AML klienta před zřízením účtu a poté i v době trvání jejich obchodního vztahu prověřit, což neučinila obezřetně (§ 12 zák. č. 21/1992 Sb., o bankách); v rozporu s § 15 odst. 1 písm. c) zákona AML neodmítla navázání obchodního vztahu s klientem (případně jej následně neukončila); nereagovala na předchozí platby vykazující znaky podezřelého obchodu podle § 6 odst. 1 písm. e) zákona AML ani na následnou obdobnou platbu z účtu žalobkyně; neodložila splnění příkazu k „přeoslání“ 19 200 eur na účet v Nigérii (§ 20 odst. 1 zákona AML), čímž nezmařila nebo podstatně neztížila zajištění finančních prostředků. **Zřízení účtu klienta v rozporu s § 9 odst. 1 písm. b) a § 15 odst. 1 písm. c) zákona AML bylo tudíž podle soudu prvního stupně v příčinné souvislosti se vznikem škody žalobkyně, na základě čehož dovedl, že žalovaná zasáhla do vlastnického práva žalobkyně k finančním prostředkům, tedy do absolutního práva žalobkyně, a proto ji zavázal k náhradě způsobené škody podle § 2910 věty první, a naopak neshledal, že by žalovaná byla povinna k náhradě škody podle § 2910 věty druhé, neboť účelem zákona AML není poskytování ochrany individuálním zájmům konkrétních osob. Přihlížeje k tomu, že ani žalobkyně si nepočínala dostatečně obezřetně, dovedl soud prvního stupně, že i žalobkyně se spolupodílela na vzniku škody, usoudil, že tomu tak bylo ze 30 %, a tedy v tomto rozsahu žalovaná za vzniklou škodu neodpovídá. Soud prvního stupně tedy žalobě o náhradu škody částečně vyhověl, částečně ji zamítl.**

Odvolací soud posoudil věc po právní stránce shodně jako soud prvního stupně (pouze na okamžik vzniku škody nahlížel zčásti odlišně) a rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

¹ Je vhodné připomenout, že k této problematice byla v nedávné době publikována rozsáhlá studie F. Melzer, P. Tégl: Absolutní ochrana relativních práv? K výkladu § 1044 občanského zákoníku aneb po 90 letech opět na začátku – 1. část, Právní rozhledy č. 10/2020, str. 351-357, a F. Melzer, P. Tégl: Absolutní ochrana relativních práv? K výkladu § 1044 občanského zákoníku aneb po 90 letech opět na začátku – 2. část, Právní rozhledy č. 11/2020, str. 381-391. V této studii byl podrobně odůvodněn závěr o racionalitě dělení soukromých subjektivních práv na absolutní a relativní.

III. Dovolání a rozhodnutí NS

Žalovaná podala proti rozhodnutí odvolacího soudu dovolání. Dle žalované rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, přičemž závisí na vyřešení právních otázek (ohledně předpokladů odpovědnosti za škodu podle § 2910 a ohledně výkladu některých ustanovení zákona AML), jež zčásti nebyly NS vyřešeny a zčásti je odvolací soud vyřešil v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí NS. Jako dosud neřešenou dovolatelka klade otázku, **zda – ve smyslu § 2910 věty první – lze relativním právům (pohledávkám) poskytovat absolutní ochranu.** Dovolatelka má za to, že při aplikaci § 2910 věty první nelze relativním právům (pohledávkám) poskytovat v oblasti delikttní odpovědnosti absolutní ochranu, že absolutní právo žalobkyně nebylo zasaženo a žalobkyně utrpěla čistou ekonomickou újmu² (pouhou majetkovou škodu).

NS shledal dovolání jako přípustné a důvodné. Z odůvodnění jeho rozhodnutí lze citovat následující pasáže (tučně zvýraznili aut.): „Podle § 2910 o. z. škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem, a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil. Povinnost k náhradě vznikne i škůdci, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněným porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva. (...)“

19. Soudy nižších stupňů dovodily povinnost dovolatelky k náhradě škody podle § 2910 věty první o. z. (aplikovatelnost § 2910 věty druhé o. z. oba soudy vyslovně odmítly); jejich konkluze je tedy vystavěna na tom, že dovolatelka zasáhla do absolutního práva žalobkyně, konkrétně do vlastnického (věcného) práva k pohledávce žalobkyně vůči bance.

20. Nejvyšší soud ve své konstantní judikatuře dovozuje, že finanční prostředky (peníze) složené na bankovním účtu nejsou ve vlastnictví jeho majitele, nýbrž banky,³ zatímco majiteli svědčí pouze obligační právo (vůči bance) na výplatu, eventuálně oprávnění udílet bance pokyny k nakládání s těmito finančními prostředky (penězi). Jsou-li peníze převedeny na účet jiné osoby, pozbývá tím majitel účtu pohledávku za bankou, zatímco adresátovi uvedené dispozice se dostává obohacení v podobě vzniku korespondující pohledávky za svým peněžním ústavem. Jsou-li tedy peníze složené na běžném účtu v majetku peněžního ústavu (banky),⁴ pak majitel účtu je nadán toliko pohledávkou, již koresponduje povinnost banky uskutečňovat v souladu s jeho příkazy převody či výplaty předmětných aktiv. (...)

21. Peníze na bankovním účtu⁵ jsou tudíž pohledávkou majitele účtu za bankou (vůči bance). **Taková pohledávka je svojí povahou relativním (obligačním) právem, a zásah do takového práva je tak zásahem do práva relativního (obligačního).**

22. **Občanský zákoník práva absolutní a práva relativní rozlišuje.** Vyplyvá to již z jeho systematiky (...); věcná práva coby práva absolutní jsou upravena v části třetí spolu s právem dědickým, práva závazková (obligační) coby práva relativní pak v části čtvrté. Obě části jsou vystavěny na rozdílných zásadách; část třetí je vystavěna na specifických – přitom do textu zákona přímo vtělených a vzájemně provázaných – zásadách uplatnitelných právě (a pouze) ve vztahu k absolutním majetkovým právům: jejich působnost erga omnes (§ 976 o. z.), jejich numerus

clausus (§ 977 o. z.) a jejich kogentní povaha (§ 978 o. z.). (...) Nic z toho neplatí ve vztahu k relativním majetkovým právům; ta zavazují ve smyslu § 1721 o. z. pouze strany závazku (obligačního vztahu), jež není důvod (nad rámec kogentních pravidel vztahujících se k relativním majetkovým právům) omezovat.

Odlišně od uzavřeného výčtu absolutních práv mohou strany závazku vytvářet relativní práva neomezeně (v rámci autonomie vůle), mohou využívat smluvní typy a stejně tak mohou relativní práva vytvářet nepojmenovanými smlouvami (§ 1746 odst. 2 o. z.), s čímž souvisí i absence požadavku publicity relativních práv (a i tím nemožnosti dovozovat numerus clausus) a převážná dispozitivní povaha právní reglementace vztahující se k relativním právům. Nikdo další (žádné třetí osoby) přitom ujednáními stran závazku zásadně vázán není, a tudíž taková ujednání nikomu dalšímu známa být ani nemusí.

23. Přestože komentářová literatura dovozuje, že pojem ‚absolutní právo (poškozeného)‘ není občanským zákoníkem definován a je vhodné jej odlišit od pojmu ‚absolutní majetkové právo‘, současně se zohledněním shora uvedených zásad (jež se týkají pouze jedné skupiny absolutních práv, tj. majetkových) dospívá k závěru, že v případě § 2910 věty první o. z. přicházejí v úvahu ta práva, která poškozenému přiznává právní řád a která působí vůči každému a zakládají mj. i povinnosti třetím osobám zdržet se všech zásahů, které by rušily nositele absolutních práv ve výkonu jeho oprávnění; s odkazem na § 823 německého BGB jde o život, tělesnou integritu, zdraví, svobodu nebo vlastnictví a dále jiná práva coby taková, na jejichž základech může kterýkoli jejich vlastník od kohokoli třetího požadovat, aby jej nerušil při výkonu práv z nich vyplývajících, zejména o práva k pozemku třetího (uživací práva), služebnosti, další věcná práva, vlastnictví patentu, autorských práv či ochranných známek, právo na jméno nebo na vlastní podobiznu, eventuálně rodičovskou péči (...). Těž s odkazem na Principy evropského delikttního práva jsou pod ‚absolutní práva‘ (ve smyslu § 2910 o. z.) řazena osobnostní práva (...), věcná práva (...) a práva k nehmotným statkům (...), pro něž právě platí, že mají do značné míry jasné ohraničení, a třetí osoby tak mohou lépe rozpoznat oblast, do které nesmějí zasahovat, a tedy jejich vyšší ochraně (coby absolutním právům) svědčí jejich očividnost a snazší rozpoznatelnost (...).

24. **Rozlišování absolutních a relativních práv prostupuje celým občanským zákoníkem a není důvod jejich odlišné působení popírat ani při aplikaci § 2910 o. z.** Již v minulosti Nejvyšší soud vysvětlil, že občanský zákoník vychází z rozlišení případů, kdy je porušením zákonné povinnosti zasaženo absolutní právo a kdy je zasaženo právo jiné. (...) Přijetím občanského zákoníku došlo k omezení rozsahu nároku na náhradu škody či újmy. Bylo-li zasaženo pouze do relativního majetkového prá-

2 Čistá ekonomická újma (pure economic loss, reiner či bloßer Vermögensschaden) je škoda vzniklá jiným způsobem než zásahem do absolutního práva poškozeného subjektu. K tomu viz např. Melzer in F. Melzer, P. Tégel a kol.: Občanský zákoník, Velký komentář, IX. svazek, 1. vydání, Leges, Praha 2018, komentář k § 2894, m. č. 75 a násled.

3 Tento závěr NS je problematický. Na bankovním účtu vedeném pro klienta totiž žádné finanční prostředky, které by mohly být v něčím vlastnictví, složeny nejsou (ve fyzické podobě). Jde čistě o „číslo“, tj. o číselný údaj o výši pohledávky klienta vůči bance na vyplacení peněžní částky.

4 Zde platí stejná výtka jako v poznámce č. 3.

5 Zde platí stejná výtka jako v poznámce č. 3.

va a došlo-li k porušení povinnosti vyplývající ze zákona, jehož účelem není ochrana takového práva, nejsou naplněny podmínky odpovědnosti za újmu způsobenou porušením zákona podle § 2910 o. z. (...).

25. *Lze sice nalézt situace, v nichž jsou relativní práva chráněna erga omnes, tedy jako práva absolutní, je tomu tak ovšem (výjimečně) pouze proto, že se tak děje prostřednictvím speciálních ustanovení občanského zákoníku, která takové výjimky (způsobující prolomení toliko ‚relativní ochrany‘ relativních práv) – z logiky věci – činí právě proto, že jinak by relativní práva absolutní ochrany (ani tam, kde si to výjimečně zasloužily) nepožívala. (...)*

26. *Byť dělení na absolutní a relativní (obligační) práva, a tedy jejich odlišné působení, není ušetřeno kritiky, když je dovozováno, že absolutní ochranu by měl mít i oprávněný z relativního práva do té míry, do jaké do něj mohou zasáhnout třetí osoby, neboť – i podle současného občanského zákoníku – každé relativní právo má i svoji absolutní stránku (...), tato argumentace, opírající se především o široké pojetí věci (ve smyslu § 489 o. z.) a současně o extenzivní výklad § 1044 o. z., může být naopak kritizována coby vnitřně rozporná; bylo-li by totiž zákonodárcovým úmyslem poskytovat absolutní ochranu relativním právům prostřednictvím širokého vymezení věci (§ 489 o. z.), nebylo by namísto ji dovozovat prostřednictvím dalšího – speciálního – institutu (§ 1044 o. z.), neboť by šlo o úpravu duplicitní (...).⁶*

27. *Nadto při širokém pojetí věci (...) vlastnické právo zahrnuje daleko širší masu majetku a de facto jakýkoli zásah do majetkové sféry poškozeného je též zásahem do jeho vlastnického práva, takto široké pojetí však odporuje základní tezi o očitosti a snadné rozpoznatelnosti pro škůdce, za kterou stojí snaha omezit nebezpečí bezbřehé aplikace práva na náhradu újmy, neboť ekonomické zájmy druhých jsou pro potenciální škůdce těžko rozpoznatelné (...).*

28. *Kromě toho byť i nehmotné věci (práva, jejichž povaha to připouští – srov. § 496 odst. 2 o. z.) jsou předmětem vlastnictví, nepožívají ochrany stejně jako jiné – hmotné – předměty vlastnictví. Podle § 979 o. z. se ustanovení části třetí občanského zákoníku (absolutní majetková práva) hlavy II (věcná práva) použijí na věci hmotné i nehmotné, na práva však jen potud, připouští-li to jejich povaha a neplyne-li ze zákona něco jiného.*

Podle důvodové zprávy k návrhu § 979 o. z. je pravidlo o nepoužitelnosti věcněprávních ustanovení občanského zákoníku na taková práva, jejichž povaha to nepřipouští (a v míře, v jaké to jejich povaha nepřipouští), odůvodňováno právě tím, že mezi nehmotné věci se řadí i subjektivní obligační práva, přičemž v § 979 o. z. stanovená nepoužitelnost věcněprávních ustanovení se týká především těch práv, která nepřipouštějí trvalý nebo opakovaný výkon.

Pro subjektivní práva se tak úprava věcných práv nepoužije, nepřipouští-li to jejich povaha (především pokud právo nepřipouští trvalý nebo opakovaný výkon), anebo pokud ze zákona plyne něco jiného, což znamená, že na pohledávky se úprava věcných práv nepoužije v tom rozsahu, v jakém tomu brání právě jejich relativní povaha (...).

29. *Měla-li by být tedy ochrana ve smyslu § 2910 věty první o. z. hypoteticky dovozována z vlastnického práva k pohledávce, pak pohledávka ‚trvalý výkon‘ ani ‚opětovný výkon‘ nepřipouští, protože se na pohledávky věcněprávní ustanovení občanského zákoníku (§ 979 a násl.) nemohou použít, což nutně implikuje závěr, že úvahy o ‚vlastnickém právu k pohledávce‘ (na nichž by pak byly založeny veškeré navazující úvahy o ‚zásahu do absolutního – vlastnického – práva k pohledávce‘ ve smyslu § 2910 věty první o. z.) jsou nesprávné.*

30. *Nelze sice přehlédnout, že důvodová zpráva k návrhu § 1011 o. z. (...) uváděla, že pohledávka je také jako určitý majetkový statek a věc v právním smyslu (nehmotná) rovněž součástí věřitelova majetku a jmění, a tedy i předmět jeho vlastnictví, a proto je věřitel vůči zásahům třetích osob chráněn možností podat vlastnickou žalobu a takovým zásahům se bránit, takové prohlášení se však nakonec jeví jako rozporné s pravidlem podávaným z § 979 o. z. (i s obsahem důvodové zprávy k návrhu tohoto ustanovení), jež vede k závěru, že ustanovení o věcných právech se na pohledávky – bez dalšího právě proto, že nepřipouštějí trvalý ani opakovaný výkon – nepoužijí.*

31. *Navíc měla-li by být ochrana (též) relativním právům poskytována (skrže široké vymezení věci) prostřednictvím první ze skutkových podstat (tj. podle věty první § 2910 o. z.), jež dopadá na škodu vzniklou v důsledku zásahu do práva absolutního, pak by nebylo třeba druhé skutkové podstaty (tj. podle věty druhé § 2910 o. z.), jež dopadá na škodu vzniklou v důsledku zásahu do jiného práva (tj. do jiného práva než absolutního).*

Množina situací, na které by věta druhá § 2910 o. z. mohla v takovém případě dopadat, by se tak mohla stát prázdnou, neboť konstrukci, podle níž (jakákoli) pohledávka je věcí v právním smyslu, protože může být předmětem práva vlastnického, a tedy (veškeré) škody vzniklé zásahem do práva vyplývajícího z takového vlastnického práva mají být posuzovány podle věty první § 2910 o. z., by byla uplatnitelná v principu vždy.

32. *Ze shora uvedeného tedy vyplývá dostatečná zřejmost a ve vztahu k § 2910 větě první o. z. nepřekročitelnost odlišného působení absolutních a relativních práv, tj. ‚neprostupnost‘ relativních práv směrem k absolutní ochraně. Relativní práva zásadně (nevyplývá-li z občanského zákoníku ve vztahu ke konkrétním institutům jinak) nepožívají ochrany určené absolutním právům. Povinnost k náhradě škody podle § 2910 věty první o. z. dopadá na zaviněné protiprávní jednání porušující absolutní práva a právní statky (život, tělesnou a duševní integritu, zdraví, svobodu nebo vlastnictví), nikoli na zaviněné protiprávní jednání porušující relativní práva a právní statky; nesplnění předpokladu zásahu do absolutního práva přitom nelze překlenout ani konstrukcí, podle níž pohledávka, jež je svojí povahou relativním (obligačním) právem, je věcí v právním slova smyslu, vlastnické právo k níž požívá ochrany absolutní.“*

⁶ Dodejme, že dalším argumentem proti uvedenému pojetí je i existence § 2211, dle něhož „Ohrozí-li třetí osoba nájemce v jeho nájemním právu nebo způsobí-li nájemci porušením nájemního práva újmu, může se ochrany domáhat nájemce sám.“ Pokud by platila teze o absolutní ochraně relativních (obligačních) práv, pak by uvedená norma byla zcela nadbytečná, neboť by jen výslovně opakovala (speciálně ve vztahu k nájmu, resp. prostřednictvím § 2341 ve vztahu k pachtu) stejné obecné pravidlo. K tomu viz F. Melzer, P. Tégl: Absolutní ochrana relativních práv? K výkladu § 1044 občanského zákoníku aneb po 90 letech opět na začátku – 2. část, Právní rozhledy č. 11/2020, str. 381.

IV. Kritické zhodnocení

Se závěry glosovaného rozhodnutí, jakož i s jejich odůvodněním, lze plně souhlasit. NS příkladně argumentuje a přesvědčivě se vypořádává i s názory odlišnými – vycházejícími ze stanoviska, že pohledávka má mít absolutní ochranu právě pro svoji povahu věci v právním smyslu, k níž má věřitel vlastnické – tj. absolutně působící – právo.

Toto rozhodnutí lze přivítat i proto, že soudům dosud působila značné problémy aplikace § 2900 ve spojení s § 2910. Klíčová otázka je, zda lze chápat ochranu vlastnictví ve smyslu § 2900 jako ochranu majetku včetně ochrany pohledávek (srov. § 1011), a pokud ano, jaký by to mělo důsledek na vznik povinnosti k náhradě škody. V některých rozhodnutích soudy aplikovaly § 2900 jako samostatnou skutkovou podstatu; povinnost k náhradě škody odůvodnily jen samotným § 2900, aniž by jej navázaly na nějakou skutkovou podstatu odpovědnosti za škodu.⁷ Tento přístup však velmi správně zkritizoval NS.⁸ Ust. § 2900 tedy nezakládá svébytnou skutkovou podstatu náhrady škody, **nelze jej aplikovat samostatně, nýbrž jen v rámci, který dovoluje nějaká další skutková podstata, zejména § 2910.**

V této souvislosti je též významná otázka, zda lze zásah do relativních práv bez dalšího považovat za zásah do vlastnictví ve smyslu § 2900 s tím, že toto ustanovení představuje tzv. ochrannou normu ve smyslu § 2910 věty druhé. Pokud by tomu tak bylo, pak by celá konstrukce § 2910 byla zcela nadbytečná. Zcela by postačovalo uvést, že povinnost k náhradě škody zakládá zaviněné porušení subjektivního (rozuměj i relativního) práva poškozeného. Toto pojetí, které odpovídalo staré generální klauzuli obsažené v § 420 občanského zákoníku z roku 1964, však zákonodárce zjevně chtěl opustit. Proto přichází v úvahu buď mimořádně restriktivní, zvláště odůvodněná aplikace § 2900 jako ochranné normy pro účely § 2910 věty druhé, nebo jeho výlučná aplikace pro účely § 2910 věty první, tj. pro účely zásahu do absolutního práva.

Domníváme se, že první přístup (pokud vůbec) je namístě prakticky jen v těch případech, kdy je uznáno, že je třeba učinit výjimky ze zásadní nenahraditelnosti čisté ekonomické újmy.⁹ Jde o případy, kdy např. i německé právo, kterým je § 2910 přímo inspirován, připouští náhradu čisté ekonomické újmy. Příkladem může být tzv. likvidace třetích škod. Tato konstrukce umožňuje náhradu škody, která typicky vzniká u nositele absolutního práva, avšak jen v důsledku mimořádné okolnosti je přenesena na jinou osobu, které tak vzniká jen čistá ekonomická újma.¹⁰ Příkladem může být poškození automobilu, který byl prodán s výhradou vlastnictví, v důsledku čehož si kupující musí po dobu opravy pronajmout náhradní vozidlo. Vzhledem k tomu, že předáním věci došlo k přechodu nebezpečí, neodpovídá prodávající za tyto náklady; nepředstavují proto pro prodávajícího (nositele absolutního práva) škodu. Škoda vznikla kupujícímu, který však má jen obligační právo z kupní smlouvy. Jelikož jde o škodu, která typicky vzniká právě nositeli absolutního práva, nepředstavuje povinnost k její náhradě pro škůdce dodatečné riziko, nýbrž naopak, pokud by ji nebyl povinen nahradit, pak by mu bylo toto zcela typické riziko bezdůvodně odňato. Proto se připouští, že lze tuto

škodu výjimečně likvidovat, byť má povahu čisté ekonomické újmy. Nanejvýš v takovýchto případech lze podle našeho názoru uvažovat o aplikaci § 2900 jako ochranné normy ve smyslu § 2910 věty druhé.

Druhou možností, a možná i vhodnější, je omezit aplikaci § 2900 jen na případy § 2910 věty první a uvedené případy řešit pomocí dotváření práva, stejně jako je tomu v německém právu.

Konečně chceme zdůraznit, že je sympatické, že senát č. 23 polemizuje i s názory vyslovenými některými soudci jiných senátů NS. Uvedenou disputaci je však třeba jednoznačně přivítat a podporovat, neboť kvalitní debata je základem k dosažení promyšleného, a tím i přesvědčivého řešení toho kterého problému.¹¹

✿ Autory komentáře jsou doc. JUDr. PETR TĚGL, Ph.D., a doc. JUDr. FILIP MELZER, LL.M., Ph.D. Oba jsou advokáty a současně působí na Katedře soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty UP v Olomouci.

7 Tak dokonce i NS, byť jen v odmítacím usnesení; srov. usnesení NS ze dne 19. 3. 2019, sp. zn. 25 Cdo 2810/2018.

8 Rozsudek NS ze dne 28. 5. 2020, sp. zn. 25 Cdo 4536/2018: „Ustanovení § 2901 o. z. má subsidiární povahu, a postihuje tak pouze případy, v nichž je vzhledem ke konkrétním okolnostem namístě dovodit povinnost subjektu zakročit na ochranu jiného, ačkoli jiná konkrétní zákonná či smluvní povinnost v tomto směru absentuje. Nezakládá přitom samostatnou skutkovou podstatu náhrady škody, nýbrž (obdobně jako ust. § 2900 o. z.) toliko specifikuje podmínky, za nichž bude možné konkrétní jednání subjektu považovat za porušení zákonné povinnosti ve smyslu § 2910 o. z. (obdobně srov. např. F. Melzer, P. Těgl a kol.: *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IX, § 2894-3081, Leges, Praha 2018, str. 91-93*).“

9 Tento restriktivní přístup hájí Melzer in F. Melzer, P. Těgl a kol., op. cit. sub 3, komentář k § 2900, m. č. 88 a násl. Možná je však vhodnější přístup, který omezuje použitelnost § 2900 jen na případy zásahu do absolutního práva ve smyslu § 2910 věty první.

10 Pokud by české právo akceptovalo konstrukci tzv. čekatelského práva, které má absolutní povahu, pak by i v tomto případě byla přímá aplikace § 2910 věty první bez obtíží. K institutu čekatelského práva viz P. Těgl, F. Melzer: Čekatelská práva – (ne)známý pojem českého soukromého práva? In K. Ronovská, B. Havel, P. Lavický (eds.): *Pocita prof. Janu Hurdíkovi, Základní otázky života, práva a vůbec ...!* Masarykova univerzita, Brno 2021, str. 215 a násl.

11 Pro úplnost uvádíme, že doc. Melzer v této věci vypracovával odborné stanovisko pro řízení jak u soudu odvolacího, tak i dovolacího.

Christian Bibelriether

Advokát • Rechtsanwalt

Právní služby v Německu

(již od roku 1998)

Česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Luragogasse 5
94032 Passau/SRN

tel.: 0049 851 33403
00420 910 259 869
ID datové schránky: g3jhyji

www.advokanc.de

advokat@advokanc.de

inzerce

Jan Pichrt a kol.:

Pracovní právo

C. H. Beck, Praha 2021, 792 stran, 1190 Kč.

Odborná monografie s příznačným názvem *Pracovní právo*, která byla zpracována autorským kolektivem pod vedením prof. Jana Pichrta, vedoucího Katedry pracovního práva a práva sociálního zabezpečení Právnické fakulty Karlovy univerzity, je co do svého obsahu a rozsahu jedinečným literárním počinem v česko-slovenském jazykovém prostoru. Jde o zdařilé a mimořádně poctivě zpracované dílo, jež může velmi dobře sloužit nejen jako vysokoškolská učebnice, ale také jako inspirace pro budoucí generace právních badatelů i praktikujících právníků v tomto oboru.

Jak je patrné již jen ze samotného **složení autorského kolektivu**, bylo při jeho výběru postupováno velmi uvážlivě. Jakkoliv jde o kolektiv relativně rozsáhlý, lze z jeho celkového složení seznat, že nešlo o volbu náhodnou, naopak byl sestaven velmi vyváženě, neboť se zde setkávají a tříbí názory nejenom zkušených vysokoškolských pedagogů, ale také odborníků působících dlouhodobě mimo tuto oblast: ve státní správě, legislativě, advokacii apod., přičemž v řadě případů je tato zkušenost vzájemně propojena. Právě znalost této oblasti, jakož i schopnost vhodně reflektovat jak potřeby akademické, resp. výukové, teoretický přesah textu i jeho praktická orientace významně přispívají ke hle-

dání a nacházení rozumných náhledů na řešení některých sporných otázek, se kterými se aktuálně praxe i právní doktrína potýká.

Autorskému kolektivu se podařilo umně propojit výklad teoretické části tohoto významného oboru s možností prakticky si ověřit nabyté znalosti; samotný text monografie je totiž vhodně doplněn o názorné příklady. Součástí textu učebnice jsou též citace relevantních právních předpisů, zahraniční literatury a judikatury, jak je u odborných monografií tohoto typu standardem.

Co se týče **obsahové stránky** recenzované materie, navzdory svému rozsahu je uspořádána velmi přehledně. Autorský kolektiv se zde podrobně věnuje nejen standardní materii pracovního práva (jak je obvyklé), ale také zcela novým výzvám, s nimiž je na počátku 21. století konfrontována sociální politika Evropské unie (rovnost, zákaz diskriminace či vysílání zaměstnanců k výkonu práce do jiného členského státu Evropské unie). Názory autorů této publikace nezřídka podporují převládající názorový proud, který je popsán srozumitelným, a především přesvědčivým způsobem. Jindy se autoři staví na stranu menšinového pojetí, popř. přinášejí zcela nový pohled, vždy však s jasnými argumenty a transparentně deklarovanou a vědecky doložitelnou metodou. Autoři tak podrobují kritické analýze současný stav poznání a zároveň upozorňují na posuny v právní úpravě, judikatuře i samotné doktríně, což by mohlo/mělo vést k přehodnocení některých dosud v odborné veřejnosti panujících závěrů. Tam, kde to autoři považují za vhodné a prospěšné, využívají na podporu svých závěrů mj. i názorů zahraniční právní doktríny, případně (relativně) konstantní rozhodovací praxe, zejména pak judikatury Nejvyššího soudu ČR, na niž autoři reagují v rámci výkladu prakticky u všech diskutovaných institutů pracovního práva.

Co se týče **struktury textu**, je předložená monografie **standardně členěna na obecnou část a zvláštní části, které se zabývají individuálním pracovním právem, kolektivním pracovním právem a právní problematikou zaměstnanosti**. Těžiště předložené publikace spočívá v hledání ospravedlnitelných limitů modernizace pracovního práva. Modernizací je v kontextu celkového textu přitom nut-

né rozumět všeobecné volání po snížení ochrany garantované zaměstnancům pracovním právem. V předmětné publikaci je obsažen popis a hodnocení „národní“ cesty vedoucí k liberalizaci pracovního práva, v němž leží ostatně i badatelské jádro samotné monografie. Podnětná jsou rovněž doporučení autorského kolektivu na řešení současné složité situace, v níž se pracovní právo nachází. Za všechny lze zmínit snahu po novém vymezení působnosti ochranné funkce pracovního práva redefinováním pojmu zaměstnanec, resp. vytvořením zvláštní kategorie, kombinující postavení zaměstnance a malého podnikatele. Autoři tak přinášejí dílo vyzrálé a komplexní, které čtenáři nabízí nejen úplný teoretický výklad celé dotčené sféry, nýbrž současně i mnoho praktických a užitečných náhledů na řešené pracovní právní instituty, včetně jejich přesahů do oblasti evropského práva a jiných právních odvětví (včetně práva ústavního, občanského i správního).

Závěrem si tak dovoluji shrnout, že recenzovaná odborná monografie představuje **mimořádně zdařilé dílo a počín vědy pracovního práva**, ve kterém jeho autorský kolektiv fundovně zpracoval nelehkou materii k širokému a současně vysoce praktickému tématu. Publikace tak navíc poskytuje čtenáři řadu námětů *de lege ferenda*, a ukazuje tak, jakým směrem by se právní úprava měla ubírat.

K publikaci samotné tak nemám žádné výhrady či připomínky. Naopak je namísto pochvala celého autorského kolektivu za mimořádně zdařilý a zejména poctivý počín v podobě kompaktní a souhrnně zpracované monografie, kterou se nebojím bez dalšího osobně označit za učebnici další generace. Je nutné akcentovat i to, že její vydání přišlo v době, kdy je knižní trh zaplaven množstvím jiných publikací, ve kterých lze nalézt řadu rozličných (někdy více, jindy spíše méně) vyargumentovaných a často protichůdných názorů, v nichž se lze často jen stěží orientovat. Proto je pro mě vždy osvěžující (na straně jedné) a též uklidňující (na straně druhé), když narazím na publikaci, jakou je posuzovaný počín autorského kolektivu kolem prof. Pichrta.

♣ JUDr. JÁN MATEJKA, Ph.D., ředitel
Ústavu státu a práva AV ČR, v. v. i.

**Šárka Dušková,
Anna Hofschneiderová,
Kamila Kouřilová:**

Úmluva o právech dítěte. Komentář

Wolters Kluwer, Praha 2021,
744 stran, 1 650 Kč.

Rada Evropy se před nedávnem zabývala problematikou strategie ochrany práv dětí, přičemž zdůraznila dvě nové inspirativní myšlenky. První zní: „*děti mají práva ne proto, že jsou děti, ale proto, že jsou lidské bytosti*“, a druhá: „*jsou to dospělí, kdo drží ve vztahu k dítěti ve svých rukou bránu ke spravedlnosti*“ (viz Zpráva o ochraně práv dětí: mezinárodní standardy a vnitrostátní úpravy, přijatá Benátskou komisí v březnu 2014). První zdůrazňuje, že speciální úprava dětských práv (v Úmluvě o právech dítěte, v čl. 24 Listiny základních práv Evropské unie) nesmí být vykládána jako omezující jakékoli z jejich základních práv jako lidských bytostí, druhá pak poukazuje na to, že děti potřebují speciální právní nástroje, aby jim byla ochrana jejich práv skutečně dostupná.

Hlavní deficit ochrany dětí v České republice lze spatřovat v tom, že děti vnímáme spíše jako objekty ochrany než jako respektované aktéry svých životů (srov. stanovisko Výboru pro práva dítěte ve vztahu k ČR z roku 2011 CRC/C/CZE/CO/3-4, ze dne 4. 8. 2011; § 34), a dále, že se dostatečně nepokoušíme podpořit a pomoci stávající rodině dítěte, ale spíše přistoupíme k odebrání dítěte a hledání nového domova (přičemž stále probíhá velká debata, zda se má jednat spíše o dětský domov, nebo o některou z forem náhradní rodinné péče). Citované stanovisko Výboru pro práva dítěte OSN dále vyjádřilo znepokojení nad tím, nakolik jsou v České republice tolerovány tělesné tresty dětí. Právě s ohledem na popsání otázky je zásadní, aby do často politické či psychologické debaty vstoupil též pohled právní, a to zejména pohled mezinárodněprávní.

Podobně jako mužský tandem (Kmec, Kosař, Kratochvíl, Bobek) přinesl před deseti lety do českého prostředí *Komentář Evropské úmluvy o lidských prá-*

vech, nyní ženský tandem Šárka Dušková, Anna Hofschneiderová a Kamila Kouřilová představuje *Komentář Úmluvy o právech dítěte*. V obou případech se jedná o díla velmi cenná, v některých aspektech i předčící obdobné typy publikací vydávaných v jiných evropských zemích. Autorky mají s tematikou ochrany práv dětí rozsáhlé profesní zkušenosti z různých právnických profesí, a proto se jedná o dílo jak akademicky přesvědčivé, tak i prakticky využitelné.

Komentář lze číst od začátku do konce jako pojednání o vzniku, vývoji, systematické a vlivu Úmluvy o právech dítěte (dále jen „ÚPD“) na rozhodovací činnost mezinárodních orgánů (zejména Výboru OSN pro lidská práva a Evropského soudu pro lidská práva) i českých a slovenských soudních orgánů. Dozvíme se mnoho o vzniku, kontextu i důsledcích jednotlivých částí ÚPD i Úmluvy jako celku.

Praktik – zejména soudce nebo advokát, ale též státní zástupce nebo správní úředník – navíc ocení, že si jednoduše může najít konkrétní téma či právní problém a vyhledat si buď jeho vyřešení, či minimálně odkaz na judikaturu či literaturu, které se tímto tématem či problémem zabývají. Komentář se nevyhýbá ani palčivým aktuálním problémům, jako je inkluzivní vzdělávání, řádné zastoupení dětí ve všech typech soudního řízení nebo potřeba dekriminální a depenalizace užívání omamných a psychotropních látek dětmi a nezletilými.

Autorky navazují na českou právní praxi a zkušenost, pro niž je zejména v poslední době zásadní měnit nahlížení justice na dítě a vytvořit justici přátelskou k dětem. Zdůrazňují i potřebu chápání participačních práv dětí nejen

jako právo být slyšen u soudu, ale jako komplex práv ústící v partnerský pohled na dítě ve všech aspektech života společnosti, školy i rodiny.

Některé aspekty argumentace autorek, zdůrazňující potřebu inkluzivního chápání dětských práv, tedy potřeby přizpůsobení se prostředí dětem, nikoli dětí prostředí, či požadující přizvání dětí k moci tak, aby došlo k nahrazení „*násilného panství dospělých*“, mohou být pro některého čtenáře nečekané, ale co jiného je na dílech právně teoretických tak užitečné, jako právě znejistění dosavadních jasných pravd.

Komentář pak nadto nabízí skutečně praktické rady a vysvětlení týkající se závažků našeho státu při nakládání s dětmi se speciálními vlastnostmi či ve zvlášť zranitelné situaci, tedy dětmi s psychosociálním postižením, dětmi žijícími v chudobě, dětmi, které migrují či se dostanou do konfliktu se zákonem. Reaguje i na konflikty mezi nejlepším zájmem dítěte a rodiči třeba při poskytování neodkladné zdravotní péče, na deficit práva na obhajobu u dětí, které porušily zákon, ale také na ochranu práva dětí – obětí např. v případech zneužívání, dětské prostituce či pornografie. Z popisu takto širokého rozsahu probíraných problémů je zřejmé, že **komentář může být užitečný skutečně skoro každému právníkovi** – ať už působí v trestní justici, v oblasti cizineckého práva, nebo třeba v oblasti sociálního zabezpečení. Kniha může být ale vlastně užitečná každému rodiči, učiteli nebo úředníkovi, aby se zamyslel nad tím, v jakých všech životních situacích je možné hledat a nacházet nejlepší zájem dítěte a jeho právní ochranu.

Odborné veřejnosti předkládaný aktuální komentář ÚPD je tedy opravdu záslužným dílem, jak z pohledu potřeby teoretického nadhledu, tak i pro každého praktika, který může na některý z popisovaných problémů narazit. Je užitečné si předkládaný komentář pořídit a přečíst i tehdy, když zrovna žádný konkrétní problém ochrany práv dětí neřešíme, třeba jen proto, že jsme si vůbec neuvědomili, že zde takový problém či konflikt může být.

♣ JUDr. KATEŘINA ŠIMÁČKOVÁ, soudkyně Evropského soudu pro lidská práva, bývalá soudkyně Ústavního soudu

Barbora Košinárová:

Správní uvážení a jeho přezkum

Leges, Praha 2021, 162 stran,
360 Kč.

Nepochybně lze souhlasit s konstatováním, které se táhne jako pověstná červená nit celou recenzovanou knihou, že správní uvážení patří k nejvýznamnějším institutům správního práva, s nímž se v jeho předpisech setkáváme v pravém slova smyslu na každém kroku.

Úvod monografie je věnován **historickým a teoretickým kořenům uvážení**, kde se mimo jiné dovozuje, že ač není zákonodárstvím, je tvůrčí činností, která je sama právem regulována, s tím, že jeho účelem je pokrytí těch aspektů, které nejsou zákonem výslovně upraveny. S tímto závěrem ovšem nelze bez dalšího souhlasit, protože bez zákonného zmocnění, třebaže snad někdy jen implicitně dovozaného, si lze sotva možnost diskrece představit.

V návaznosti na to se autorka zamýšlí nad druhy diskrece a připomíná, že v právním státě se nemůže vyskytovat zcela volná úvaha, mající povahu libovůle. Nechybí ani zmínka o nezbytnosti rozlišovat mezi uvážením a neurčitými pojmy.

Zajímavá je pasáž obsahující úvahu o vztahu diskrece a subjektivního veřejného práva v judikatuře a literatuře 1. republiky, která ústí v konstatování, že jde o historické ohlédnutí, protože v současnosti nejsou tyto instituty chápány jako kontradiktorní, ale koexistující, a to jak ve sféře práva hmotného, tak i procesního.

Poukázáno je též na terminologickou různorodost, která se objevuje především v literatuře, kde se promiscue hovoří o diskreci, uvážení, volném uvážení atd., což autorka správně uzavírá tak, že jádrem tohoto institutu je vždy možnost volby z různých způsobů řešení situace a vyhledávání dalších členění představuje spíše jen málo plodné akademické úvahy.

Po stručném rozboru Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy týkajícího se rozhodování na základě správní-

ho uvážení z roku 1980, následují **úvahy o možné systemizaci správního uvážení**, kde jako základní je rozlišováno uvážení jednání (čili jak nebo zda se vůbec bude postupovat), a uvážení volby (tj. provedení výběru z více variant). Otázkou ovšem je, jsou-li všechny zde uváděné příklady příslušné, byť se opírají o rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, a jistě by tu byla namísto nebojácná polemika s nimi. Sotva lze totiž např. považovat zahájení řízení z moci úřední za věc diskrečního rozhodování, zejména je-li ovládáno zásadou legality a s ní související oficiality.

Další diferenciacie vychází z toho, jaké možnosti se vyskytují v rozmanitých činnostech správních orgánů. Na tomto základě je rozlišováno např. taktické uvážení, uvážení při udělování výjimek nebo při plánování. Z jiného úhlu pohledu přichází v úvahu dělení uvážení na zákonné i věcně správné a zákonné a věcně nesprávné.

Rovněž zde si lze položit otázku, zda lze opravdu ve všech činnostech správních orgánů hovořit o diskreci v kvalitativně stejném smyslu, protože nepochybně něco jiného představuje úvaha při vydávání právních předpisů a opatření obecné povahy, oproti té, která se činí v souvislosti s konkrétními správními akty, již jen proto, že na vydání prvních neexistuje subjektivní veřejné právo.

Následně jsou sledovány jednotlivé prvky, tvořící ve svém souhrnu vlastnosti diskrečního rozhodování, kde východiskem musí být vždy individualizace, tedy přesné určení případu a situace, kdy má být diskrece použita, na niž pak teprve může navázat za-

plnění prostoru daného zmocněním k úvaze. Přílehlavý je pak akcent na to, že je třeba zvláště opatrně postupovat v těch případech, kdy zmocnění k diskreci není explicitní, že uvážení nesmí být libovůlí, a to ani v těch případech, kdy se hovoří o uvážení volném, a konečně, že při použití diskrece je nezbytné shledávat proporce mezi veřejným zájmem a oprávněnými zájmy adresátů, což je vždy úkolem aplikujících orgánů.

Mezi určitě zajímavé a původní patří **kapitoly, v nichž je rozebírána přípustnost diskrece v případě opomenutí zákonodárce a uvažováno o postupech v těch případech, kdy se nenabízí jediné správné rozhodnutí**, protože je neměřitelné, kde je přílehlavě dovozováno, že jde spíše o založení pravomoci rozhodnout než rozhodnout určitým způsobem.

Podrobně je následně pojednáno o kritériích diskrečního rozhodování čili omezujících kritériích, která jsou rozdělována na zákonná, ta, která správní orgán na základě zmocnění dohledá, a tzv. sebeomezení, plynoucí z vnitřních instrukcí a pokynů vydávaných ve vertikálních vztazích státní správy, a následně o přezkoumávání uvážení řádnými, mimořádnými a dozorčími opravnými prostředky v rámci správního řízení a soudy.

Závěr knihy tvoří **analýza výluk ze soudního přezkumu rozhodnutí o neudělení státního občanství v judikatuře Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu, a to v komparaci s úpravou a praxí platnou v Polsku**, kterou autorka považuje za vhodnější, protože poskytuje širší garance práv účastníků řízení.

Poměrně útlá monografie obsahuje vedle závěrů, které spíše jen opakují to, co je všeobecně a konstantně prezentováno literaturou a aplikační praxí, i řadu originálních úvah, které sice mohou vyvolávat polemické reakce, nicméně právě tím si mohou nalézt svoje čtenáře ze širokého spektra zájemců o problematiku správního uvážení, která, jak je patrné, stále neztrácí na aktuálnosti.

❖ doc. JUDr. PAVEL MATES, CSc., působí na Vysoké škole finanční a správní Praha a Fakultě sociálně ekonomické UJEP v Ústí nad Labem

Z kárné praxe

Převzetí zastoupení, porušení povinností ve vztahu ke klientovi

§ 16 odst. 1, 2 zákona o advokacii

§ 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 2 a čl. 9 odst. 1 Etického kodexu

Rozhodnutí kárného senátu Kárné komise ČAK ze dne 22. 11. 2018 ve spojení s rozhodnutím odvolacího kárného senátu ČAK ze dne 10. 6. 2021, sp. zn. K 44/2018

Advokát Mgr. V. P. se dopustil kárného provinění tím, že poté, co dne 23. 7. 2013 převzal právní zastoupení M. J. P. ve všech záležitostech a soudních řízeních ve věci P. B. a poté, co dne 26. 5. 2016 převzal právní zastoupení M. J. P. jako žalovaného v již probíhajícím řízení vedeném u OS v Chebu pod sp. zn. 15 C 237/2015 o zaplacení 49 900 Kč s přísl., do soudního spisu nejméně do 11. 1. 2017 nezaložil plnou moc udělenou mu M. J. P., tohoto svého klienta dostatečným způsobem neinformoval o stavu jeho věci, a poté, co OS v Chebu nařídil termín jednání na den 11. 1. 2017, z něhož se M. J. P. na jeho doporučení omluvil, k tomuto jednání se nedostavil, ani nezajistil zastoupení M. J. P. substitučně, v důsledku čehož soud jednal v nepřítomnosti M. J. P. a při jednání vydal rozsudek, kterým M. J. P. uložil povinnost zaplatit žalobci žalovanou částku s příslušenstvím a náklady řízení.

Kárné opatření – napomenutí.

Z odůvodnění:

Kárný senát zde neuvěřil kárně obviněnému jeho procesní obranu, že smluvní vztah zastoupení nevznikl, neboť jeho vznik byl vázán až na potvrzení pojišťovny o úhradě poskytnutých právních služeb, resp. příslibu takové úhrady. Předně toto tvrzení nijak nedoložil a z prokázaných skutečností takové zjištění nevyplývalo, tato zjištění svědčí o opaku. Sám kárně obviněný uvedl a uvedl to i stěžovatel ve své stížnosti, že se s M. J. P. opakovaně sešel, ovšem ze schůzek nebo jednání zde není žádný záznam nebo zápis, jež by tvrzení kárně obviněného podpořil. Naopak sám kárně obviněný připustil, že plné moci

připravil pro M. J. P. on podle vlastního vzoru, tedy včetně jejich úplné formulace. Kárně obviněný přitom směřuje povahu smlouvy o poskytování právních služeb, jež může být sjednána i ústně, a plné moci jako písemného dokladu o zmocnění, jež na základě takové smlouvy nebo dohody vzniklo.

Jestliže tedy klientovi sestavil konkretizovanou plnou moc dokladující jeho zmocnění k zastoupení klienta v určité věci a nechal jej klientem podepsat, a to nikoliv jednou, ale dvakrát s delším časovým odstupem, je zjevné, že takové zmocnění dokladovalo vzniklý smluvní vztah, a to bez ohledu na to, kdo měl odměnu za poskytnuté služby hradit. Pokud měl kárně obviněný skutečně v úmyslu vznik zastoupení touto skutečností podmiňovat, a tím účinky vzniku smluvního vztahu a z něj vyplývajícího zmocnění odložit, mohl a měl tak učinit písemně v souladu s čl. 16 odst. 4 Etického kodexu a čl. 1 a 3 usnesení představenstva č. 9/1999 Věstníku, kterým se stanoví některé podrobnosti o dokumentaci advokáta vedené při poskytování právních služeb, ve znění pozdějších předpisů. Ze skutečnosti, že klientovi takovou plnou moc vystavil a nechal mu ji podepsat, jakož i z toho, že nijak nerozporoval, že je osobou oprávněnou k doručení rozsudku soudu prvního stupně jménem M. J. P. a na základě klientem do spisu založené plné moci ve stadiu řízení před soudem prvního stupně dále postupoval v řízení odvolacím, lze naopak dovodit, že zde takové zastoupení vzniklo a že obra na kárně obviněného je ryze účelová.

Za daných okolností nelze jednání kárně obviněného, který do soudního spisu nezaložil plnou moc, tedy nezajistil tok procesních informací mezi soudem a svou osobou jako zástupcem a následně klientem, a ač byl i přesto klientem o jednání informován, na jednání se nedostavil, aniž by to sdělil klientovi, považovat za postup, jenž by byl řádným výkonem advokacie, nýbrž za závažné zaviněné porušení povinností advokáta.

Kárný senát uložil kárně obviněnému kárné opatření ve formě napomenutí, což zdůvodnil tak, že kárně obviněný je advokátem s dlouholetou praxí a je nezbytné na něj hledět, jako by nebyl dosud kárně postižen. Samotný odmítavý postoj kárně obviněného bez jakékoliv sebereflexe vedl kárný senát k závěru, že nelze od uložení kárného opatření upustit, nicméně napomenutí má zde dostatečnou preventivní funkci a koresponduje jak se závažností kárného provinění, tak i s dosavadní délkou praxe a s bezúhonností kárně obviněného.

✿ Mgr. PETRA VRÁBLIKOVÁ,
vedoucí Oddělení pro věci kárné ČAK

Pojištění transakčních rizik

Jednou z výhod partnerství WI-ASS ČR s Českou advokátní komorou je, že pro advokáty a advokátky zapsané na seznamu vedeném Komorou neustále monitorujeme vývoj na pojistném trhu a nabízíme jim vylepšení nejen v oblasti profesního pojištění, ale přibližujeme jim i méně známé produkty, které mohou jim i jejich klientům přinést kvalitní ošetření potenciálních rizik. Jedním z takových produktů je tzv. pojištění transakčních rizik. Této oblasti se v RENOMIA GROUP, jejíž je WI-ASS ČR součástí, věnuje tým specialistů.

Položili jsme za vás několik otázek Haně Pavelkové, která se specializuje především na fúze a akvizice, a požádali ji o přiblížení této problematiky.

• Co je to pojištění transakčních rizik?

Pod tímto pojmem se skrývají dva základní druhy pojištění – pojištění prohlášení a záruk z kupní smlouvy (Warranties & Indemnities, zkratka W&I) a pojištění titulů vlastnictví k nemovitosti či akciím společnosti (Title Insurance). K nim navíc přibývají specializované typy, jako je pojištění daňových rizik (Tax Liability), rizik identifikovaných při prověření cílové společnosti (Contingent Risks Liability) a práv duševního vlastnictví (Intellectual Property Liability).

• Jak tyto pojistné produkty fungují v praxi?

S našimi klienty procházíme procesem identifikace a řešení transakčních rizik v několika krocích. V první fázi jsme obvykle kontaktováni klientem s tím, že zamýšlí prodej své společnosti, ale není ochoten poskytovat příliš široké záruky za stav firmy. Důvody mohou být velmi různé, například jsou prodávajícími fyzické osoby, které mají rozdílný názor na rozsah poskytovaných záruk nebo nejsou ochotny poskytnout osobní ručení. V některých případech je prodávajícím investiční fond, který by rád omezil svoji odpovědnost na jedno euro a realizoval tzv. clean exit. To znamená, že by neměl po dobu následujících dvou až tří let blokovat finanční prostředky na vázaném účtu s tím, že doplatek celé kupní ceny obdrží až na základě reálného výkonu společnosti.

U pojištění prohlášení a záruk z kupní smlouvy (W&I) je limitem plnění procento z celkové kupní ceny. Ještě v roce 2019 to bylo standardně kolem 15 %, od roku 2020 se tento limit postupně zvyšuje až ke 30 % z kupní ceny. U pojištění titulů vlastnictví k nemovitosti nebo akciím společnosti (Title Insurance) je limitem plnění z pojistné smlouvy 100 % hodnoty transakce.

• V jaké fázi transakčního procesu je dobré o pojištění začít uvažovat?

Často připravujeme nabídku W&I a Title Insurance pro prodávajícího, který s ní vstupuje již do prvotních jednání s potenciálními kupujícími. Je to především proto, že obě strany od počátku transakce znají přibližný rozsah pojistného krytí a cenu pojištění a mohou podle toho upravit návrh kupní smlouvy a dohodnout se, kdo náklady na pojištění ponese. Ve většině případů se o tento náklad podělí obě strany rovným dílem, případně slevou z kupní ceny. Výhodou tohoto pojištění je, že pokud vznikne kupujícímu finanční škoda z porušení záruk prodávajícího, uplatňuje kupující svoji škodu přímo u pojišťovny. Taková situace tedy nevytváří konflikt mezi novým majitelem a původním managementem společnosti, který často ve firmě zůstává a je pro její další chod klíčový. Pojišťovna má právo regresu vůči prodávajícímu jen v případě hrubé nedbalosti nebo podvodného jednání.

• Jaké jsou Vaše praktické zkušenosti s tímto pojištěním z ČR?

Posledních pět let se této problematice intenzivně věnujeme, spravujeme více než 60 takových pojistných smluv. Naším klientům pomáháme i s poměrně komplikovanými transakcemi, kdy je například cílová společnost značně předlužená, ale prodávající trvá na omezení své odpovědnosti a jejím přenosu na pojišťovnu. Obecně jsou ale společnosti vykazující záporný hospodářský výsledek těžko pojistitelné. V takovém případě je naším úkolem najít vhodného pojistitele a vysvětlit mu, že má cílová společnost takový plán restrukturalizace, který jí umožní výrazně zlepšit vlastní kapitál a dostat se opět do provozního zisku. Takový konkrétní případ jsme pro našeho klienta úspěšně realizovali.

Jiným poměrně složitým případem byl prodej firmy v momentu, kdy zároveň probíhalo odštěpení od původní nadná-

rovní společnosti. To znamená, že souběžně s textací kupní smlouvy probíhal vklad závodu a převod části majetku na tuto novou entitu. Komplikované bylo v tomto případě to, že k přípravě W&I pojistné smlouvy je potřeba provést kvalitní právní a finanční prověrku společnosti, která mapuje poslední tři roky až pět let existence firmy. Ta se zde omezila na velmi krátké období několika málo měsíců a musela být ještě následně potvrzena prověrkou po ukončení vkladu závodu.

• Které pojišťovny tyto produkty poskytují a v jakých oborech se nejvíce používají?

Tento specializovaný druh pojištění poskytují pojišťovny a autorizovaní agenti se sídlem v Londýně, Dublinu, Barceloně a Frankfurtu, se kterými máme přímé kontakty a mnohaleté zkušenosti. V předcovidové době jsme společně s nimi pořádali v Praze M&A semináře, kde jsme na konkrétních obchodních případech vysvětlovali užitečnost tohoto pojištění. Jednotliví pojistitelé se specializují na daný obor činnosti, nejvíce se toto pojištění používá při prodeji komerčních nemovitostí, je ale také významně rozšířeno u prodeji průmyslových podniků (strojírenství, automotive) a u distribuce spotřebního zboží.

• Jaký je současný vývoj těchto produktů?

Oba typy pojištění se poslední dobou vyvíjejí směrem ke komplexnějším produktům, kdy jsou kryta konkrétní identifikovaná rizika, například daňové riziko zjištěné při prověře cílové společnosti (např. chybné vyčíslení srážkové daně) nebo rizika spojená se škodami na životním prostředí. U titulů vlastnictví je možné pojistit případné zneplatnění stavebního povolení nebo územního rozhodnutí. Samostatnou kapitolou je pak pojištění hrozcích soudních sporů.

Pokud vás toto téma zaujalo, neváhejte se prosím na nás kdykoli obrátit pro detailnější informace. Kontakty na kolegy z WI-ASS ČR, kteří podání informací rádi zprostředkují, naleznete na www.wiass.cz, případně kontaktujte přímo Hanu Pavelkovou:

Bc. Hana Pavelková
Senior specialista pojištění
Real Estate, M&A a Construction
RENOMIA, a. s.
hana.pavelkova@renomia.cz

Mgr. TEREZA POLÁKOVÁ,
jednatelka WI-ASS ČR, s. r. o.
polakova@wiass.cz

Odešli do nebeské síně

V listopadu a v prosinci 2021 a v lednu 2022 opustili svoji praxi i své blízké dvě advokátky a jedenáct advokátů:

JUDr. Milan Frišman, advokát v Písku	*15. 5. 1946	+18. 11. 2021
JUDr. Karel Hejný, advokát v Praze	*27. 8. 1940	+12. 12. 2021
JUDr. Pavel Horák, advokát v Děčíně	*27. 1. 1949	+15. 11. 2021
Mgr. Václav Karlíček, advokát v Praze	*22. 2. 1939	+2. 12. 2021
JUDr. Petr Líbenek, advokát v Litvínovicích	*2. 4. 1962	+26. 11. 2021
JUDr. Petr Lindenthal, advokát v Jindřichově	*1. 12. 1947	+26. 12. 2021
JUDr. Yvera Konfrštová, advokátka v Českých Budějovicích	*8. 4. 1954	+10. 1. 2022
JUDr. Zdeněk Lundák, advokát v Praze	*26. 5. 1953	+10. 11. 2021
JUDr. Radek Odvárka, advokát v Mostě	*31. 8. 1963	+3. 1. 2022
Mgr. Josef Olenič, advokát v Kladně	*13. 1. 1990	+9. 11. 2021
JUDr. Mgr. Vladimír Severin, advokát v Hlinsku	*7. 10. 1944	+21. 1. 2022
JUDr. Dagmar Strejčková, advokátka v Borkovanech	*6. 1. 1956	+26. 1. 2022
JUDr. Josef Vašulka, advokát v Hodoníně	*5. 7. 1956	+8. 1. 2022

Čest jejich památce!

informace a zajímavosti

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty v době pandemie

Vážené advokátky, vážení advokáti,
vážené koncipientky, vážení koncipienti,

SEMINÁŘE NA NEJBLIŽŠÍ OBDOBÍ plánujeme v PREZENČNÍ I ONLINE PODOBĚ.

Pozvánky a registrace na ně jsou již uveřejněny na webových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz a MŮŽETE SE NA NĚ PŘIHLAŠOVAT – viz levé menu nazvané Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce ČAK.

Pozvánky na pozdější semináře budeme zveřejňovat postupně a přihlašovat se na ně bude možné asi jeden až dva měsíce před jejich konáním.

V Praze se prezenční akce konají na nové adrese Vzdělávacího a školicího střediska ČAK: Myslíkova 258/8, Praha 2 - Nové Město, a v Brně buď v sídle pobočky ČAK na nám. Svobody 84/15, nebo v sále veřejného ochránce práv, Údolní 39.

Vzhledem k nadále nejisté situaci sledujte, prosím, kvůli nejaktuálnějším informacím webové stránky Komory i každoměsíční newslettery ČAK.

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty pořádané ČAK v Praze

ve čtvrtek 31. března 2022

Péče řádného hospodáře (nejen) pohledem judikatury

Lektor: JUDr. Petr Šuk, místopředseda Nejvyššího soudu

ve čtvrtek 21. dubna 2022

Péče soudu o nezletilé – justiční aktuality a role Ústavního soudu

Lektor: JUDr. Jaromír Jirsa, soudce Ústavního soudu

ve čtvrtek 7. dubna 2022

Masterclass pro advokáty (jen pro zapsané mediátory)

Lektoři: JUDr. Martina Doležalová, Ph.D., advokátka a zapsaný mediátor, vedoucí sekce ADR na ČAK
JUDr. Hana Lenghartová, advokát a zapsaný mediátor, členka ADR sekce na ČAK
PhDr. Miloslav Hrubý, psycholog, kouč, mediátor

ve čtvrtek 28. dubna 2022

Katastr nemovitostí aktuálně, prakticky a v souvislostech

Lektorka: JUDr. Daniela Šustrová, LL.M., bývalá ředitelka kanceláře ředitele Katastrálního úřadu pro hl. m. Prahu

ve čtvrtek 5. května 2022

Změny zákoníku práce v r. 2022, aktuální problémy v praxi, poučení z pracovněprávní judikatury

Lektor: JUDr. Dominik Brůha, advokát se specializací na pracovní právo a právo ve zdravotnictví

ve čtvrtek 12. května 2022

Advokátní psychohygienu 3 (paměťové techniky)

Lektorka: Mgr. et Mgr. Alicja Leix, Ph.D., psycholožka

ve středu 18. května 2022

Nové povinnosti advokátů podle AML předpisůLektoři: JUDr. Robert Němec, LL.M., předseda ČAK, advokát se specializací na bankovníctví, fúze a akvizice, insolvenční řízení, restrukturalizace, obchodní spory a arbitráž
Mgr. Illia Antonov, advokát se specializací na všeobecné korporáční právo, fúze a akvizice, bankovníctví a finance, řešení sporů a migrační právo

ve čtvrtek 9. června 2022

Aktuální otázky z právní úpravy s. r. o. a a. s.

Lektor: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na Katedře obchodního práva PF UK

Semináře pro advokáty pořádané pobočkou ČAK v Brně

ve čtvrtek 31. března 2022

Náhrada škody v podnikání

Lektor: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na Katedře obchodního práva PF UK

ve čtvrtek 7. dubna 2022

Pracovněprávní judikatura Ústavního soudu

Lektor: JUDr. Jaromír Jirsa, soudce Ústavního soudu

ve čtvrtek 21. dubna 2022

Cochemská praxe: úvod do interdisciplinární spolupráceLektoři: Mgr. Ing. Martina Círbusová, Ph.D., vedoucí Mediačního a edukačního centra v Brně
Mgr. Robin Brzobohatý, vedoucí mediačního programu na Úřadu pro mezinárodně právní ochranu dětí v Brně

ve čtvrtek 12. května 2022

Nájem bytu a domu a prostor za účelem podnikání v novém občanském zákoníku

Lektorka: JUDr. Pavlína Brzobohatá, předsedkyně senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu

ve čtvrtek 19. května 2022

Pojištění profesní odpovědnosti – příklady z praxeLektoři: Mgr. Tereza Poláková, jednatelka společnosti WI-ASS ČR
Zdeněk Chovanec, pojišťovací makléř senior společnosti WI-ASS ČR, zástupce oddělení likvidace pojistných událostí společnosti WI-ASS ČR
Daniel Zacharczyk, senior specialista likvidace škod společnosti WI-ASS ČR

ve čtvrtek 26. května 2022

Advokátní tarif

Lektor: JUDr. Radim Miketa, advokát, náhradník představenstva ČAK

ve čtvrtek 16. června 2022

Katastr nemovitostí, aktuálně, prakticky a v souvislostech (vybraná témata)

Lektorka: JUDr. Daniela Šustrová, bývalá ředitelka kanceláře ředitele Katastrálního úřadu hl. m. Prahy

ve čtvrtek 23. června 2022

Právní jednání v novém občanském právu (prakticky k existenci, platnosti a účinnosti)

Lektor: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na Katedře obchodního práva PF UK

O prostoru nejen pro bezdomovce

oňského září jsem si zakoupil výtisk časopisu NOVÝ PROSTOR. Z dřívější zkušenosti jsem již věděl, že prodej zmíněného periodika uskutečňují bezdomovci a činí tak na vyhrazených místech a za podmínek stanovených v kodexu prodejce.

Za prodaný výtisk inkasují 50 korun a naleží jim polovina této částky. Tentokrát mne na obálce časopisu zaujalo výrazně vytištěné slovo KOMUNIKACE. Brzy jsem zjistil, že tato upoutávka neklamala. Hodlám o tom přesvědčit i čtenáře následujících řádek tím, že z časopisu uvedu několik ukázek.

V textu *Psycholingvistika – jak lze nahlížet do lidského myšlení* píše jeho autorka prof. Dr. Barbara Mertins, že „naše chápání a vnímání světa je relativní a závislé na našem rodném jazyce. Obzvláště důležité jsou přitom gramatické kategorie, které jsou v daném jazyce závazné. Mají také rozhodující dopad na to, jak se mluvíci toho kterého jazyka vyjadřují, vnímají a pojmají okolní svět. Třeba v češtině se musí u každého slovesa vyjádřit gramatický vid (rozhodnout, zda jde o sloveso dokonavé či nedokonavé), u každého podstatného jména je nezbytné například označit rod (ženský, mužský střední), ale třeba i číslo a v některých případech dokonce i duál – tedy označení objektů, které se vyskytují v párech, například oči, uši, ruce.“

Nad tímto textem jsem si připomněl, jak jsem kdysi právně posuzoval reklamní nabídku, která byla napadena pro údajně nepřipustné dotírání na adresáta. Argumentoval jsem tím, že šlo o jednorázový reklamní počín, přičemž zákon použil nedokonavý tvar slovesa, a zakazoval tak opakovaně „dotírat“ na adresáta. Připustil jsem, že ono sloveso existuje i v dokonavém vidu ve znění „dotřít“. To se však používá ve zcela jiné souvislosti. Jako příklad jsem uvedl „dotřít podlahu“, což znamená „ukončit úklid podlahy“.

Kratší článek od písničkáře Petra Harazina je nazván „Nevědomé vysílání myšlenek“. Autor v něm uvádí: „Když jsem byl dítě, tak pro mě bylo vždycky přinejmenším úsměvné slyšet, že ženy oproti mužům mají mnohem větší schopnost zvládat více věcí najednou. Dneska třeba nedokážu pochopit, když vidím svou ženu, jak odpovídá na pracovní e-maily, u toho má zapnutou televizi, a ještě si lakuje nehty. Když vařím a mám jít do lednice, spíže a kredence posbírat všechny potřebné ingredience a do toho se zapovídáme, téměř denně se mi stává, že stojím uprostřed kuchyně a úplně se v ní ztratím. Vysvobození přichází ve formě hlasu mé manželky: „Šel jsi pro polohrubou do špajzu a z mrazáku jsem tě prosila o borůvky.“

Připomíná mi to jednu scénu z mého pedagogického působení. Přednáším a přitom pochoduji po posluchárně. Všimnu si, že jedna ze studentek si čte pod lavicí. Zjistím, že se jedná o hodnotný román, a hodlám čtenářku pokárat. Ona mne však předběhne a říká: „Bylo vědecky zjištěno, že

my ženy, na rozdíl od vás mužů, dovedeme dělat více věcí najednou.“ Pomyslel jsem si, že by z ní mohla být bystrá advokátka, a pokračoval jsem v přednášce.

V rozsáhlejším článku Markéty Gregorové „Jazyk jako společenská dohoda: jak to funguje a k čemu je to dobré“ se píše, že „*homo sapiens se za normálních okolností rodí se schopností osvojit si mateřský jazyk. Vrozený nám není jazyk jako takový, vrozený nám je předpoklad k jeho ovládnutí. Dokonce nesejde na tom, kde a komu se narodíme, jako mateřštinu jsme schopni absorbovat jakýkoli jazyk. Pokud bychom hypoteticky vzali narozeného Afričánka a přemístili ho do rodiny ostravských domorodců, začne nám mluvit po ostravsku tak, že by i rodilý Ostravak hleděl jako cyp. Náš hypotetický Afročech nejenže mluví česky, je doma ve Slezsku a kope za Baník, ale také se identifikuje jako příslušník české národnosti. Jazyk je totiž jedním ze zásadních nositelů národní identity, která je úzce spjatá s identitou osobní. Mohlo by se zdát, že nahodilé okolnosti jako naše mateřština a národnost nemají vliv na to, jací jsme. To by platilo leda tehdy, kdybychom všichni trávili život jako poustevníci pozorováním stěny jeskyně. Člověk je ale biologicky nastavený k životu ve společenstvích – u samotářského živočišného druhu by se těžko vyvinula schopnost řeči – a mezi základní lidské potřeby patří pocit soundělosti se skupinou.“*

Řekl bych, že to názorně platí o dětech, které se u nás narodily vietnamským rodičům.

Teče odzvonilo, vykřičník a smajlíci na scéně! je název článku Kateřiny Zemanové. Píše se v něm: „*Se změnou komunikačních zvyklostí se přirozeně vyvíjí i pravopis. A s ním také typografie. Věděli jste, že některé lidi děsí tečka? Jak se zamýšlí autor instagramového účtu Umiš typograficky?, může to být způsobeno tím, že se jedná o interpunkční znaménko, při jehož čtení zpravidla intonačně klesáme, což zprávu emočně zabarvuje. Čtenář pak nabývá podvědomého dojmu, že pisatel zprávu nemyslí v dobrém slova smyslu. Klesající intonace může dokonce vzbuzovat dojem neupřímnosti či ironie. Místo tečky pak používají raději smajlíka. Nebo když už nějaké interpunkční znaménko, tak vykřičník.“* Kladu si otázku, kdy se smajlíci začnou užívat i v podáních soudům a úřadům. S vykřičníky jsem se u nich již setkal.

I další z desítek článků potvrzovaly, že slovo KOMUNIKACE na obálce časopisu nebylo pouhým reklamním lákáním. Dokonce jsem si říkal, že odůvodněn je i sám název časopisu. Ten totiž vytváří nejen určitý prostor pro uplatnění bezdomovců. Poskytuje i prostor pro publikaci podnětných příspěvků.

✦ prof. PETR HAJN

NAPYRHUJI PŘESTÁVKU, PANE SOUDCE. KLIENT MI USNUL.

Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

Víte, že ...

- Ministerstvo spravedlnosti v roce 1936 ustanovilo 268 obhájců podle zákona na ochranu republiky? O zápisu do seznamu bylo rozhodnuto na základě žádosti i z moci úřední. „Tito obhájci podléhají povinnosti písemného slibu, že obsah akt a řízení v trestních věcech podle zákona na ochranu státní zachovají v tajnosti,“ informovaly Národní listy ze dne 15. prosince 1936 s tím, že v Praze bylo těchto obhájců ustanoveno 48, v Brně 45, v Moravské Ostravě 27, v Bratislavě 21 a v Olomouci 20. Odmítnutí uvedeného slibu by mělo „za následek odnětí práva zastupovat v trestních věcech před soudem“.

- dne 16. července 1885 byl ke čtyřletému trestu těžkého žaláře odsouzen Zemským trestním soudem ve Vídni advokát ze Somboru Pavel Zsupanský? Ten se pod falešnou identitou jako velkostatkář Michael šlechtic Babics ze Segedínu pokusil na základě zfalšovaných listin „ošíditi vídeňský úvěrní ústav pozemkový o 120 000 zl.“ Vše odhalil pečlivý přednosta hypotečního oddělení, který se při prověřování obsahu listin dotázal místního advokáta na majetkové poměry šlechtice Babisce a bylo mu odpovězeno,

že „v Szegedině neexistuje žádný statkář jménem Babics“. Podvodník byl pak zatčen, přičemž podle Národní politiky ze dne 21. května 1885 u něho „našli revolver a množství úředních razítek“. Sedmatřicetiletý ženatý Zsupanský prý dosud žil spořádaným životem, důvodem pokusu o podvod byla dle novin „touha po zbohatnutí“. Zprávu o Zsupanského odsouzení přinesl Brünner Zeitung ze dne 17. července 1885.

- v Ruské federativní sovětské socialistické republice mělo v roce 1972 pouze 80 % advokátů vysokoškolské vzdělání? Tuto informaci a řadu dalších statistických údajů o advokacii v SSSR přinesl článek *50 лет советской адвокатуры* publikovaný časopise Советская юстиция (č. 10/1972), o němž bylo referováno v Socialistické zákonosti č. 5/1973. Pouze 60 % advokátů v RSFSR bylo organizováno v Komunistické straně Sovětského svazu. Nositelem vyznamenání *Hrdina Sovětského svazu* bylo za zásluhy ve Velké vlastenecké válce šest advokátů.

✦ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK, Ph.D.

Leitartikel

Michala Plachká: Ich bin stolz darauf, wie die Anwaltschaft hilft	3
--	---

Aktuelles

Der Krieg in der Ukraine: Die CAK verurteilt den Krieg, die Rechtsanwälte helfen	4
Galaabend anlässlich des Wettbewerbs Jurist des Jahres, Doppeljahrgang 20/21 ichta	6
Tagung der tschechischen Rechtsanwälte	10
Die Änderung des Beschlusses über die Erklärung der Authentizität der Unterschrift durch den Rechtsanwalt Johan Justoň	12
Blättern Sie durch die Zeitschrift Bulletin advokacie auch in elektronischer Form!	12
Aktuelles im Bereich des Rechts Hana Rýdlová	14

Aus der Rechtstheorie und Praxis

Artikel

Aktien mit Entsendungsrecht und Änderung der inneren Struktur der Organe der Aktiengesellschaft Radim Kříž	15
Status der (Un-)Zuverlässigkeit der Steuersubjekte in ausgewählten EU-Ländern Vladimír Balcar	20
Zu einigen Besonderheiten der gerichtlichen Entscheidung über den Ersatz der Verfahrenskosten bei Klagerücknahme Tomáš Zajíček	29
Verbindung der mit der Ehescheidung zusammenhängenden Verfahren zum gemeinsamen Verfahren Martin Kornel, Natálie Ženatá Pecháčková	32
Amtliche Beglaubigung der elektronischen Signatur Zuzana Limbergová	38
Probleme im Zusammenhang mit der Feststellung der Form des Verschuldens bei einigen Verkehrsverstößen Jakub Valc	44
Embedding oder Unter welchen Umständen ein einfacher Verweis zur unberechtigten Wiedergabe des Werkes wird Kristýna Valešová	47

Aus der Judikatur

Oberstes Gericht: Zur rechtlichen Regelung der aufgrund eines Schuldrechtsverhältnisses erworbenen Vermögenswerte, die von einem der Ehegatten ohne Zustimmung des anderen übernommen wurden	50
Verfassungsgericht: Bei der Festlegung der Kosten des Verfahrens über die Aufhebung des Unterhalts ist gemäß § 8 Abs. 2 des Rechtsanwaltstarifs zu verfahren	57
Oberstes Verwaltungsgericht: Beitreibung von Forderungen des Staates, die aus der Entscheidungstätigkeit der Gerichte hervorgegangen sind	59
Europäischer Gerichtshof für Menschenrechte: Zur Leistungsbewertung von behinderten und nicht behinderten Sportlern	62
Glosse: Zur Entscheidung des Obersten Gerichts über den absoluten Schutz der relativen Rechte (Forderungen)	64

Aus der Fachliteratur

Jan Pichrt et al.: Arbeitsrecht (Ján Matejka)	68
Šárka Dušková, Anna Hofschneiderová, Kamila Kouřilová: Übereinkommen über die Rechte des Kindes. Ein Kommentar (Kateřina Šimáčková)	69
Barbora Košinárová: Ermessensberechtigung und ihre Überprüfung (Pavel Mates)	70

Aus der Rechtsanwaltschaft

Aus der tschechischen Rechtsanwaltschaft

Aus der Disziplinarpraxis Petra Vrábliková	71
Versicherung von Transaktionsrisiken Tereza Poláková	72
Wir wollen gedenken.....	73

Informationen und Interessantes

Wissenswertes

Vorträge und Seminare für Rechtsanwälte und Rechtsanwaltsanwärter in Zeiten der Pandemie	74
--	----

Zum Schluss

Über einen Raum nicht nur für Obdachlose Petr Hajn	76
Zeichnung von Lubomír Lichý	77
Wissen Sie, dass... Stanislav Balík	77

Inhaltsverzeichnis	78
--------------------------	----

Zusammenfassung/Summary	79
-------------------------------	----

Table of Contents	80
-------------------------	----

Radim Kríž: Aktien mit Entsandungsrecht und Änderung der inneren Struktur der Organe der Aktiengesellschaft

Im Fokus dieses Artikels stehen die ersten Fragen, die mit der Auslegung der Novelle des tschechischen Gesetzes über Handelskorporationen, durchgeführt durch das Gesetz Nr. 33/2020 Slg., zusammenhängen und eine fachliche Stellungnahme verdienen. Die Regelungen dieser Novelle betreffen unter anderem die Problematik einer neuen Sonderart von Aktien, die in der Fachliteratur als Aktien mit Entsandungsrecht bezeichnet werden.

Vladimír Balcar: Status der (Un-)Zuverlässigkeit der Steuersubjekte in ausgewählten EU-Ländern

Der Artikel befasst sich mit dem Status der (Un-)Zuverlässigkeit der Steuersubjekte im internationalen Vergleich. Es werden dabei die folgenden Institute vorgestellt: unzuverlässiger Mehrwertsteuerzahler und unzuverlässige Person (Tschechische Republik), Index der Steuerverlässlichkeit (Slowakei), Mindestkriterien der Zuverlässigkeit des Steuersubjekts (Litauen) und Kategorisierung der Steuersubjekte nach deren Zuverlässigkeitsstufe (Ungarn). Die ausländischen Instrumente werden anschließend mit dem tschechischen unzuverlässigen Mehrwertsteuerzahler verglichen. Das Ziel ist dabei, in ausländischen Rechtsordnungen eine Inspiration zur Verbesserung der tschechischen rechtlichen Regelung der (Un-)Zuverlässigkeit der Steuersubjekte zu finden.

Tomáš Zajíček: Zu einigen Besonderheiten der gerichtlichen Entscheidung über den Ersatz der Verfahrenskosten bei Klagerücknahme

Die Entscheidung über den Ersatz der Verfahrenskosten stellt einen integralen Bestandteil des streitigen Zivilverfahrens dar. Die konkrete Höhe der Verfahrenskosten spielt in der Regel eine bedeutende Rolle bei der Entscheidung der Parteien über den weiteren Prozessverlauf während des gesamten Verfahrens, sie kann sogar ein Grund dafür sein, bestimmte Verfahren überhaupt nicht zu eröffnen. Es gilt kurz zusammengefasst: „Der Sieger nimmt alles“. In einigen Fällen können jedoch Situationen entstehen, in denen der faktische Gewinner des Verfahrens aus der Sicht der Entscheidung über die Verfahrenskosten kein Gewinner ist und im Endeffekt sogar zum Verlierer werden kann. Eine solche Situation kann z. B. bei der Klagerücknahme eintreten; und gerade die ausgewählten Fragen betreffend die Entscheidung über den Kostenersatz bei der Einstellung des Verfahrens wegen der Klagerücknahme sind zum Inhalt des Artikels geworden.

Martin Kornel, Natálie Ženatá Pecháčková: Verbindung der mit der Ehescheidung zusammenhängenden Verfahren zum gemeinsamen Verfahren

In diesem Artikel werden die Möglichkeiten und Grenzen der bestehenden rechtlichen Regelung der Verbindung der Verfahren im Falle des Verfahrens über die Ehescheidung und über die mit der Ehescheidung zusammenhängenden Sachen, wie z. B. über die Regelung der Verhältnisse gegenüber dem minderjährigen Kind der Ehegatten, den Unterhalt des Ehegatten, den nachehelichen Unterhalt des geschiedenen Ehegatten oder die Auseinandersetzung des gemeinschaftlichen Vermögens der Ehegatten erörtert.

Zuzana Limbergová: Amtliche Beglaubigung der elektronischen Signatur

In diesem Artikel wird die neue rechtliche Regelung des Ersatzes der amtlichen Beglaubigung bei elektronischen Signaturen behan-

delt, die im Juli 2022 schrittweise in Kraft tritt. Es wird zuerst die bestehende rechtliche Regelung der Funktion und Nutzung der eigenhändigen und elektronischen Signaturen zusammengefasst. Den Schwerpunkt des Artikels stellt die Vorstellung der rechtlichen Regelung des Ersatzes von amtlichen Beglaubigungen elektronischer Signaturen dar, die generell im Gesetz über das Recht auf digitale Dienstleistungen enthalten ist und in speziellen Gesetzen – dem Beglaubigungsgesetz, der Notariatsordnung und dem Rechtsanwaltsgesetz, konkretisiert wird; einen Bestandteil des Artikels bilden auch Anmerkungen zur praktischen Anwendung.

Jakub Valc: Probleme im Zusammenhang mit der Feststellung der Form des Verschuldens bei einigen Verkehrsverstößen

Im folgenden Artikel wird die Problematik der Feststellung des Verschuldensmaßes in Bezug auf die Überlegungen über die Art und Höhe der verhängten Geldbuße im Fall der Verhandlung über zwei oft gelöste Verstöße im Bereich des Straßenverkehrs behandelt. Der Autor bewertet aufgrund der betreffenden rechtlichen Regelung und Rechtsprechung die in der Entscheidungspraxis angewandten Schlussfolgerungen bezüglich des Vorhandenseins der Wissens- und Willenskomponente der Handlung des Beschuldigten beim Begehen von Verkehrsverstößen, die in der Überschreitung der zulässigen Höchstgeschwindigkeit und der Steuerung eines Fahrzeugs ohne Sicherheitsgurt bestehen.

Kristýna Valešová: Embedding oder unter welchen Umständen ein einfacher Verweis zur unberechtigten Wiedergabe des Werkes wird

Die Autorin der Artikels hat sich zum Ziel gesetzt, die Leser mit der Entwicklung der Rechtsprechung im Bereich der Beurteilung von im Internet eingebetteten Hyperlinks bekannt zu machen, indem sie sich insbesondere auf die Verweise im Textfluss, sog. Embedded Links, konzentriert, also auf Links, deren Inhalt direkt auf die Website übertragen wird, in die sie eingebettet sind. Eine besondere Aufmerksamkeit wird anschließend der strafrechtlichen Wertung des Embeddings als Verletzung der Urheberrechte, der mit dem Urheberrecht zusammenhängenden Rechte und der Rechte an der Datenbank gemäß § 270 des Strafgesetzbuches gewidmet.

Radim Kríž: Shares with “appointment rights” and change to the internal structure of bodies of a joint-stock company

The article focuses on the first questions of interpretation related to the amendment to the Corporations Act introduced by Act No. 33/2020 Coll. which deserve an expert opinion. One of the topics covered by this amendment is a new special kind of shares which are referred to in literature as shares with “appointment rights”.

Vladimír Balcar: (Un)reliability status of tax entities in selected EU countries

The article deals with the (un)reliability status of tax entities in international comparison. The following concepts are presented: unreliable VAT payer and unreliable person (Czech Republic), tax reliability index (Slovakia), minimum reliability criteria for a tax entity (Lithuania), and categorisation of tax entities based on their reliability level (Hungary). The foreign instruments are then compared with the Czech concept of unreliable VAT payer. The objective is to find inspiration in

foreign laws for improving the Czech legislation on (un)reliable tax entities.

Tomáš Zajíček: On certain specifics of the courts' decision-making on the payment of costs in cases where the action is withdrawn

Decision-making on the payment of costs is an integral part of contentious civil procedure. The specific amount of these costs then often plays an important role in the parties' decisions regarding their further steps in the proceedings, and may even be a fundamental reason not to initiate certain proceedings in the first place. In short, “the winner takes it all”. In some cases, however, the party that succeeds in the proceedings on merits does not win the costs, and may even end up being the loser in global terms. This may be true, for example, when the plaintiff later withdraws the action – the author deals in this article with selected issues concerning the decision on the payment of costs when proceedings are discontinued on the grounds of withdrawal of the action.

Martin Kornel, Natálie Ženatá Pecháčková: Joinder of cases related to a divorce

The article analyses the possibilities of and limits to the existing legal regulation of joining cases of divorce and related matters, such as the arrangement of the relationships to the spouses' minor child, maintenance and support for one of the spouses, maintenance and support for a divorced spouse, or the settlement of the community property.

Zuzana Limbergová: Official authentication of electronic signatures

The article deals with the new legislation abolishing the requirement for official authentication in the case of electronic signatures, which will gradually enter into effect in July 2022. First, it briefly summarises the existing legal regulation governing the functions and use of handwritten and electronic signatures. The article presents primarily the provisions governing the abolishment of official authentication for electronic signatures, enshrined in general terms in the Right to Digital Services Act and further specified in special laws – the Authentication Act, the Notarial Code and the Legal Profession Act, including notes on the practical application.

Jakub Valc: Problems associated with determining the form of culpability in some traffic offences

The following article deals with the issue of determining the degree of culpability in considerations regarding the type and amount of the fine imposed in cases involving two frequent traffic offences. Based on the applicable legislation and case law, the author evaluates critically the conclusions used in the decision-making practice regarding the presence of the intellectual and volitional components of the conduct of the accused in the commission of offences of speeding and driving without a seat belt.

Kristýna Valešová: Embedding: when a simple link becomes unauthorised communication of a work

The article acquaints its readers with the development of case law in the field of assessing hyperlinks placed on the Internet, with a special focus on embedded links, i.e. links directly transmitting their content to the website on which they are embedded. Special attention is then paid to assessing embedding as a criminal offence of infringement of copyright, rights related to copyright and database rights under Section 270 of the Criminal Code.

Leading Article

Michala Plachká: I am proud of the legal profession's help 3

Current News

War in Ukraine: The Czech Bar Association has condemned the war, lawyers are helping 4
 Gala evening of the biennial Lawyer of the Year 20/21 6
 Congress of Czech Lawyers 10
 Amendment of the Resolution on the lawyer's declaration of signature authenticity Johan Justoň 12
 Browse through our Bar Bulletin in its electronic form! 12
 Legal updates Hana Rýdlová 14

Legal Theory and Practice

Articles

Shares with "appointment rights" and change to the internal structure of bodies of a joint-stock company
 Radim Kříž 15
 (Un)reliability status of tax entities in selected EU countries Vladimír Balcar 20
 On certain specifics of the courts' decision-making on the payment of costs in cases where the action is withdrawn
 Tomáš Zajiček 29
 Joinder of cases related to a divorce Martin Kornel, Natálie Ženatá Pecháčková 32
 Official authentication of electronic signatures Zuzana Limbergová 38
 Problems associated with determining the form of culpability in some traffic offences Jakub Valc 44
 Embedding: when a simple link becomes unauthorised communication of a work Kristýna Valešová 47

Judicial Decisions

Supreme Court: On the legal regime of property values obtained in a contractual legal relationship assumed
 by one of the spouses without the other's consent 50
 Constitutional Court: When determining the costs of proceedings on the cancellation
 of maintenance and support, the court must proceed pursuant to Section 8 (2) of the Lawyer's Tariff 57
 Supreme Administrative Court: Enforcing the State's claims arising from the courts' decision-making 59
 European Court of Human Rights: On the remuneration of disabled and non-disabled athletes 62
 Comment: On the Supreme Court's decision on absolute protection of relative rights (receivables) 64

Professional Literature

Jan Pichrt et al.: **Labour law** (Ján Matejka) 68
 Šárka Dušková, Anna Hofschneiderová, Kamila Kouřilová: **Convention on the Rights of the Child. Commentary**
 (Kateřina Šimáčková) 69
 Barbora Košinárová: **Administrative discretion and its review** (Pavel Mates) 70

Legal Profession

Czech Legal Profession

Disciplinary decisions Petra Vrábliková 71
 Transaction risk insurance Tereza Poláková 72
 Passed Away 73

Information and Points of Interest

You Should Know

Lectures and seminars for lawyers and trainee lawyers during the pandemic 74

Finally

On space not only for the homeless Petr Hajn 76
 Drawing by Lubomír Lichý 77
 Do you know that ... Stanislav Balík 77

Inhaltsverzeichnis 78
 Zusammenfassung/Summary 79
 Table of Contents 80

ADVOKÁTNÍ ONLINE DENÍK

- váš zpravodaj v PC i telefonu

**DÍKY ADVOKÁTNÍMU DENÍKU VÁM NEUNIKNE NIC AKTUÁLNÍHO
A PODSTATNÉHO NEJEN Z DĚNÍ NA KOMOŘE, V ADVOKACII,
ALE I V CELÉM SVĚTĚ PRÁVA**

**RYCHLE A PŘEHLEDNĚ SE V NĚM DOZVÍTE O VŠECH
DŮLEŽITÝCH ROZHODNUTÍCH ORGÁNŮ ČAK.**

**UVÍTÁME VAŠE ČLÁNKY, NÁZORY, TIPY A PODNĚTY!
PIŠTE NA ADVOKATNIDENIK@CAK.CZ**

**ZAŘAĎTE SI NAŠE STRÁNKY WWW.ADVOKATNIDENIK.CZ
MEZI SVÉ OBLÍBENÉ ZÁLOŽKY!**

MÁTE PRÁVO NAKUPOVAT VÝHODNĚ!

**Všechna data
na jednom
místě**

SanDisk

SanDisk Extreme Pro Portable SSD 4 TB

Externí disk s USB-C připojením
Rychlé čtení i zápis: 2 000 / 2 000 MB/s
Odolný proti vibracím, otřesům a vodě
256bitové hardwarové AES šifrování

obj. kód: JV0131c7

**Umí udržet
tajemství**

ReXel
THE CLEVER CHOICE

REXEL Momentum X410

Skartovačka se stupněm utajení P-4
6 minut nepřetržité skartace, 10 listů naráz
Technologie proti zaseknutí, 23litrový koš
Křížový řez pro vysoké zabezpečení

obj. kód: PX782a

**Neúnavně
výkonný
mozek**

alzabook

Alza Officebook Core i5

Procesor Intel® Core™ i5-1135G7
RAM 8 GB, SSD 500 GB, Windows 11 Pro
15,6" matný Full HD displej
Výdrž baterie 10 hodin

obj. kód: ALZAa03e2

**Na dlouhá
zasedání**

DeLonghi

**De'Longhi Magnifica
Evo ECAM 290.81.TB**

Automatický kávovar s mlynkem
13 stupňů hrubosti mletí, parní tryska
Displej, nastavení množství kávy a vody
Odvápňovací systém proti vodnímu kameni

obj. kód: DELAK419

Veškeré informace a podmínky programu
najdete zde: www.alza.cz/advokati

alza.cz